

Nieuwsbrief Rechtspraak Europa

Aflevering 4 – 2026

dinsdag 7 april 2026

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen: (Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

INHOUD.....	1
LEESWIJZER.....	3
DEEL I - RECHTSPRAAK.....	4
Aanbesteding en overheidsopdrachten.....	4
Aansprakelijkheid Europese Unie	6
Abortus	7
Advocaten	7
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers.....	7
Asiel, migratie en Unieburgerschap	13
Beginselen Unierecht	25
Belastingen.....	25
Belastingen, btw	28
Belastingen, vennootschapsbelasting.....	33
Bestuursrecht	34
Broeikasgasemissierechten	34
Civiel.....	35
Consumenten	36
COVID-19.....	41
Detentie	42
Diensten, elektronische communicatiediensten.....	45
Digitalisering, social media en AI	49
Discriminatie en gelijke behandeling.....	51
Douane, tariefindeling, handel en antidumping.....	52
Eigendomsrecht	54
Energiemarkt.....	55
Erfrecht.....	55
Europees OM	56
Euthanasie	57
Familielieven en familierecht.....	57
Financiële markt en diensten, EMU, Bankenuie	59
GBVB - Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	62
Gewasbeschermingsmiddelen en biociden	66
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering.....	66
Godsdienstvrijheid.....	68

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa werd in 2011 opgericht door Marc de Werd (gerechtshof Amsterdam) en Joanne Bik (LBVr).

Kernredactie: Larisa Alwin, Joanne Bik, Dionne Emmanouilidis, Mariëlle Leenaers en Marc de Werd. Vaste medewerkers: Anne-Marie ten Bosch, Cleo Dermout, Stefan Flipse, Nicolien Keereweer, Babet van den Kommer, Maries Korevaar, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Chris Sillen en Lotte Veltcamp Helbach.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Afmelden kan via deze [link](#).

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa	69
Handel en antidumping	70
Huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen	71
IE - Intellectuele eigendom.....	72
Insolventie	76
Institutioneel	77
IPR.....	78
Kansspelen.....	79
Kinderontvoering	80
Landbouw en visserij.....	80
LHBTI-rechten	82
Luchtvaart.....	84
Manipulatiesoftware auto' s.....	87
Marktmisbruik	88
Mededinging.....	89
Milieu, natuur, duurzame energie.....	93
Ne bis in idem.....	95
Oekraïne.....	96
Omgevingsrecht	97
Overlevering en uitlevering	97
Prejudiciële procedure HvJ	99
Privacy en persoonsgegevens	100
Procesrecht HvJ	104
Procesrecht en recht op eerlijk proces.....	104
Procesrecht en recht op eerlijk proces - strafrecht.....	104
Psychiatrie.....	108
Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter	109
Rechtsstaat en rechterlijke macht	111
Staatsaansprakelijkheid	114
Staatssteun	115
Strafrecht.....	120
Tabak	122
Vennootschapsrecht.....	123
Toegang tot documenten	123
Verkiezingen en kiesrecht	123
Vervoer, reizen en rijbewijs	124
Verzekeringen	125
Vrij verkeer	125
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.....	126
DEEL II - ALGEMEEN	127
Algemeen	127
Cursus en opleiding.....	127
Nieuwsbrieven.....	128
NL zaken bij het HvJEU	129
NL zaken bij het EHRM.....	131
Verzoeken Protocol no. 16 bij het EVRM.....	132

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees *ius commune* maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Om de lengte van de nieuwsbrief in te perken worden voortaan van de prejudiciële verwijzingen geen samenvattingen meer opgenomen. De signaleringen van nieuwe prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van Curia en een link naar de samenvatting op ECER (indien beschikbaar). Bij de Nederlandstalige verwijzingsuitspraken (afkomstig van Nederlandse en Belgische rechters) wordt daarnaast ook een samenvatting opgenomen.

Het is overigens eenvoudig een prejudiciële verwijzing terug te vinden op Curia met zaaknummer of, indien dat zaaknummer niet bekend is, door bijvoorbeeld te zoeken op onderwerp of herkomst van de prejudiciële vraag. De snelste manier is door te klikken op de drie puntjes bij het vak “documenten” en aldaar te klikken op “verzoeken om een prejudiciële beslissing”.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – ARREST – [C-210/24 \(AESTE\)](#) – 5 maart 2026 – Spanje – [ECLI:EU:C:2025:145](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 28 Handvest EU (Recht op collectieve onderhandelingen) – Richtlijn 2014/24/EU – Overheidsopdrachten thuishulp – Opdracht onder de drempelwaarde – Economisch meest voordelige inschrijving – Gunningscriterium van sociale aard – Loonsverhoging personeel dat de diensten uitvoert – Beginselen van evenredigheid en non-discriminatie

Een Spaanse gemeente heeft een aanbestedingsprocedure uitgeschreven voor thuishulpdiensten ten behoeve van gezinnen en/of personen in moeilijkheden. In het bestek is onder meer als gunningscriterium opgenomen dat, uitgaande van de lonen die in de collectieve arbeidsovereenkomst voor de sector zijn vastgesteld, bij de gunning van de opdracht rekening wordt gehouden met de hogere lonen die de inschrijvende onderneming voorstelt voor de personen die de opdracht uitvoeren.

AESTE (vereniging van ondernemingen die thuishulpdiensten verrichten) heeft beroep ingesteld bij het OARC waarbij zij verzoekt om nietigverklaring van dit gunningscriterium. De verwijzende rechter twijfelt om verschillende redenen of dit gunningscriterium verenigbaar is met EU recht.

Hof: Artikel 67, lid 1, van richtlijn 2014/24/EU moet aldus worden uitgelegd dat een criterium voor de gunning van een overheidsopdracht voor maatschappelijke dienstverlening waarbij geen onderdak wordt verschaft, op basis waarvan er rekening wordt gehouden met de loonsverhoging die de inschrijver voorstelt voor het personeel dat de opdracht uitvoert ten opzichte van de beloning die in de geldende sectorale collectieve overeenkomst is vastgesteld, geschikt is voor de aanbestedende dienst om de economisch meest voordelige inschrijving in de zin van die bepaling te identificeren.

Artikel 28 van het Handvest staat niet in de weg aan een criterium voor de gunning van een overheidsopdracht voor maatschappelijke dienstverlening waarbij geen onderdak wordt verschaft, waarbij rekening wordt gehouden met de loonsverhoging die de inschrijver voorstelt voor het personeel dat de opdracht uitvoert ten opzichte van de beloning die in de geldende sectorale collectieve overeenkomst is vastgesteld, en waarin is bepaald dat die inschrijver, na collectieve onderhandelingen met de personeelsvertegenwoordigers, specificeert in welke vorm die loonsverhoging zal worden toegekend en zich inspant om ten behoeve van dat personeel een collectieve arbeidsovereenkomst te sluiten.

- 📌 A-G: aanbestedingsrichtlijn staat niet in de weg aan het onder voorwaarden rekening houden met loonsverhogingen bij vaststelling van de emvi ([ECER](#))
- 📌 AESTE, HvJ EU 5 maart 2026, zaak C-210/24 ([EHRC updates](#))

HvJ – CONCLUSIE – [C-11/25 \(Jelgavas valstspilsētas pašvaldība\)](#) – 12 maart 2026 – A-G Campos Sánchez-Bordona – Letland – [ECLI:EU:C:2026:195](#) – [conclusie](#)

Artikel 102 VWEU – Rechtstreekse gunning afvalbeheerdienst gemeente – Dienstverlener die gedeeltelijk eigendom van de gemeente is – Misbruik van machtspositie – Begrippen ,economische activiteit' en ,onderneming' – Besluiten die deel uitmaken van de uitoefening van bevoegdheden van openbaar gezag – Procedure voor de selectie van de aannemer die de dienst bestaande in het beheer van stedelijk afval verricht – Rechtstreekse gunning

De gemeente Jelgava een dienstverleningsovereenkomst voor de inzameling en verwerking van afvalstoffen in de gemeente gesloten met een vennootschap waarvan zij zelf de

meerderheidsaandeelhouder is. De aannemer werd geselecteerd zonder dat er een aanbestedingsprocedure was uitgeschreven. De mededingingsautoriteit heeft verklaard dat de gemeente door de rechtstreekse gunning aan de aannemer het verbod van misbruik van een machtspositie heeft geschonden en heeft zij de gemeente een boete opgelegd.

De verwijzende rechter verzoekt om uitlegging van artikel 102 VWEU om, kort gezegd, te bepalen of een gemeente handelt als „onderneming” wanneer zij besluit hoe het afvalbeheer op haar grondgebied moet worden georganiseerd.

A-G geeft het Hof in overweging: Een gemeente die bij de uitoefening van bevoegdheden van openbaar gezag het besluit neemt om de levering van de dienst bestaande in het inzamelen en verwerken van afvalstoffen op haar grondgebied te organiseren door gunning via een interne procedure (inhouseprocedure) aan een entiteit waarop de gemeente toezicht uitoefent zoals op haar eigen diensten, kan niet worden aangemerkt als een ‚onderneming’ in de zin van artikel 102 VWEU.

HvJ – CONCLUSIE – C-888/24 (Adão da Fonseca-Engenheiros Consultores) – 26 maart 2026 – Portugal – ECLI:EU:C:2026:274 – conclusie

Richtlijn 2014/24/EU – Prijsvraag – Verzuim om gegadigden vooraf te horen – Bescherming van de anonimiteit van de gegadigden – Recht om te worden gehoord

Het engineeringbedrijf Adão da Fonseca heeft een ontwerp ingediend voor een brug over de rivier de Douro, waarvoor Metro do Porto, een prijsvraag had uitgeschreven. Het ontwerp van Adão da Fonseca behoorde niet tot de drie door de jury van die prijsvraag geselecteerde ontwerpen. Adão da Fonseca heeft beroep ingesteld tot nietigverklaring van de beslissing van die jury.

Voor prijsvragen gelden andere procedures dan voor oproepen tot het indienen van inschrijvingen. Het gaat bij een prijsvraag om een conceptueel plan of ontwerp dat door een jury wordt geselecteerd. Prijsvragen hebben niet tot doel een dienstverleningsovereenkomst te sluiten, maar enkel een of meer ontwerpen te selecteren, al dan niet met toekenning van prijzen. De vraag is o.a. of de gegadigden in dit soort prijsvraagprocedures voorafgaand aan de definitieve beslissing van de jury moeten of mogen worden gehoord.

De A-G is van mening dat een gegadigde voldoende in staat wordt gesteld zijn standpunt kenbaar te maken over alle relevante onderdelen van het ontwerp dat hij in de prijsvraag indient, zodat het recht om te worden gehoord voordat de jury een beslissing neemt, kan worden geacht in het kader van dit soort procedures daadwerkelijk te zijn geëerbiedigd.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 82, leden 4, 5 en 6, van richtlijn 2014/24/EU, en artikel 80, lid 1, van deze richtlijn, telkens gelezen in het licht van het algemene Unierechtelijke beginsel dat het recht erkent om te worden gehoord in administratieve procedures, verzetten zich tegen een verplichting om de belanghebbende partijen bij prijsvragen als bedoeld in voornoemde richtlijn, vooraf te horen.

Aansprakelijkheid Europese Unie

HvJ – CONCLUSIE – C-559/23 P (IMG/Commissie) – 12 maart 2026 – A-G De La Tour – ECLI:EU:C:2026:204 – conclusie (Franse versie)

Niet-contractuele aansprakelijkheid – Onderzoeken door OLAF – Lekken naar de pers – Materiële en immateriële schade – Causaal verband – Toerekenbaarheid van de lekken – Voldoende gekwalificeerde schending van een rechtsregel die particulieren rechten toekent – Vertrouwelijkheid van juridische adviezen

Verzoekster IMG is een internationale organisatie. Zij vordert vergoeding van de materiële en immateriële schade die zij stelt te hebben geleden door openbaarmaking van een rapport dat het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) over haar heeft opgesteld. OLAF heeft het rapport toegezonden aan de Europese Commissie en aan de Belgische justitiële autoriteiten. Daarna is informatie uit het rapport geopenbaard in twee perspublicaties. IMG heeft OLAF en de Commissie aansprakelijk gesteld voor de schade die zij stelt te hebben geleden als gevolg van vermeend lekken naar de pers van het rapport. Het Gerecht achtte de vordering niet toewijsbaar vanwege het ontbreken van causaal verband.

A-G geeft het Hof in overweging: Het arrest van het Gerecht, in zaak T-752/20 (IMG/Commission) te vernietigen.

HvJ – CONCLUSIE – C-790/24 P (IMG/Commissie) – 12 maart 2026 – A-G De La Tour – ECLI:EU:C:2026:205 – conclusie

Besluit Commissie tot intrekking van status van internationale organisatie met terugwerkende kracht

IMG is een entiteit die gespecialiseerd is in de wederopbouw van staten in postconflictsituaties. De Commissie heeft IMG in hoedanigheid van internationale organisatie de uitvoering van programma's gedelegeerd die gefinancierd worden uit de EU-begroting. Bij besluit van 8 juni 2021 heeft de Commissie heeft met terugwerkende kracht tot 16 december 2014, geweigerd om IMG te erkennen als internationale organisatie. Het Gerecht heeft de rechtmatigheid van het besluit van de Commissie bevestigd. IMG gaat in beroep.

Volgens IMG had de Commissie niet het recht om haar met terugwerkende kracht tot 16 december 2014, de status van internationale organisatie te ontzeggen.

De A-G beperkt zich in de conclusie tot de vijfde beroepsgrond, gebaseerd op vermeende rechtsdwingingen begaan door het Gerecht, ten eerste bij de definitie van de bestanddelen van een internationale organisatie en ten tweede bij de interpretatie van de bepalingen van de internationale overeenkomst tot oprichting van IMG in het licht van de artikelen 31 en 32 van het Verdrag van Wenen inzake het recht der verdragen.

De A-G deelt de uiterst restrictieve interpretatie van de internationale overeenkomst tot oprichting van IMG door het Gerecht niet. De A-G spreekt zijn verbazing uit over het argument dat, na bijna twintig jaar waarin deze entiteit impliciet, of zelfs expliciet, als internationale organisatie werd erkend, de status van internationale organisatie en alle bijbehorende rechten met terugwerkende kracht tot 16 december 2014 zouden kunnen worden ontzegd – dat wil zeggen, de datum waarop de Commissie besloot de uitvoering, via indirect beheer, van het handelsontwikkelingsprogramma voor Myanmar/Birma toe te vertrouwen aan een andere organisatie dan IMG.

A-G geeft het Hof in overweging: de vijfde beroepsgrond, gebaseerd op een onjuiste beoordeling van de juridische status van verzoeker te accepteren.

NOOT – bij HvJ 18 december 2025, C-679/23 P (WS e.a./Frontex)

From Directness to Foreseeability; On the CJEU's Causal Inquiry in Overdetermined Refoulement (Verfassungsblog)

Abortus

COMMISSIE

Commissie geeft reactie op Europees burgerinitiatief voor veilige en toegankelijke abortus (ECER)

Advocaten

OVERIG

CCBE published guide on the use of generative AI by lawyers (Ellen Timmer)

EHRM factsheets en case-law guide

- ECHR-KS KS – Articles 8, 10 and 1 of Protocol No. 1 The rights of lawyers in the Court's case-law

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

HvJ – ARREST – C-757/24 (Gemeinde Wien) – 5 maart 2026 – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2025:159 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2000/78/EG – Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Discriminatie op grond van leeftijd – Deelstaatregeling betreffende de bezoldiging van arbeidscontractanten – Inaanmerkingneming van vóór de leeftijd van 18 jaar vervulde tijdvakken – Nieuwe bezoldigingsregeling die een eerder als discriminerend aangemerkte regeling vervangt

Verzoeker is werkzaam als arbeidscontractant voor de stad Wenen. Hij is het niet eens met de nieuwe berekening van de anciënniteit. Deze berekening is gebaseerd op een regeling waarbij een ambtenaar wordt ingedeeld op basis van zijn salarisanciënniteit in een oud bezoldigingsstelsel dat als discriminerend is aangemerkt en die salarisanciënniteit vervolgens wordt gecorrigeerd door middel van een „referentiepeildatum”. Daarbij worden alle in aanmerking komende „andere tijdvakken”, met inbegrip van de tijdvakken die voor de 18e verjaardag zijn vervuld, maar tot maximum zeven jaar en, voor zover zij langer duren dan vier jaar, voor de helft in aanmerking genomen. Volgens verzoeker leidt de berekening van de nieuwe anciënniteit tot discriminatie op grond van leeftijd aangezien de tijdvakken die zijn gewerkt vóór de leeftijd van 18 jaar, met terugwerkende kracht slechts beperkt worden meegeteld, terwijl tijdvakken die na de leeftijd van 18 jaar zijn vervuld, volledig worden meegeteld.

Hof: De artikelen 1, 2 en 6 van richtlijn 2000/78/EG, gelezen in samenhang met artikel 21 van het Handvest, verzetten zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan een arbeidscontractant wordt ingedeeld op basis van zijn salarisanciënniteit in het bezoldigingsstelsel, wanneer die anciënniteit, om een einde te maken aan een bestaande discriminatie op grond van leeftijd, aldus wordt vastgesteld dat bepaalde in aanmerking komende tijdvakken die voorafgingen aan de aanwerving van die arbeidscontractant en vóór zijn 18e verjaardag zijn vervuld, voor de helft en met een maximum van drie jaar in aanmerking worden genomen, aangezien dit maximum van toepassing is ongeacht de leeftijd waarop de ervaring is verworven.

HvJ – ARREST – C-151/24 (Luevi) – 5 maart 2026 – Italië – ECLI:EU:C:2026:144 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2011/98/EU – Verordening (EG) nr. 883/2004 – Artikel 1 Handvest EU – Rechten van werknemers uit derde landen met een gecombineerde vergunning – Gelijke behandeling – Sociale uitkering

V. M., een Albanees onderdaan, verblijft sinds 2006 legaal in Italië als houder van een om familieredenen verleende verblijfsvergunning, met toestemming om in deze lidstaat te werken. Het nationaal instituut voor de sociale zekerheid (INPS) heeft geweigerd om V.M. een uitkering toe te kennen voor personen ouder dan 67 jaar die zich in een precaire economische situatie bevinden. De vraag is o.a. of het Unierecht in de weg staat aan een nationale wettelijke regeling die de uitkering toekent aan vreemdelingen die houder zijn van een verblijfsvergunning van de Unie voor langdurig ingezetenen en niet aan vreemdelingen die houder zijn van de in die richtlijn bedoelde gecombineerde vergunning.

Hof: Artikel 12, lid 1, onder e), van richtlijn 2011/98/EU is niet van toepassing op een bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestatie, als bedoeld in artikel 70 van verordening (EG) nr. 883/2004, en verzet zich bijgevolg niet tegen een nationale regeling die de toekenning aan de in artikel 3, lid 1, onder b) en c), van deze richtlijn bedoelde onderdanen van derde landen van een dergelijke prestatie in de vorm van een sociale uitkering voor personen ouder dan 65 jaar (sinds 1 januari 2019, ouder dan 67 jaar) die zich in een precaire economische situatie bevinden en wier arbeidsgeschiktheid wegens hun leeftijd beperkt is, onderwerpt aan de voorwaarde dat zij in het bezit zijn van een EU-verblijfsvergunning voor langdurig ingezetenen.

- e** Social assistance for third-country nationals: Member States may require possession of a long-term residence permit ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-119/24 (Chefquet) – 12 maart 2026 – België – ECLI:EU:C:2026:189 – conclusie – arrest

Artikel 45 VWEU – Vrij verkeer van werknemers – Inkomstenbelasting – Nationale wetgeving waarbij niet-ingezeten belastingplichtigen worden onderworpen aan een aanvullende nationale belasting naar analogie met op ingezetenen belastingplichtigen geheven gemeentebelastingen

Samenvatting onder: [Belastingen](#)

HvJ – ARREST – [C-597/24 \(Zirvatta\)](#) – 12 maart 2026 – Italië – ECLI:EU:C:2026:198 – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 2000/78/EG – Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Discriminatie op grond van handicap – Recht van een leerkracht met een handicap om overgeplaatst te worden naar een bepaald gebied – Redelijke aanpassingen voor personen met een handicap

C.M. heeft een handicap en is sinds 2016 als leerkracht in vaste dienst. Na een medisch deskundigenonderzoek is vastgesteld dat zij een handicap heeft die een blijvende vermindering van haar arbeidsgeschiktheid met 70 % met zich meebrengt.

In het kader van het nationaal mobiliteitsprogramma heeft C.M. om overplaatsing naar een andere provincie verzocht, waarbij zij zich beriep op de voorrang die krachtens artikel 21 van wet nr. 104/1992 wordt toegekend aan personen met een handicap met een invaliditeitsgraad van meer dan twee derde. Dit verzoek om overplaatsing is afgewezen omdat er onvoldoende posten beschikbaar waren in die provincie. Het door C.M. tegen deze afwijzing ingestelde beroep en hoger beroep is verworpen. De voorrang voor personen met een handicap bij overplaatsing zou uitsluitend gelden in het kader van mobiliteitsprocedures binnen dezelfde provincie. Verzoeken om overplaatsing naar een andere provincie kunnen dus pas worden onderzocht nadat verzoeken om overplaatsing binnen de provincie zijn onderzocht. Alleen leerkrachten die blind zijn of hemodialyse nodig hebben, genieten een zogenoemde „absolute” voorrang bij overplaatsing binnen dezelfde provincie of tussen provincies.

C.M. is van mening dat zij op grond van haar status als persoon met een handicap, absolute voorrang op het gebied van mobiliteit moet krijgen, zoals leerkrachten die blind zijn of hemodialyse nodig hebben.

Hof: Artikel 5 van richtlijn 2000/78/EG verzet zich niet tegen een nationale regeling inzake territoriale en arbeidsmobiliteit die aan bepaalde leerkrachten met een handicap voorrang verleent op het gebied van mobiliteit en voorrang geeft aan mobiliteit binnen een provincie boven mobiliteit tussen provincies, aangezien die regeling, doordat er geen rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften van personen met een handicap in concrete situaties, niet onder het begrip „redelijke aanpassingen” in de zin van die bepaling valt.

Artikel 2, lid 2, onder b), van richtlijn 2000/78/EG moet aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling inzake territoriale en arbeidsmobiliteit die aan bepaalde leerkrachten met een handicap voorrang verleent op het gebied van mobiliteit ten opzichte van leerkrachten zonder handicap en voorrang geeft aan mobiliteit binnen een provincie boven mobiliteit tussen provincies, geen indirecte discriminatie in de zin van die bepaling oplevert ten nadele van leerkrachten die hebben verzocht om overplaatsing naar een andere provincie.

HvJ – ARREST – [C-258/24 \(Katholische Schwangerschaftsberatung\)](#) – 17 maart 2026 – **Grote Kamer** – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:211 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2000/78/EG – Artikel 17 VWEU – Artikelen 10 en 21 Handvest EU – Gelijke behandeling – Verschil in behandeling op grond van godsdienst – Beroepsactiviteiten binnen kerken en andere organisaties – Ontslag van een werknemer vanwege verlaten van katholieke kerk

Samenvatting onder: [Godsdienstvrijheid](#)

HvJ – ARREST – [C-357/24 \(Freistaat Bayern\)](#) – 26 maart 2026 – Kroatië – ECLI:EU:C:2026:258 – geen conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 883/2004 – Coördinatie van de socialezekerheidsstelsels – Begrip “bevoegd orgaan” – Begrip “prestaties bij ziekte” – Doorbetaling van loon bij tijdelijke arbeidsongeschiktheid – Recht van werkgever op verhaal bij aansprakelijke derde – Subrogatie – Beperkingen

X. is tijdens een fietstocht in Kroatië slachtoffer geworden van een verkeersongeval waarbij een motorvoertuig betrokken was dat door Y werd bestuurd en dat verzekerd was bij Euroherc. Y is aansprakelijk bevonden voor dit ongeval. Gedurende de drie perioden van arbeidsongeschiktheid heeft de werkgever van X (de deelstaat Beieren) zijn loon doorbetaald voor in totaal 28 825,83 EUR.

De werkgever (uit Duitsland) heeft bij de Kroatische rechter gevorderd dat Euroherc de loonvergoedingen terugbetaalt die de werkgever tijdens de arbeidsongeschiktheid aan X heeft betaald.

De vraag is o.a. of de werkgever moet worden beschouwd als een “bevoegd orgaan” in de zin van artikel 1, onder q), iv), van verordening nr. 883/2004, en of de aan X betaalde loonvergoedingen onder het begrip “prestaties bij ziekte” van artikel 3, lid 1, onder a), van deze verordening vallen.

Hof: Artikel 1, onder q), iv), van verordening (EG) nr. 883/2004 moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „bevoegd orgaan” in de zin van deze bepaling ook ziet op de werkgever die krachtens een regeling houdende zijn verplichtingen prestaties moet betalen die vallen onder artikel 3, lid 1, van deze verordening.

Artikel 3, lid 1, onder a), van verordening nr. 883/2004, moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „prestaties bij ziekte” in deze bepaling ook ziet op loondoorbetalingen die wegens tijdelijke arbeidsongeschiktheid in een lidstaat worden gedaan tijdens een ziekteverlof na een ongeval dat zich in een andere lidstaat heeft voorgedaan en waarbij het noch om een arbeidsongeval noch om een beroepsziekte gaat.

Artikel 85, lid 1, van verordening nr. 883/2004, moet aldus worden uitgelegd dat de werkgever, als orgaan dat prestaties verschuldigd is, alleen dan bij de aansprakelijke derde of diens verzekeraar terugbetaling kan vorderen van de ziekteprestaties die hij aan zijn werknemer heeft betaald voor in een andere lidstaat ontstane schade, indien er in die andere lidstaat een rechtsgrondslag bestaat om terugbetaling te kunnen verkrijgen van die prestaties of van prestaties die vergelijkbaar zijn wat hun voorwerp en doel betreft.

HvJ – CONCLUSIE – [C-808/24 \(Záležta\)](#) – 19 maart 2026 – Slowakije – A-G De La Tour – ECLI:EU:C:2026:225 – conclusie

Richtlijn 2003/88/EG – Organisatie van arbeidstijd – Maximale wekelijkse arbeidstijd van brandweerlieden en reddingswerkers – Wachtdienst op de werkplek – Onjuiste omzetting – Staatsaansprakelijkheid wegens schending van het Unierecht – Vaststelling bedrag van schadevergoeding

M. R. is lid van een gemeentelijk korps van brandweerlieden en reddingswerkers. Hij vordert vergoeding van immateriële schade die voortvloeit uit het feit dat zijn wachtdiensten op de werkplek in strijd met artikel 2, punt 1, van richtlijn 2003/88 niet zijn opgenomen in zijn arbeidstijd. Dat heeft volgens M. R. ook geleid tot schending van artikel 6, onder b), van deze richtlijn (de verplichting om de wekelijkse werktijd te beperken).

De verwijzende rechter heeft geoordeeld dat de Slowaakse regeling in strijd is met artikel 2, punt 1, van richtlijn 2003/88, zoals uitgelegd door het Hof. Deze rechter heeft de staat daarom gelast M.R. bepaalde

bedragen te betalen ter vergoeding van zijn immateriële schade, zowel uit dien hoofde als wegens het verlies van de hoop op een wetswijziging.

De rechter in tweede aanleg heeft dat arrest vernietigd op grond dat de verwijzende rechter ultra petita had beslist. De zaak is terugverwezen naar de verwijzende rechter, die twijfelt over de relevantie van een dergelijke uitlegging. De verwijzende rechter merkt op dat deze uitlegging zowel gevolgen heeft voor het ontstaan van het recht op schadevergoeding als voor de berekening van de vergoeding, naargelang dit recht al dan niet gekoppeld is aan het aantal gewerkte uren boven de in artikel 6, onder b), van deze richtlijn gestelde grens.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, punt 1, van richtlijn 2003/88/EG moet aldus worden uitgelegd dat het er niet toe strekt individuele rechten toe te kennen aan particulieren waardoor deze van een lidstaat schadevergoeding kunnen vorderen krachtens het beginsel dat de staat aansprakelijk is voor schade die particulieren lijden ten gevolge van aan die staat toerekenbare schending van het Unierecht.

Wanneer schending van artikel 2, punt 1, van deze richtlijn heeft geleid tot schending van artikel 6, onder b), van deze richtlijn, moet de vergoeding, ten laste van de autoriteiten van de lidstaten, van de schade die zij door die schendingen van het Unierecht aan particulieren hebben berokkend, passend zijn voor de geleden schade. Bij gebreke van Unierechtelijke bepalingen ter zake staat het aan het nationale recht van de betrokken lidstaat om, met eerbiediging van het gelijkwaardigheids- en het doeltreffendheidsbeginsel, de wijze van berekening van het bedrag van de vergoeding van de gestelde immateriële schade vast te stellen.

HvJ – CONCLUSIE – C-706/23 (Școala gimnazială « Mihai Eminescu ») – 26 maart 2026 – A-G De La Tour – Roemenië – ECLI:EU:C:2026:267 – [conclusie](#)

Richtlijn 2003/88/EG – Artikel 31 Handvest EU – Raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid – Raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd – Non-discriminatiebeginsel – Pro-rata-temporisbeginsel – Cumulatie van verschillende arbeidsovereenkomsten – Onderwijzend personeel – Jaarlijkse vakantie – Maaltijdvergoeding

Verzoekers zijn (ondersteunend) onderwijzend personeel. Zij hebben een geschil met hun werkgever, een middelbare school, over de berekening van de financiële vergoeding uit hoofde van de jaarlijkse vakantie met behoud van loon en de toekenning van een maaltijdvergoeding die zij bovenop hun bezoldiging zouden moeten krijgen in geval van cumulatie van een voltijdse arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd voor de basisfunctie en een deeltijdse arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd.

De A-G merkt op dat de rechtspraak van het HvJ duidelijke aanknopingspunten biedt voor de uitlegging van artikel 7, lid 1, van richtlijn 2003/88 en clause 4, punt 1, van de raamovereenkomsten teneinde de gelijke behandeling te waarborgen op het gebied van de vergoeding die uit hoofde van de jaarlijkse vakantie met behoud van loon verschuldigd is. De vraag gaat o.a. over de vergelijkbaarheid van situaties wanneer een werknemer overeenkomsten cumuleert die in het bijzonder met dezelfde werknemer zijn gesloten.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 7, lid 1, van richtlijn 2003/88/EG en artikel 31, lid 2, Handvest EU, alsmede clause 4 van de Raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid, en clause 4 van de Raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, verzetten zich tegen een nationale regeling die bepaalt dat de vergoeding waarop werknemers in het pre-universitaire onderwijs die verschillende arbeidsovereenkomsten cumuleren, namelijk een voltijdse arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd voor hun basisfunctie en daarnaast een deeltijdovereenkomst op uurbasis, recht hebben uit hoofde van de jaarlijkse vakantie met behoud van loon, wordt berekend zonder dat rekening wordt gehouden met de bezoldiging die uit hoofde van de deeltijdse arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd is ontvangen.

Artikel 7 van richtlijn 2003/88 en clause 4 van Raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid, verzetten zich tegen een nationale regeling en praktijk die uitsluiten dat werknemers in het pre-universitaire onderwijs die verschillende arbeidsovereenkomsten cumuleren, namelijk een voltijdse arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd voor hun basisfunctie en daarnaast een deeltijdovereenkomst op uurbasis, een maaltijdvergoeding ontvangen die in verhouding staat tot de tijd die zij daadwerkelijk gewerkt hebben op grond van hun deeltijdse arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd, en dat deze vergoeding in aanmerking wordt genomen bij de berekening van het bedrag van de vergoeding die verschuldigd is uit hoofde van de jaarlijkse vakantie met behoud van loon.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-65/26 \(Consell Insular de Mallorca\)](#), verwijzing uit **Spanje** over de vraag of artikel 5 van **richtlijn 2000/78**, in het licht van zaak **C-631/22**, zo kan worden uitgelegd dat de overheid een **ambtenaar** niet automatisch uit zijn functie kan ontheffen vanwege **blijvende arbeidsongeschiktheid**, zonder voorafgaand onderzoek naar **redelijke aanpassingen**, en of er voor ambtenaren in noodhulpdiensten (zoals in casu de brandweer) toch uitzonderingen mogelijk zijn.

NOOT – HvJ 11 november 2025, [C-19/23 \(Denemarken/Parlement en Raad\)](#)

Cohesion Policy as a Non-Starter: Afterthoughts on the Adequate Minimum Wage Directive and Article 175(3) TFEU (C-19/23) ([European law blog](#))

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)
- [Work-related rights](#)
- [Guide on Article 4 of the European Convention on Human Rights](#)

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408 71 en 883 2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en Unieburgerschap

EHRM – ARREST – D.M. t. Zweden – 26 maart 2025 –
32694/23 – ECLI:CE:ECHR:2026:0326JUD003269423 – persbericht – arrest

Artikel 3 EVRM – Factoren bij risicobeoordeling in asielprocedure – Cumulatie – Schending

Klager is een Afghaan die in 2015 naar Zweden is gekomen en daar onmiddellijk asiel heeft aangevraagd. Tijdens deze procedures stelde klager dat hij risico liep vanwege de algemene situatie in Afghanistan, zijn Hazara-etniciteit, zijn herkomstgebied, zijn bekering tot het Christendom (in ieder geval zijn afkering van de Islam) en zijn Westerse manier van leven nadat hij bijna tien jaar in Zweden had doorgebracht. De twee asiolverzoeken worden in 2018 en 2023 afgewezen.

Klager stelt dat het verbod op onmenselijke of vernederende behandeling (artikel 3 EVRM) is geschonden, nu zijn uitzetting naar Afghanistan hem aan een reëel risico van mishandeling zou blootstellen.

Het EHRM herhaalt dat lidstaten enerzijds het recht hebben om de toegang, de verwijdering en de uitzetting van vreemdelingen te regelen, maar anderzijds verplicht zijn om krachtens artikel 3 EVRM niemand te verwijderen of uit te zetten als er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat diegene een reëel risico op onmenselijke of vernederende behandeling loopt in het land van bestemming.

Volgens het EHRM moet worden beoordeeld of er een reëel risico op mishandeling bestaat, op basis van alle relevante factoren, die cumulatief moeten worden beoordeeld tegen de achtergrond van de algemene situatie in het betrokken land. In de nationale beslissingen in de zaak van klager zijn niet al deze relevante factoren cumulatief in aanmerking genomen bij de risicobeoordeling. Het EHRM oordeelt dan ook unaniem dat artikel 3 EVRM is geschonden.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – Mude en Mohamed Hussein t. Nederland – 10 maart 2026 – 47878/20 – persbericht – beslissing

Artikel 8 EVRM – Gezinshereniging – Volwassen zoon die na zijn huwelijk weer bij moeder woont – Familieleven – Niet ontvankelijk

De eerste klagster is in 2011 gevlucht uit Somalië en heeft in Nederland internationale bescherming gekregen. Met een beroep op gezinshereniging is een *machtiging tot voorlopig verblijf* ingediend voor haar zoon, de tweede klager, die op dat moment 14 jaar oud is, en zijn twee broers, alsook voor haar echtgenoot, haar twee andere biologische kinderen en acht pleegkinderen. Dat verzoek is afgewezen omdat het bestaan van een feitelijke familieband niet aannemelijk werd geacht. De tweede klager is in 2014 getrouwd in Somalië. Hij zegt dat het huwelijk onwettig was en dat hij geen contact meer heeft met zijn vrouw.

De tweede klager verblijft sinds zijn komst naar Nederland illegaal bij zijn moeder en doet in 2018, als hij 21 is opnieuw een verzoek om gezinshereniging. Dat verzoek wordt afgewezen omdat hij getrouwd is (geweest) en het jongvolwassenenbeleid alleen geldt voor mensen die bij hun ouders zijn blijven wonen en daarmee een feitelijke familieband hebben opgebouwd.

Het EHRM oordeelt dat er geen sprake is van familieleven in de zin van artikel 8 EVRM, vanwege het feit dat hij getrouwd is (geweest). Er zijn volgens het Hof geen aanvullende afhankelijkheidsfactoren, naast de normale emotionele banden. De klacht wordt afgewezen.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – [Mahamud t. Nederland](#) – 10 maart 2026 – [64534/19](#) – [ECLI:CE:ECHR:2026:0310DEC006453419](#) – [persbericht](#) – [beslissing](#)

Artikel 8 EVRM – Gezinshereniging broer – Familieleven – Niet ontvankelijk

In 2009 is aan klager internationale bescherming in Nederland verleend, en heeft hij een verzocht om gezinshereniging voor zijn negen biologische kinderen, zijn pleegkind, zijn moeder en zijn jongste broer Bashir, die toen zeventien jaar oud was. Sinds het overlijden van zijn vader woonden zijn moeder en Bashir bij hem en zijn gezin. De vrouw van klager is in 2007 overleden, waarna zijn moeder voor alle kinderen thuis in Somalië zorgde en zij bleef dat doen na het vertrek van klager uit Somalië in 2007. Zijn moeder overlijdt in 2009. Zijn kinderen en Bashir hebben Somalië verlaten en zijn in Oeganda terecht gekomen. Gezinshereniging is toegekend voor de biologische kinderen. Het verzoek van klager om gezinshereniging met Bashir in verband met asiel is afgewezen op grond van het feit dat hij niet tot het gezin van de aanvrager behoorde op het moment dat klager Somalië ontvluchtte, aangezien hun moeder toen nog in leven was en Bashir wel tot haar gezin behoorde. Er heeft geen beoordeling plaatsgevonden in het kader van artikel 8 EVRM, als onderdeel van de gezinsherenigingsprocedure in verband met asiel, omdat de nationale wetgeving dit destijds niet vereiste.

Het EHRM concludeert dat niet is aangetoond dat Bashirs gezondheidsproblemen ernstig genoeg waren om zijn afhankelijkheid van klager of iemand anders te bewijzen. Het dossier bevat geen informatie die afkomstig is van Bashir zelf. Bovendien zijn er in het dossier geen aanwijzingen dat Bashir, die met huisgenoten samenwoonde, geen sociaal contact heeft of niet voor zichzelf kan zorgen.

Er zijn volgens het Hof geen aanvullende afhankelijkheidsfactoren, naast de normale emotionele banden. De klacht wordt afgewezen.

HvJ – ARREST – [C-489/24 \(Safita\)](#) – 5 maart 2026 – Nederland – [ABRvS](#) – [ECLI:EU:C:2026:160](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2013/32/EU – Asielbeleid – Internationale bescherming – Groot aantal verzoeken om internationale bescherming tegelijk – Verlenging beslistermijn van zes maanden – Opeenvolgende verlengingsbesluiten – Voorwaarden en beperkingen – Maximaal 21 maanden

X, een Syrisch staatsburger, komt op tegen het verzuim van de staatssecretaris van J&V om binnen de wettelijke termijn van zes maanden een besluit te nemen op de aanvraag om hem een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd te verlenen.

De vraag is o.a. of een lidstaat herhaaldelijk en achtereenvolgens kan besluiten om de termijn die van toepassing is op de behandelingsprocedure van bij hem ingediende verzoeken om internationale bescherming met maximaal negen maanden te verlengen, en zo ja, onder welke voorwaarden.

Hof: Artikel 31, lid 3, derde alinea, onder b), van richtlijn 2013/32/EU, gelezen in samenhang met artikel 4, lid 1, van deze richtlijn, moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat herhaaldelijk en achtereenvolgens kan besluiten om de termijn die van toepassing is op de behandelingsprocedure voor in die lidstaat ingediende verzoeken om internationale bescherming te verlengen, indien die lidstaat aan de hand van concrete gegevens naar behoren kan aantonen dat hij, ondanks de geleverde inspanningen om het hoofd te bieden aan de gelijktijdige toestroom van verzoeken om internationale bescherming, niet voldoende tijd heeft gehad om de beslissingsautoriteit passende en voldoende middelen ter beschikking te stellen om die autoriteit in staat te stellen de verzoeken om internationale bescherming naar behoren en volledig te behandelen, en voorts dat de gecumuleerde duur van de opeenvolgende verlengingen niet langer is dan de tijd die deze lidstaat nodig heeft om aan die verplichting te voldoen, noch langer dan maximaal 21 maanden na indiening van een specifiek verzoek om internationale bescherming.

- E Europees Hof van Justitie beantwoordt aanvullende prejudiciële vragen over verlenging beslistermijn voor asiolverzoeken ([persbericht RvS](#))

HvJ – ARREST – C-150/24 (Aroja) – 5 maart 2026 – Finland – ECLI:EU:C:2026:148 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2008/115/EG – Terugkeer van illegaal verblijvende derdelanders – Bewaring met oog op verwijdering – Verlenging van maximale bewaringsduur – Berekening van reeds verstreken bewaringsduur – Samentelling van eerdere perioden van bewaring voor berekening

A, een Marokkaanse onderdaan, is op 10 september 2022 illegaal in Finland binnengekomen nadat hem door Nederland een inreisverbod voor de Schengen-ruimte was opgelegd. Vóór zijn binnenkomst in Finland had A eveneens internationale bescherming aangevraagd in Zweden en in Zwitserland.

Op de dag van zijn binnenkomst is A in Finland in bewaring gesteld. Het geding gaat over de rechtmatigheid van de derde periode waarin de betrokken derdelander in bewaring was gesteld met het oog op verwijdering naar zijn land van herkomst.

De onderhavige zaak gaat over het evenwicht tussen twee tegenstrijdige doelstellingen: te weten het waarborgen van een humane behandeling en de individuele rechten van migranten, en het waarborgen van hun daadwerkelijke verwijdering.

Nederland, Tsjechië en Finland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 15, leden 5 en 6, van richtlijn 2008/115/EG moet aldus worden uitgelegd dat alle perioden van bewaring die een illegaal op het grondgebied van een lidstaat verblijvende onderdaan van een derde land op grond van artikel 15 van die richtlijn ter uitvoering van een en hetzelfde terugkeerbesluit in die lidstaat heeft uitgezeten, moeten worden samengeteld om te bepalen of de krachtens een van deze bepalingen vastgestelde maximale bewaringsduur is bereikt.

Artikel 15, lid 3, tweede volzin, van richtlijn 2008/115 verzet zich tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan de rechter enkel kan controleren of de door deze lidstaat krachtens artikel 15, lid 5, van die richtlijn vastgestelde oorspronkelijke maximale bewaringsduur van zes maanden is overschreden, indien de in bewaring gestelde persoon daarom verzoekt.

Artikel 15, lid 3, tweede volzin, van richtlijn 2008/115 moet aldus worden uitgelegd dat de rechterlijke autoriteit het besluit van de administratieve autoriteit om de bewaring te verlengen na afloop van de krachtens artikel 15, lid 5, van die richtlijn vastgestelde oorspronkelijke maximale duur van zes maanden niet hoeft te toetsen voordat deze maximale duur is bereikt, maar dat die toetsing hoe dan ook, evenals de rechterlijke toetsing waarin artikel 15, lid 2, derde alinea, van die richtlijn voorziet, zo spoedig mogelijk na de vaststelling van dat besluit moet worden verricht.

Artikel 15, lid 3, tweede volzin, van richtlijn 2008/115 moet aldus worden uitgelegd dat bij gebreke van een spoedige rechterlijke toetsing van het administratieve besluit om de bewaring te verlengen na afloop van de krachtens artikel 15, lid 5, van die richtlijn vastgestelde oorspronkelijke maximumduur van zes maanden, niet automatisch de verplichting ontstaat om de bewaring onmiddellijk te beëindigen wanneer aan alle materiële voorwaarden voor handhaving van de bewaring is voldaan op het tijdstip waarop die rechterlijke toetsing wordt verricht en de krachtens artikel 15, lid 6, van die richtlijn vastgestelde maximale bewaringsduur niet is bereikt.

- E Return of illegally staying persons: in order to calculate the maximum period of detention, it is necessary to aggregate all periods of detention completed on the basis of one and the same return decision ([persbericht](#))
- E Aroja, HvJ EU 5 maart 2026, zaak C-150/24 ([EHRC updates](#))

HvJ – ARREST – C-819/25 PPU (Gonrieh) – 5 maart 2026 – A-G Norkus – België – ECLI:EU:C:2026:252 – conclusie – arrest (Engelse versie)

Richtlijn 2003/86/EG – Richtlijn (EU) 2015/637 – Artikel 23 VWEU – Artikel 46 Handvest EU – Gezinshereniging – Ontruiming Gazastrook – Consulaire bescherming van Unieburgers – Moet lidstaat diplomatieke en consulaire stappen ondernemen om recht op gezinshereniging te waarborgen?

Deze zaak speelt zich af tegen de achtergrond van de humanitaire situatie in de Gazastrook, na de Israëlische militaire operatie en de blokkade van het gebied na de terroristische aanslagen van Hamas op 7 oktober 2023. In dit kader heeft de Belgische Staat een overeenkomst gesloten met Israël en Jordanië voor de uitvoering van een evacuatieproces voor drie categorieën personen uit de Gazastrook: Belgische burgers, in België erkende vluchtelingen en leden van hun kerngezinnen.

De heer Y verblijft legaal in België en heeft een werkvergunning, terwijl zijn partner mevrouw X en hun vier kinderen in de Gazastrook verblijven. Op 6 oktober 2025 heeft de Belgische Staat mevrouw X en de kinderen toegang tot en verblijf in België verleend op grond van gezinshereniging. Mevrouw X en de kinderen zitten echter nog steeds vast in de Gazastrook. Verzoekers hebben bij het verwijzende hof in de eerste plaats verzocht om de Belgische Staat te gelasten mevrouw X en de vier kinderen op de evacuatielijst voor de Gazastrook te plaatsen en alle nodige maatregelen te nemen om hun gezinshereniging met de heer Y te realiseren. Als alternatief hebben zij verzocht dat de Belgische Staat wordt gelast de autoriteiten van elk derde land dat mevrouw X en de vier kinderen de toegang tot de Unie belet, te informeren dat zij over de vereiste visa beschikken en hen niet langer toegang tot de Unie wordt belet.

Deze zaak werpt met name de vraag op of een lidstaat diplomatieke en consulaire stappen moet ondernemen met derde landen om de effectiviteit van het recht op gezinshereniging te waarborgen.

Nederland en zes andere lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Het Hof oordeelt dat, indien een derdelander aan wie een visum is verleend voor gezinshereniging onder voorbehoud van verificatie van diens identiteit en de authenticiteit van de documenten die bij de op afstand ingediende visumaanvraag zijn gevoegd, en waarvoor verificatie vereist dat de onderdaan persoonlijk verschijnt bij een diplomatieke of consulaire post van die lidstaat, de lidstaat niet verplicht is om ervoor te zorgen dat die persoon naar die plaats wordt overgebracht, of om contact op te nemen met een of meer derde landen om die overbrenging te vergemakkelijken, in een situatie waarin het voor die persoon onmogelijk is om naar die plaats te reizen.

- e EU-Hof: Lidstaten zijn niet verplicht om derdelander-gezinsleden op te nemen in een evacuatieprocedure (ECER)

HvJ – ARREST – C-458/24 (Daraa) – 5 maart 2026 – A-G Szpunar – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:146 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 604/2013 (Dublin III-verordening) – Eenzijdige opschorting door verantwoordelijke lidstaat van overname en terugname – Wederzijds vertrouwen – Toepasselijkheid artikel 3, lid 2, tweede alinea Dublin III verordening – Verstrijken overdrachtstermijn – Overgang van verantwoordelijkheid

Verzoeker, een Syrische staatsburger, heeft in 2023 asiel aangevraagd in Duitsland, terwijl Italië is aangewezen als verantwoordelijke lidstaat. Duitsland heeft de verwijdering naar Italië bevolen.

In december 2022 heeft Italië via circulaire aan alle andere Dublinseenheden laten weten dat in verband met opname capaciteitsproblemen het voorlopig niet langer asielzoekers zal overnemen volgens de Dublin III-verordening, behalve in uitzonderlijke gevallen.

De verwijzende rechter wil o.a. weten of Duitsland door deze weigering van Italië, zelf verantwoordelijk wordt volgens artikel 3, lid 2 van de Dublin III-verordening. Deze rechter vindt dat een dergelijke weigering het systeem van wederzijds vertrouwen, waarop de Dublin III-verordening is gebaseerd., ondermijnt. Overnamebereidheid is een “ongeschreven voorwaarde” voor de toepassing van artikel 3, lid 2. Weigering betekent schending van deze bepaling, ongeacht de opvangcapaciteit van Italië.

Zes lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 3, lid 2, tweede en derde alinea, van verordening (EU) nr. 604/2013 moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaat die met het bepalen van de verantwoordelijke lidstaat is belast, niet gehouden is het onderzoek van de criteria van hoofdstuk III voort te zetten noch zelf de verantwoordelijke lidstaat wordt, wanneer de lidstaat die aanvankelijk op grond van die criteria als verantwoordelijk was aangewezen, eenzijdig de overname en terugname heeft opgeschort van personen ten aanzien van wie op grond van die verordening een overdrachtsbesluit is vastgesteld en er in die laatste lidstaat geen sprake is van systeemfouten die resulteren in onmenselijke of vernederende behandelingen in de zin van artikel 4 van het Handvest.

Artikel 29, lid 2, van verordening nr. 604/2013 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de overdracht van die personen niet kan worden uitgevoerd binnen de overdrachtstermijn van artikel 29, lid 1, van deze verordening, de verantwoordelijkheid voor de behandeling van verzoeken om internationale bescherming van rechtswege overgaat op de verzoekende lidstaat, zelfs indien de niet-uitvoering van de overdracht het gevolg is van de eenzijdige beslissing van de lidstaat die oorspronkelijk op grond van de criteria van hoofdstuk III van die verordening als verantwoordelijke was aangewezen om de overname en terugname van die personen op te schorten.

Artikel 33, lid 1, van richtlijn 2013/32/EU moet aldus worden uitgelegd dat het op grond daarvan niet mogelijk is om een verzoek om internationale bescherming niet-ontvankelijk te verklaren omdat de verantwoordelijke lidstaat niet bereid is om de persoon die om internationale bescherming verzoekt, over of terug te nemen.

- 🇪🇺 A Member State's refusal to take charge of asylum seekers for whom it is responsible may ultimately result in the requesting State having to examine an asylum application ([persbericht](#))
- 🇪🇺 Dublin au bord de l'implosion ([libertés chéries](#))
- 🇪🇺 Daraa, HvJ EU 5 maart 2026, zaak C-458/24 ([EHRC updates](#))

HvJ – ARREST – C-477/24 (Deldwyn) – 12 maart 2026 – Ierland – ECLI:EU:C:2026:182 – conclusie – arrest

Richtlijn 2004/38/EG – Unieburgerschap – Afgeleid verblijfsrecht – Huwelijk tussen Unieburger en onderdaan van een derde land – Behoud van verblijfsrecht na echtscheiding – Unieburger niet meer beroepsmatig actief op moment echtscheiding – Onvrijwillige werkloosheid – Berekening periode van ,ten minste één jaar’ – Toegang tot het dossier van Unieburger

Nadat verzoeker in 2002 met een studentervisum in Ierland is aangekomen, is hij in 2009 in Ierland getrouwd met een Unieburger die geen onderdaan van die lidstaat is. Hij heeft een verblijfskaart gekregen voor een periode van vijf jaar, die geldig was tot september 2018.

In 2014 is in de lidstaat van herkomst van de Unieburger de echtscheiding uitgesproken. Het huwelijk heeft vijf jaar geduurd. De verblijfskaart van verzoeker is na zijn echtscheiding niet ingetrokken. Verzoeker is blijven werken en zijn voormalige echtgenote, die in Ierland bleef wonen, ontving een uitkering voor werkzoekenden en kinderbijslag.

In 2018 heeft verzoeker verzocht om behoud van zijn verblijfsrecht op grond van een afgeleid verblijfsrecht dat afhankelijk is van de vraag of zijn voormalige echtgenote, haar uit de Unieverdragen voortvloeiende rechten op dat moment nog steeds in Ierland uitoefende.

De vraag is o.a. of de term „één jaar” in artikel 7, lid 3, onder b), van richtlijn 2004/38/EG één aaneengesloten (gewerkte) periode van een jaar wordt bedoeld, of dat ook kortere, over een aantal jaren gespreide, gewerkte perioden bij elkaar kunnen worden opgeteld om tot een periode van één jaar te komen. De verwijzende rechter vraagt voorts of het feit dat verzoekers voormalige echtgenote in Ierland een uitkering voor werkzoekenden ontving, betekent dat zij zich in „naar behoren vastgestelde onvrijwillige werkloosheid” in de zin van die bepaling bevond. Is de Minister verplicht om verzoeker toegang te verlenen tot het dossier waarop de afwijzing van zijn aanvraag om een permanente verblijfsvergunning is gebaseerd en waarin onder meer gegevens over het arbeids- of sociale bijstandsverleden van zijn voormalige echtgenote zijn opgenomen.

Hof: Artikel 7, lid 3, onder b), van richtlijn 2004/38/EG moet aldus worden uitgelegd dat de daarin opgenomen uitdrukking „ten minste één jaar” betrekking heeft op een enkele, ononderbroken periode van ten minste één jaar waarin de betrokkene als werknemer of als zelfstandige werkzaam is geweest.

Artikel 7, lid 3, onder b), van richtlijn 2004/38 moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat een burger van de Unie die verblijft op het grondgebied van een andere lidstaat dan die waarvan hij de nationaliteit bezit, een werkloosheidsuitkering ontvangt ten laste van die lidstaat, niet als dusdanig door de autoriteiten van die lidstaat die bevoegd zijn voor de afgifte van verblijfskaarten moet worden aangemerkt als afdoende bewijs dat deze persoon zich bevindt in een situatie van „naar behoren vastgestelde” onvrijwillige werkloosheid in de zin van deze bepaling.

Richtlijn 2004/38, gelezen in het licht van het beginsel van behoorlijk bestuur en het in artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie verankerde recht op een doeltreffende voorziening in rechte moet aldus worden uitgelegd dat zij inhoudt dat de nationale autoriteit die bevoegd is voor de afgifte van verblijfskaarten, verplicht is om haar dossier aan een aanvrager die onderdaan is van een derde land of aan zijn vertegenwoordiger te verstrekken, in voorkomend geval in een naar behoren bewerkte vorm, alvorens een besluit te nemen over het behoud van zijn verblijfsrecht of de toekenning van een verblijfskaart op grond van artikel 14 van deze richtlijn, gelezen in samenhang met de artikelen 7 en 13 ervan, wanneer de stukken van het betrokken dossier waarop de bevoegde nationale autoriteit zich heeft gebaseerd om de verblijfskaart te weigeren en waarvan deze derdelander om mededeling heeft verzocht, informatie bevatten over met name de tijdvakken waarin zijn voormalige echtgenote die burger van de Unie is, heeft gewerkt, en zij, na daarom door die derdelander te zijn verzocht, heeft geweigerd hem die informatie te verstrekken.

HvJ – ARREST – C-767/23 (Remling) – 24 maart 2026 – Nederland – ABRvS – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2026:243 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 267 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Motiveringsplicht voor niet stellen prejudiciële vraag – Verkort gemotiveerde uitspraak ogv nationale wettelijke regeling

Samenvatting onder: [prejudiciële procedure HvJ](#)

HvJ – ARREST – C-202/25 (Tadmur) – 26 maart 2026 – Nederland – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond – ECLI:EU:C:2026:257 – geen conclusie – arrest

**Richtlijn 2008/115/EG – Richtlijn 2011/95/EU – Intrekking van de
subsidiarebeschermingsstatus – Openbare orde – Beginsel van non-refoulement –
Mogelijkheid om een terugkeerbesluit vast te stellen**

Aan HG is in 2017 de subsidiarebeschermingsstatus verleend, alsook een tijdelijke verblijfsvergunning die na verlenging geldig was tot 7 januari 2026.

In 2022 is HG door de rechtbank Limburg veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar, waarvan één jaar voorwaardelijk, wegens poging tot doodslag, openlijk geweld en bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht.

De minister heeft de subsidiarebeschermingsstatus van HG ingetrokken vanaf 27 juni 2021 omdat hij een gevaar voor de openbare orde was. In dat besluit heeft de minister ook bepaald dat HG geen verblijfsrecht in Nederland kon worden toegekend op een andere grondslag en gepreciseerd dat er, om te zorgen voor de naleving van het beginsel van non-refoulement, geen terugkeerbesluit of inreisverbod tegen hem zou worden uitgevaardigd op grond van richtlijn 2008/115. Verder heeft de minister HG bij besluit van 23 mei 2024 op grond van het Nederlandse recht verplicht het grondgebied van Nederland te verlaten.

HG kreeg geen uitstel van vertrek en werd verplicht Nederland te verlaten. Hij werd voor een periode van tien jaar gesignaleerd in het informatiesysteem van de Nederlandse politie, alsook in het Schengeninformatiesysteem (SIS).

HG heeft beroep ingesteld bij de verwijzende rechter. Zijn de autoriteiten verplicht om jegens een derdelander die illegaal op zijn grondgebied verblijft en die is uitgesloten van subsidiare bescherming, een terugkeerbesluit uit te vaardigen en dat indien de verwijdering naar het land van bestemming in strijd is met het beginsel van non-refoulement, zijn de autoriteiten dan verplicht om gelijktijdig met het nemen van een terugkeerbesluit, schriftelijk te bevestigen dat de verwijdering van die derdelander wordt uitgesteld. De vraag is dus welke gevolgen verbonden moeten worden aan de intrekking van de beschermingsstatus, aangezien HG door die intrekking niet langer legaal verblijft in Nederland, terwijl hij niet naar zijn land van herkomst kan worden verwijderd zonder dat het beginsel van non-refoulement wordt geschonden.

Nederland, Denemarken en Zwitserland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 5 van richtlijn 2008/115/EG, gelezen in samenhang met de artikelen 3 en 6 van die richtlijn, en met artikel 17, lid 1, en artikel 19, lid 3, onder a), van richtlijn 2011/95/EU verzet zich ertegen dat er een terugkeerbesluit wordt vastgesteld ten aanzien van een derdelander wiens subsidiarebeschermingsstatus is ingetrokken wanneer vaststaat dat de verwijdering van deze derdelander naar het beoogde land van bestemming is uitgesloten op grond van het beginsel van non-refoulement.

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-7/25 (Ramodi) en C-8/25 (Karkik) [Ramadi in de beschikking] – 19 maart 2026 – A-G Capeta – Nederland – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond (ECLI:NL:RBDHA:2025:136 en ECLI:NL:RBDHA:2025:139) – ECLI:EU:C:2026:228 – conclusie

**Richtlijn 2011/95 – Richtlijn 2013/32 – Artikelen 4, 18, en 47 Handvest –
Geloofwaardigheidsbeoordeling asiel – Werkwijze – Ambtshalve toetsing – Ex nunc -
Refoulement**

In beide zaken gaat het om Iraakse asielzoekers in Nederland van wie het verzoek om internationale bescherming is afgewezen. Hoewel de identiteit, de nationaliteit en de herkomst van verzoeksters geloofwaardig waren, werden hun inhoudelijke verklaringen niet geloofwaardig geacht omdat deze niet waren onderbouwd met objectieve bewijsstukken.

In de eerste zaak (C-7/25) gaat het om een vrouw die stelt dat zij en haar familie zijn mishandeld door een machtig persoon vanwege een afgewezen huwelijksaanzoek. In de tweede zaak (C-8/25) gaat het om een man die vreest dat hij wegens zijn seksuele geaardheid een gevangenisstraf moet uitzitten.

De verzoekers gaan in beroep. Tijdens de terechtzitting zijn de verwijzende rechter aanvullende elementen ter kennis gekomen die in geen van beide beroepszaken zijn aangevoerd maar die hij relevant voor de beoordeling acht.

Voor de verwijzende rechter zijn voor beide zaken de volgende gemeenschappelijke juridische kwesties aan de orde.

De eerste kwestie betreft de wijze waarop verweerder de behoefte aan internationale bescherming van verzoekers heeft onderzocht en beoordeeld en of die beoordeling in overeenstemming is met het Unierecht en de rechtspraak van het Hof.

Met zijn tweede vraag – het Hof heeft de A-G gevraagd zijn aandacht in de conclusie op deze tweede vraag te richten – wenst de verwijzende rechter te vernemen of hij op grond van het Unierecht verplicht is om in voorkomend geval en ambtshalve op basis van de gegevens van de zaak die hem ter kennis zijn gebracht en zoals aangevuld of verduidelijkt na een procedure op tegenspraak, zowel de feiten als het recht volledig en ex nunc te onderzoeken, zelfs wanneer in het nationale recht zijn onderzoek wordt beperkt tot de feiten en rechtsgronden die uitdrukkelijk zijn vermeld in de handeling die aan de rechterlijke toetsing ten grondslag ligt.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 46, lid 3, van richtlijn 2013/32/EU, gelezen in samenhang met de artikelen 4, 18 en 47 van het Handvest, moet aldus worden uitgelegd dat een nationale rechter in eerste aanleg die de rechtmatigheid moet toetsen van een beslissing waarbij een verzoek om internationale bescherming als ongegrond is afgewezen, verplicht is om in voorkomend geval ambtshalve zowel de feitelijke als de juridische gronden van die beslissing volledig en ex nunc te onderzoeken op basis van de hem ter kennis gebrachte elementen van de zaak, zoals aangevuld of verduidelijkt na een procedure op tegenspraak, ongeacht of al deze elementen waren opgenomen in de middelen van het beroep waarmee het verzoek om rechterlijke toetsing werd ingeleid. Een dergelijk ambtshalve onderzoek moet een beoordeling omvatten van de behoefte aan internationale bescherming overeenkomstig het toepasselijke Unierecht en van de eerbiediging van het beginsel van non-refoulement.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem – 3 maart 2026 – [ECLI:NL:RBDHA:2026:4220](#)

Richtlijn 2008/115/EG – Verordening (EU) nr. 604/2013 – Refoulementbeoordeling in bewaringszaken – Nationaliteit niet geloofwaardig of onduidelijk – Meerdere landen van terugkeer aangegeven

Prejudiciële vragen:

1. Moet in een situatie als deze, waarin drie mogelijke landen van terugkeer zijn genoemd in het terugkeerbesluit en op het moment dat het terugkeerbesluit werd vastgesteld (nog) niet duidelijk was naar welk land de vreemdeling zal terugkeren, een refoulementbeoordeling worden gemaakt op het moment van het vaststellen van het terugkeerbesluit? Mag de bewaringsrechter dit ambtshalve beoordelen als een specifiek vereiste van het terugkeerbesluit, ook als geen rechtsmiddel tegen dat terugkeerbesluit aan hem voorligt?

1a. Zo ja, moet de refoulementbeoordeling dan zien op alle in het terugkeerbesluit genoemde mogelijke landen van terugkeer? Moet de refoulementbeoordeling worden gemaakt alsof de vreemdeling de nationaliteit en herkomst heeft van de genoemde landen van terugkeer, of kan worden volstaan met een beoordeling die alleen is gebaseerd op de algemene situatie in de betreffende landen, al dan niet in combinatie met wat bekend is over de vreemdeling zoals bijvoorbeeld diens religie of bevolkingsgroep? Is daarbij onderscheid te maken in de beoordeling die het bestuursorgaan in die situatie moet maken en de beoordeling die de rechter moet maken en zo ja, op welke wijze?

1b. Welke rol speelt hierbij de omstandigheid dat de vreemdeling al dan niet meewerkt aan het vaststellen van het land van terugkeer?

2. Moet in een situatie als deze, waarin drie mogelijke landen van terugkeer zijn genoemd in het terugkeerbesluit en op het moment van inbewaringstelling (nog) niet duidelijk was naar welk land de vreemdeling moet terugkeren, een refoulementbeoordeling worden gemaakt bij het opleggen van de maatregel van bewaring, terwijl de bewaring tot doel heeft te werken aan de terugkeer van die vreemdeling, onder meer door hem beschikbaar te houden voor de vaststelling van zijn nationaliteit of herkomst, en daarmee naar welk land de vreemdeling moet terugkeren? Zo ja, moet de refoulementbeoordeling dan zien op alle in het terugkeerbesluit genoemde mogelijke landen van terugkeer?

2a. Welke rol speelt hierin de omstandigheid dat de vreemdeling al dan niet meewerkt aan het vaststellen van een land van terugkeer?

3. Indien de eerste en tweede vraag ontkennend moeten worden beantwoord, kan dan in een situatie als deze worden gewacht met het maken van een refoulementbeoordeling tot duidelijk is naar welk land de vreemdeling moet terugkeren, bijvoorbeeld als zijn nationaliteit is bevestigd door de autoriteiten van dat land, of als de vreemdeling zelf zijn nationaliteit heeft aangetoond?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Haarlem – 27 maart 2026 – [ECLI:NL:RBDHA:2026:7121](#)

Richtlijn 2011/95/EU – Richtlijn 2008/115/EG – Gestelde nationaliteit en herkomst is niet geloofwaardig – Non-refoulement beginsel

Verweerder vindt dat eiser zijn identiteit, nationaliteit en herkomst niet aannemelijk heeft gemaakt. Daarom wordt geen inhoudelijke beoordeling gemaakt van de vraag of eiser in aanmerking komt voor een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd. Daarnaast heeft verweerder een eerder opgelegd terugkeerbesluit gehandhaafd en Eritrea als land van terugkeer aangemerkt. Daarbij heeft verweerder geen beoordeling gemaakt van het refoulementrisico, omdat niet aannemelijk is geworden dat eiser daadwerkelijk uit Eritrea afkomstig is.

Als de gestelde nationaliteit en herkomst van de vreemdeling niet geloofwaardig wordt geacht in een asielprocedure, ontstaat een schijnbaar tegenstrijdige situatie. Enerzijds is verweerder verplicht minimaal één land van bestemming te noemen. Anderzijds lijkt niet (goed) mogelijk om dan een refoulementbeoordeling te maken. Het risico op refoulement lijkt slechts realistisch te kunnen worden onderzocht tegen de achtergrond van een aannemelijke nationaliteit en herkomst van de vreemdeling.

Denkbaar is dat een minder volledige refoulementbeoordeling wordt gemaakt in dit soort gevallen, aan bijvoorbeeld de hand van de algemene (veiligheids)situatie van een land van terugkeer, al dan niet voor specifieke groepen mensen.

De vragen:

- moet in een situatie als deze op het moment van de vaststelling van een terugkeerbesluit een refoulementbeoordeling worden gemaakt waarbij wordt uitgegaan van het land van bestemming dat in het terugkeerbesluit is vermeld, ook al staat niet vast dat de vreemdeling de nationaliteit heeft van of afkomstig is uit dat land en daar ook naar zal terugkeren?
- indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: moet in dat geval een refoulementbeoordeling worden gemaakt alsof de nationaliteit en herkomst wel vaststaan, of kan worden volstaan met een beoordeling die alleen is gebaseerd op de algemene situatie in het land van bestemming, al dan niet in combinatie met hetgeen bekend is over de vreemdeling? Is daarbij onderscheid te maken in de beoordeling die het bestuursorgaan en de rechter in die situatie moeten maken en, zo ja, op welke wijze?

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-21/26 \(Nazin\)](#), verwijzing uit Hongarije over een praktijk van een lidstaat die de bepalingen inzake ontheemden niet toepast op de daarin genoemde personen, en die zich bij een verzoek om tijdelijke bescherming beperkt tot een onderzoek of het beginsel van non-refoulement van toepassing is (en niet kijkt of de aanvrager ook veilig en duurzaam zou kunnen terugkeren) en de verenigbaarheid met richtlijn 2001/55 (tijdelijke bescherming) en Uitvoeringsbesluit 2022/382

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – ABRvS – 25 maart 2026 – na [prejudiciële verwijzing ABRvS](#) – na [HvJ C-662/23 \(Zimir\)](#) – [persbericht](#) – [ECLI:NL:RVS:2026:1749](#)

Richtlijn 2013/32/EU – Asielverzoek – Verlenging beslistermijn van zes maanden – Groot aantal gelijktijdig ingediende verzoeken om internationale bescherming – In aanmerkingneming van andere omstandigheden

Een Turkse man heeft in april 2022 in Nederland een asielverzoek gedaan. De minister moet normaal gesproken binnen zes maanden daarop beslissen. Dat heeft hij in dit geval niet gedaan, omdat hij de beslistermijn met negen maanden heeft verlengd. Dat deed de minister, omdat er volgens hem een groot aantal asielverzoeken ligt dat hij niet meer zorgvuldig binnen zes maanden kan afhandelen. De Turkse man is het niet eens met de verlenging van de beslistermijn, omdat volgens hem niet aan de voorwaarden van de Europese Procedurerichtlijn is voldaan. De Afdeling bestuursrechtspraak heeft prejudiciële vragen gesteld over de Procedurerichtlijn. In de Procedurerichtlijn staat dat de termijn van zes maanden met negen maanden mag worden verlengd als een 'groot aantal' mensen 'tegelijk' asielverzoeken doet, waardoor het in de praktijk zeer moeilijk is om binnen zes maanden daarop te beslissen.

Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat verlenging van de beslistermijn alleen mag als het aantal asielverzoeken 'in een kort tijdsbestek' aanzienlijk toeneemt ten opzichte van het gebruikelijke en voorzienbare patroon in een lidstaat en het daardoor in de praktijk moeilijk is om de procedure binnen zes maanden af te ronden. Verlenging is niet mogelijk als sprake is van een geleidelijke toename van het aantal asielverzoeken over een lange periode. Personeelsgebrek of bestaande achterstanden in de behandeling van dossiers rechtvaardigen de verlenging van de termijn niet.

De Afdeling bestuursrechtspraak oordeelt dat de minister de beslistermijn niet met negen maanden mocht verlengen, omdat hij niet aannemelijk heeft gemaakt dat aan de voorwaarden van de Procedurerichtlijn is voldaan. Dit betekent dat de verlenging van de beslistermijn met negen maanden niet geldt voor alle asielzaken die daaronder vallen. De minister had dus niet vijftien maanden, maar zes maanden de tijd om te beslissen op het asielverzoek van de Turkse man en op de andere asielverzoeken die vallen onder de verlenging. (bron: persbericht)

- B** Minister mocht beslistermijn voor asielverzoeken niet met negen maanden verlengen ([persbericht RvS](#))

RECHTSPRAAK NL – TUSSENUITSPRAAK – 12 maart 2026 – na [prejudiciële verwijzing rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond](#) – na [HvJ C-431/24 \(Multan\)](#) – [ECLI:NL:RBDHA:2026:5065](#)

Richtlijn 2013/32 – Artikelen 4, 19 en 47 Handvest – Verzoek om internationale bescherming van Christen uit Pakistan – Fatwa – Informatievergaring – Ambtsbericht – Toegang tot informatie in dossier – Beginsel van non-refoulement – Recht op een eerlijk proces – Onderzoek in het land van herkomst van verzoeker

Eiser is een christen uit Pakistan en jegens hem is een Fatwa uitgevaardigd. Verweerder legt aan zijn afwijzing van de asielaanvraag onder meer een door het Ministerie van Buitenlandse zaken opgesteld individueel ambtsbericht ten grondslag.

Uit het arrest in zaak C431/24 (Multan) volgt dat informatie over de wijze waarop BuZa onderzoek heeft verricht in Pakistan ook deel uitmaakt van 'het dossier'. Uit dit arrest en het arrest GM van 22 september 2022 volgt dat eiser bijvoorbeeld middels een zogenoemde 'special advocate' toegang moet hebben tot alle relevante stukken. De rechtbank stelt vast dat een wettelijke basis hiervoor vooralsnog ontbreekt. Eiser heeft echter terecht gewezen op de verplichting van de rechtbank om te waarborgen dat het Unierecht zijn volle werking geniet.

De rechtbank zal kennisnemen van de onderliggende stukken van het individueel ambtsbericht en van de informatie over de wijze waarop BuZa het onderzoek in Pakistan heeft verricht en bepaalt dat verweerder ook kennis moet nemen van deze stukken. De rechtbank willigt tevens het verzoek van eiser in om 'een special advocate' te benoemen en bepaalt dat BuZa inzage in de stukken aan deze 'special advocate' zal moeten verlenen.

NOOT – HvJ 5 februari 2026, [C-718/24 \(Aleb\)](#)

The Aleb judgment on 'safe third countries' in asylum law: the CJEU's answer to EU legislative amendments? ([EU law analysis](#))

NOOT – bij HvJ 18 december 2025, [C-679/23 P \(WS e.a./Frontex\)](#)

From Directness to Foreseeability; On the CJEU's Causal Inquiry in Overdetermined Refoulement ([Verfassungsblog](#))

OVERIG

- Migration: the Civil Liberties Committee adopts a reform of EU return rules ([EP](#))
- The ECHR's Procrustean bed: A final call for perspective in the Chişinău process ([ECHR blog](#))
- #6: De misstanden rondom arbeidsmigratie: wat is het kabinet van plan? ([Nederland rechtsstaat](#))
- Ingrijpende tussentijdse wijzigingen in het asielrecht ([Verblijfblog](#))
- Detention by Delay? A Structural Paradox in EU Migration Law ([EU law analysis](#))
- The Chios Incident: Echoes of Pylos Humanitarian Disaster and Greece's Criminalization of Solidarity ([EU law analysis](#))
- Ingrijpende tussentijdse wijzigingen in het asielrecht ([Verblijfblog](#))
- Nigeria: Updated EUAA Country Guidance reflects the country's security and social challenges ([EUAA](#))
- Expulsion of Severely Ill migrants: Beyond the Deathbed, Still Exceptional ([Strasbourg observers](#))
- Symposium Introduction: Article 3 ECHR and the forthcoming Chişinău Declaration ([Strasbourg observers](#))
- The European Parliament's role in shaping the EU rules on return: from safeguards to securitisation ([EU law analysis](#))
- Safe on Paper, Risky in Practice: Evaluating the EU Safe Countries of Origin List ([European law blog](#))

The new EU Safe Countries of Origin list promises efficiency but risks rights. This post examines the legal safeguards, CJEU case law, and why individual assessment remains crucial despite the "safe" label.

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Deprivation of citizenship](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin” cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#)
- [ECHR-KS – Immigration Detention of migrant children](#)
- [ECHR-KS – Article 14 Discrimination and immigration](#)
- [ECHR-KS – Immigration Health and immigration](#)
- [ECHR-KS – Article 8 Nationality](#)
- [ECHR-KS – Summary returns of migrants and/or asylum-seekers \(“push-backs”\) and related case scenarios](#)
- [Thematic factsheet: Migration and asylum](#)

Beginnelsen Unierecht

NOOT – HvJ 12 februari 2026, [C-56/25 \(Petlichev\)](#)

The Primacy of EU Law in Bulgaria after CJEU's Judgment in Case C-56/25: A Thorny Path Ahead ([EU law analysis](#))

Belastingen

HvJ – ARREST – [C-828/24 \(Erdrich Umformtechnik\)](#) – 5 maart 2026 – Tsjechië – [ECLI:EU:C:2025:154](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 2003/49/EG – Uitspraken van belang en royalty's tussen verbonden ondernemingen van verschillende lidstaten – Besluit tot verlening van vrijstelling ten aanzien van een tijdvak dat voorafgaat aan het tijdstip van de verstrekking van het attest en de bewijsstukken – Termijn voor verstrekking van attest – Beperking van het tijdvak waarvoor vrijstelling kan worden verleend

Erdrich Umformtechnik heeft bij de Tsjechische belastingautoriteit een verzoek om vrijstelling van belasting op haar inkomsten uit royalty's ingediend voor bepaalde belastingtijdvakken. De belastingautoriteit heeft deze vrijstelling gedeeltelijk afgewezen op grond dat het verzoek om vrijstelling was ingediend nadat de termijn van twee jaar was verstreken.

Erdrich Umformtechnik heeft tegen het besluit beroep ingesteld bij de verwijzende rechter. Met de eerste vraag wil de verwijzende rechter weten of richtlijn 2003/49 de bronstaat toestaat om krachtens een vrijstellingsbesluit vrijstelling te verlenen ten aanzien van een tijdvak dat voorafgaat aan het tijdstip waarop dat besluit is vastgesteld, of zelfs ten aanzien van een tijdvak dat voorafgaat aan het tijdstip waarop het attest en de bewijsstukken waar die bronstaat redelijkerwijs om kan verzoeken, aan de bevoegde autoriteit zijn verstrekt.

Met zijn tweede vraag wil de verwijzende rechter weten of richtlijn 2003/49 voorziet in een termijn voor de verstrekking van het attest en de bewijsstukken waar de bronstaat redelijkerwijs om kan verzoeken teneinde een vrijstellingsbesluit vast te stellen dan wel of zij voorziet in een beperking van de duur van het tijdvak dat voorafgaat aan het tijdstip waarop het attest en de bewijsstukken zijn verstrekt en dat in aanmerking komt voor vrijstelling.

Hof: Richtlijn 2003/49/EG moet aldus worden uitgelegd dat zij de bronstaat toestaat om krachtens een besluit overeenkomstig artikel 1, lid 12, van deze richtlijn vrijstelling te verlenen ten aanzien van een tijdvak dat voorafgaat aan het tijdstip waarop dat besluit is vastgesteld, of zelfs ten aanzien van een tijdvak dat voorafgaat aan het tijdstip waarop het attest en de bewijsstukken waar die bronstaat redelijkerwijs om kan verzoeken, aan de bevoegde autoriteit zijn verstrekt.

Richtlijn 2003/49 moet aldus worden uitgelegd dat zij noch voorziet in een termijn voor de verstrekking van het attest en de bewijsstukken waar de bronstaat redelijkerwijs om kan verzoeken teneinde een vrijstellingsbesluit vast te stellen overeenkomstig artikel 1, lid 12, van deze richtlijn, noch voorziet in een beperking van de duur van het tijdvak dat voorafgaat aan het tijdstip waarop het attest en de bewijsstukken zijn verstrekt en dat in aanmerking komt voor vrijstelling.

HvJ – ARREST – [C-119/24 \(Chefquet\)](#) – 12 maart 2026 – België – ECLI:EU:C:2026:189 – conclusie – arrest

Artikel 45 VWEU – Vrij verkeer van werknemers – Inkomstenbelasting – Nationale wetgeving waarbij niet-ingezeten belastingplichtigen worden onderworpen aan een aanvullende nationale belasting naar analogie met op ingezetene belastingplichtigen geheven gemeentebelastingen

Volgens Belgische nationale wetgeving zijn alleen niet-ingezetene belastingplichtigen onderworpen aan een aanvullende nationale belasting (“opcentiemen”) als toeslag op de inkomstenbelasting. De verwijzende rechter wil weten of die wetgeving verenigbaar is met het in artikel 45 VWEU verankerde vrije verkeer van werknemers.

Hof: Artikel 45, lid 2, VWEU verzet zich tegen een nationale regeling volgens welke de inkomstenbelasting die in een lidstaat wordt geheven van personen die geen fiscaal inwoner zijn, wordt verhoogd met een aanvullende belasting tegen een vast tarief ten bate van deze lidstaat, die wordt vastgesteld naar analogie van een door fiscale inwoners van die lidstaat verschuldigde aanvullende belasting op de inkomstenbelasting ten bate van de agglomeraties of gemeenten die ervoor kiezen deze in te voeren en die het tarief ervan bepalen, wanneer de daaruit voortvloeiende belastingdruk voor deze personen die geen fiscaal inwoner zijn, althans in bepaalde gevallen, zwaarder is dan de belastingdruk die uit hoofde van die belasting op die fiscale inwoners rust.

HvJ – ARREST – [C-150/25 \(Marhaux\)](#) – 12 maart 2026 – België – ECLI:EU:C:2026:188 – geen conclusie – arrest

Artikel 45 VWEU – Inkomstenbelasting – In een andere lidstaat ontvangen beroepsinkomsten – Vrijstelling met progressievoorbehoud in de woonstaat – Niet-toepassing bilateraal verdrag ter voorkoming van dubbele belasting – Verlies van deel van belastingvoordelen die verband houden met persoonlijke en gezinssituatie van belastingplichtige

BX is fiscaal inwoner van België en ontvangt daar vergoedingen als bedrijfsleider. Hij werkt ook in Luxemburg en Frankrijk en ontvangt inkomsten daaruit. Zijn Franse inkomsten betreffen een salaris als hoogleraar. Volgens het Belgisch-Franse belastingverdrag worden deze Franse inkomsten in Frankrijk belast en vrijgesteld in België, maar ze worden meegeteld voor de Belgische belastingberekening (per

schijf), waarna de belasting wordt verminderd met het deel dat bij de vrijgestelde inkomsten hoort. BX heeft in België aangiften voor de belasting ingediend en in die aangiften al zijn uitkeringen vermeld. De Belgische belastingdienst liet echter de aftrek van deze uitkeringen slechts toe naar rato van zijn Belgische inkomsten.

De vraag is of België als woonstaat verplicht is de volledige fiscale voordelen voor persoonlijke en gezinsgebonden aftrekken (zoals alimentatiebetalingen) toe te kennen aan een Belgische ingezetene, ondanks dat de werkstaten (Frankrijk en Luxemburg) door hun nationale regels deze voordelen gedeeltelijk beperken.

Hof: Artikel 45 VWEU verzet zich tegen een nationale regeling waarvan de toepassing tot gevolg heeft dat het voordeel van de fiscale aftrek waarmee wordt beoogd rekening te houden met de persoonlijke en gezinssituatie van belastingplichtigen die ingezetenen zijn van een eerste lidstaat, gedeeltelijk verloren gaat, in een situatie waarin zij beroepsinkomsten ontvangen in een tweede lidstaat en die inkomsten in de eerste lidstaat vrijgesteld zijn van belastingen op grond van een bilateraal belastingverdrag, terwijl ingezeten belastingplichtigen die geen inkomsten genieten uit een andere lidstaat volledig recht hebben op deze aftrek, wanneer het verlies van dat deel van deze aftrek op grond van dit bilateraal belastingverdrag in de tweede lidstaat had moeten worden gecompenseerd door de daaraan gekoppelde mogelijkheid om in de tweede lidstaat een soortgelijke aftrek te verkrijgen, evenredig aan de in die lidstaat ontvangen inkomsten, maar dit niet het geval is geweest wegens de manier waarop de tweede lidstaat dat verdrag heeft toegepast, tenzij er redenen van algemeen belang bestaan die een dergelijk verlies kunnen rechtvaardigen.

HvJ – CONCLUSIE – [C-734/23 P \(Soudal/Commissie\)](#) – **Grote Kamer** – A-G Kokott – [ECLI:EU:C:2026:259](#) – 26 maart 2026 – [conclusie](#)

Staatssteun – Steunregeling die door België ten uitvoer is gelegd – Voorafgaande beslissing in fiscale zaken (tax ruling) – Vrijstelling van overwinst – Toetsingsmaatstaf voor staatssteun in het belastingrecht – Onwettige administratieve praktijk als staatssteun

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-804/25 \(Autorité de protection des données\)](#), verwijzing uit **België** over AVG en **doorgifte van persoonsgegevens aan de Amerikaanse belastingdienst (IRS)** krachtens het **FATCA-akkoord**. – [ECER](#)
- [T-122/26 \(INEOS Solvents Marl\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over **belasting van energieproducten en elektriciteit** en de vraag of **droog roet** met een koolwaterstofgehalte van 0,098% dat bestemd is voor gebruik (of wordt gebruikt als) **verwarmingsbrandstof** valt onder de **belastbare energieproducten** in de zin van artikel 2, lid 3, derde alinea van richtlijn 2003/96
- [C-4/25 \(Duna-Dráva Cement\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over een **bijkomende winningsvergoedingen** die de Hongaarse overheid heeft opgelegd aan ondernemingen in de **mijnbouwsector**, en de vraag of deze vergoeding moet worden aangemerkt als **'belasting'** of als **'technisch voorschrift'** in de zin van richtlijn 2015/1535 (en daarmee onderworpen is aan een **kennisgevingsplicht**). – [ECER](#)

EHRM factsheet

➤ Taxation

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-409/24 t/m C-410/24 (J-GmbH e.a.) – 5 maart 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:149 – conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Door hotels verstrekte accommodatie – Verlaagd btw-tarief – Nevenprestaties bij het verstrekken van accommodatie

De verwijzende rechter vraagt of ontbijt of andere nevenprestaties die door hotels worden geleverd, afzonderlijk moeten worden belast van de hoofdprestatie van accommodatie, of dat deze nevenprestaties tegen hetzelfde verlaagde tarief kunnen worden belast.

Hof: Artikel 98, leden 1 en 2, gelezen in samenhang met punt 12 van bijlage III hierbij verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan prestaties die niet rechtstreeks de kortstondige huisvesting in hotels en soortgelijke inrichtingen dienen, zoals de terbeschikkingstelling van parkeerplaatsen, fitness- en wellnessfaciliteiten, toegang tot het wifi-netwerk van het hotel en een ontbijt, van de werkingssfeer van het verlaagde tarief van de belasting over de toegevoegde waarde dat op dergelijke huisvesting van toepassing is kunnen worden uitgesloten, ook al kunnen zij als nevenprestaties bij die huisvesting worden beschouwd omdat zij worden vergoed tegen een vaste totaalprijs die wordt betaald voor alle prestaties die in het kader van die huisvesting worden verricht, mits deze regeling voorziet in de toepassing van het verlaagde tarief op concrete en specifieke aspecten van de in punt 12 van bijlage III bij die richtlijn genoemde categorie van diensten in verband met accommodatie, en het beginsel van fiscale neutraliteit in acht wordt genomen.

HvJ – ARREST – C-436/24 (Lyko Operations) – 5 maart 2026 – Zweden – ECLI:EU:C:2025:157 – conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Begrip “voucher” – Loyaliteitsprogramma – Belastingheffing over de uitgifte van punten – Belastingheffing over de inwisseling van punten

Het gaat in deze zaak om een loyaliteitsprogramma waarbij klanten bij hun aankopen punten verzamelen die zij bij een volgende aankoop kunnen gebruiken. Door de punten wordt de volgende aankoop voor de klant “goedkoper”, ofwel omdat de punten van de prijs kunnen worden afgetrokken, ofwel omdat – zoals in casu – een extra artikel in een puntenwinkel wordt gekocht. De beslissende vraag volgens de verwijzende rechter is of reeds de uitgifte van dergelijke punten moet worden behandeld als een voucher in de zin van de btw-richtlijn.

België heeft schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Het begrip „voucher” als omschreven in artikel 30 bis, punt 1, van richtlijn 2006/112/EG ziet niet op het toekennen van punten die een leverancier aan zijn klanten geeft in het kader van een loyaliteitsprogramma waarbij de klanten punten krijgen op basis van de omvang van hun aankopen en deze gebruiken om bij een volgende aankoop bij de leverancier nog andere goederen uit zijn assortiment te verkrijgen, wanneer die punten voor de leverancier geen verplichting inhouden om ze te accepteren als tegenprestatie of als een onderdeel van de tegenprestatie voor de levering van goederen.

HvJ – ARREST – C-472/24 (Žaidimjų valiuta) – 5 maart 2026 – Litouwen – ECLI:EU:C:2025:147 – conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Belastingvrijstelling – Verkoop van in-game goud tegen echt geld buiten het spel – Wettige betaalmiddelen – Berekening maatstaf van heffing – Winstmargeregeling

De zaak gaat over een volledig nieuwe vorm van goudhandel. Een belastingplichtige is erin geslaagd een voor een onlinecomputerspel ontwikkelde “valuta” – in-game goud – buiten het spel om te “vergulden” door het van spelers te kopen en door te verkopen aan andere spelers. De btw moet nu met terugwerkende kracht worden geïnd.

De belastingplichtige tracht de belastingdienst ervan te overtuigen om ofwel zijn “goudhandel” – die uit het oogpunt van de btw bestaat uit de aan- en verkoop van elektronische diensten – te beschouwen als een belastingvrije “handeling betreffende valuta”, ofwel het in-game goud op zijn minst aan te merken als een voucher voor meervoudig gebruik. In laatstgenoemd geval zouden de fiscale gevolgen zich pas voordoen wanneer het in-game goud wordt ingewisseld in het spel. Hoe dan ook moet alleen de winstmarge worden belast als betaling voor de “inwisseling van valuta’s”.

De vraag is of voor de toepassing van de zogenoemde winstmargebelasting, die volgens de formulering van de relevante regeling alleen betrekking heeft op de handel in gebruikte goederen, nog steeds rekening moet worden gehouden met het historische onderscheid tussen leveringen van goederen en diensten, aangezien diensten vanwege de technische ontwikkelingen nu ook als verhandelbare goederen functioneren.

Hof: Artikel 135, lid 1, onder e), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat handelingen die bestaan in het omwisselen van reële valuta’s met een betalingsdoel tegen eenheden van een virtuele valuta die uitsluitend kunnen worden gebruikt in een onlinevideospel, niet onder de in die bepaling bedoelde vrijstelling van belasting over de toegevoegde waarde vallen.

Artikel 30 bis van richtlijn 2006/112 moet aldus worden uitgelegd dat eenheden van een virtuele valuta die uitsluitend in een onlinevideospel kunnen worden gebruikt, indien zij toegang verlenen tot bepaalde functionaliteiten binnen dat spel, niet vallen onder het begrip „voucher”, met name niet onder het begrip „voucher voor meervoudig gebruik”, in de zin van die bepaling, zodat de belasting over de toegevoegde waarde over deze handelingen overeenkomstig de algemene regel van artikel 73 van die richtlijn moet worden geheven.

HvJ – ARREST – C-515/24 (Randstad España) – 12 maart 2026 – Spanje – ECLI:EU:C:2026:190 – conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Recht op aftrek van btw – Relatiegeschenken aan klanten – Stand still clause – Eerste invoering van aftrekbeperking tegelijk met toetreding tot Unie en omzetting van btw-richtlijn

Volgens de stand still clause kunnen lidstaten tot de inwerkingtreding van de btw-richtlijn (destijds nog de Zesde richtlijn) nog bestaande bepalingen handhaven die in de uitsluiting van het recht op aftrek van de btw voorzagen. Voor de lidstaten die later zijn toegetreden, geldt dit voor de uitsluitingsregels die tot de toetreding van toepassing waren.

Aangezien Spanje tot de toetreding echter geen btw met een recht op aftrek kende, bestonden er ook geen uitsluitingsregels. Omdat het recht op aftrek van de btw voor zogenoemde representatiekosten zonder strikt professioneel karakter niet dwingend lijkt te zijn, heeft Spanje een dergelijke uitsluiting echter alsnog ingevoerd. Dit gebeurde bij een kort vóór de toetreding afgekondigde wet waarbij die wet

als btw-wet houdende omzetting van de richtlijn vervolgens tegelijk met de toetreding in werking is getreden.

Zonder btw met een recht op aftrek heeft een uitsluiting van het recht op aftrek geen zin. Derhalve kon Spanje, in tegenstelling tot andere lidstaten, deze uitsluiting ook pas met de inwerkingtreding van het nieuwe btw-stelsel in werking laten treden. De vraag is nu of dit nog steeds onder de stand still clause valt, dan wel of lidstaten die vóór de toetreding geen btw-stelsel met een recht op aftrek kenden, niet tegelijk met, maar enkel vóór de invoering van het nieuwe btw-stelsel gebruik konden maken van de mogelijkheid om het recht op aftrek te beperken.

Hof: Artikel 176, tweede alinea, van richtlijn 2006/112/EG verzet zich niet tegen een nationale wettelijke regeling die van kracht wordt op de datum waarop die lidstaat toetreedt tot de Europese Unie en de aftrek uitsluit van belasting over de toegevoegde waarde die is betaald in verband met de aankoop van goederen en diensten, zoals tickets om sportevenementen bij te wonen, die bedoeld zijn als attenties voor klanten, werknemers of derden.

HvJ – ARREST – C-527/24 (Harry et Associés) – 12 maart 2026 – Italië – ECLI:EU:C:2026:192 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Richtlijn 2008/9/EG – Verzoek om teruggaaf btw – Belastingplichtige die niet in de lidstaat van teruggaaf van de btw maar in een andere lidstaat gevestigd is – Technische storing bij elektronische verzending van verzoek – Definitieve rechterlijke beslissing – Gezag van gewijsde

Harry et Associés heeft bij de Franse belastingdienst een verzoek om teruggaaf van de btw ingediend voor een bedrag van 98 740,93 EUR, dat betrekking heeft op in 2015 in Italië verrichte handelingen.

De Franse belastingdienst heeft dit verzoek elektronisch toegezonden aan de COP, de Italiaanse belastingdienst. Het elektronische bestand met het verzoek om teruggaaf was echter onleesbaar. Om die reden heeft de COP het verzoek niet behandeld.

Harry et Associés is een procedure begonnen. In eerste instantie had de COP de btw terugbetaald maar in hoger beroep is het vonnis herzien en is geoordeeld dat het verzoek om teruggaaf van de btw wegens technische storingen bij de elektronische verzending helemaal niet bestond, zodat het stilzitten van de COP niet kon worden beschouwd als stilzwijgende afwijzing van dat verzoek. Bijgevolg heeft hij het beroep van Harry et Associés niet-ontvankelijk verklaard.

COP heeft tegen Harry et Associés een besluit uitgevaardigd waarbij de eerder terugbetaalde btw werd teruggevorderd. Harry et Associés heeft tegen dit terugvorderingsbesluit bij de verwijzende rechter een nieuw beroep ingesteld.

De verwijzende rechter is van oordeel dat het terugvorderingsbesluit inbreuk maakt op het recht van Harry et Associés op teruggaaf van de btw en het tevens het beginsel van btw-neutraliteit schendt. Dit recht kan volgens hem niet aan Harry et Associés worden ontzegd wegens een niet aan haar toerekenbare technische storing bij de elektronische verzending van het verzoek om teruggaaf.

Hij vraagt zich in het licht van met name de arresten C-255/02 (Halifax e.a.), C-119/05 (Lucchini) en C-2/08 (Fallimento Olimpiclub) bovendien af of het gezag van gewijsde van de beschikking van de cassatierechter eraan in de weg staat dat hij uitspraak doet over de vraag of Harry et Associés recht heeft op teruggaaf van de btw.

Hof: Artikel 170 en artikel 171, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG, gelezen in samenhang met artikel 15, lid 1, tweede volzin, artikel 20, lid 1, en artikel 23, lid 2, van richtlijn 2008/9/EG verzetten zich tegen een nationale regeling, zoals uitgelegd in een definitieve rechterlijke beslissing, volgens welke aan een in een andere lidstaat dan de lidstaat van teruggaaf van de btw gevestigde belastingplichtige zowel het

recht op teruggaaf van de btw wordt ontzegd als het recht op toegang tot de rechter om op te komen tegen het stilzitten van de belastingdienst van de lidstaat van teruggaaf waarbij die belastingplichtige zijn verzoek om teruggaaf heeft ingediend, op grond dat dit verzoek wegens een technische storing bij de elektronische indiening ervan niet kan worden geacht te zijn ingediend.

HvJ – ARREST – C-521/24 (Aptiv Services Hungary) – 12 maart 2026 – Hongarije – ECLI:EU:C:2026:191 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG – Te late afgifte van facturen – Weigering recht op btw-af trek – Nationale regeling die voorziet in procedure van zelfcorrectie die belastingplichtige in staat stelt om zijn recht op aftrek uit te oefenen na afloop van het belastingtijdvak waarin dit recht is ontstaan – Beginselen van neutraliteit, evenredigheid en doeltreffendheid

De Hongaarse belastingdienst heeft vastgesteld dat Aptiv in haar btw-aangiften voor de periode van juli tot en met september 2021 de btw over verrichte verwervingen in de jaren 2016 tot en met 2018 heeft afgetrokken. De belastingdienst heeft de aftrek geweigerd en vastgesteld dat Aptiv een belastingschuld heeft.

De belastingdienst is van oordeel dat Aptiv haar recht op btw-af trek met betrekking tot de jaren 2016 tot en met 2018 alleen kan uitoefenen door middel van een correctie van de voor die jaren ingediende aangiften. De belastingdienst is echter van mening dat geen correctie meer kan worden uitgevoerd omdat de in de nationale regelgeving gestelde termijn is verstreken.

Volgens Aptiv kon zij haar recht op aftrek niet uitoefenen in de btw-aangiften voor het tijdvak waarin deze aankopen waren verricht vanwege een vertraging bij de afgifte van de betrokken facturen door de leveranciers en aan de te late registratie van deze facturen in haar boekhouding.

De verwijzende rechter stelt het Hof vragen over de verenigbaarheid van de nationale regeling met het Unierecht en benadrukt daarbij dat het recht op btw-af trek niet was verjaard op grond van de nationale regeling.

Hof: Artikel 168, onder c), artikel 178, onder c), en de artikelen 179, 180 en 182 van richtlijn 2006/112/EG verzetten zich tegen een nationale regeling en bestuurlijke praktijk op grond waarvan de aftrek van de belasting over de toegevoegde waarde over intracommunautaire verwervingen van goederen wordt geweigerd op grond dat de belastingplichtige zijn recht op aftrek heeft uitgeoefend in het belastingtijdvak waarin hij de voor de uitoefening van dat recht noodzakelijke facturen daadwerkelijk heeft ontvangen, welk tijdvak na het tijdvak lag waarin deze verwervingen zijn verricht, ondanks dat deze belastingplichtige dit recht te goeder trouw en binnen de verjaringstermijn heeft uitgeoefend.

HvJ – ARREST – C-513/24 (Oblastní nemocnice Kolín) – 19 maart 2026 – Tsjechië – ECLI:EU:C:2026:214 – conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG (btw-richtlijn) – Recht op btw-af trek – Gezondheidsdiensten – Begrip ‘algemene kosten’ – Aanvullende diensten

Verzoekster is een ziekenhuis waarvan de voornaamste economische activiteit bestaat uit het verrichten van gezondheidsdiensten waarvoor geen recht op aftrek van btw bestaat. Het ziekenhuis verricht daarnaast ook andere diensten die wel recht geven op btw-af trek (hierna: “aanvullende diensten”) waaronder klinische studies naar de effecten van geneesmiddelen, huisvesting van personen die patiënten vergezellen, medische stages, instrumentensterilisatie voor derden etc.

Vormen de kosten die zijn gemaakt voor de aankoop van goederen en diensten die volgens een nationale regeling noodzakelijk zijn voor het verrichten van gezondheidsdiensten waarvoor geen recht op aftrek bestaat, maar die ook worden gebruikt voor het verrichten van diensten waarvoor recht op aftrek bestaat, louter op grond van dit wettelijke vereiste algemene kosten die recht geven op evenredige aftrek?

Hof: Artikel 173, lid 1, van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de kosten die zijn gemaakt voor de aankoop van goederen en diensten die volgens een nationale regeling noodzakelijk zijn voor het verrichten van gezondheidsdiensten waarvoor geen recht op aftrek bestaat, maar die ook worden gebruikt voor het verrichten van diensten waarvoor recht op aftrek bestaat, niet louter op grond van dit wettelijke vereiste algemene kosten vormen die recht geven op evenredige aftrek.

HvJ – CONCLUSIE – C-158/25 (AEDT en État du Grand-Duché de Luxembourg) – 5 maart 2026 – A-G Medina – Luxemburg – ECLI:EU:C:2026:158 – conclusie

Artikel 47 Handvest – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte – Btw – Hoofdelijke aansprakelijkheid van bestuurders van een vennootschap – Recht van bestuurder op betwisting van de ambtshalve belastingheffing voor btw-doeleinden

De Luxemburgse belastingdienst (AEDT) heeft aan de vennootschap VN twee belastingaanslagen opgelegd. De bedragen blijven onbetaald. De AEDT heeft daarom de bestuurder QJ verzocht om de verschuldigde bedragen te voldoen. QJ verzoekt de rechter om de vordering te herzien dan wel nietig te verklaren. De rechter in tweede aanleg oordeelt dat QJ geen recht had om in eigen naam tegen de aan de vennootschap opgelegde belastingaanslagen op te komen. .

De vraag rijst of het nationale mechanisme van hoofdelijke aansprakelijkheid van de bestuurder van een vennootschap voor de belastingschuld van diezelfde vennootschap onder de werkingssfeer van het Unierecht valt, zelfs wanneer dat mechanisme niet als bestraffend wordt aangemerkt. Zo ja, dan moet nader worden ingegaan op het vereiste van het in artikel 47 van het Handvest verankerde recht op effectieve rechterlijke bescherming in de context van het geschil over de hoofdelijke aansprakelijkheid van de bestuurder. Concreet rijst de vraag of de bestuurder, wanneer hij in zijn hoedanigheid van hoofdelijk schuldenaar wordt aangesproken, het recht moet worden toegekend om incidenteel op te komen tegen een jegens de belastingplichtige vennootschap vastgestelde belastingaanslag die definitief is geworden.

A-G geeft het hof in overweging: artikel 47 van het Handvest moet aldus worden uitgelegd dat het van toepassing is in het kader van een door een persoon ingesteld beroep ter betwisting van de rechtmatigheid van een administratief besluit waarbij deze persoon hoofdelijk aansprakelijk is gehouden voor de betaling van de btw die niet is voldaan door de belastingplichtige vennootschap waarvan hij de zaakvoerder is geweest, en wel op grond van een nationale regeling die bepaalt dat bestuurders van een vennootschap bij niet-nakoming van hun verplichtingen hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld voor de niet-afgedragen btw.

Artikel 47 van het Handvest moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling en praktijk die niet toestaan dat een in vrijwaring opgeroepen bestuurder, in het kader van het door hem ingestelde beroep tegen het administratieve besluit tot vaststelling van zijn hoofdelijke aansprakelijkheid voor de niet-betaalde btw van de belastingplichtige vennootschap, incidenteel opkomt tegen de eerder aan deze vennootschap opgelegde ambtshalve belastingaanslag die definitief is geworden. Het vereiste dat de wezenlijke inhoud van het recht op een doeltreffende voorziening in rechte wordt geëerbiedigd, houdt in dat de bestuurder het recht wordt toegekend om incidenteel op te komen tegen de in deze aanslag vastgestelde feitelijke en juridische omstandigheden, voor zover dit beslissend is voor de uitkomst van de tegen hem gevoerde procedure.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- T-96/26 (TellusTax Adviso), verwijzing uit **Zweden** over de vraag of de **btw-richtlijn (2006/112)** zich verzet tegen een nationale regeling die **af trek van voorbelasting weigert** voor kosten die verband houden met **diensten aan een belastingplichtige in een andere lidstaat** wanneer die diensten daar van btw zijn **vrijgesteld**, hoewel zij in de eerste lidstaat **belastbaar** zouden zijn geweest.
- T-308/25 (Direksia), verwijzing uit **Bulgarije** over de vraag of art. 273 van **richtlijn 2006/112 (btw)**, gelezen in het licht van art. 325 **VWEU**, zich verzet tegen een regeling op grond waarvan een **directeur aansprakelijk** kan worden gesteld voor de **btw-schuld van een vennootschap**, terwijl de vennootschap na een **insolventieprocedure** uit het handelsregister is geschrapt en de **vorderingen** jegens haar (op grond van het nationaal recht) zijn **vervallen**. – **ECER**
- T-138/26 (Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej), verwijzing uit **Polen** over **btw**, termijntransacties in **broeikasgasemissierechten** die uitsluitend financieel worden afgewikkeld zonder overdracht van die rechten en de vraag of deze zijn vrijgesteld van btw

Belastingen, vennootschapsbelasting

HvJ – CONCLUSIE – C-592/24 (Société Générale e.a.) – A-G Kokott – Italië – ECLI:EU:C:2026:268 – conclusie

Vennootschapsbelasting – Vrijheid van vestiging – Horizontale en verticale integratie – Vaste inrichting van buitenlandse moedermaatschappij – Toerekening van gecontroleerde deelnemingen aan het bedrijfsvermogen van de binnenlandse vaste inrichting van een buitenlandse moedermaatschappij – Groepsbelasting via een ‚niet controlerende‘ vaste inrichting – Gelijkwaardigheidsbeginsel en doeltreffendheidsbeginsel – Inachtneming van nationale termijn

Een Franse onderneming probeert (met terugwerkende kracht) de heffing van een grensoverschrijdende groepsbelasting te verkrijgen nadat de nationale termijn voor indiening van een verzoek daartoe is verstreken. Op grond van het Unierecht moeten de rentebetalingen aan de Franse moedermaatschappij, die geen deel uitmaakt van de groep, op dezelfde manier worden behandeld als rentebetalingen aan een in Italië gevestigde moedermaatschappij die wel deel uitmaakt van een dergelijke groep.

Hoewel de Franse moedermaatschappij een Italiaanse vaste inrichting heeft (wat in beginsel voldoende zou zijn voor verticale integratie naar Italiaans recht), zijn de aandelen in de gecontroleerde Italiaanse dochterondernemingen niet aan deze vaste inrichting toegerekend. Dat betekent dat de waardevermindering van deze aandelen niet onder de Italiaanse fiscale soevereiniteit valt. Vermoedelijk staat Italië daarom niet toe dat in de litigieuze jaren een groepsbelasting wordt geheven via een eenvoudige vaste inrichting van de Franse moedermaatschappij. Bovendien is een groepsbelasting in Italië alleen mogelijk indien de daartoe vastgestelde termijn voor indiening van verzoeken in acht wordt genomen, zodat die belasting niet met terugwerkende kracht kan worden geheven.

Derhalve moet worden verduidelijkt, ten eerste, of de weigering van de voordelen van de groepsbelasting in casu in strijd is met de fundamentele vrijheden en, zo ja, ten tweede, of dan krachtens het Unierecht met terugwerkende kracht en zonder inachtneming van de eigenlijk vastgestelde termijn voor indiening van verzoeken van deze groepsbelasting gebruik kan worden gemaakt.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 49 en 54 VWEU staan niet in de weg aan een nationale regeling die bepaalde ondernemingen belet om gebruik te maken van een gunstigere regeling voor de aftrekbaarheid van rentekosten in het kader van een groepsbelasting omdat de gemeenschappelijke moedermaatschappij (met inbegrip van de door haar gecontroleerde deelnemingen) niet onder de

binnenlandse fiscale soevereiniteit valt. In het licht van het arrest SCA Holding (C-39/13–C-41/13) geldt dat ook wanneer van deze gunstigere regeling voor aftrekbaarheid alleen kan worden gebruikgemaakt indien de deelnemingen in deze ondernemingen worden toegerekend aan een binnenlandse moedermaatschappij of een binnenlandse vaste inrichting van de niet-ingezeten moedermaatschappij en dus ook onder de binnenlandse fiscale soevereiniteit vallen.

Het gelijkwaardigheidsbeginsel en het doeltreffendheidsbeginsel staan niet in de weg aan een groepsbelasting die alleen kan worden toegepast indien binnen een bepaalde termijn een verzoek daartoe wordt gedaan.”

Bestuursrecht

HvJ – CONCLUSIE – C-575/24 (Vodovody a kanalizace Přeřov) – 5 maart 2026 – Tsjechië – ECLI:EU:C:2025:166 – conclusie

Richtlijn (EU) 2019/1024 – Open data en hergebruik van overheidsinformatie – Begrip ‘overheidsonderneming’ – Financiële deelname in onderneming door meerdere openbare lichamen – Vermoeden van ‘overheersende invloed’ – Beoordelingscriteria

Dit geding heeft betrekking op een verzoek om toegang tot meerdere vergadernotulen van de organen van de verzoekende partij, een naamloze vennootschap naar Tsjechisch recht die actief is in de sector van watervoorziening en waterzuivering. Dit verzoek is afgewezen op grond dat zij niet kan worden aangemerkt als „onderworpen entiteit” in de zin van de nationale bepalingen ter zake. Volgens deze bepalingen ter omzetting van richtlijn 2019/1024 zijn „overheidsondernemingen” verplicht om bepaalde informatie te verstrekken wanneer zij voldoen aan de voorwaarden die overeenstemmen met die welke zijn vastgesteld in artikel 2, punt 3, van deze richtlijn. Deze voorwaarden hebben meer in het bijzonder betrekking op de uitoefening van een „overheersende invloed” door openbare lichamen.

De vraag is o.a. of de overheersende invloed door één enkel openbaar lichaam moet worden uitgeoefend dan wel gezamenlijk kan worden uitgeoefend door verschillende publiekrechtelijke instellingen, zoals in casu lokale overheden.

De A-G is van oordeel dat het Hof bevoegd is om zich uit te spreken over de uitlegging van het begrip „overheidsonderneming” in de context van het hoofddeding. Het bestaan van een rechtstreeks en onvoorwaardelijk verband tussen de nationale wetgeving en richtlijn 2019/1024, tezamen met het kennelijk belang van de Unie bij het verzekeren van een uniforme uitlegging van dat begrip, rechtvaardigt dat de gestelde vraag wordt geacht te vallen onder de prejudiciële bevoegdheid van het Hof. Bijgevolg moet ten gronde worden onderzocht welke reikwijdte moet worden toegekend aan het begrip „overheidsonderneming” in het licht van het normatieve kader van deze richtlijn en de inpassing daarvan in het Tsjechische recht.

A-G geeft het Hof in overweging: Het Hof is bevoegd om de vragen te beantwoorden die de rechter voor de stad Praag, Tsjechië, heeft voorgelegd.

Broeikasgasemissierechten

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- T-138/26 (Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej), verwijzing uit **Polen** over **btw**, termijntransacties in **broeikasgasemissierechten** die uitsluitend financieel worden afgewikkeld zonder overdracht van die rechten en de vraag of deze zijn vrijgesteld van btw

Civiel

HvJ – ARREST – [C-338/24 \(Sanofi Pasteur\)](#) – 26 maart 2026 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2026:248 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 85/374/EEG – Artikel 47 Handvest EU – Bescherming van de consument – Productaansprakelijkheid – Aansprakelijkheid voor vaccin – Zorgvuldigheidsplicht – Progressieve pathologie – Tijdstip waarop de verjaringstermijn aanvangt – Toegang tot de rechter

LF is in 2003 gevaccineerd met het Revaxis-vaccin tegen difterie, tetanus en poliomyelitis dat is geproduceerd door het laboratorium Sanofi Pasteur. Vanaf 2004 ontwikkelde ze een reeks aandoeningen die, na een spierbiopsie in 2008, werden toegeschreven aan een element in het vaccin. Een deskundigenverslag uit 2016 heeft vastgesteld dat haar toestand is gestabiliseerd en dat niet kon worden geconcludeerd dat haar ziekte een oorzakelijk verband had met de vaccinatie.

LF is het niet eens met het deskundigenverslag en heeft Sanofi Pasteur voor de rechter gedaagd en zowel schuldaansprakelijkheid als aansprakelijkheid voor producten met gebreken geëist. Haar vorderingen zijn eerst afgewezen omdat deze verjaard zouden zijn. Het cassatiehof oordeelde echter dat de verjaringstermijn voor progressief letsel begint te lopen wanneer de schade is gestabiliseerd.

De verwijzende rechter heeft de volgende vragen gesteld:

- 1) Moet artikel 13 van richtlijn [85/374], zoals uitgelegd in het arrest van 25 april 2002[, González Sánchez (C-183/00, EU:C:2002:255)], volgens hetwelk de gelaedeerde zich kan beroepen op andere contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheidsregelingen die op een andere grondslag berusten dan die welke in de richtlijn zijn vastgesteld, aldus worden uitgelegd dat de gelaedeerde van een gebrekkig product op grond van de algemene schuldaansprakelijkheidsregeling vergoeding van zijn schade kan vorderen van de producent door zich met name te beroepen op het feit dat het product in het verkeer is gehouden, dat de zorgvuldigheidsplicht met betrekking tot de risico's van het product niet in acht is genomen of, meer in het algemeen, dat er sprake is van een veiligheidsgebrek van het product?
- 2) Is artikel 11 van richtlijn [85/374], volgens hetwelk de rechten die de gelaedeerde aan de richtlijn ontleent, komen te vervallen na het verstrijken van een termijn van tien jaar, die begint te lopen op de dag waarop het product dat de schade heeft veroorzaakt in het verkeer is gebracht, in strijd met artikel 47 van het [Handvest], aangezien hierdoor een gelaedeerde die progressieve schade heeft geleden als gevolg van een gebrekkig product, het recht op toegang tot de rechter wordt ontnomen?
- 3) Kan artikel 10 van richtlijn [85/374], waarin is bepaald dat de verjaringstermijn van drie jaar ingaat op 'de dag waarop de eiser kennis kreeg dan wel had moeten krijgen van de schade', aldus worden uitgelegd dat deze termijn pas kan beginnen te lopen vanaf de dag waarop de volledige omvang van de schade bekend is, in het bijzonder door een consolidatiedatum vast te stellen die wordt gedefinieerd als het moment waarop de toestand van het slachtoffer van het lichamelijk letsel niet langer progressief is, zodat in het geval van een progressieve ziekte de verjaringstermijn niet begint te lopen, en niet op de dag waarop de schade zich duidelijk heeft geopenbaard en met het gebrekkige product in verband kan worden gebracht, ongeacht de verdere ontwikkeling ervan?"

Nederland, Duitsland en Frankrijk hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 13 van richtlijn 85/374/EEG staat er niet aan in de weg dat de gelaedeerde van een gebrekkig product van de producent vergoeding van zijn schade op grond van de algemene schuldaansprakelijkheidsregeling vordert door zich te beroepen op het feit dat het product waarvan de producent wist dat het gebrekkig was door deze in het verkeer is gehouden of hij zijn zorgvuldigheidsplicht met betrekking tot de risico's van het product niet is nagekomen, dan wel zich op enige andere wijze schuldig heeft gedragen in verband met een veiligheidsgebrek van dat product.

Artikel 10, lid 1, van richtlijn 85/374 moet aldus worden uitgelegd dat de in deze bepaling bedoelde verjaringstermijn van drie jaar ingaat op de dag waarop de eiser kennis kreeg dan wel had moeten krijgen van zowel de schade toen die zich duidelijk heeft geopenbaard in verband met het gebrekkige product, ongeacht de verdere ontwikkeling van de schade, als het gebrek van het product en de identiteit van de producent, en dat het zich er tegen verzet dat enkel het tijdstip van de consolidatie van de schade als dit beginpunt kan gelden.

Bij onderzoek van de eerste vraag is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van artikel 11 van richtlijn 85/374 kunnen aantasten.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-871/25 (Greif Hungary), verwijzing uit **Hongarije** over **niet betaling van een levering** (te goeder trouw) omdat het **moederbedrijf van de leverancier op EU sanctielijst** staat. De leverancier is inmiddels insolvent. De vragen gaan over de **bewijslast** en **vertragsrente**. – ECER
- T-308/25 (Direksia), verwijzing uit **Bulgarije** over de vraag of art. 273 van **richtlijn 2006/112 (btw)**, gelezen in het licht van art. 325 **VWEU**, zich verzet tegen een regeling op grond waarvan een directeur **aansprakelijk** kan worden gesteld voor de **btw-schuld van een vennootschap**, terwijl de vennootschap na een **insolventieprocedure** uit het handelsregister is geschrapt en de **vorderingen** jegens haar (op grond van het nationaal recht) zijn **vervallen** – ECER

Consumenten

HvJ – ARREST – C-564/24 (Eisenberger) – 5 maart 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:151 – conclusie – arrest

Richtlijn 2011/83/EU – Overeenkomst op afstand – Herroepingsrecht consument – Recht van handelaar op compenserende vergoeding – Contact tussen consument en handelaar tot stand gebracht via een door de consument aangewezen derde

Eisenberger Gerüstbau verhuurt bedrijfsmatig steigers die zij voor haar klanten monteert en vervolgens demonteert. JK is eigenaar van een perceel in Berlijn (Duitsland) waarop een meergezinswoning met meerdere verdiepingen is gebouwd. JK heeft besloten om twee nieuwe verdiepingen met wooneenheden voor eigen woondoeleinden toe te voegen op de bovenste verdieping van dit gebouw. Daartoe heeft zij een architect belast met de planning en het toezicht op de bouwwerkzaamheden. Die architect moest tevens bestekken voor de noodzakelijke werken opstellen, offertes bij gespecialiseerde bedrijven opvragen en ten slotte meewerken aan het sluiten van de overeenkomsten door ontwerpovereenkomsten op te stellen.

In het kader van deze taken heeft de architect Eisenberger Gerüstbau een bestek voor de terbeschikkingstelling en montage van steigers toegezonden met het verzoek om op basis daarvan een offerte in te dienen. Eisenberger Gerüstbau een offerte gedaan op basis waarvan de architect een ontwerpovereenkomst heeft opgesteld die aan Eisenberger Gerüstbau en JK is toegezonden. Daarin werd niet vermeld dat JK het recht had om de overeenkomst te herroepen. Eisenberger Gerüstbau en JK hebben de ontwerpovereenkomst ondertekend. Daarna heeft JK een door Eisenberger Gerüstbau gedaan voorstel voor een addendum bij de overeenkomst ondertekend en heeft Eisenberger Gerüstbau de steigers geplaatst. JK heeft de facturen van Eisenberger Gerüstbau betaald totdat zij bij brief van 7 december 2021 Eisenberger Gerüstbau heeft meegedeeld dat zij haar wilsverklaringen voor de sluiting

van de overeenkomst en het addendum herriep, geen verdere betalingen zou verrichten en terugbetaling van de reeds door haar betaalde vorderde.

Eisenberger Gerüstbau vordert betaling van de volgens haar nog verschuldigde vergoeding uit hoofde van de overeenkomst inzake het steigerwerk en JK heeft een reconventionele vordering ingesteld tot terugbetaling van de door haar gedane betalingen.

Heeft het begrip „overeenkomst op afstand” als bedoeld in artikel 2, punt 7, van richtlijn 2011/83 ook betrekking op het geval waarin de consument vóór en bij de sluiting van een overeenkomst met een handelaar bijstand heeft gekregen van een andere, door hem gekozen handelaar op wiens initiatief het contact tussen de consument en eerstgenoemde handelaar tot stand is gekomen en die invloed heeft uitgeoefend op wezenlijke onderdelen van de inhoud van deze overeenkomst. Kan het addendum, waarin extra diensten zijn overeengekomen als ‘overeenkomst op afstand worden aangemerkt? Kan de consument worden verplicht de handelaar in redelijke mate te vergoeden, omdat er anders sprake kan zijn van rechtsmisbruik?

Hof: Artikel 2, punt 7, van richtlijn 2011/83/EU moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat een consument vóór en bij het sluiten van een overeenkomst tussen deze consument en een handelaar wordt bijgestaan door een andere, door hem gekozen handelaar, op wiens initiatief het contact tussen de consument en eerstgenoemde handelaar tot stand is gekomen en die invloed heeft uitgeoefend op wezenlijke onderdelen van de inhoud van deze overeenkomst, niet relevant is om deze overeenkomst aan te merken als een „overeenkomst op afstand” in de zin van deze bepaling.

Artikel 2, punt 7, van richtlijn 2011/83/EU moet aldus worden uitgelegd dat wanneer partijen bij een overeenkomst die niet als een „overeenkomst op afstand” in de zin van deze bepaling kan worden aangemerkt, uitsluitend met gebruikmaking van middelen voor communicatie op afstand een addendum bij die overeenkomst sluiten dat betrekking heeft op aanvullende prestaties die van ondergeschikt belang zijn ten opzichte van de in die overeenkomst voorziene prestaties, dat addendum een „overeenkomst op afstand” vormt in de zin van die bepaling, mits aan de daarin gestelde voorwaarden is voldaan.

Richtlijn 2011/83/EU moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een consument een overeenkomst op afstand herroept aan het einde van de overeenkomstig artikel 10, lid 1, van die richtlijn verlengde herroepingstermijn en op een tijdstip waarop de niet-restitueerbare prestaties waarop die overeenkomst betrekking heeft reeds zijn verricht, de handelaar op goede gronden kan stellen dat de consument het herroepingsrecht heeft uitgeoefend op een wijze die, gelet op diens eigen gedrag, misbruik oplevert, indien uit het geheel van omstandigheden blijkt dat, ten eerste, de uitoefening van het herroepingsrecht door de consument niet in overeenstemming is met de door deze richtlijn nagestreefde doelstellingen wat betreft de voorlichting en veiligheid van consumenten in hun transacties met handelaren en, ten tweede, de consument met zijn gedrag beoogt om op oneigenlijke wijze een voordeel te verkrijgen ten nadele van de handelaar.

- 📌 Reconsideration or entrapment? Possible abuse of withdrawal rights under CRD, CJEU C-564/24 ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – [C-679/24 \(UniCredit Bank en Momentum Credit\)](#) – 19 maart 2026 – Hongarije – [ECLI:EU:C:2026:223](#) – [persbericht](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Leningsovereenkomst in vreemde valuta – Wisselkoersrisico bij consument – Gevolgen vaststelling van oneerlijke karakter van een dergelijk beding – Vordering tot terugbetaling van op grond van het oneerlijke beding betaalde bedragen – Verjaringstermijn

HL heeft met UniCredit Bank een in Zwitserse frank (CHF) uitgedrukte hypothecaire leningsovereenkomst gesloten voor een bedrag van ongeveer 12 750 EUR, die in Hongaarse forint moet worden terugbetaald over een looptijd van 360 maanden. Deze overeenkomst bevatte een beding op grond waarvan het wisselkoersrisico volledig bij de consument lag.

UniCredit Bank heeft de leningsovereenkomst opgezegd wegens een betalingsachterstand en een executoriale titel verkregen op grond waarvan zij tegen HL een executieprocedure heeft ingesteld. UniCredit Bank haar de vordering overgedragen aan Momentum Credit. HL beroept zich bij de rechter op de oneerlijkheid van het beding en verzoekt om een afrekening tussen de partijen vast te stellen. UniCredit Bank en Momentum Credit hebben een exceptie van verjaring van de vordering van HL opgeworpen en betogen dat het beroep dient te worden verworpen.

De verwijzende rechter heeft twijfels over de wijze waarop de verjaringstermijn moet worden berekend.

De vraag is o.a. of de verjaringstermijn van vijf jaar volstaat om de consument in staat te stellen het oneerlijke karakter van dat beding te onderkennen en zijn rechten te doen gelden indien deze termijn begint te lopen op de dag waarop de overeenkomst is gesloten.

Hof: Artikel 1, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG, gelezen in het licht van het doeltreffendheidsbeginsel, staan in de weg aan een in de rechtspraak ontwikkelde uitlegging van het nationale recht volgens welke de consument in geval van nietigheid van een leningsovereenkomst die zonder het oneerlijke beding niet kan voortbestaan omdat dit beding betrekking heeft op het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst, de rechtsgevolgen van de vaststelling van die nietigheid slechts in rechte kan doen gelden binnen een verjaringstermijn van vijf jaar vanaf de datum waarop die overeenkomst is gesloten, wanneer de consument op die datum geen kennis had of had kunnen hebben van het oneerlijke karakter van het betrokken beding en dus zijn rechten uit hoofde van richtlijn 93/13 niet doeltreffend kon doen gelden.

Richtlijn 93/13/EEG staat eraan in de weg dat de datum waarop het Hof zich heeft uitgesproken over de uitlegging van deze richtlijn of de datum waarop de hoogste nationale rechterlijke instantie uitspraak heeft gedaan over het oneerlijke karakter van bedingen in consumentenovereenkomsten, wordt gebruikt hetzij voor de vaststelling van de datum van aanvang van de verjaringstermijn van een door een consument ingestelde vordering tot terugbetaling van bedragen die zijn betaald op grond van een beding dat vergelijkbaar is met het beding dat aanleiding heeft gegeven tot de door het Hof gegeven uitlegging van die richtlijn of met het beding dat het voorwerp vormde van de beslissing van de nationale rechter, hetzij voor de hervatting van die termijn na de schorsing ervan.

- E Loans denominated in foreign currency: the Court of Justice clarifies the limitation rules for an action for restitution of sums paid on the basis of an unfair term ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-62/25 (Staubsaugerservice) – 26 maart 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:256 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 98/6/EG – Consumentenbescherming – Prijsaanduiding van producten – Begrip “verkoopprijs” – Onlineverkoop – Forfaitaire verwerkingskosten bij een bestelling met een totale waarde onder een minimumbedrag – Uitsluiting van die kosten van de verkoopprijs van het betrokken product

Het betreft een geding tussen een consumentenorganisatie en een exploitant van een webwinkel, over de eventuele verplichting om forfaitaire verwerkingskosten die bij een bestelling onder een minimumbedrag verschuldigd zijn, op te nemen in de verkoopprijs van de op zijn website aangeboden goederen. De vragen gaan o.a. over het begrip “verkoopprijs”.

Hof: Artikel 2, onder a), van richtlijn 98/6/EG moet aldus worden uitgelegd dat forfaitaire verwerkingskosten die, ten eerste, variëren naargelang het totale bedrag van de bestelling die de koper heeft geplaatst voor het betrokken product alsook, in voorkomend geval, voor andere producten en, ten tweede, uitsluitend verschuldigd zijn wanneer de totale waarde van die bestelling lager is dan een door de verkoper vastgesteld minimumbedrag, niet vallen onder het begrip „verkoopprijs”, voor zover deze kosten duidelijk worden vermeld en dit bedrag niet zodanig is vastgesteld dat de betaling van deze kosten in de praktijk onvermijdelijk is.

HvJ – CONCLUSIE – C-70/25 (Tukowiecka) – 5 maart 2026 – A-G Rantos – Polen – ECLI:EU:C:2026:153 – conclusie

Richtlijn (EU) 2015/2366 – Betalingsdiensten in de interne markt – Niet-toegestane betalingstransacties – Phishing – Recht op onmiddellijke terugbetaling – Uitzondering in geval van grove nalatigheid betaler – Reikwijdte van uitzondering op het recht op onmiddellijke terugbetaling

Samenvatting onder: Financiële diensten

HvJ – CONCLUSIE – C-60/25 (Livronsa) – 12 maart 2026 – A-G Medina – Italië – ECLI:EU:C:2026:199 – conclusie

Artikel 101, lid 2, VWEU – Verordening (EG) nr. 1/2003 – Overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen – Sector van rentederivaten in euro – Bindende kracht Commissie besluit voor nationale rechterlijke instantie – Geschil tussen leningnemer en leningverstrekende bank over geldigheid van op Euribor geïndexeerde rentevoet

Het betreft een geschil tussen een leningnemer, SR, en de bank die hem een hypothecaire lening heeft verstrekt, FT. Het geschil betreft de geldigheid van een beding dat de over die lening verschuldigde rente bepaalt op basis van de referentierentetarieven van de Euro Interbank Offered Rate (Euribor).

Het verzoek om een prejudiciële beslissing vindt zijn oorsprong in een tweetal besluiten van de Commissie waarin zij heeft vastgesteld dat bepaalde banken van het panel dat verantwoordelijk is voor de vaststelling van de Euribor hadden deelgenomen aan een kartel. Meer in het bijzonder is de Commissie tot de conclusie gekomen dat deze banken inbreuk hadden gemaakt op artikel 101, lid 1, VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst door deel te nemen aan één enkele voortdurende inbreuk, die bestond uit overeenkomsten en/of onderling afgestemde feitelijke gedragingen die ertoe strekten het normale verloop van prijscomponenten van rentederivaten in euro (Euro Interest Rate

Derivatives of EIRD's) te verstoren. Het Gerecht heeft in eerste aanleg geoordeeld dat de vaststellingen van de Commissie gegrond waren, wat in hogere voorziening door het Hof is bevestigd (C-883/19 P). Het Gerecht en het Hof hebben met name de kwalificatie van de inbreuk als mededingingsbeperking naar strekking onderschreven.

Met deze prejudiciële verwijzing wenst de verwijzende rechter te vernemen welke gevolgen de EIRD-besluiten – en het daarmee verband houdende arrest van het Hof – hebben voor de geldigheid van een beding waarin wordt verwezen naar de Euribor en dat is opgenomen in een hypothecaire leningovereenkomst die is gesloten tussen een natuurlijke persoon en een bank die niet heeft deelgenomen aan de door de Commissie vastgestelde inbreuk. In de eerste plaats gaat het om de vraag of de toepassing van artikel 101, lid 2, VWEU, op grond waarvan de krachtens artikel 101, lid 1, VWEU verboden overeenkomsten of besluiten van rechtswege nietig zijn, tot nietigheid van dat beding moet leiden, ook wanneer de betrokken leningovereenkomst buiten de EIRD-markt is gesloten. In de tweede plaats vraagt de verwijzende rechter of, en in welke mate, de door de Commissie vastgestelde manipulatie van de Euribor bewijskracht heeft in het kader van een nationale procedure overeenkomstig artikel 16, lid 1, van verordening nr. 1/2003.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 101, lid 2, VWEU en artikel 16, lid 1, van verordening (EG) nr. 1/2003 moeten aldus worden uitgelegd dat de vaststelling in een besluit van de Commissie dat een referentientarief is gemanipuleerd, waardoor artikel 101, lid 1, VWEU is geschonden, niet leidt tot de nietigheid van een beding in een leningovereenkomst waarin naar dat referentientarief wordt verwezen, wanneer dat beding geen deel uitmaakt van de in het besluit van de Commissie bedoelde mededingingsbeperkende overeenkomst en als zodanig niet in strijd met artikel 101, lid 1, VWEU is verklaard. Een nationale rechterlijke instantie mag echter de vaststelling in het besluit van de Commissie dat er sprake is van manipulatie niet buiten beschouwing laten in het kader van een nationaalrechtelijke procedure betreffende de geldigheid van een beding, onder voorbehoud van de concrete bewoordingen van die besluiten, ook al is artikel 16 van verordening nr. 1/2003 niet formeel van toepassing.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-57/26 (A1 Telekom Austria), verwijzing uit **Oostenrijk** oneerlijke bedingen, activeringsvergoeding voor telecommunicatiediensten en de vraag of het hier moet gaan om daadwerkelijk gemaakte kosten of is een forfaitaire vaststelling van de kosten geoorloofd?
- C-1/26 (ERSTE Bank Hungary et Intrum), verwijzing uit **Hongarije** over de vraag of artikel 6, lid 1, van **richtlijn 93/13** eraan in de weg staat dat een rechter (tegen de uitdrukkelijke wil van de consument in) **nationale reparatiewetgeving** toepast die een **oneerlijk beding** vervangt en daarmee een bestreden **overeenkomst in stand laat**, in plaats van deze geheel nietig te verklaren en daarmee de oorspronkelijke situatie te herstellen.
- C-71/26 (D&G), verwijzing uit **Polen** over de vraag of een **beding** in algemene verzekeringsvoorwaarden van een **autocascoverszekering**, die de uitkering van volledige schadeloosstelling afhankelijk stellen van daadwerkelijke reparatie, voorafgaande overeenstemming over kosten en reparatiemethoden en overlegging van facturen, moeten worden aangemerkt als **kernbedingen** in de zin van artikel 4 van **richtlijn 93/13** en, zo niet, of zij **oneerlijk** zijn.
- C-6/26 (Československá obchodná banka), verwijzing uit **Slowakije** over **richtlijn 93/13**, en de vraag of er bij de beoordeling van mogelijk **oneerlijke bedingen** in een **kredietovereenkomst** (door de rechter) rekening moet worden gehouden met de **kredietwaardigheid van de consument**.
- C-843/25 (Trive Credit Spain), verwijzing uit **Spanje** over de vraag of het **doeltreffendheidsbeginsel** van artikelen 6 en 7 van **richtlijn 93/13** zich verzet tegen een nationale bepaling die **uitsluit dat procureurs- en advocaatkosten onder de € 2000**

worden vergoed aan **consumenten die (succesvol) de nietigheid van een overeenkomst aanvoeren** wegens **oneerlijkheid van een beding**. – [ECER](#)

NOOT – HvJ conclusie 26 februari 2026, [C-234/25 \(Sky Österreich Fernsehen\)](#)

Streamingabonnement als dienst: herroepingsrecht en vergoeding bij video-on-demand ([IT&recht](#))

OVERIG

- Wie profiteert van massaclaim: consument of geldschietter? ([Advocatenblad](#))
Nederland is het massaclaimparadijs van Europa. Dat achter veel zaken commerciële geldschietters schuilgaan, leidt tot discussie. 'Je krijgt een wildgroei aan speculatieve claims die zijn gebaseerd op een businesscase en niet op een reëel probleem.'
- EU check reveals misleading sales practices online ([EC](#))
The European Commission and consumer protection authorities have released the results of a screening of online discounts during Black Friday and Cyber Monday sales. Some discounts were misleading and did not comply with EU consumer law.

COVID-19

HvJ – CONCLUSIE – [Gevoegde zaken C-266/24 P \(Commissie/Ryanair\) en C-269/24 P \(KLM//Ryanair\)](#), [C-289/24 P \(Société Air France en Air France-KLM / Ryanair\)](#) – 26 maart 2026 – A-G Biondi – [ECLI:EU:C:2026:271](#) – [conclusie](#)

Artikel 107, lid 1 en lid 3, onder b VWEU – Staatssteun – Steun die Nederland aan KLM heeft verleend in het kader van de COVID-19-pandemie – Vaststelling begunstigde in het kader van concern

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-505/24 P \(Condor Flugdienst / Ryanair\)](#) – 26 maart 2026 – A-G Biondi – [ECLI:EU:C:2026:272](#) – [conclusie](#)

Artikel 107, lid 3, onder c), VWEU – Staatssteun – Duitse luchtvervoersmarkt – Door de Bondsrepubliek Duitsland aan een luchtvaartmaatschappij verleende steun in het kader van de COVID-19-pandemie – Tijdelijke kaderregeling voor staatssteunmaatregelen – Herkapitalisatie – Punt 67 van de richtsnoeren inzake staatssteun voor de redding en herstructurering van niet-financiële ondernemingen in moeilijkheden

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

WIKI

- [Coronavirus – Europees recht](#)

EHRM factsheets

- [COVID-19 health crisis](#)

Detentie

**EHRM – ARREST – [Petrov t. Moldavië](#) – 5 maart 2026 – [38066/18](#)
– [ECLI:CE:ECHR:2026:0305JUD003806618](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)**

Artikelen 3, 4, lid 2 en 14 EVRM – Schending mensenrechten door tolereren van jarenlang informeel kastesysteem in gevangenissen – Onmenselijke behandeling, discriminatie en gedwongen tot onbetaalde dwangarbeid – Schending

Klager zat tussen 2006 en 2021 in een Moldavische gevangenis waar een informeel kastesysteem bestond met drie niveaus: topkaste, middenkaste en 'uitgestotenen'. In 2009 werd klager gedegradeerd tot de laagste kaste, wat leidde tot ernstige beperkingen zoals fysieke en sociale segregatie, het verbod op aanraking van andere gevangenen, leven in onhygiënische omstandigheden, en geen toegang tot de kerk, wasruimte, sportschool en beroepsopleiding. Ook moest hij onbetaald zware arbeid verrichten zoals toiletreiniging. Klachten bij autoriteiten bleven zonder resultaat.

Het EHRM stelt vast dat het bestaan van deze hiërarchie in de gevangenis in Moldavië een algemeen bekend feit was, onder meer gedocumenteerd door het Europees Comité voor de Preventie van Foltering (CPT). De autoriteiten hadden dus kennis van dit informele hiërarchie-systeem. Zij hebben niet alleen nagelaten de gevangenen te beschermen, maar feitelijk het systeem getolereerd. De jarenlange vernederende en zware behandeling hebben het lijdensniveau ernstig verergerd. De opgelegde arbeid was bedoeld om te straffen en vernederen en hierbij werd geen rekening gehouden met zijn gezondheid. Dit kwalificeert als dwangarbeid met instemming van de gevangenisadministratie. EHRM: schending van artikelen 3, 4 lid 2 en 14 EVRM.

- [Petrov t. Moldavië](#), EHRM 5 maart 2026, nr. 38066/18 ([EHRC updates](#))

**EHRM – ARREST – [Kaganovskyy t. Oekraïne](#) – 5 maart 2026 – [5694/19](#)
– [ECLI:CE:ECHR:2026:0305JUD000569419](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)**

Artikel 5 EVRM – Rechterlijke toestemming vrijheidsberoving wilsonbekwamen – Schending

Klager, een Oekraïense staatsburger, had op het moment van zijn overlijden een lange geschiedenis van geestesziekten. Hij is wilsonbekwaam verklaard en zijn broer is toegewezen als zijn voogd. Tijdens zijn vrijwillige verblijf in een Oekraïens verzorgingstehuis was hij volledig afhankelijk van het personeel, dat volledige controle uitoefende over zijn verblijf, bewegingen en medische behandeling. Hij heeft zonder resultaat, via advocaten verzocht zijn handelingsbekwaamheid te herstellen. Hij mocht het terrein niet vrijwillig verlaten. Pogingen van advocaten om hem naar rechtszittingen te begeleiden, mislukten.

Klager heeft bij het EHRM geklaagd dat hij volgens de nationale wetgeving de beperkingen niet voor de rechter kon aanvechten. Hij beriep zich op artikel 5 (vrijheid en veiligheid) en 5, lid 4 (recht op snelle gerechtelijke toetsing).

Ondanks het overlijden van klager heeft het EHRM, uit respect voor de mensenrechten, zijn klachten beoordeeld. Het EHRM oordeelt dat er geen formele beslissing was genomen over zijn vrijheidsberoving zodat onduidelijk is wat de grondslag is voor de vrijheidsberoving. Dit is onverenigbaar met de beginselen van rechtszekerheid en bescherming tegen willekeur. Internationale normen vereisen dat detentie van wilsontbrekers gepaard gaat met rechterlijke toestemming. Deze rechterlijke toestemming was in Oekraïne niet geregeld. Het EHRM concludeert dat er geen procedure bestond waarmee klager de rechtmatigheid van zijn detentie kon aanvechten en dat er dus sprake is van een schending van artikel 5, lid 4 EVRM.

e [Kaganovskyy t. Oekraïne \(nr. 2\), EHRM 5 maart 2026, nr. 5694/19 \(EHRC updates\)](#)

EHRM – ARREST – [Kryuk t. Oekraïne](#) – 5 maart 2026 – [50474/20](#) en [50480/20](#) – [ECLI:CE:ECHR:2026:0305JUD005047420](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 5 EVRM – Opsluiting in glazen dock geen érnstige vernedering – Huisarrest niet gerechtvaardigd – Schending

Twee broers, beiden politieagent, zijn onder huisarrest geplaatst omdat zij werden verdacht van deelname aan een gewelddadige groepsoverval. Tijdens de rechtszittingen werden zij samen met vier medebeklaagden in een glazen dock gehouden. Onder verwijzing naar de artikelen 3 (verbod op onmenselijke of vernederende behandeling), 5, lid 3 (recht op vrijlating in afwachting van het proces), 5 lid 4 (recht om de wettigheid van detentie snel door een rechter te laten beoordelen) en 5, lid 5 (recht op vrijheid en veiligheid) van het EVRM, klagen zij over hun opsluiting in een glazen dock tijdens de zittingen en over het huisarrest. Het EHRM oordeelt dat de plaatsing in een glazen dock op zichzelf geen vernedering oplevert dat van een voldoende ernst niveau is. Dit is anders indien sprake is van opsluiting in metalen kooien. Ook in de algehele omstandigheden van opsluiting wordt het minimumniveau van ernst om tot schending te komen niet bereikt. Voor het opleggen en verlengen van het huisarrest is echter onvoldoende, relevante, rechtvaardiging gegeven. Ook was er geen recht op schadevergoeding voor de vrijheidsberoving. Het Hof concludeert unaniem dat lid 3 en lid 5 van artikel 5 EVRM zijn geschonden.

e [EHRC updates](#)

EHRM – ARREST – [Sekour t. Frankrijk](#) – 12 maart 2026 – [52496/19](#) – [ECLI:CE:ECHR:2026:0312JUD005249619](#) – [persbericht](#) – [arrest \(Franse versie\)](#)

Artikel 3 EVRM – Artikel 13 EVRM – Langdurige plaatsing in isolatie van terrorismeverdachte – Bij beoordeling of sprake is van onmenselijke of vernederende behandeling is niet alleen duur van de isolatie van belang maar ook de omstandigheden van het geval en de motivering van de maatregel – Geen schending

Klager klaagt over zijn langdurige plaatsing in isolatie tijdens zijn detentie in Frankrijk wegens twee pogingen om naar Syrië te reizen om zich aan te sluiten bij Islamitische Staat. Tijdens zijn detentie verbleef hij gedurende meer dan vier jaren, weliswaar met onderbrekingen, in isoleercellen in verschillende gevangenissen in Frankrijk. De isolatiemaatregelen werden telkens gemotiveerd door het gewelddadige gedrag van klager in detentie, de invloed die hij had op andere gedetineerden, risico op radicalisering en het bezit van verboden voorwerpen. Volgens klager had deze langdurige isolatie

ernstige fysieke en psychische gevolgen en is er sprake van onmenselijke of vernederende behandeling. Hij stelt bovendien dat hij geen doeltreffelijk rechtsmiddel had om de maatregelen aan te vechten.

Het EHRM overweegt dat bij de beoordeling van de vraag of de langdurige isolatie een onmenselijke of vernederende behandeling oplevert, niet alleen de duur daarvan van belang is, maar ook de omstandigheden van het geval, de motivering van de maatregelen, de medische controle en de beschikbaarheid van rechtsmiddelen. In dit geval was de beslissing tot isolatie telkens gemotiveerd door veiligheidsredenen, werd de maatregel regelmatig heroverwogen door steeds hogere autoriteiten (gevangenisdirecteur, interregionaal directeur en na één jaar de minister van Justitie), en stond klager onder medische controle. De besluiten werden voorafgegaan door medische verklaringen die geen contra-indicatie vaststelden. Hoewel de totale duur van de isolatie aanzienlijk was, is het EHRM van oordeel dat de ernst van de behandeling onvoldoende is om de drempel van artikel 3 te bereiken, gelet op hierboven genoemde omstandigheden.

Daarnaast is gebleken dat klager ten aanzien van (slechts) twee isolatiebesluiten de gehele klachtprocedure heeft gevoerd. Omdat de nationale rechtsmiddelen niet zijn uitgeput, is klager niet-ontvankelijk verklaard en ten aanzien van die twee (wel volledig) aangevochten besluiten is geen schending vastgesteld. EHRM: geen schending.

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – [Vainik e.a. t. Estland](#) – [17982/21](#) – [3184/21](#) – [43852/21](#) – [44600/21](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:1104JUD001798221](#) – [persbericht](#) – [arrest](#) [4.11.25](#)

Artikel 8 EVRM – Rookverbod in gevangenis – Beperkte persoonlijke autonomie van gedetineerden – Schending

Klagers zijn gedetineerd in een Estse gevangenis. Vanaf oktober 2017 is het verboden om in de gevangenis te roken. De Estse Hoge Raad heeft geoordeeld dat het verbod in overeenstemming met de grondwet is. Klagers stellen bij het EHRM dat artikelen 3 en 8 zijn geschonden door dit rookverbod en de afkickverschijnselen die zij door het verbod hebben ondervonden.

Het EHRM oordeelt als volgt. De klacht t.a.v. artikel 3 wordt niet-ontvankelijk verklaard, omdat, zelfs als het stoppen met roken stress of angsten heeft veroorzaakt, met deze klachten niet aan de ondergrens van ernst als bedoeld in artikel 3 is voldaan. Wel is met het rookverbod een inbreuk gemaakt op het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Het verbod had als doel om anderen te beschermen tegen 'passief roken'. Er heeft over het verbod geen parlementair debat plaatsgevonden, maar is ingevoerd op grond van een ministeriële regeling en de huisregels van de gevangenis. Ook is bij de toetsing door de nationale rechter enkel gekeken naar de bescherming van de gezondheid, de veiligheid in de gevangenis en de mogelijkheden van hulp en behandeling, en niet naar de persoonlijke autonomie en vrijheid om zelf te beslissen over eigen lichaam en gezondheid. Een dergelijk algemeen verbod, zonder vaststelling van de impact op de persoonlijke autonomie van de gedetineerden, is ongerechtvaardigd en valt buiten de beoordelingsvrijheid van de staat. Daarbij houdt het EHRM rekening met de reeds beperkte persoonlijke autonomie van gedetineerden, waardoor de vrijheid om zelf te beslissen om te roken des te belangrijker is.

De zaak wordt op verzoek van Estland verwezen naar de Grote Kamer.

EHRM factsheets en guides

- [Hunger strikes in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Prisoners' right to vote](#)
- [Prisoners' health-related rights](#)
- [Detention and mental health](#)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#)
- [Use of force in the policing of demonstrations](#)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Secret detention sites](#)
- [Guide on Article 5 of the European Convention on Human Rights Right to liberty and security](#)
- [ECHR-KS – Article 5 The notion of deprivation of liberty](#)
- [ECHR-KS – Prisoners' rights Health care in prison](#)
- [ECHR-KS – Article 5 Judicial review of short-term detentions](#)
- [ECHR-KS – Article 14 Prisoners and discrimination](#)
- [Thematic factsheet: Conditions of detention](#)
- [Thematic factsheet: Effective investigations into death or ill-treatment caused by security forces](#)

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – [C-10/25 \(Elettronica Industriale\)](#) – 5 maart 2026 – Italië – ECLI:EU:C:2026:156 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2002/20/EG – Richtlijn 2002/21/EG – Elektronische-communicatienetwerken en -diensten – Vergoedingen voor de gebruiksrechten voor digitale televisiefrequenties – Evenredigheid – Criterium voor de beoordeling van de vergoedingen dat verband houdt met de inning van een vooraf vastgesteld bedrag aan jaarlijkse inkomsten met een doelstelling van financiële aard

Een Italiaanse exploitant van een telecommunicatienetwerk, heeft bij de verwijzende rechter, beroep ingesteld tot nietigverklaring van de besluiten van het ministerie tot vaststelling van de vergoedingen voor de gebruiksrechten voor digitale televisiefrequenties, voor de jaren 2014, 2015 en 2016 (eerste besluit) en voor het jaar 2017 (tweede besluit). Deze besluiten zijn vastgesteld op grond van de bepalingen van wet nr. 208/2015. Volgens die exploitant zijn die besluiten niet in overeenstemming met de vereisten die met name uit de machtigingsrichtlijn voortvloeien.

Hof: Artikel 13 van richtlijn 2002/20/EG, gelezen in samenhang met artikel 8 van richtlijn 2002/21/EG, en het evenredigheidsbeginsel verzetten zich niet tegen een nationale regeling die voorziet in een criterium voor de berekening van de vergoedingen voor de gebruiksrechten voor digitale televisiefrequenties, dat wordt vastgesteld op basis van een vooraf bepaald bedrag aan jaarlijkse inkomsten die afkomstig moeten zijn van deze vergoedingen, en dus van algemene doelstellingen van financiële aard, voor zover dit bedrag niet hoger is dan de waarde van de gebruiksrechten voor die frequenties.

HvJ – ARREST – C-514/24 (Magyar Telekom) – 12 maart 2026 – Hongarije – ECLI:EU:C:2026:184 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2018/1972 – Recht van eindgebruikers om hun contract te beëindigen zonder extra kosten wegens wijzigingen die eenzijdig door de aanbieder van elektronische-communicatiediensten zijn voorgesteld – Uitzonderingen – Wijzigingen die rechtstreeks door het Unierecht of het nationale recht worden opgelegd – Nultarief-bedingen

Magyar Telekom, een aanbieder van elektronische-communicatiediensten bood eindgebruikers voor internettoegang een „nultarief“-optie aan, waarbij zij het dataverbruik voor bepaalde toepassingen en/of bepaalde specifieke diensten niet in mindering bracht op het in de tarieven begrepen datavolume. Volgens de NMHH, de Hongaarse media-autoriteit, voldeed Magyar Telekom niet aan artikel 3, lid 3, van verordening 2015/2120, en de door het HvJ gegeven uitleg, aangezien zij bij de toepassing van deze tariefoptie niet alle internetverkeer op gelijke en niet-discriminerende wijze behandelde.

Magyar Telekom is door NMHH daarom verplicht om te stoppen met het aanbieden van het „nultarief“. De abonnementscontracten met eindgebruikers die een „nultarief“-optie bevatten, moesten worden gewijzigd. De verplichting om de contracten te wijzigen vloeide niet voort uit een wijziging in de wetgeving, aangezien verordening 2015/2120 niet is herzien, noch uit een administratief besluit, maar uit artikel 3, lid 3, van die verordening, zoals uitgelegd door het HvJ. Magyar Telekom is tegen dit besluit opgekomen.

De verwijzende rechter verzoekt om uitlegging van artikel 105, lid 4, eerste alinea, van richtlijn 2018/1972, Heeft een eindgebruiker het recht om het contract zonder extra kosten te beëindigen wanneer deze aanbieder voorstelt om dat contract te wijzigen teneinde het in overeenstemming te brengen met de door het Hof in een prejudiciële beslissing gegeven uitlegging van een bepaling van Unierecht die bepaalde aspecten van een dergelijk contract regelt, met de Berec-richtsnoeren die na dat arrest zijn vastgesteld, of met een tot die aanbieder gericht besluit van een NRI waarbij dat arrest en die richtsnoeren in acht zijn genomen. Artikel 105, lid 4, eerste alinea, van richtlijn 2018/1972 sluit een dergelijk recht van beëindiging zonder extra kosten uit wanneer de voorgestelde wijzigingen „rechtstreeks worden opgelegd door het Unie- of het nationale recht“.

Hof: Artikel 105, lid 4, eerste alinea, van richtlijn (EU) 2018/1972 moet aldus worden uitgelegd dat een eindgebruiker het recht heeft om het met een aanbieder van elektronische-communicatiediensten gesloten contract zonder extra kosten te beëindigen wanneer deze aanbieder voorstelt om dat contract te wijzigen teneinde het in overeenstemming te brengen met de door het HvJ in een prejudiciële beslissing gegeven uitlegging van een bepaling van Unierecht die bepaalde aspecten van een dergelijk contract regelt, met de richtsnoeren van het Orgaan van Europese regulerende instanties voor elektronische communicatie die na dat arrest zijn vastgesteld, of met een tot die aanbieder gericht besluit van een nationale regelgevende instantie waarbij dat arrest en die richtsnoeren in acht zijn genomen.

- 📌 Telecommunications: A subscriber may terminate a contract for internet access, without costs, where modification is made in order to comply with a decision of the Court of Justice (persbericht)

HvJ – CONCLUSIE – [C-354/24 \(Elisa Eesti\)](#) – 19 maart 2026 – **Grote Kamer** – A-G Capeta – Estland – [ECLI:EU:C:2026: 222](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2018/1972 – Artikel 4, lid 2 VEU – Artikel 52, lid 1, VWEU – Artikel 17, lid 1 Handvest – Telecommunicatiediensten – Machtigingsprocedure – Verbod op „hoogrisico“-hardware en software op grond van nationale veiligheid – Evenredigheid – Toetsingsintensiteit

Elisa Eesti, is een aanbieder van landelijke mobiele telecommunicatienetwerken en -diensten in Estland. Zij is bij de verwijzende rechter opgekomen tegen een besluit waarbij de bevoegde Estse autoriteiten hebben geweigerd haar een machtiging te verlenen om bepaalde 2G-4G- en 5G-hardware en -software te gebruiken in haar telecommunicatienetwerk. Dat besluit is onder andere vastgesteld omdat die apparatuur geproduceerd is door het Chinese telecommunicatiebedrijf Huawei Corporation, dat de Estse autoriteiten beschouwen als een „hoogrisico“-leverancier van dergelijke apparatuur. Die voorafgaande machtiging is nodig gelet op een nationale regeling die in Estland is vastgesteld. Op grond van die procedure kunnen de bevoegde autoriteiten het gebruik van bepaalde apparatuur verbieden indien deze als een risico voor de nationale veiligheid wordt beschouwd.

De belangrijkste vraag is: zijn dergelijke nationale maatregelen uitgesloten van het toepassingsgebied van richtlijn (EU) 2018/1972 (het Europees wetboek voor elektronische communicatie) omdat zij om redenen van nationale veiligheid zijn genomen, en onttrekken zij zich derhalve aan een rechterlijke evenredigheidstoets op grond van het Unierecht?

A-G geeft het Hof in overweging: Richtlijn (EU) 2018/1972 tot vaststelling van het Europees wetboek voor elektronische communicatie is van toepassing op een geheel van nationale wettelijke regelingen op grond waarvan – ter waarborging van de veiligheid van de nationale elektronische communicatienetwerken en -diensten – een exploitant die een dergelijk netwerk en dergelijke diensten wenst aan te bieden, een machtiging moet verkrijgen voor het gebruik van hardware en software in zijn communicatienetwerk.

Artikel 4, lid 2, VEU en artikel 1, lid 3, onder c), van richtlijn 2018/1972 moeten aldus worden uitgelegd dat een maatregel op grond waarvan een machtiging vereist is voor hardware en software voor het aanbieden van openbare of voor het publiek beschikbare elektronische communicatienetwerken of -diensten niet uitgesloten is van het toepassingsgebied van richtlijn 2018/1972, ook al was die maatregel vastgesteld met het oog op de bescherming van nationale veiligheidsbelangen.

Artikel 12, lid 1, van richtlijn 2018/1972 moet aldus worden uitgelegd dat een geheel van nationale wettelijke regelingen op grond waarvan voor het gebruik van hardware en software bij het aanbieden van elektronische communicatienetwerken en -diensten een machtiging van een administratieve autoriteit vereist is, een beperking vormt van de vrijheid om dergelijke netwerken en diensten aan te bieden in de zin van die bepaling.

Die beperking kan worden gerechtvaardigd op grond van de in artikel 52, lid 1, VWEU genoemde redenen.

Artikel 12, lid 1, van richtlijn 2018/1972 moet aldus worden uitgelegd dat indien een beperking van de vrijheid om elektronische communicatienetwerken aan te bieden niet ter kennis is gebracht van de Commissie, dit er niet toe leidt dat de nationale regels die niet ter kennis zijn gebracht, niet van toepassing zijn.

Artikel 12, lid 1, van richtlijn 2018/1972 en het evenredigheidsbeginsel moeten aldus worden uitgelegd dat een nationale wettelijke regeling op grond waarvan voor het gebruik van hardware en software een voorafgaande machtiging vereist is met het oog op de bescherming van de veiligheid van elektronische communicatienetwerken en -diensten, de autoriteiten die bevoegd zijn om te besluiten of zij een dergelijke machtiging verlenen, moet verplichten te beoordelen of de litigieuze hardware en software, ten aanzien waarvan de gebruiksmachtiging is aangevraagd, een reëel risico voor de veiligheid van het netwerk vormen; bij die beoordeling kan er rekening worden gehouden met het gebruik waarvoor dergelijke apparatuur bestemd is, of de aan de staat van vestiging van de fabrikant

verbonden risico's ook gelden voor de fabrikant en of de met de fabrikant verbonden risico's ook gelden voor de specifieke hardware en software.

Een beperking van het gebruik van hardware of software die reeds vóór de invoering van een verplichte gebruiksmachtiging aanwezig was in een elektronischecommunicatienetwerk, op grond van welke machtiging gebruik wordt toegestaan voor een kortere periode dan de gebruiksduur van die hardware of software, vormt geen ontneming van eigendom in de zin van artikel 17, lid 1, tweede volzin, van het Handvest.

- B** Advocate General Cápeta: Member States may exclude hardware and software from 2G-4G and 5G telecommunications infrastructure on the basis that the manufacturer of that equipment poses a risk to national security ([persbericht](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-530/24 (Tipico) – 19 maart 2026 – A-G Emiliou – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:230 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Artikel 56 VWEU – Sportweddenschappen via internet vanuit andere lidstaat zonder vergunning – Civielrechtelijke vorderingen van consument tot terugbetaling van zijn inzet – Tekortkomingen in de verleningsprocedure – Mogelijkheid voor de aangezochte rechterlijke instanties om de gevolgen op te leggen waarin het toepasselijke civiele recht voorziet

Een Duitse consument heeft een vordering ingesteld tot terugbetaling van de inzet tegen een Maltese exploitant van sportweddenschappen bij de Duitse civiele rechterlijke instanties. Ten tijde van de feiten was naar Duits recht een concessie vereist voor het aanbieden van weddenschappen op sportwedstrijden in Duitsland. De betrokken exploitant handelde zonder dat hij een dergelijke concessie had. Naar Duits recht heeft dergelijk ongeoorloofd gedrag tot gevolg dat de overeenkomsten die de exploitant met zijn klanten heeft gesloten, nietig zijn en dat hij een onrechtmatige daad heeft begaan, zodat de betrokken consumenten vorderingen kunnen instellen tot terugbetaling of schadevergoeding. Het verweer van de exploitant luidt dat hij geen concessie kon verkrijgen wegens bepaalde tekortkomingen in de verleningsprocedure. Is de aangezochte civiele rechter in dergelijke omstandigheden op grond van het beginsel van voorrang van het Unierecht verplicht het nationale vergunningstelsel in zijn geheel buiten toepassing te laten en de vorderingen van de consument af te wijzen?

Hof: Artikel 56 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat:

– *wanneer een lidstaat voor het verrichten van bepaalde diensten op zijn grondgebied een vergunningplicht heeft opgelegd die op zich verenigbaar is met artikel 56 VWEU, de nationale autoriteiten, met inbegrip van de rechterlijke instanties, de naleving van deze plicht kunnen afdwingen jegens een exploitant die zonder de vereiste vergunning diensten heeft verricht. Deze rechterlijke instanties kunnen hieraan met name de consequenties verbinden waarin het toepasselijke civiele recht in dit verband voorziet. Dat geldt ook wanneer de betrokken exploitant aanvoert dat hij een dergelijke vergunning niet heeft kunnen verkrijgen door tekortkomingen in de verleningsprocedure. In dat verband wordt de bescherming van het recht dat deze exploitant aan artikel 56 VWEU ontleent, voldoende gewaarborgd door de mogelijkheid om bij een rechterlijke instantie beroep in te stellen tegen de verleningsprocedure of tegen het ontbreken daarvan;*

– *deze civielrechtelijke gevolgen van schending van de vergunningplicht bij wijze van uitzondering niet mogen worden opgelegd wanneer dit onevenredig zou zijn. Dat is het geval wanneer bevoegde en betrouwbare bronnen binnen de nationale autoriteiten aan de betrokken exploitant nauwkeurige, onvoorwaardelijke en onderling overeenstemmende toezeggingen hebben gedaan dat deze vergunningplicht niet zou worden gehandhaafd en dat hij zijn diensten dus zonder vergunning op de nationale markt aan de consumenten kon aanbieden.”*

- E Advocate General Emiliou: A sports betting operator which offers services on a national market without possessing the required licence may be obliged to refund the stakes collected from players ([persbericht](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- [C-840/25 en C-10/26 \(Penny Market II e.a.\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over de vraag of een nationale regeling (vastgesteld o.a. vanwege de noodsituatie in Oekraïne), die alleen Hongaarse detailhandelaren met een **jaaromzet van meer dan 1 miljard HUF verplicht** om een vastgestelde **hoeveelheid (landbouw) goederen** per dag aan te bieden en een **winstmarge** van maximaal 10% toe te passen, in strijd is met de **vrij verkeer-bepalingen (o.a. 56 VWEU)** en het **discriminatieverbod**. – [ECER](#)
- [C-57/26 \(A1 Telekom Austria\)](#), verwijzing uit **Oostenrijk** over **oneerlijke bedingen, activeringsvergoeding voor telecommunicatiediensten** en de vraag of het hier moet gaan om **daadwerkelijk gemaakte kosten** of dat een **forfaitaire vaststelling** van de kosten geoorloofd is?
- [C-80/26 t/m C-82/26 \(Marmolada e.a.\)](#), verwijzing uit **Italië** over **verplichte toegang tot fysieke infrastructuur** en de vraag of die toegang ook verleend moet worden aan ondernemingen die vervoersactiviteiten verrichten die **niet als openbare dienst** kunnen worden aangemerkt.
- [C-103/26 \(Tim et AGCOM\)](#), verwijzing uit **Italië** over de vraag of **richtlijn 2018/1972** zich verzet tegen een nationale regeling die toestaat dat aanbieders van elektronische communicatiediensten contracten voor ‘aanvullende diensten’ of ‘eindapparatuur’ kunnen vaststellen met een afbetalingstermijn die langer is dan de (door de richtlijn voorgeschreven) **maximale contractduur** voor consumenten van 24 maanden.
- [C-83/26 \(RailCert Hungary\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over **interoperabiliteit spoorwegsysteem, één instantie** die exclusief aangewezen wordt voor **spoorwegcertificeringsactiviteiten** en de verenigbaarheid met **artikel 56 VWEU** (vrij verkeer van diensten)

NOOT – HvJ 26 februari 2026, [C-92/23 \(Commissie/Hongarije\)](#)

Mediavrijheid en radiospectrum: Hongarije schendt Unierecht door uitsluiting van Klubrádió ([IT&recht](#))

Digitalisering, social media en AI

RECHTSPRAAK NL – Gerechtshof Amsterdam – 10 maart 2026 – [ECLI:NL:GHAMS:2026:594](#)

De voorzieningenrechter had Meta bevolen om binnen twee weken aanpassingen door te voeren aan Facebook en Instagram. Het hof heeft in een tussenbeslissing bepaald dat Meta de bevolen aanpassingen uiterlijk op 31 december 2025 moest hebben uitgevoerd. Inmiddels is een groot deel van de maatregelen getroffen, maar nog niet allemaal. Het hof oordeelt dat er nog steeds een spoedeisend belang is en verhoogt het maximum van de dwangsommen naar 10 miljoen euro.

Meta heeft een groot deel van haar bezwaren tegen het vonnis van de voorzieningenrechter in hoger beroep ingetrokken. Zij is het nog steeds niet eens met het vonnis en heeft een bodemprocedure aangekondigd.

- E Dwangsommen tot 10 miljoen euro voor aanpassing Facebook en Instagram ([Rechtspraak.nl](#))
- E Meta tegen Bits of Freedom: niet-geprofileerde feeds onder de Digital Services Act ([IT&Recht](#))

Deze zaak tussen Meta Platforms Ireland Ltd. en Stichting Bits of Freedom betreft een kort geding over de manier waarop Facebook en Instagram hun aanbevelingssystemen tonen aan gebruikers. Bits of Freedom stelde dat Meta in strijd handelde met de regels van de Digital Services Act (DSA), omdat gebruikers niet op een duidelijke en blijvende manier konden kiezen voor een niet-geprofileerde feed, zoals een chronologische tijdlijn.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Les algorithmes dans l'espace public : En attendant l'AI Act ([libertés chéries](#))

REGELGEVING

- BNC fiche: Herziening Cybersecurity Act ([Kamerstuk 22112, nr. 4286](#))

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag 13/2026: Eengemaakte markt voor diensten — De maatregelen van de Commissie om belemmeringen voor grensoverschrijdende dienstverrichting weg te nemen, zijn nog steeds ontoereikend, [PB C, C/2026/1939, 26.3.2026](#),

OVERIG

- CCBE published guide on the use of generative AI by lawyers ([Ellen Timmer](#))
- Latest DSA Risk Assessment Reports Are 'Copy & Paste' of Weak Democratic Safeguards on Big Tech ([liberties](#))
- Digitale Omnibus uitgelegd: de achtergrond (1/4) ([IT&recht](#))
- Dutch courts convincingly tackle X and GROK in calling a halt (mostly in The Netherlands) to AI generated sexual abuse. ([GAVCLAW](#))
- Thematic study of the CCPE on the use of artificial intelligence (AI) in the work of prosecution services ([CCPE](#))
- EU Report: The economics of copyright and AI, Empirical evidence and optimal policy ([Boek9](#))
- Use of artificial intelligence (AI) in judicial decision making - Opinion No. 29 ([CCJE](#))
- Draft Commission guidance on the Cyber Resilience Act, Feedback mogelijk van 3 maart 2026 - 13 april 2026 ([EC](#))

EHRM – factsheet en guides

- [New technologies](#)

Discriminatie en gelijke behandeling

**EHRM – ARREST – Petrov t. Moldavië – 5 maart 2026 – 38066/18
– ECLI:CE:ECHR:2026:0305JUD003806618 – persbericht – arrest**

Artikelen 3 , 4, lid 2 en 14 EVRM – Schending mensenrechten door tolereren van jarenlang informeel kastesysteem in gevangenissen – Onmenselijke behandeling, discriminatie en gedwongen tot onbetaalde dwangarbeid – Schending

Samenvatting onder: Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

**HvJ – ARREST – C-757/24 (Gemeinde Wien) – 5 maart 2026 – Oostenrijk –
ECLI:EU:C:2025:159 – geen conclusie – arrest**

Richtlijn 2000/78/EG – Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Discriminatie op grond van leeftijd – Deelstaatregeling betreffende de bezoldiging van arbeidscontractanten – Inaanmerkingneming van vóór de leeftijd van 18 jaar vervulde tijdvakken – Nieuwe bezoldigingsregeling die een eerder als discriminerend aangemerkte regeling vervangt

Samenvatting onder: Arbeid en sociale zekerheid

**HvJ – ARREST – C-151/24 (Luevi) – 5 maart 2026 – Italië – ECLI:EU:C:2026:144 – persbericht
– conclusie – arrest**

Richtlijn 2011/98/EU – Verordening (EG) nr. 883/2004 – Artikel 1 Handvest EU – Rechten van werknemers uit derde landen met een gecombineerde vergunning – Gelijke behandeling – Sociale uitkering

Samenvatting onder: Arbeid en sociale zekerheid

HvJ – ARREST – C-597/24 (Zirvatta) – 12 maart 2026 – Italië – ECLI:EU:C:2026:198 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2000/78/EG – Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Discriminatie op grond van handicap – Recht van een leerkracht met een handicap om overgeplaatst te worden naar een bepaald gebied – Redelijke aanpassingen voor personen met een handicap

Samenvatting onder: Arbeid en sociale zekerheid

HvJ – ARREST – [C-258/24 \(Katholische Schwangerschaftsberatung\)](#) – 17 maart 2026 – **Grote Kamer – Duitsland – [ECLI:EU:C:2026:211](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)**

Richtlijn 2000/78/EG – Artikel 17 VWEU – Artikelen 10 en 21 Handvest EU – Gelijke behandeling – Verschil in behandeling op grond van godsdienst – Beroepsactiviteiten binnen kerken en andere organisaties – Ontslag van een werknemer vanwege verlaten van katholieke kerk

Samenvatting onder: [Godsdienstvrijheid](#)

NOOT – HvJ 18 december 2026, [C-417/23 \(Slagelse\)](#)

Race, Housing, and the Limits of EU Anti-Discrimination Law: A Commentary on the CJEU's Judgment in the Danish 'ghetto law' case ([EU law analysis](#))

NOOT – EHRM 4 december 2026, [Ortega Ortega t. Spanje](#)

Article 14 and Equal Pay: The Court Confronts Retaliatory Dismissal in Ortega Ortega v. Spain ([Strasbourg observers](#))

OVERIG

Commissie presenteert strategie voor gendergelijkheid 2026-2030 ([ECER](#))

EHRM - facstsheets en guides

- [Gender Identity](#)
- [Homosexuality: criminal aspects](#)
- [Racial profiling](#)
- [Roma and Travellers](#)
- [Thematic factsheet: Roma and Travellers](#)
- [Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination](#)

Douane, tariefindeling, handel en antidumping

HvJ – ARREST – [C-307/23 \(G GmbH\)](#) – 26 maart 2026 – Duitsland – [ECLI:EU:C:2026:246](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EEG) nr. 2913/92 – Communautair douanewetboek – Vaststelling van de douanewaarde – Kosten voor vervaardigen van printsjablonen voor conserven in blik

G GmbH was eigenaar van een douane-entrepot dat door de koper uit derde landen ingevoerde conserven in blik verwerkte onder het stelsel van douane-entrepots. De blikken waren voorzien van zelfklevende papieren etiketten die de leveranciers in het derde land hadden vervaardigd met behulp van printsjablonen die hun door de koper kosteloos elektronisch ter beschikking waren gesteld. Deze

printsjablonen waren in opdracht van de koper en op diens kosten door een aantal ontwerpstudio's in Duitsland vervaardigd. In de aangiften van de douanewaarde waren de printsjablonen niet meegenomen. Het douanekantoor heeft een naheffing opgelegd. oor was van mening dat de evenredige kosten van designontwerpen en/of printsjablonen voor de zelfklevende etiketten in de douanewaarde moesten zijn opgenomen.

Hof: Artikel 32, lid 1, onder a), ii), en onder b), iv), van verordening (EEG) nr. 2913/92 moet aldus worden uitgelegd dat de kosten van immateriële prestaties bestaande in het ontwerpen van sjablonen voor etiketten die worden aangebracht op conservenblikken met levensmiddelen die in het grondgebied van de Unie worden ingevoerd, moeten worden opgeteld bij de voor deze ingevoerde goederen werkelijk betaalde of te betalen prijs, wanneer deze sjablonen zijn ontworpen op verzoek en op kosten van de koper op het grondgebied van de Unie en kosteloos in elektronische vorm ter beschikking worden gesteld aan de leveranciers, op voorwaarde dat deze sjablonen nauw verband houden met de verpakkingsmiddelen van de ingevoerde goederen.

GERECHT – ARREST – T-691/24 (Heineken România) – 4 maart 2026 – ECLI:EU:T:2026:166 – geen conclusie – arrest

Verordening (EEG) nr. 2658/87 – Tariefindeling van alcoholhoudende dranken van het merk Strongbow – Dranken bestaande uit gegist appelsap waarvan het aandeel van uit andere gewassen dan appels verkregen alcohol (afhankelijk van het type drank) ten minste 48 %, 50 %, 51 %, 52 %, of 53 % bedraagt en die de organoleptische kenmerken van appelwijn hebben

In 2015 en 2016 heeft Heineken România via intracommunautaire verwervingen alcoholhoudende dranken van het merk Strongbow in blikjes en flessen gekocht, die zij vervolgens bij verschillende klanten op de binnenlandse markt in de handel heeft gebracht. Bij de invoer op Roemeens grondgebied van deze alcoholhoudende dranken heeft verweerster dit product ingedeeld onder GN-onderverdeling 2206 00 51 horend bij „Appelwijn en perenwijn”. Aangezien het accijnstarief in Roemenië voor onderverdeling 2206 00 51 nul was, is er over deze producten geen accijns betaald.

Na een controle zijn de producten heringedeeld in een van de onderverdelingen 2206 00 39 of 2206 00 59 en is een naheffing opgelegd. Heineken România is het daar niet mee eens.

Drie lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Gerecht: De gecombineerde nomenclatuur, die is opgenomen in bijlage I bij verordening (EEG) nr. 2658/87 moet aldus worden uitgelegd dat dranken bestaande uit gegist appelsap uit een concentraat van 25 %, water, glucose-fructosestroop, appelzuur, koolzuurgas, kaliummetabisulfit en diverse aroma's, waarvan het aandeel van uit andere gewassen dan appels verkregen alcohol tussen 48 % en 53 % ligt, maar die de organoleptische kenmerken van appelwijn en dezelfde bestemming als appelwijn hebben, vallen onder onderverdelingen 2206 00 31, 2206 00 51 of 2206 00 81 van die nomenclatuur.

OVERIG

Reform to the EU customs union agreed ([EC](#))

Parliament and Council have agreed on the most ambitious reform of EU customs rules since 1968. The new rules introduce new measures for e-commerce and modern, data-driven customs architecture that simplifies procedures and enhances efficiency.

Eigendomsrecht

**EHRM – ARREST – Landika t. Slovenië – 3 maart 2026 – 45987/22
– ECLI:CE:ECHR:2026:0303JUD004598722 – persbericht – arrest**

Artikel 1, Eerste Protocol EVRM – Verlies van toegang tot spaartegoeden – Geen schending

Klagers klagen in deze zaak over het feit dat zij geen toegang hebben tot oude spaartegoeden van hun erflater. De gerelateerde vorderingen zijn volgens de Bosnisch-Herzegovijnse wetgeving overgegaan naar een privatiseringsrekening in Bosnië en Herzegovina, zonder betrokkenheid van de Ljubljana Bank in Ljubljana. Het Hof heeft geoordeeld dat niet is aangetoond dat Slovenië verantwoordelijkheid draagt voor eventuele tekortkomingen in de regelgeving en het beheer van het privatiseringsstelsel in Bosnië en Herzegovina, en ook niet voor het feit dat de overdracht van vorderingen had plaatsgevonden zonder toestemming van de desbetreffende spaarders. Slovenië is dus niet verantwoordelijk voor het onvermogen van de klagers om vrijelijk te beschikken over de spaargelden van hun rechtsvoorganger. Het Hof heeft opgemerkt dat deze kwesties grondig zijn behandeld in de Sloveense procedures, waaraan de rechtsvoorganger van de klagers, en vervolgens de klagers zelf, volledig hadden kunnen deelnemen. De besluiten van de Sloveense autoriteiten om hun vordering af te wijzen, waren daarom gebaseerd op deugdelijke gronden. Geen schending artikel 1, Eerste Protocol EVRM.

e Landika t. Slovenië. EHRM 3 maart 2026, nr. 45987/22 ([EHRC updates](#))

**EHRM – ARREST – Tishkina t. Bulgarije – 3 maart 2026 – 4711/20
– ECLI:CE:ECHR:2026:0303JUD00471120 – persbericht – arrest**

Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Illegale mijnbouw – Schade aan huizen – Positieve verplichtingen – Schending

In de gemeente waar Tishkina woont, vinden al vele jaren illegale mijnbouwactiviteiten plaats. Dat heeft geleid tot ernstige verzakkingen, met grote schade aan haar huis tot gevolg. Weliswaar hebben de autoriteiten verschillende pogingen gedaan om de illegale mijnbouw te stoppen, maar dat is nooit gelukt. Het EHRM overweegt dat bij schade aan eigendommen de positieve verplichtingen van de staat minder ver gaan dan bij risico's voor het recht op leven. Toch is niet gebleken dat de autoriteiten voldoende hebben gedaan. Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM is dan ook geschonden. (bron: EHCR updates).

**EHRM – ARREST – Mammadova en Mammadov t. Azerbeidzjan – 24 maart 2026 – 31618/18
– ECLI:CE:ECHR:2026:0324JUD003161818 – persbericht – arrest**

Artikel 1, Eerste protocol bij het EVRM – Onrechtmatige sloop appartement – Eigendomsrecht Schending

Klagers in deze zaak klagen over het feit dat hun appartement door de Azerbeidjaanse overheid is gesloopt. Dat is gebeurd omdat het appartement in 'een staat van dringend verval' zou verkeren. Naar nationaal recht moet door een rechter worden vastgesteld dat een gebouw of appartement in deze staat verkeert, en dat is in dit geval niet gebeurd. De sloop van het appartement is daarom naar het oordeel van het Hof in strijd met artikel 1, Eerste protocol EVRM. Klagers hebben recht op een schadevergoeding.

OVERIG

Article 3 and the destruction of homes ([Strasbourg observers](#))

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property](#)
- [Thematic factsheet: Protection de la propriété](#)

Energiemarkt

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [T-122/26 \(INEOS Solvents Marl\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over **belasting van energieproducten en elektriciteit** en de vraag of **droog roet** met een koolwaterstofgehalte van 0,098% dat bestemd is voor gebruik (of wordt gebruikt als) **verwarmingsbrandstof** valt onder de **belastbare energieproducten** in de zin van artikel 2, lid 3, derde alinea van richtlijn 2003/96

EUROPESE REKENKAMER

Speciaal verslag 10/2026: Energiegemeenschappen – Het potentieel ervan moet nog worden benut ([ERK](#))

OVERIG

Overeenkomst betreffende de uitlegging en toepassing van het Verdrag inzake het Energiehandvest, SN/1446/2026/INIT, [PBL, 2026/757, 27.3.2026](#)

Erfrecht

HvJ – ARREST – [C-618/24 \(Isergartler\)](#) – 26 maart 2026 – Oostenrijk – [ECLI:EU:C:2026:251](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 650/2012 – Begrip ‚erfopvolging‘ – Wettelijk legaat voor mantelzorger – Algemene bevoegdheid van een gerecht van een lidstaat om uitspraak te doen over de erfopvolging in haar geheel

De partner van SM is in 2021 overleden. De nalatenschap is door een Oostenrijkse rechter toegewezen aan XK, TR en VQ, die allen in Duitsland wonen.

SM heeft de erflater gedurende de drie jaar voorafgaand aan haar overlijden als mantelzorger verzorgd. Hij vordert betaling van een bedrag van 57 200 EUR dat hem verschuldigd zou zijn voor de

zorg die hij aan de erflaatster tijdens haar leven heeft verleend, waarbij hij zich beroept op § 677 ABGB, die in dit verband voorziet in de toekenning van een „wettelijk legaat” (hierna: zorglegaat).

De Oostenrijkse rechter heeft zich onbevoegd verklaard. Deze rechter was van oordeel dat het zorglegaat weliswaar naar nationaal recht de vorm van een wettelijk legaat heeft, maar in werkelijkheid dient ter vergoeding van de verzorging die de mantelzorger aan de erflater heeft verleend toen deze nog in leven was. Bijgevolg moet een dergelijke maatregel volgens die rechter worden aangemerkt als een onder het verbintenissenrecht vallende „schuldvordering”, die dus niet binnen de werkingssfeer van verordening nr. 650/2012 valt.

SM betoogt daarentegen dat het zorglegaat vergelijkbaar is met het recht op een wettelijk erfdeel en dus moet worden geacht onder het begrip „erfopvolging” in de zin van verordening nr. 650/2012 te vallen. De vragen gaan over de werkingssfeer van verordening nr. 650/2012 ten aanzien van het zorglegaat.

Hof: Artikel 4 van verordening (EU) nr. 650/2012 moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „erfopvolging” in de zin van dat artikel 4 een wettelijk legaat omvat dat na het overlijden van een erflater, los van enige door deze erflater opgestelde testamentaire beschikking, wordt toegekend aan bepaalde naasten van de erflater vanwege de zorg die zij hem gedurende een bepaalde periode voorafgaand aan dat overlijden hebben verleend, mits zij voor deze zorg geen enkele schenking of vergoeding hebben ontvangen, waarbij dit legaat altijd naast het wettelijk erfdeel verschuldigd is, aangezien de begunstigde het zorglegaat alleen kan worden ontzegd indien er een grond voor onterving bestaat.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-64/26 (Hoffgeger), verwijzing uit **Oostenrijk** over **Verordening 650/2012, Europese erfrechtverklaring**. Oostenrijkse rechter wijst verweerster (dochter van uit Moldavië afkomstige erflater) aan als erfgenaam van in Oostenrijk gelegen appartement. De erfgenaam verkoopt het appartement aan een derde. Verzoekster (een andere dochter van erflater) vordert haar **legitieme portie**. Is de Oostenrijkse rechter bevoegd?
- C-115/26 (Prozivý), verwijzing uit **Tsjechië** over de vraag of onder de bevoegdheid van artikel 4 van **verordening 650/2012** om 'uitspraak te doen over de **erfopvolging in haar geheel**' ook het verzoek van een erfgenaam valt tot **inzage in documenten in de nalatenschap**.

Europees OM

HvJ – CONCLUSIE – C-507/24 P (YS/Raad en Commissie) – 5 maart 2026 – A-G Campos Sanchez- Bordona – ECLI:EU:C:2026:164 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2017/1939 – Institutioneel recht – Benoeming van Europese aanklagers bij Europees Openbaar Ministerie – Vermeende inbreuk op de regels die van toepassing zijn op de benoeming van Europese aanklagers – Beroep tot nietigverklaring

De Raad heeft bij besluit (EU) 2023/1335 vijf „aanklagers van het Europees Openbaar Ministerie” (hierna: „Europese aanklagers”) benoemd, onder wie een kandidaat die was voorgedragen door Griekenland. Een Griekse rechter die in de nationale fase van de procedure niet tot kandidaat was uitgeroepen, heeft bij het Gerecht beroep tot nietigverklaring van besluit 2023/1335 ingesteld.

Het Gerecht heeft zich onbevoegd verklaard om uitspraak te doen over de geldigheid van besluit 2023/1335, op grond dat de gestelde onrechtmatigheid van dat besluit voortvloeide uit de onrechtmatigheid van een nationale handeling, zoals de voordracht van kandidaten voor het ambt van Europees aanklager, waarvan de beoordeling uitsluitend aan de nationale rechterlijke instanties staat.

YS heeft hogere voorziening ingesteld tegen de beschikking van het Gerecht. Deze hogere voorziening biedt het Hof de gelegenheid zich te buigen over de verdeling van bevoegdheden – tussen de nationale autoriteiten en de Unie – met betrekking tot de rechterlijke toetsing van handelingen die zijn vastgesteld in het kader van de procedure voor de benoeming van Europese aanklagers, zoals geregeld bij verordening (EU) 2017/1939.

A-G geeft het Hof in overweging: de hogere voorziening af te wijzen.

OVERIG

- EPPO: Council confirms Andrés Ritter as the new European chief prosecutor ([Raad](#))
- EOM rondt fraudezaak af rond Europese subsidies voor kankeronderzoek ([bijzonder strafrecht](#))
- Nieuwe hoofdaanklager EPPO benoemd: Andrés Ritter volgt Kövesi op ([bijzonder strafrecht](#))
- EPPO-jaarverslag 2025: douane- en btw-fraude domineren ([bijzonder strafrecht](#))
- EPPO slaat toe: grootschalige btw-carrouselfraude met luxe auto's ontmanteld ([bijzonder strafrecht](#))

Het Europees Openbaar Ministerie (EPPO) heeft op 4 maart 2026 een grootscheepse actie uitgevoerd tegen een vermoedelijke criminele organisatie die op Europese schaal btw-fraude pleegde via de handel in luxe auto's.

Euthanasie

NOOT – EHRM 5 februari 2026, [Medmoune t. Frankrijk](#)

Medmoune v France: To Live and Let Die ([UK human rights blog](#))

Familieleven en familierecht

EHRM – ADVISORY OPINION (Protocol no. 16) – Oekraïne – [P16-2025-001](#) – 5 maart 2026 – [persbericht](#) – [advies](#)

Artikel 8 EVRM – Woonrecht – Non in klooster – Godsdienstvrijheid – Nationale rechtbank of kerkelijke rechtbank?

Een voormalige non heeft een geschil met een klooster van de Oekraïense Grieks-katholieke Kerk over haar recht om te wonen in een klooster dat eigendom is van het klooster. Zij verliet het klooster in 2017 na een conflict binnen de religieuze gemeenschap. Het Oekraïense Hooggerechtshof heeft vragen gesteld over het recht om in een klooster te wonen van een persoon die voorheen tot een religieuze orde behoorde en ten tweede of het geschil door de nationale rechter of door de kerkelijke rechtbanken moet worden beslecht.

EHRM: Een “cel” in een klooster kan als “thuis” kon worden beschouwd in de zin van artikel 8 EVRM (recht op respect voor de woning), gelezen in het licht van artikel 9 EVRM (vrijheid van godsdienst), voor mensen die voldoende en ononderbroken banden met die ruimte onderhouden. Als die banden uitsluitend op religieuze gronden zijn gebaseerd, dan is de status van de personen binnen de religieuze gemeenschap die het pand bewonen bijzonder belangrijk. Wat de tweede vraag betreft, verduidelijkt het Hof dat de kwestie welke rechter bevoegd is om over het geschil te oordelen, niet rechtstreeks wordt geregeld door artikel 6, lid 1 EVRM. Belangrijk is de vraag of de procedure betrekking heeft op een recht

dat in het nationale recht wordt erkend. Het is volgens het Hof in de eerste plaats aan de verzoekende rechter om daarop te beslissen. Over het geheel genomen benadrukt het Hof het belang van het beginsel van godsdienstvrijheid.

- Le monastère, domicile de la religieuse (libertés chéries)
- EHRM (GK) 5 maart 2026, nr. P16-2025-001 (EHRC updates)

EHRM – ARREST – M.A. t. Frankrijk – 19 maart 2026 – 34324/24 – ECLI:CE:ECHR:2026:0319JUD003432424 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Gezinsleven – Verdrag van Den Haag – Belang van het kind – Recht van kind om te worden gehoord en deel te nemen aan de besluitvorming in gerechtelijke en administratieve procedure – Schending

Samenvatting onder: Kinderontvoering

EHRM – STRIKE-OUT – Van Dijk t. Nederland – 12 maart 2026 – 21064/23 – beslissing

Artikel 8 EVRM – Beëindiging ouderlijk gezag en plaatsing kind in pleeggezin – Onenigheid tussen moeder en zorgverleners – Schikking

In april 2016 heeft de kinderrechter een ondertoezichtstelling en een spoedeisende zorgplaatsing uitgesproken waarbij de zevenjarige zoon van klaagster in een pleeggezin is geplaatst naar aanleiding van klaagsters vermeende disproportionele reactie op een incident op de school van haar zoon. Volgens de hulpverleners weigerde klaagster mee te werken aan onderzoeken naar de behoeften van haar zoon. Uit een psychologisch rapport uit 2017 blijkt dat klaagsters zoon zich onvoldoende ontwikkelt en dat zij niet de opvoeding kon bieden die haar zoon nodig had. Klaagster betwist deze bevindingen.

De rechtbank heeft het ouderlijk gezag van klaagster beëindigd. De rechtbank overweegt o.a. dat het gebrek aan samenwerking tussen de moeder en de hulpverleners een belangrijke belemmering is. Het Gerechtshof heeft de uitspraak van de rechtbank bevestigd. In aanvulling op de overweging van de rechtbank merkt het gerechtshof onder meer op dat de autoriteiten niet hebben kunnen werken aan gezinshereniging, omdat alle aandacht en energie al die jaren naar het geschil tussen de moeder en de kinderopvangaanbieders was gegaan. Bij afweging van de betrokken belangen concludeerde de rechtbank dat beëindiging van het ouderlijk gezag in het belang van het kind was.

Klaagster klaagt bij het EHRM over schending van artikel 8 EVRM.

Partijen zijn tot een schikking gekomen. De Nederlandse regering erkent dat de behandeling van klaagster en haar zoon – inclusief de buitensporig beperkende contactmogelijkheden nadat hij in een pleeggezin was geplaatst, het gewicht dat in het besluitvormingsproces werd toegekend aan de gespannen relatie tussen klaagster en de hulpverleners, en de onvoldoende inspanningen om klaagster en haar zoon te herenigen terwijl hij in een pleeggezin verbleef – niet in overeenstemming zijn met de jurisprudentie van het EHRM.

De regering erkent het leed dat hierdoor is veroorzaakt en steunt de excuses die de hulpverleners hebben gemaakt aan klaagster. Aan klaagster wordt binnen drie maanden na de datum van kennisgeving van de uitspraak van het Hof, een bedrag betaald zoals vermeld in de bijgevoegde tabel.

EHRM factsheets en case-law guide

- [Children's rights](#)
- [Gestational surrogacy](#)
- [International child abductions](#)
- [Parental rights](#)
- [Protection of minors](#)
- [Reproductive rights](#)
- [Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence](#)
- [Guide on Article 12 ECHR - right to marry](#)
- [ECHR-KS – Rights of the child Contact rights](#)
- [ECHR-KS – Article 8 Filiation](#)
- [ECHR-KS – Article 8 Right of the child to be heard in domestic proceedings on family matters](#)
- [ECHR-KS – Article 8 Surrogacy](#)
- [Thematic factsheet: Reproductive rights](#)
- [Thematic factsheet: Children's rights](#)

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

**EHRM – ARREST – [Landika t. Slovenië](#) – 3 maart 2026 – [45987/22](#)
– [ECLI:CE:ECHR:2026:0303JUD004598722](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)**

Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Verlies van toegang tot spaartegoeden – Geen schending

Samenvatting onder: [Eigendomsrecht](#)

**HvJ – ARREST – [C-363/24 \(Finansinspektionen\)](#) – 19 maart 2026 – Zweden –
[ECLI:EU:C:2026:215](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)**

Verordening (EU) nr. 596/2014 – Interne markt voor financiële diensten – Marktmissbruik – Begrip “voorwetenschap” – Informatie ,die concreet is’ – E-mail met informatie over opname van een persoon op lijst van personen met voorwetenschap en voor wie een verbod van verkoop van de financiële instrumenten van een onderneming geldt – Aannemelijkheid en waarheidsgetrouwheid van de informatie

Samenvatting onder: [Marktmissbruik](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-70/25 (Tukowiecka) – 5 maart 2026 – A-G Rantos – Polen – ECLI:EU:C:2026:153 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2015/2366 – Betalingsdiensten in de interne markt – Niet-toegestane betalingstransacties – Phishing – Recht op onmiddellijke terugbetaling – Uitzondering in geval van grove nalatigheid betaler – Reikwijdte van uitzondering op het recht op onmiddellijke terugbetaling

Verzoekster is het slachtoffer geworden van phishing toen zij op een veilingplatform een voorwerp te koop aanbood. Een derde, die zich voordeed als een koper, stuurde haar een frauduleuze link waarin de interface van het platform was nagebootst. Verzoekster heeft haar inloggegevens ingevuld waardoor de fraudeur een niet-toegestane betalingstransactie kon verrichten vanaf haar bankrekening. Toen zij de volgende dag de fraude ontdekte, heeft zij onmiddellijk de bank en de politie daarvan in kennis gesteld. De dader is niet geïdentificeerd. De bank heeft geweigerd om het bedrag van de transactie terug te betalen op grond dat verzoekster, door grove nalatigheid, niet had voldaan aan haar verplichting om bij het gebruik van het betaalinstrument de nodige zorgvuldigheid te betrachten en om dat instrument niet beschikbaar te stellen aan onbevoegden.

Onder welke voorwaarden mag een aanbieder van betalingsdiensten weigeren om niet toegestane transacties onmiddellijk terug te betalen?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 73, lid 1, en artikel 74, lid 1, van richtlijn (EU) 2015/2366 moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat een aanbieder van betalingsdiensten mag weigeren om het bedrag van een niet-toegestane betalingstransactie onmiddellijk terug te betalen aan de betaler indien deze in verband met die transactie een verlies heeft geleden doordat hij door grove nalatigheid de verplichtingen niet is nagekomen die op hem rusten krachtens artikel 69 van die richtlijn.

- E Advocate General Rantos: the bank cannot refuse to refund immediately the amount of an unauthorised transaction on the ground of gross negligence on the part of the customer ([persbericht](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-339/25 (Iulicris Recycling)– 19 maart 2026 – A-G Campos Sanchez-Bordona – België – ECLI:EU:C:2026:227 – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2015/2366 – Richtlijn 2014/65/EU – Gedelegeerde verordening (EU) 2017/565 – Betalingsinstellingen en nevendiensten – Valutawisseldiensten – Flexibele valutatermijncontracten – Beleggingsdiensten

In deze zaak staan twee vennootschappen tegenover elkaar: a) een vennootschap met zetel in België, die optreedt als betalingsdienstaanbieder in de zin van richtlijn (EU) 2015/2366 en die een vergunning heeft van de Belgische autoriteiten, en b) een vennootschap met zetel in Roemenië (hierna: „cliënt”), die gebruikmaakt van de diensten van eerstgenoemde om haar commerciële activiteiten uit te oefenen.

De verwijzende rechterlijke instantie wenst te vernemen of de betalingsdienstaanbieder rechtsgeldig flexibele valutatermijncontracten met de cliënt kan sluiten, welke mogelijk onder richtlijn 2014/65/EU en gedelegeerde verordening (EU) 2017/565 vallen, indien de betalingsdienstaanbieder geen vergunning heeft om op te treden als beleggingsonderneming in de zin van de laatstgenoemde twee regelingen.

A-G geeft het Hof in overweging: „Artikel 18, lid 1, onder a), van richtlijn (EU) 2015/2366 moet aldus worden uitgelegd dat entiteiten die over de vereiste vergunning beschikken om als betalingsdienstaanbieder op te treden, het recht hebben om nevendiensten te verrichten die nauw samenhangen met het verrichten van betalingsdiensten, zoals valutawisseldiensten die flexibele termijncontracten voor dergelijke valuta's omvatten.

In dit verband zijn niet van toepassing artikel 2, lid 1, onder c), van richtlijn 2014/65/EU en artikel 4 en artikel 10, lid 1, onder b), van gedelegeerde verordening (EU) 2017/565.

HvJ – CONCLUSIE – C-611/24 (Upravitelten savet na Balgarska narodna banka) – 26 maart 2026 – Grote Kamer – A-G Emiliou – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:266 – conclusie

Artikel 130 VWEU – Statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank – Ontslag van de vicepresident van een nationale centrale bank – Beginsel van de onafhankelijkheid van de nationale centrale banken

Het Unierecht heeft de eis dat centrale banken vrij zijn van externe invloeden verankerd in artikel 130 VWEU en in het vrijwel identiek verwoorde artikel 7 van de statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank. Een president van een nationale centrale bank mag alleen vóór het verstrijken van zijn ambtstermijn van zijn ambt ontheven worden als „hij niet meer aan de eisen voor de uitoefening van zijn ambt voldoet”, of hij daarin „op ernstige wijze is tekortgeschoten”.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 130 VWEU en artikel 7 van de Statuten van het ESCB en de ECB verzetten zich niet tegen nationale wetgeving die vereist dat een lid van het besluitvormingsorgaan van een nationale centrale bank, zoals een vicepresident, bij de bevoegde nationale autoriteit een verklaring indient waarin hij melding maakt van zijn belangen, zoals zijn aandeelhouderschap in een vennootschap of zijn lidmaatschap van een bestuursorgaan van een entiteit zonder winstoogmerk (vijfde vraag).

Artikel 14.2 van de statuten van het ESCB en de ECB moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling, als onderdeel van het Unierecht, alleen van toepassing is op presidenten van nationale centrale banken. Die bepaling verzet zich echter niet tegen nationale wetgeving die de daarin vastgestelde materiële voorwaarden waaronder een president van een nationale centrale bank voortijdig van zijn ambt kan worden ontheven, ook van toepassing verklaart op de vicepresident van een dergelijke bank (eerste en tweede vraag).

Artikel 130 VWEU en artikel 7 van de statuten van het ESCB en de ECB verzetten zich niet tegen nationale wetgeving die de vicepresident van een nationale centrale bank niet verbiedt aandelen te bezitten in een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, mits deze wetgeving een mechanisme omvat aan de hand waarvan kan worden vastgesteld of dit aandeelhouderschap in de specifieke omstandigheden van het geval aanleiding geeft tot een belangenconflict dat de onafhankelijke werking van de nationale centrale bank of het vertrouwen van het publiek in deze onafhankelijkheid in het gedrang kan brengen. Wanneer een dergelijk belangenconflict is vastgesteld en er een mogelijkheid bestaat om het binnen een bepaalde termijn na de benoeming op te lossen, moet artikel 14.2 van deze statuten aldus worden uitgelegd dat, indien de betrokkene dit conflict niet binnen deze termijn heeft oplost, hij kan worden geacht niet langer aan de eisen voor de uitoefening van zijn ambt te voldoen, mits de toegestane termijn toereikend is en het tijdstip van ingang ervan duidelijk is omschreven.

Artikel 130 VWEU en artikel 7 van de statuten van het ESCB en de ECB staan niet in de weg aan nationale wetgeving die een vicepresident verbiedt om zonder toestemming van de bevoegde instantie lid te zijn van het bestuursorgaan van een rechtspersoon zonder winstoogmerk. Wanneer het nationale recht voorziet in de mogelijkheid om een dergelijke onverenigbare activiteit binnen een bepaalde termijn te beëindigen, moet artikel 14.2 van deze statuten aldus worden uitgelegd dat, indien de betrokkene deze activiteit niet binnen deze termijn heeft beëindigd, hij kan worden geacht niet langer aan de eisen voor de uitoefening van zijn ambt te voldoen in de zin van deze bepaling, mits de toegestane termijn toereikend is en het tijdstip van ingang ervan duidelijk is omschreven (derde, vierde, zesde en zevende vraag).

Artikel 130 VWEU en de artikelen 7 en 14.2 van de statuten van het ESCB en de ECB moeten aldus worden uitgelegd dat zij vereisen dat de autoriteit die bevoegd is om de gronden voor het ontslag van een president van een nationale centrale bank vast te stellen, gemachtigd is om daartoe te beoordelen of de betrokkene op ernstige wijze is tekortgeschoten in de zin van artikel 14.2 van deze statuten (achtste vraag)."

COMMISSIE

Commission calls on Member States to fully transpose the Sixth Capital Requirements Directive as regards supervisory powers, sanctions, third-country branches and environmental, social and governance risks ([EC](#))

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

HvJ – ARREST – C-84/24 (EM SYSTEM) – 12 maart 2026 – Litouwen – ECLI:EU:C:2026:181 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 765/2006 – Beperkende maatregelen tegen Belarus (Wit-Rusland) – Bevriezing van tegoeden van bepaalde personen en entiteiten – Invloed op de tegoeden van een vennootschap waarin een op de lijst geplaatste persoon een deelneming van 50 % heeft

Op 17 december 2020 heeft de Raad sancties opgelegd aan een onderdaan van Belarus. Volgens de Raad profiteerde hij van het regime van Loekasjenko, steunde hij dit regime en had hij zich in het openbaar negatief uitgelaten over de protesten van de oppositie, waardoor hij bijdroeg aan de onderdrukking in dat land. De volgende dag bevroren twee Litouwse banken de tegoeden van het Litouwse bedrijf EM SYSTEM, omdat de betrokkene 50 % van het kapitaal van dat bedrijf in handen heeft. EM SYSTEM heeft bij de Litouwse rechtbanken beroep ingesteld tegen de beslissingen van de twee banken. De vragen gaan o.a. over de criteria aan de hand waarvan kan worden bepaald of een rechtspersoon of entiteit in handen is van of onder zeggenschap staat van een persoon op wie de sancties oorspronkelijk van toepassing waren.

Zes lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 2, lid 1, van verordening (EG) nr. 765/2006 moet aldus worden uitgelegd dat activa op bankrekeningen van een vennootschap die niet op de lijst in bijlage I bij deze verordening is geplaatst, maar waarvan het kapitaal voor 50 % in handen is van een persoon die wel op die lijst is geplaatst, moeten worden geacht tegoeden te zijn die in het bezit zijn of onder zeggenschap staan van die persoon, en dus moeten worden bevroren in de zin van die bepaling.

Het Unierecht moet aldus worden uitgelegd dat een vennootschap die niet op de lijst in bijlage I bij verordening nr. 765/2006 is geplaatst en waarvan de tegoeden op grond van artikel 2, lid 1, van deze verordening door particuliere entiteiten zijn bevroren omdat deze tegoeden worden geacht in het bezit te zijn van of onder zeggenschap te staan van een op die lijst geplaatste persoon, teneinde haar recht op daadwerkelijke rechtsbescherming te waarborgen in staat moet worden gesteld om in het kader van een beroep bij de nationale autoriteiten en, in voorkomend geval, bij de bevoegde nationale rechterlijke instanties, op te komen tegen de maatregel tot bevrozing van haar tegoeden en deze te laten opheffen voor zover zij aantoont dat die tegoeden in werkelijkheid niet in het bezit zijn van of onder zeggenschap staan van de op die lijst geplaatste persoon.

- 📌 The assets of a company not included on the list of persons subject to sanctions may be frozen if it is controlled by a person included on that list ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-465/24 (SBK Art) – 12 maart 2026 – Nederland – Hoge Raad – ECLI:EU:C:2026:187 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 269/2014 – Beperkende maatregelen – Situatie in Oekraïne – Begrip ‘bevroering van tegoeden’ – Vergader- en stemrechten verbonden aan certificaten van aandelen die toebehoren aan een persoon die aan beperkende maatregelen is onderworpen

In 2022 heeft de Europese Unie beperkende maatregelen genomen tegen de Russische bank Sberbank. Deze beslissing maakt deel uit van de sancties tegen Rusland. Aangezien SBK Art een indirecte dochteronderneming van Sberbank is, zijn ook haar fondsen bevroren. STAK, een entiteit naar Nederlands recht, bewaart en beheert de aandelen van Fortenova GroupTopCo. In die hoedanigheid geeft STAK aandeelcertificaten van Fortenova TopCo uit en keert het dividenden uit aan de houders van deze certificaten. Een van de houders van deze certificaten is SBK Art, dat 41,82 % van de aandelen in bezit heeft. Toen de raad van bestuur van STAK de houders van aandeelcertificaten bijeenriep voor een algemene vergadering van aandeelhouders, gepland voor 18 augustus 2022 in Amsterdam, sloot hij houders waarop beperkende maatregelen van toepassing zijn, waaronder SBK Art, uit. De vragen gaan o.a. over het begrip „bevroering van tegoeden”.

Wanneer de Raad van de EU besluit om beperkende maatregelen op te leggen die de bevroering van tegoeden inhouden, kan een persoon van wie de tegoeden zijn bevroren en die houder van certificaten van aandelen is, zijn stemrecht en zijn recht om deel te nemen aan vergaderingen van houders van dergelijke certificaten dan nog uitoefenen?

Nederland, Kroatië en Oostenrijk hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 1, onder f), van verordening (EU) nr. 269/2014, moet aldus worden uitgelegd dat de bevroering van tegoeden in de zin van deze bepaling een persoon of entiteit, of een met die persoon of die entiteit verbonden persoon of entiteit, waarvan de naam is opgenomen in bijlage I bij verordening nr. 269/2014, (...) absoluut en onvoorwaardelijk belet de rechten uit te oefenen om deel te nemen aan een vergadering van houders van certificaten van aandelen op grond van de certificaten waarvan die persoon of die entiteit houder is, en om tijdens die vergadering te stemmen.

- E Beperkende maatregelen ten aanzien van Rusland: de bevroering van tegoeden belet houders van certificaten van aandelen absoluut en onvoorwaardelijk om deel te nemen aan en te stemmen tijdens een algemene vergadering van aandeelhouders ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken C-696/23 P, C-704/23 P, C-711/23 P, C-35/24 P en C-111/24 P (Pumpyanskiy/Raad e.a.) – 26 maart 2026 – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2026:245 e.a. – conclusie – arrest (Engelse versie)

Beperkende maatregelen – Bevroering van tegoeden – Oorlog in Oekraïne – Plaatsing naam op de lijsten – Begrip ‘vooraanstaand zakenman’

Het Gerecht heeft geoordeeld dat de Raad terecht tot de slotsom is gekomen dat rekwirant een vooraanstaand zakenman is – een kwalificatie die hij niet betwist en die ook kan worden afgeleid uit het economische belang van zowel de vennootschap TMK als Group Sinara, waarvan hij respectievelijk voorzitter van de raad van bestuur en directeur en bestuurslid is. Daarnaast merkt het Gerecht op dat de Raad een reeks voldoende concrete, nauwkeurige en onderling samenhangende bewijzen levert om aan te tonen dat rekwirant betrokken is bij tal van economische sectoren – zoals olie en gas, spoorwegmachines, de financiële sector en de bouw – die een belangrijke bron van inkomsten voor de Russische regering vormen.

Hof: De zaken C-696/23 P, C-704/23 P, C-711/23 P, C-35/24 P en C-111/24 P worden gevoegd. De beroepen worden verworpen.

HvJ – CONCLUSIE – C-482/24 P (Global 8 Airlines/Commissie) – 12 maart 2026 – A-G Campos Sánchez-Bordona – ECLI:EU:C:2026:194 – conclusie

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Beperkende maatregelen – Oorlog in Oekraïne – Verbod voor alle niet in Rusland geregistreerde luchtvaartuigen van een Russische natuurlijke persoon of rechtspersoon, om te landen op, op te stijgen van of te vliegen over het grondgebied van de Unie – Verwerping van vliegplan – Beroep tot nietigverklaring – Ontvankelijkheid – Voor beroep vatbare handeling

Global 8 Airlines is een Kirgizische luchtvaartmaatschappij die eigendom is van en bestuurd wordt door natuurlijke personen met de Letse nationaliteit.

Global 8 Airlines heeft twee vliegtuigen van een Russische vennootschap gekocht waarvan de aandeelhouders de Russische nationaliteit hebben. Bij de Europese Organisatie voor de veiligheid van de luchtvaart (Eurocontrol) heeft Global 8 het vliegplan van een van de vliegtuigen ingediend voor de route Duitsland naar Hongarije. Nadat het vliegplan is verworpen omdat het vliegtuig EX-88012 voorkomt op een lijst van luchtvaartuigen waarop het verbod van verordening nr. 833/2014 van toepassing is, heeft Global 8 Airlines de Commissie verzocht om schrapping van dat vliegtuig van die lijst. De Commissie heeft aangegeven dat er geen reden was om het vliegverbod op te heffen. Het Gerecht heeft het beroep tot nietigverklaring niet-ontvankelijk verklaard. Global 8 Airlines verzoekt om vernietiging van de bestreden beschikking.

Global 8 airlines geeft aan dat met haar beroep bij het Gerecht niet, zoals het Gerecht heeft begrepen, werd beoogd om op te komen tegen een eenvoudige verwerping van een vliegplan, maar om op te komen tegen het plaatsen van de vliegtuigen op de litigieuze lijst door de Commissie.

A-G geeft het Hof in overweging: de hogere voorziening toe te wijzen, de beschikking van het Gerecht van 29 april 2024 in zaak T-277/23, Global 8 Airlines/Commissie (EU:T:2024:285), te vernietigen, de zaak terug te verwijzen naar het Gerecht voor een beslissing ten gronde.

HvJ – CONCLUSIE – C-842/24 (DNO Yemen) – 19 maart 2026 – A-G Szpunar – Frankrijk – ECLI:EU:C:2026:233 – conclusie

Verordening (EU) nr. 1352/2014 – Beperkende maatregelen – Situatie in Jemen – Verbod om tegoeden onrechtstreeks ter beschikking te stellen aan personen, entiteiten of lichamen die onder de maatregelen vallen – Terbeschikkingstelling van tegoeden aan overheidsentiteiten die niet onder de maatregelen vallen maar die onder invloed staan van personen op wie de maatregelen van toepassing zijn

Verzoekende partij is vennootschap DNO. DNO heeft met ministerie van olie en mineralen van Jemen en YOGC, een vennootschap die volledig in handen is van de staat Jemen, een overeenkomst inzake olie- en gasexploitatie gesloten. DNO is veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding, aan het ministerie en YOGC vanwege het willen terugtrekken uit de deze overeenkomst. DNO is van mening dat dit vonnis in strijd is met de internationale openbare orde, aangezien door de tenuitvoerlegging ervan onrechtstreeks tegoeden ter beschikking zouden kunnen worden gesteld van op de lijst in bijlage I bij verordening nr. 1352/2014 geplaatste natuurlijke personen en rechtspersonen, entiteiten of lichamen (hierna: „aangewezen personen”) in de zin van artikel 2, lid 2, van deze verordening.

De verwijzende rechter stelt het Hof drie prejudiciële vragen, die in wezen strekken tot verduidelijking van de draagwijdte van het verbod in artikel 2, lid 2, het vereiste bewijsniveau dat op dat verbod van toepassing is en de verdeling van de bewijslast gelet de feitelijke situatie (de onzekere politieke situatie in Jemen).

Nederland, Frankrijk en Italië hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, lid 2, van verordening (EU) nr. 1352/2014 moet aldus worden uitgelegd dat de overmaking van tegoeden, in het kader van de tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis, aan een entiteit waarop zowel aangewezen personen als een niet-aangewezen entiteit een rivaliserende invloed uitoefenen, onder deze bepaling kan vallen wanneer die tegoeden aan deze personen kunnen worden doorgegeven of wanneer die personen daarover beschikkingsbevoegdheid hebben.

Het verbod in artikel 2, lid 2, van verordening (EU) nr. 1352/2014 is van toepassing wanneer er een redelijk risico bestaat dat de tegoeden die in het kader van de tenuitvoerlegging van een arbitraal vonnis aan een niet-aangewezen entiteit zijn overgemaakt, volledig of ten dele ten goede komen aan aangewezen personen;

Artikel 2, lid 2, van verordening (EU) nr. 1352/2014 moet aldus worden uitgelegd dat in het kader van een beroep tot nietigverklaring van een arbitraal vonnis wegens de vermeende toepassing van het in die bepaling neergelegde verbod, het feit dat aangewezen personen binnen een niet-aangewezen overheidsentiteit invloed uitoefenen die rivaliseert met die van een niet-aangewezen entiteit, niet het vermoeden wettigt dat die personen zeggenschap uitoefenen over die overheidsentiteit, met dien verstande dat wanneer in het kader van dat beroep tot nietigverklaring alle bewijzen waarover de nationale rechter beschikt erop wijzen dat er een redelijk risico bestaat dat aan een niet-aangewezen entiteit overgemaakte tegoeden ten goede komen van aangewezen personen, de niet-aangewezen entiteit rechtens genoegzaam moet aantonen dat een dergelijk risico niet bestaat.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-871/25 (Greif Hungary), verwijzing uit **Hongarije** over **niet betaling van een levering** (te goeder trouw) omdat het **moederbedrijf van de leverancier op EU sanctielijst** staat. De leverancier is inmiddels insolvent. De vragen gaan over de **bewijslast** en **vertragingsrente**. – ECER

OVERIG

- Caught between Locus Standi and CFSP Exceptionalism (European law blog)
This post argues that the action for failure to act is a blind spot in the context of CFSP sanctions adjudication. Strict standing rules under Article 265 TFEU, the design of CFSP decisions and limited CJEU jurisdiction result in a judicial dead end for natural and legal persons.
- Rusland klaagt de EU aan over bevroren tegoeden: kansloos of niet? (bijzonder strafrecht)

Op 27 februari 2026 heeft de Russische Centrale Bank een procedure aangespannen bij het Gerecht van de Europese Unie in Luxemburg. De inzet: circa 210 miljard euro aan Russische staatsactiva die sinds februari 2022 in de EU zijn bevroren en die op grond van een nieuwe verordening voor onbepaalde tijd geïmmobiliseerd blijven. De claim raakt aan fundamentele vragen over eigendomsrecht, soevereine immuniteit en de grenzen van het EU-sanctierecht.

EHRM factsheets en guides

- Conscientious objection
- Freedom of religion
- Religious symbols and clothing
- Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion

Gewasbeschermingsmiddelen en biociden

RAAD

Council agrees position to streamline rules on biocides ([Raad](#))

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering

HvJ – ARREST – [C-589/24 \(Almirall\)](#) – 19 maart 2026 – [Nederland](#) – [Hoge Raad](#) – [ECLI:EU:C:2026:217](#) – [conclusie](#) (9.10.25 in conclusie staat 9.4.25) – [arrest](#)

Richtlijn 2001/83/EG (communautair wetboek betreffende geneesmiddelen) – Werkingsfeer – Geneesmiddelen die in de apotheek overeenkomstig de aanwijzingen van de farmacopee worden bereid en voor verstrekking rechtstreeks aan de klanten van die apotheek zijn bestemd – Nationale regeling die de omvang van de uitzondering op de vergunningsplicht voor dergelijke geneesmiddelen beperkt

Volgens richtlijn 2001/83/EG zijn van de werkingssfeer van deze richtlijn onder andere uitgesloten geneesmiddelen die in de apotheek overeenkomstig de aanwijzingen van de farmacopee worden bereid en voor verstrekking rechtstreeks aan de klanten van die apotheek zijn bestemd („formula officinalis”). De bereiding en de verstrekking van de formula officinalis hoeven dus niet te voldoen aan de in deze richtlijn gestelde voorwaarden. Het Nederlandse recht voegt voor de toepassing van deze vrijstelling een voorwaarde toe: de bereiding en de verstrekking van de formula officinalis moet „op kleine schaal” plaatsvinden. Aan deze voorwaarde wordt geacht te zijn voldaan wanneer het aantal unieke patiënten aan wie de formula officinalis wordt verstrekt bij langdurig gebruik van het geneesmiddel niet meer dan vijftig per maand bedraagt. De Hoge Raad vraagt of die bijkomende voorwaarde in overeenstemming is met het EU-recht.

Nederland en vier andere lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 3, punt 2, van richtlijn 2001/83/EG moet aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling die bepaalt dat de bereiding van geneesmiddelen die in de apotheek overeenkomstig de aanwijzingen van de farmacopee worden bereid en voor verstrekking rechtstreeks aan de klanten van die apotheek zijn bestemd, wordt onderworpen aan een nationale vergunningplicht wanneer deze bereiding niet voldoet aan de voorwaarde dat de betrokken geneesmiddelen bedoeld zijn voor verstrekking in het klein, waarbij die voorwaarde in de praktijk aan de hand van een specifiek getalscriterium is geconcretiseerd, niet binnen de werkingssfeer van die richtlijn valt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – ABRvS – 25 maart 2026 – [persbericht](#) – [ECLI:NL:RVS:2026:1651](#)

Richtlijn 2002/46/EG (Geneesmiddelenrichtlijn) – Richtlijn 2001/83/EG (Voedingssupplementenrichtlijn) – Online verkoop voedingssupplementen gepresenteerd als geneesmiddelen

De betrokken bedrijven verkopen online voedingssupplementen. Er is geconstateerd dat de bedrijven de voedingssupplementen online als geneesmiddelen zouden hebben gepresenteerd, zonder een vergunning te hebben voor de handel in geneesmiddelen. Daarvoor heeft de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport de bedrijven boetes opgelegd die variëren van € 7.500 tot € 255.000. Partijen verschillen van mening of op deze zaken de voedingssupplementenregels van toepassing zijn of de geneesmiddelenregels.

De Europese Geneesmiddelenrichtlijn bevat een zogenoemde voorrangsregel. Op grond van die regel is de Geneesmiddelenrichtlijn van toepassing als een product zowel een geneesmiddel als een ander product kan zijn. Alleen, deze voorrangsregel geldt niet als een product – kort gezegd – *duidelijk* een ander product is, zoals een voedingssupplement.

Prejudiciële vragen:

1. Moeten artikel 2, tweede lid, van Richtlijn 2001/83/EG en artikel 1, tweede lid, van Richtlijn 2002/46/EG, gezien in het licht van overweging 7 van de considerans van Richtlijn 2004/27/EG, zo worden uitgelegd dat eerst wordt gezien of een product duidelijk onder de definitie van voedingssupplement valt, en als dat het geval is, niet meer hoeft te worden gezien of het product een geneesmiddel naar aard is omdat Richtlijn 2001/83/EG in dat geval niet van toepassing is?

2. Moet de zinsnede "als aanvulling op de normale voeding bedoelde voedingsmiddelen" in artikel 2, aanhef en onder a, van Richtlijn 2002/46/EG zo worden uitgelegd dat alleen bepalend is hoe de fabrikant de producten heeft bedoeld en op de markt heeft gebracht? Aan de hand van welke factoren moet de bedoeling van de fabrikant worden vastgesteld? Is mede of uitsluitend bepalend hoe de verkoper de producten aan de consument aanbiedt?

3. Kan een product, dat (duidelijk) voldoet aan de definitie van een voedingssupplement en dus is onderworpen aan Richtlijn 2002/46/EG, op een later moment worden aangemerkt als geneesmiddel omdat het wordt aangediend als hebbende therapeutische of profylactische eigenschappen met betrekking tot ziekten bij de mens als bedoeld in artikel 1, tweede lid, aanhef en onder a, van Richtlijn 2001/83/EG tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik, en als dat ongedaan wordt gemaakt weer een voedingssupplement worden?

4. Moet de zinsnede "aangediend als" in artikel 1, tweede lid, aanhef en onder a, van Richtlijn 2001/83/EG tot vaststelling van een communautair wetboek betreffende geneesmiddelen voor menselijk gebruik zo worden uitgelegd dat online reviews met medische claims van derden op een platform van de verkoper over een product kunnen meewegen in de beoordeling of sprake is van 'aandiening', ook al zijn die reviews onafhankelijk van de fabrikant en verkoper geplaatst? Zo ja, welke gedragingen, initiatieven, handelingen of inspanningen van de fabrikant of verkoper om reviews met medische claims te voorkomen kunnen ertoe leiden dat de reviews toch niet meewegen bij de beoordeling of sprake is van 'aandiening'?

- Prejudiciële vragen of voedingssupplementen geneesmiddelen zijn of niet ([persbericht RvS](#))
- Prejudiciële vragen of voedingssupplementen geneesmiddelen zijn of niet ([Bijzonder strafrecht](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-36/26 \(Giutacesi\)](#), verwijzing uit **Italië** over de vraag of en onder welke voorwaarden een lidstaat **bevoegd** is een **medisch certificaat voor piloten** dat door een **andere lidstaat** is afgegeven, **in te trekken**.

OVERIG

EDPB-EDPS Joint Opinion 3/2026 on the Proposal for a European Biotech Act ([EDPB](#))

EHRM factsheets

- [ECHR-KS – Article 2 Medical negligence](#)
- [Cannabis-based medication](#)

Godsdienstvrijheid

HvJ – ARREST – [C-258/24 \(Katholische Schwangerschaftsberatung\)](#) – 17 maart 2026 – **Grote Kamer** – Duitsland – [ECLI:EU:C:2026:211](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2000/78/EG – Artikel 17 VWEU – Artikelen 10 en 21 Handvest EU – Gelijke behandeling – Verschil in behandeling op grond van godsdienst – Beroepsactiviteiten binnen kerken en andere organisaties – Ontslag van werknemer vanwege verlaten van katholieke kerk

Katholische Schwangerschaftsberatung is een vereniging binnen de Duitse katholieke kerk die zwangere vrouwen adviseert. Al haar werknemers moeten zich houden aan de richtlijnen van de katholieke kerk. Elk advies inzake zwangerschap dient het leven van het ongeboren kind te beschermen. Toen een van haar adviseurs, lid van de katholieke kerk, zich uit deze kerk terugtrok, heeft Katholische Schwangerschaftsberatung haar om diezelfde reden ontslagen. Volgens het toepasselijke canoniek recht wordt het terugtrekken uit de katholieke kerk namelijk beschouwd als een ernstige schending van de loyaliteitsverplichtingen. Het federaal arbeidsgerecht is van oordeel dat het ontslag van de adviseur een verschil in behandeling vormt dat rechtstreeks op godsdienst is gebaseerd. Het heeft de zaak voorgelegd aan het Hof van Justitie.

De onderhavige zaak vloeit rechtstreeks voort uit de arresten Egenberger en IR, waarin het Hof relevante richtsnoeren heeft gegeven om te bepalen wanneer de godsdienst van een persoon een beroepsvereiste kan vormen in het geval dat beroepsactiviteiten worden verricht binnen kerken en publieke of particuliere organisaties waarvan de grondslag op godsdienst is gebaseerd.

Hof (Grote Kamer): Artikel 4, leden 1 en 2, van richtlijn 2000/78/EG, gelezen in het licht van artikel 10, lid 1, en artikel 21, lid 1, Handvest EU, verzet zich tegen een nationale regeling op grond waarvan een particuliere organisatie waarvan de grondslag op godsdienst is gebaseerd, van een werknemer die lid is van een bepaalde kerk die deze godsdienst beoefent kan eisen dat hij gedurende de arbeidsverhouding op straffe van ontslag niet uit die kerk treedt of dat hij, met het oog op de voortzetting van de arbeidsverhouding, na een uittreding weer toetreedt tot die kerk, terwijl deze organisatie andere personen in dienst heeft om dezelfde taken uit te oefenen als de betrokken werknemer zonder dat die organisatie eist dat zij lid zijn van diezelfde kerk, en deze werknemer zich niet publiekelijk bezighoudt met antiklerikale activiteiten tegen die kerk, wanneer deze beroepsvereisten, gelet op de aard van de

beroepsactiviteiten van die werknemer of de context waarin deze worden uitgeoefend, niet wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd zijn gezien de grondslag van die organisatie.

- E** [Video Curia](#)
- E** Een katholieke vereniging mag een werknemster niet zomaar ontslaan louter omdat zij uit de katholieke kerk is getreden ([persbericht](#))
Een dergelijk ontslag veronderstelt onder andere dat het vereiste om niet uit die kerk te treden, vanwege de aard van de uitgeoefende activiteiten wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd is gezien de grondslag van die vereniging
- E** [Selectivity of Religious Ethos on Trial \(Verfassungsblog\)](#)
- E** EU-Hof: katholieke vereniging mag werknemster niet zomaar ontslaan om de enkele reden dat zij de kerk heeft verlaten ([ECER](#))
- E** [The Struggle to Uphold Religious Autonomy within EU Anti-Discrimination Law \(European law blog\)](#)
- E** [The limits to Church-based employment requirements under EU Directive 2000/78: Katholische Schwangerschaftsberatung \(Law&religion\)](#)

EHRM factsheets

- [ECHR-KS – Article 9 Autonomy of religious organisations](#)
- [ECHR-KS – Article 9 Wearing of religious symbols in public areas](#)
- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)
- [Thematic factsheet: Freedom of religion](#)

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa

OVERIG

Het Handvest van de grondrechten: een hoeksteen van de Europese rechtsorde ([Curia TV](#))

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – Right to an effective remedy](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - Obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - Binding force and execution of judgments](#)

WIKI

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en antidumping

GERECHT – ARREST – T-379/23 (Çolakoğlu Metalurji/Commissie) – 4 maart 2026 – ECLI:EU:T:2026:170 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/1036 – Onjuiste Uitvoeringsverordening (EU) 2023/825 – Dumping – Invoer van bepaalde warmgewalste platen en rollen van roestvrij staal, van oorsprong uit Indonesië verzonden vanuit Turkije – Begrip “assemblagewerkzaamheid” – Begrip ‘voltooiingswerkzaamheid’

Verzoekster is een Turkse producent-exporteur van warmgewalste platen en rollen van roestvrij staal. (hierna: SSHR).

Op 6 oktober 2020 heeft de Europese Commissie uitvoeringsverordening (EU) 2020/1408 vastgesteld. De bij de oorspronkelijke verordening ingestelde definitieve antidumpingrechten bedroegen 17,3 % voor alle producenten-exporteurs in Indonesië.

Naar aanleiding van een klacht van interveniënte, is de Commissie een onderzoek gestart naar de mogelijke ontwijking van de bij uitvoeringsverordening (EU) 2020/1408 ingestelde antidumpingmaatregelen ten aanzien van bepaalde warmgewalste platen en rollen van roestvrij staal van oorsprong uit Indonesië door de invoer van bepaalde warmgewalste platen en rollen van roestvrij staal verzonden vanuit Turkije, al dan niet aangegeven als van oorsprong uit Turkije, en tot onderwerping van deze invoer aan registratie vastgesteld, op grond van onder meer artikel 13, lid 3, van verordening (EU) 2016/1036.

Na afloop van dit onderzoek heeft de Commissie de bestreden verordening vastgesteld. daarin heeft zij vastgesteld dat was voldaan aan de in artikel 13, lid 1, derde alinea, van de basisverordening gestelde voorwaarden om vast te stellen dat er sprake was van ontwijking van de geldende antidumpingmaatregelen.

De Commissie heeft gewezen op het bestaan van een verwerkingsovereenkomst tussen verzoekster en Marcegaglia Specialties, een Italiaanse vennootschap naar Italiaans recht. Op grond waarvan Marcegaglia Specialties roestvrijstalen platen uit Indonesië kocht en naar Turkije verscheepte met het oog op verdere verwerking door verzoekster tot SSHR, alvorens deze SSHR in de Unie in te voeren. Volgens de Commissie is deze verwerkingsovereenkomst een voltooiingswerkzaamheid die onder het begrip „assemblagewerkzaamheden” in de zin van artikel 13, lid 2, van de basisverordening valt.

Het Gerecht oordeelt dat deze stelling van de Commissie niet wordt gestaafd door een letterlijke, contextuele, teleologische en historische uitlegging van artikel 13, lid 2, van de basisverordening. De Commissie heeft zich in de bestreden verordening dus ten onrechte op het standpunt gesteld dat de verwerking van roestvrijstalen platen tot SSHR, die overeenkomt met de verwerking, zonder assemblage, van één enkel productiemiddel tot een eindproduct neerkomt op een voltooiingswerkzaamheid die onder het begrip „assemblagewerkzaamheden” in de zin van artikel 13, lid 2, van de basisverordening valt. De Commissie heeft ten onrechte geoordeeld dat was voldaan aan een voorwaarde voor de vaststelling van een ontwijking van de geldende antidumpingmaatregelen.

Gerecht: Uitvoeringsverordening (EU) 2023/825 wordt nietig verklaard voor zover deze betrekking heeft op Çolakoğlu Metalurji AŞ.

Huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen

EHRM – ARREST – X t. Georgië – 31 maart 2026 – 35640/22/23
– ECLI:CE:ECHR:2026:0331JUD003564022 – persbericht – arrest

Artikelen 3 en 8 EVRM – Tekortkomingen in onderzoek naar kindermisbruik – Secundaire victimisatie – Schending

Klaagster, destijds minderjarig, klaagt over de wijze waarop de Georgische autoriteiten omgingen met haar meldingen van seksueel misbruik door haar stiefvader in 2019. Haar klachten betroffen: (1) de vermeende tekortkomingen in het nationale wettelijke kader, dat volgens haar te veel gericht was op fysiek geweld en te weinig op psychische dwang; (2) het gebrek aan voortgang in het strafrechtelijk onderzoek en het feit dat zij niet als slachtoffer werd erkend; en (3) secundaire victimisatie door onder meer het moeten ondergaan van een gynaecologisch onderzoek en het krijgen van ongepaste vragen tijdens haar verhoor.

Het EHRM oordeelt dat Georgië wél over een adequaat wettelijk en regelgevend kader beschikt, maar dat de uitvoering van het onderzoek ernstig tekort is geschoten. Gedurende vijf jaar zijn geen verdere onderzoekshandelingen verricht en de weigering om klaagster als slachtoffer te erkennen, ondanks beschikbaar bewijs, bevestigt volgens het Hof dat de autoriteiten haar aangifte niet met de vereiste ernst behandelden. Het onderzoek is ineffectief geweest.

Daarnaast stelt het Hof secundaire victimisatie vast. Klaagster moest een gynaecologisch onderzoek ondergaan, dat gezien haar leeftijd onnodig belastend en traumatiserend was, terwijl uit haar verklaringen geen verdenking van misbruik door penetratie kon worden afgeleid. Ook is vast komen te staan dat tijdens haar verhoor is gevraagd of zij mogelijk genot had ervaren van de handelingen van de stiefvader, een vraag die het EHRM als ongepast en schadelijk kwalificeert. Dat de verhoren niet volledig zijn vastgelegd, wat in strijd is met erkende *best practices* voor kindvriendelijk onderzoek, vormt een aanvullende tekortkoming. EHRM: schending van de artikelen 3 en 8 EVRM.

OVERIG

- Besluit (EU) 2026/713 van de Raad van 17 maart 2026 betreffende het standpunt dat namens de Europese Unie moet worden ingenomen in het Comité van de Partijen bij het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld over de deelname van niet-gouvernementele organisaties als waarnemer aan vergaderingen van dat Comité, met betrekking tot aangelegenheden die verband houden met justitiële samenwerking in strafzaken, asiel en non-refoulement, *PB L, 2026/713, 30.3.2026*
- A silent epidemic; 114,000 women speak out ([FRA](#))
- No woman should ever feel ashamed ([FRA](#))

The results from the EU gender-based violence survey represent women aged 18 to 74 from across the EU.

EHRM factsheets

- [ECHR-KS – Article 2 Domestic violence](#)
- [Violence against women](#)
- [Thematic factsheet: Domestic violence](#)

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – C-649/23 (Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu) – 19 maart 2026 – Roemenië – ECLI:EU:C:2026:213 – conclusie – arrest

Richtlijn 2001/29/EG – Auteursrecht en naburige rechten – Reproductierecht – Kritische publicatie van een reeds bestaand werk waarmee wordt beoogd een Latijns manuscript te reconstrueren – Begrip ‚werk‘ – Naleving van het auteursrecht

De vragen gaan over de kwalificatie van bepaalde creaties als „werk”. Kan een in het Latijn geschreven kritische publicatie van een literair werk, dat tot het publiek domein behoort, worden aangemerkt als een „werk”, waarvan de reproductie overeenkomstig artikel 2, onder a), van richtlijn 2001/29/EG is onderworpen aan toestemming van de auteur.

Het betreft een geschil tussen enerzijds het Călinescu-instituut voor literaire geschiedenis en theorie en de nationale stichting voor wetenschap en kunst en anderzijds de erfgenamen van professor Dan Slușanschi, die de betrokken kritische publicatie heeft verwezenlijkt.

Drie lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 2, onder a), van richtlijn 2001/29/EG moet aldus worden uitgelegd dat de kritische publicatie van een publiek domein geworden werk, die tot doel heeft om de tekst van dat werk te reconstrueren, vergezeld van commentaar en het nodige kritisch apparaat, kan worden beschouwd als een auteursrechtelijk beschermd werk in de zin van deze bepaling, op voorwaarde dat die publicatie een intellectuele schepping van de auteur is die zijn persoonlijkheid weerspiegelt door uiting te geven aan zijn vrije en creatieve keuzen, en dat deze publicatie met voldoende nauwkeurigheid en objectiviteit kan worden geïdentificeerd.

- ⓔ CJEU rules that derivative works enjoy copyright protection if they are ... original ([IPkat](#))
- ⓔ ECJ decision in the Călinescu case ([IE forum](#))
- ⓔ Hof verduidelijkt wanneer een kritische publicatie van een publiek domein geworden werk auteursrechtelijk beschermd kan zijn ([IE forum](#))
- ⓔ HvJ EU: Kritische publicatie publiek domein werk (vergezeld van commentaar) kan auteursrechtelijk beschermd zijn als de maker daarin eigen creatieve en herkenbare keuzes heeft gemaakt ([Boek9](#))
- ⓔ Conclusie AG: Online dienstverleners maken (geen tijdelijke) reproducties ([Boek9](#))

HvJ – ARREST – C-412/24 (Fauré Le Page) – 26 maart 2026 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2025:930 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2008/95/EG – Merkenrecht – Gronden voor weigering of nietigheid van een merk – Misleidende merken – Merken voor luxe lederwaren waarin een jaartal wordt genoemd

Fauré Le Page Paris heeft twee Franse merken met de vermelding „Fauré Le Page Paris 1717” ingeschreven voor o.a. luxe lederwaren. Goyard ST-Honoré, een Frans bedrijf in reisartikelen en lederwaren heeft Fauré Le Page gedagvaard om haar merken nietig te laten verklaren wegens hun beweerdelijk misleidende karakter. De vermelding van het jaartal „1717” in deze merken wekt volgens Goyard de indruk dat de houder ervan in 1717 is opgericht en dat de tassen worden vervaardigd met het vakmanschap van een onderneming die al eeuwenlang bestaat en van een bepaalde kwaliteit zijn. In werkelijkheid zijn de merken pas in 2009 en 2011 opgericht. Is hier sprake van misleiding van het publiek?

Hof: Artikel 3, lid 1, onder g), van richtlijn 2008/95/EG moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een merk een getal bevat dat door het relevante publiek kan worden opgevat als een verwijzing naar het oprichtingsjaar van een onderneming en, gezien hoe ver dit jaar in het verleden ligt, de suggestie wekt van eeuwenoud vakmanschap dat de waren waarvoor het merk is ingeschreven een kwaliteitsgarantie en een prestigieus imago verleent, terwijl er geen sprake is van een dergelijk jarenlang vakmanschap, daaruit kan worden afgeleid dat dit merk het publiek kan misleiden in de zin van deze bepaling.

- ⓔ Luxury leather goods: the inclusion of a number in a trade mark, evoking a fictitious historical heritage, may be deceptive to consumers ([persbericht](#))
- ⓔ Oud jaartal in luxemerk kan misleidend zijn wanneer het ten onrechte eeuwenoud vakmanschap en prestige suggereert ([IE forum](#))
- ⓔ Trademarks claiming heritage through historical dates may be deceptive and invalid ([IE forum](#))
- ⓔ HvJ EU: Merk met een getal dat als oprichtingsjaar kan worden opgevat, kan misleiden ([Boek9](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-579/24 (Austro-Mechana et AKM) – 26 maart 2026 – Oostenrijk – A-G Emiliou – [ECLI:EU:C:2026:270](#) – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2019/790 – Richtlijn 2001/29/EG – Auteursrechten en naburige rechten – Aansprakelijkheid van aanbieders van onlinedienst voor delen van content voor beschermde content die door hun gebruikers is geüpload – Omvang aansprakelijkheid – Verplichting voor deze aanbieders om toestemming te verkrijgen van rechthebbenden voor mededeling aan of de beschikbaarstelling voor publiek van die content – Reproductierecht – Kopieën die technisch noodzakelijk zijn om content beschikbaar te stellen voor publiek – Geen verplichting om een afzonderlijke toestemming van rechthebbenden te verkrijgen

Austro-Mechana en AKM (de moedermaatschappij van Austro-Mechana) zijn collectieve beheersorganisaties die beschikken over machtigingen tot beheer voor de uitoefening en het beheer van auteursrechten en naburige rechten op muziekwerken en daarmee verband houdende letterkundige werken, in het belang van de rechthebbenden.

De Oostenrijkse toezichthoudende autoriteit is van mening dat de toestemming die aanbieders van een onlinedienst voor het delen van content van rechthebbenden moeten verkrijgen, zich noodzakelijkerwijs uitstrekt tot het maken van digitale kopieën van beschermde content op de servers van de dienstverleners die technisch noodzakelijk zijn om het publiek toegang tot die content te kunnen verschaffen. Austro-Mechana en AKM stellen daarentegen dat afzonderlijk toestemming worden gegeven voor het maken van dergelijke kopieën, dat deze dus het onderwerp moet zijn van een andere licentieovereenkomst, en dat bijgevolg over een dergelijke overeenkomst met die dienstverleners kan worden onderhandeld door een andere collectieve beheerorganisatie (in dit geval Austro-Mechana) dan die welke het recht van mededeling aan of terbeschikkingstelling voor het publiek van de betrokken rechthebbenden beheert (in dit geval AKM).

De verwijzende rechter wenst in dit verband onder meer te vernemen of de digitale kopieën van beschermde content die zijn gemaakt op de servers van aanbieders van een onlinedienst voor het delen van content en die technisch noodzakelijk zijn om het publiek toegang te kunnen verschaffen tot die content, „reproducties” vormen in de zin van artikel 2 van richtlijn 2001/29, die binnen de werkingssfeer van dat recht vallen. Is dit het geval, dan verzoekt deze rechter het Hof te verduidelijken of de toestemmingen die deze dienstverleners krachtens artikel 17, lid 1, van richtlijn 2019/790 van de rechthebbenden moeten verkrijgen om beschermde content aan het publiek mee te delen of voor het publiek beschikbaar te stellen, deze dienstverleners noodzakelijkerwijs ook machtigen om dergelijke kopieën te maken.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2 van richtlijn 2001/29/EG moet aldus worden uitgelegd dat het maken van digitale kopieën van werken of ander beschermd materiaal op de computerservers van aanbieders van een onlinedienst voor het delen van content die technisch noodzakelijk zijn om het publiek toegang te verschaffen tot die werken of ander beschermd materiaal op de door die

dienstverleners geëxploiteerde onlineplatforms, moet worden begrepen als ‚reproducties‘ die binnen de werkingssfeer van het door die bepaling beschermde uitsluitende reproductierecht vallen. De uitzondering voor ‚tijdelijke reproductiehandelingen, [...] die van voorbijgaande of incidentele aard zijn, en die een integraal en essentieel onderdeel vormen van een technisch procedé‘, is niet van toepassing.

Artikel 17, lid 1, van richtlijn (EU) 2019/790 moet aldus worden uitgelegd dat het van toepassing is op het maken van digitale kopieën van werken of ander beschermd materiaal op de servers van aanbieders van een onlinedienst voor het delen van content die technisch noodzakelijk zijn om het publiek toegang te verschaffen tot die werken of ander beschermd materiaal. De toestemming die deze dienstverleners op grond van die bepaling van de rechthebbenden moeten verkrijgen om werken of ander beschermd materiaal aan het publiek mee te delen of voor het publiek beschikbaar te stellen, omvat noodzakelijkerwijs het maken van dergelijke kopieën, waarvoor geen afzonderlijke toestemming kan worden vereist.

Artikel 17, lid 2, van richtlijn 2019/790 moet aldus worden uitgelegd dat de toestemming die aanbieders van een onlinedienst voor het delen van content ingevolge artikel 17, lid 1, van die richtlijn hebben verkregen, ook betrekking heeft op handelingen die worden verricht door gebruikers van de onder artikel 2 van richtlijn 2001/29 vallende diensten en die technisch noodzakelijk zijn om het publiek toegang te verschaffen tot werken of ander beschermd materiaal, wanneer die gebruikers niet op commerciële basis handelen of indien hun activiteit geen significante inkomsten genereert.

- 📌 Technisch noodzakelijke serverkopieën bij platforms zijn reproducties, maar vergen binnen art. 17 DSM-richtlijn geen afzonderlijke toestemming ([IE forum](#))
- 📌 Conclusie AG: Online dienstaanbieders maken (geen tijdelijke) reproducties ([Boek9](#))
- 📌 AG Emiliou advises CJEU to rule that OCSSPs' authorization under Article 17 of the DSM Directive extends to acts of reproduction ([IPKat](#))

HvJ en Gerecht - overig

- [T-303/25](#) Gerecht bevestigt nietigheid van het Uniemerkt GEOGRAPHICAL NORWAY EXPEDITION wegens kwade trouw ([IE forum](#))
- [T-663/24](#) MOSTOSTAL: intragroepgebruik en handelsnaamgebruik geen normaal merkgebruik ([IE forum](#))
- [T-55/25](#) Gerecht bevestigt weigering van het EU-woordmerk Endo-Sleeve wegens beschrijvend karakter en gebrek aan onderscheidend vermogen Kopieer citeerwijze ([IE forum](#))
- [T-301/25](#) Verwarringsgevaar ondanks zwak gemeenschappelijk element: FLAMBIT vs. flambriks ([IE forum](#))
- [T-326/25](#) IMPRESS: geen onderscheidend vermogen voor cosmetica ([IE forum](#))
- [T-114/25](#) Normaal merkgebruik bij kleine oplage: het Gerecht over MAX-magazine en bewijs van gebruik ([IE forum](#))
- [T-106/25](#) Gerecht bevestigt weigering van Pol's FREEZE FRESH wegens reputatie van PAUL ([IE forum](#))
- [T-545/24](#) Gerecht bevestigt vervallenverklaring van Uniemerkt OSSA SINCE 1940 wegens niet-normaal gebruik ([IE-forum](#))

- T-411/25 BRIEF THERAPY CENTER BARCELONA: beschrijvende geografische aanduiding zonder onderscheidend vermogen ([IE forum](#))
- T-471/25 Weigering inschrijving Uniemerkt NAVIGATE voor diensten rond elektrische distributie-installaties ([IE forum](#))
- T-17/25 Gerecht bevestigt verwarringsgevaar tussen TEAM BEVERAGE en TEAM en laat weigering van schorsing in stand ([IE forum](#))
- T-251/25 Gerecht wijst beroep van Mordalski af omdat een reeds vervallen Uniemerkt niet meer nietig kan worden verklaard ([IE forum](#))
- T-108/25 Marketing van V12X maakt het merk beschrijvend ([Boek9](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-51/26 Netflix International et Netflix Services Italy](#)) uit **Italië** over een **financiële bijdrage** die Netflix moeten betalen voor de activiteiten van AGCOM (de **regelgevende autoriteit**), zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met de intensiteit van de specifiek op hen gerichte taken.
- [C-30/26 \(SHR Germany\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over de vraag of het delen van een reeds bestaand bericht (dat op zichzelf beschouwd al een inbreuk op auteursrechten maakt) in een gesloten Facebook-groep een **zelfstandige 'mededeling aan het publiek'** of **'reproductie'** vormt in de zin van **richtlijn 2001/29**

NOOT – Gerecht 25 februari 2026, [T-297/25 \(Altendorfer/EUIPO - Haus zur Hanse \(OX\)\)](#)

- From Braunschweig to Luxembourg: When local hospitality constitutes genuine use (IPKat)
- Gerecht EU verduidelijkt 'genuine use' voor lokale vestigingen ([Boek9](#))

NOOT – HvJ 25 februari 2026, [T-437/25 \(Empreinte/EUIPO\)](#)

A twist too functional: General Court rejects hand-grip corkscrew trade mark (IPKat)

REGELGEVING

Verordening (EU) 2026/715 van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2026 betreffende Uniemodellen (codificatie), [PB L, 2026/715, 30.3.2026](#)

OVERIG

- When is a derivative work original and thus protectable by copyright? Classicist's critical edition makes its way to Luxembourg in fresh Romanian CJEU referral (IPKat)
- EU Report: The economics of copyright and AI, Empirical evidence and optimal policy ([Boek9](#))

Insolventie

HvJ – ARREST – C-43/25 (SML Maschinen) – 19 maart 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:220 – 19 maart 2026 – geen conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 1346/2000 – Insolventieprocedures – Conflictregels – Lening die door een aandeelhouder van een kapitaalvennootschap is verstrekt aan die vennootschap – Vordering tot terugbetaling die kredietverstrekker vóór opening van de insolventieprocedure heeft ontvangen – Vordering die ertoe strekt dat de rangorde van de vorderingen in die procedure in acht wordt genomen

SML en Maplan maken deel uit van dezelfde Oostenrijkse vennootschapsgroep. De Oostenrijkse vennootschap Franz S. Huemer heeft respectievelijk 78 % van het kapitaal van SML en 33 % van het kapitaal van Maplan in handen.

SML heeft een lening van 3 miljoen EUR verstrekt aan Maplan en later nog een lening van 2 miljoen EUR. In beide leningen was een clausule opgenomen volgens welke zij onder het Oostenrijkse recht vielen. Op 1 oktober 2016 is tegen Maplan op haar verzoek een insolventieprocedure geopend en is een curator aangesteld.

Na de opening van deze procedure heeft SML bij de Duitse rechter een verzoek ingediend om haar vorderingen uit de twee leningen te verhalen op het vermogen van Maplan. Zij vorderde ook voorrang op de vorderingen die haar als zekerheid voor de eerste lening waren overgedragen. De curator betwistte deze vorderingen en heeft in reconventie via een actio pauliana terugbetaling gevorderd van de hoofdsom en de rente die Maplan uit hoofde van de twee leningen aan SML had betaald, vermeerderd met rente.

De Duitse rechter heeft de vorderingen van SML afgewezen en de op actio pauliana gegronde vordering toegewezen.

De verwijzende rechter vraagt zich o.a. af of artikel 13 van verordening nr. 1346/2000 ook van toepassing is op een vordering tot terugbetaling waarbij wordt aangevoerd dat een schuldeiser volgens het recht van de lidstaat waar de procedure is geopend, een lagere rangorde heeft.

Hof: Artikel 13 van verordening (EG) nr. 1346/2000 moet aldus worden uitgelegd dat een persoon die betalingen ter aflossing van een aandeelhouderslening heeft ontvangen die als nadelig voor het geheel van schuldeisers worden beschouwd, zich niet op deze bepaling kan beroepen om een vordering tot terugbetaling daarvan die is ingesteld door de curator van de vennootschap waaraan de lening is verstrekt, af te weren wanneer die vordering ertoe strekt dat de rangorde van de vorderingen in acht wordt genomen zoals die is vastgelegd in de regeling van de staat waar de insolventieprocedure is geopend.

HvJ – CONCLUSIE – C-716/24 (Ponner) – 5 maart 2026 – A-G Norkus – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:165 – conclusie

Verordening (EU) nr. 655/2014 – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen – Toepassingsgebied – Opening van een faillissementsprocedure in een derde land – Uitsluiting

Verzoekster, die in Duitsland woont, verzoekt om informatie over bankrekeningen die mogelijk in Cyprus worden aangehouden door een naar Curaçaos recht opgerichte vennootschap die zich bezighoudt met het exploiteren van kansspelen. Daarnaast verzoekt zij om conservatoire beslaglegging op deze bankrekeningen overeenkomstig verordening (EU) nr. 655/2014, met het oog op de tenuitvoerlegging

van een rechterlijke beslissing betreffende de vergoeding van de verliezen die zij in het kader van deze onlinekansspelen heeft geleden. In de loop van deze procedure heeft verzoekster met name aangegeven dat volgens het handelsregister van dat derde land een insolventieprocedure was geopend met betrekking tot de goederen van deze vennootschap.

Overeenkomstig het verzoek van het Hof beperkt deze conclusie zich tot de analyse van de eerste van twee prejudiciële vragen, waarmee de verwijzende rechter wenst te vernemen of de opening in een derde land van een insolventieprocedure die door het nationale recht van een lidstaat van de Unie, in casu het Duitse recht, wordt erkend, eraan in de weg staat dat in die lidstaat een bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen wordt uitgevaardigd.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, lid 2, onder c), van verordening (EU) nr. 655/2014 gelezen in samenhang met overweging 8 ervan, moet aldus worden uitgelegd dat het niet uitsluit dat een bevel tot conservatoir beslag als bedoeld in artikel 7, lid 1, van deze verordening wordt uitgevaardigd en een verzoek voor het verkrijgen van rekeninginformatie als bedoeld in artikel 14, lid 3, van die verordening wordt doorgestuurd, wanneer het nationale recht van de lidstaat die bevoegd is om het bevel tot conservatoir beslag uit te vaardigen, de faillissementsprocedure in het betrokken derde land erkent.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-871/25 (Greif Hungary), verwijzing uit **Hongarije** over **niet betaling van een levering** (te goeder trouw) omdat het **moederbedrijf van de leverancier op EU sanctielijst** staat. De leverancier is inmiddels insolvent. De vragen gaan over de **bewijslast** en **vertragingsrente**. – ECER
- T-308/25 (Direktsia), verwijzing uit **Bulgarije** over de vraag of art. 273 van **richtlijn 2006/112 (btw)**, gelezen in het licht van art. 325 **VWEU**, zich verzet tegen een regeling op grond waarvan een directeur **aansprakelijk** kan worden gesteld voor de **btw-schuld van een vennootschap**, terwijl de vennootschap na een **insolventieprocedure** uit het handelsregister is geschrapt en de **vorderingen** jegens haar (op grond van het nationaal recht) zijn **vervallen**. – ECER
- C-72/26 (Arriva Italia e.a.), verwijzing uit **Italië** over o.a. of **artikelen 107 en 108 VWEU** zich verzetten tegen het slechts **gedeeltelijk terugvorderen van onrechtmatig verleende staatssteun**, in het kader van **surseance- en insolventieafwikkelingen**.

Institutioneel

HvJ – **CONCLUSIE – C-507/24 P (YS/Raad en Commissie) – 5 maart 2026 – A-G Campos Sanchez- Bordona – ECLI:EU:C:2026:164 – conclusie**

Verordening (EU) 2017/1939 – Institutioneel recht – Benoeming van Europese aanklagers bij Europees Openbaar Ministerie – Vermeende inbreuk op de regels die van toepassing zijn op de benoeming van Europese aanklagers – Beroep tot nietigverklaring

Samenvatting onder: Europees OM

IPR

HvJ – ARREST – [C-516/24 \(Winderwill\)](#) – 12 maart 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:185 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 4/2009 – Onderhoudsverplichtingen – Aanhangig making van zaak bij gerecht – Indiening van verzoek om rechtsbijstand met ontwerp van wijzigingsverzoek in afwachting van formele indiening na verlening rechtsbijstand – Latere indiening wijzigingsverzoek in andere lidstaat – Begrip stuk dat „gelijkwaardig” is met een stuk dat geding inleidt

LG woont in Duitsland. Zijn zoon BC woont in Zweden. In 2021 heeft BC bij de Duitse rechter een verzoek om rechtsbijstand ingediend voor een wijzigingsverzoek betreffende onderhoudsverplichtingen. BC heeft het concept van het wijzigingsverzoek bijgevoegd, onder vermelding dat dit verzoek formeel zou worden ingediend in het geval van verlening van de rechtsbijstand.

In 2022, voordat de Duitse rechter zich over het verzoek om rechtsbijstand had uitgesproken, heeft LG bij Zweedse rechter een wijzigingsverzoek betreffende zijn onderhoudsverplichtingen jegens BC ingediend.

Op 21 juli 2022 heeft BC het wijzigingsverzoek formeel ingediend bij de Duitse rechter nadat rechtsbijstand is verleend.

De verwijzende (Duitse) rechter wil de bevoegdheid vaststellen van het gerecht waarbij de zaak het eerst is aangebracht in de zin van artikel 12 van verordening nr. 4/2009. Is dat de Duitse rechter of de Zweedse rechter? Hij vraagt zich af of het door BC bij hem ingediende verzoek om rechtsbijstand met het oog op de toetsing van zijn eigen bevoegdheid kan worden aangemerkt als een stuk dat gelijkwaardig is met een stuk dat het geding inleidt in de zin van artikel 9, onder a), van deze verordening.

Hof: Artikel 9, onder a), van verordening (EG) nr. 4/2009 moet aldus worden uitgelegd dat een verzoek om rechtsbijstand dat bij een gerecht wordt ingediend en waarbij een ontwerp wordt gevoegd van de vordering inzake onderhoudsverplichtingen die de verzoeker in geval van toekenning van de rechtsbijstand ten gronde beoogt in te dienen, een „gelijkwaardig stuk” in de zin van die bepaling vormt, mits de tegenpartij aan wie het rechtsbijstandsverzoek – inclusief de ontwerpvoeding ten gronde – wordt meegedeeld, in de loop van de procedure een standpunt kan innemen over de vraag of de vordering ten gronde voldoende kans van slagen heeft en niet vexatoir lijkt, en deze vordering binnen een redelijke termijn na de toekenning van de rechtsbijstand wordt ingesteld en inhoudelijk in essentie overeenkomt met de ontwerpvoeding.

HvJ – CONCLUSIE – [C-716/24 \(Ponner\)](#) – 5 maart 2026 – A-G Norkus – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:165 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 655/2014 – Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken – Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen – Toepassingsgebied – Opening van een faillissementsprocedure in een derde land – Uitsluiting

Samenvatting onder: [Insolventie](#)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- The Tournai first instance court in *Hugues Falys v TOTAL*. A convinced if not totally convincing jurisdictional finding in climate claims, and a lack of engagement with applicable law, with the court eventually staying its case until the Paris courts have ruled. ([GAVCLAW](#))
- *Sherpa v Yves Rocher*. An important supply chain due diligence finding post Omnibus, with relevant Rome II lois de police findings seeking support in CS3D ([GAVCLAW](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-64/26 \(Hoffgeger\)](#), verwijzing uit **Oostenrijk** over **Verordening 650/2012** en **Europese erfrechtverklaring**. Oostenrijkse rechter wijst verweerster (dochter van uit Moldavië afkomstige erflater) aan als erfgenaam van in Oostenrijk gelegen appartement. De erfgenaam verkoopt het appartement aan een derde. Verzoekster (een andere dochter van erflater) vordert haar **legitieme portie**. Is de Oostenrijkse rechter bevoegd?
- [C-115/26 \(Prozivý\)](#), verwijzing uit **Tsjechië** over de vraag of onder de bevoegdheid van artikel 4 van **verordening 650/2012** om 'uitspraak te doen over de **erfopvolging in haar geheel**' ook het verzoek van een erfgenaam valt tot **inzage in documenten in de nalatenschap**.

NOOT – HvJ conclusie 5 februari 2026, [C-232/25 \(Idziski\)](#)

A-G Rantos over persoonlijkheidsrechten bij tv- en internetuitzendingen: geen volledige bevoegdheid in Polen zonder individualiseerbare benadeling ([IE forum](#))

OVERIG

A. Attaïbi, M.A. Rank, Brussel I-bis onder de loep: kanttekeningen bij een 'highly successful instrument' naar aanleiding van het Commissierapport van 2025 ([Boom](#))

Kansspelen

HvJ – CONCLUSIE – [C-530/24 \(Tipico\)](#) – 19 maart 2026 – A-G Emiliou – Duitsland – [ECLI:EU:C:2026:230](#) – [conclusie](#)

Artikel 56 VWEU – Sportwedenschappen via internet vanuit andere lidstaat zonder vergunning – Civielrechtelijke vorderingen van consument tot terugbetaling van zijn inzet – Tekortkomingen in de verleningsprocedure

Samenvatting onder: [Diensten](#)

Kinderontvoering

EHRM – ARREST – M.A. t. Frankrijk – 19 maart 2026 – 34324/24 – ECLI:CE:ECHR:2026:0319JUD003432424 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Gezinsleven – Verdrag van Den Haag – Belang van het kind – Recht van kind om te worden gehoord en deel te nemen aan de besluitvorming in gerechtelijke en administratieve procedure – Schending

Klaagster is een Frans-Tunesische vrouw die in Frankrijk woont. Zij trouwde in 2009 in Tunesië met een Belgisch-Tunesische man, en kreeg een dochter, die in Frankrijk werd geboren en naast de Franse ook de Tunesische nationaliteit heeft. De man besloot terug naar Tunesië te verhuizen, terwijl klagster met haar dochter in Frankrijk bleef wonen. In 2015 scheidde het koppel. Klaagster is met haar dochter in 2015 bij H.A. in Tunesië gaan wonen, omdat de vader zijn toestemming om zijn dochter in Frankrijk te laten verblijven had ingetrokken. Op 1 december 2023 heeft een Tunesische kinderpsychiater aan de Tunesische kinderbescherming laten weten dat het kind, dat werd behandeld voor angst- en slaapstoornissen, had aangegeven bang te zijn voor bezoeken aan haar vader, die haar indirect had blootgesteld aan pornografische video's en foto's.

In 2024 vertrok klagster met haar dochter naar Frankrijk, waarna de man via het Haags Kinderontvoeringsverdrag de terugkeer van zijn dochter naar Tunesië eiste. Het Hof oordeelt dat de Franse beslissing om de dochter terug te sturen in strijd is met het recht op gezinsleven van klagster (artikel 8 EVRM), maar ziet af van verdere schadevergoeding.

Landbouw en visserij

HvJ – ARREST – C-434/24 (APIA – Centrul Judetean Bistrita-Năsăud) – 26 maart 2026 – Roemenië – ECLI:EU:C:2026:247 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 1306/2013 – Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Rechtstreekse steunverlening – Eén enkele areaalbetaling – Intrekking van steun – Niet-naleving van de subsidiabiliteitscriteria – Nietigverklaring met terugwerkende kracht van de pachtovereenkomst voor het landbouwareaal – Evenredigheidsbeginsel

De vraag is o.a. of een landbouwer door de nietigverklaring met terugwerkende kracht van een pachtovereenkomst (wegens een niet aan die landbouwer toerekenbare onregelmatigheid) voor het betrokken landbouwareaal in een situatie wordt gebracht waarin hij niet voldoet aan de subsidiabiliteitscriteria, waardoor het op grond van bovengenoemde bepaling gerechtvaardigd is dat de steun wordt ingetrokken.

Hof: Verordening (EU) nr. 1306/2013, alsmede verordening (EU) nr. 1307/2013 staan eraan in de weg dat de bevoegde nationale autoriteit oordeelt dat een aanvraag voor één enkele areaalbetaling niet-subsidiabel is geworden op de enkele grond dat de pachtovereenkomst betreffende het in deze aanvraag aan de orde zijnde landbouwareaal die ter ondersteuning van die aanvraag is overgelegd teneinde overeenkomstig de nationale regeling te bewijzen dat het landbouwareaal ter beschikking staat van de landbouwer, en die geldig was op het tijdstip van het onderzoek van die steunaanvraag, nadien met terugwerkende kracht nietig is verklaard wegens een niet aan die landbouwer toerekenbare onregelmatigheid in de toewijzingsprocedure betreffende die overeenkomst, ongeacht de datum van nietigverklaring van die overeenkomst.

HvJ – ARREST – [C-294/25 \(AVEPA\)](#) – 26 maart 2026 – Italië – [ECLI:EU:C:2026:254](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 595/2004 – Artikel 47 Handvest EU – Melk en zuivelproducten – Sanctie voor levering aan niet-erkende koper – Extra heffing ten laste van producent – Heffing berekend op het totaal van geleverde product – Evenredigheid – Rechten van verdediging en recht op eerlijk proces

Verzoekers hebben hun melkproductie voor het verkoopseizoen 2005-2006 verkocht aan de Società Cooperativa Latte. AVEPA heeft betalingsbevelen uitgevaardigd aan verzoekers, na te hebben vastgesteld dat zij melk hadden geleverd aan een niet-erkende koper.

In het beroep bij de verwijzende rechter voeren verzoekers aan dat de maatregelen moeten worden aangemerkt als administratieve sancties in de zin van het nationale recht en dat deze in strijd zijn met Unierecht.

Volgens nationale rechtspraak wordt deze maatregel niet beschouwd als een administratieve sanctie in eigenlijke zin, maar als een maatregel om het evenwicht op de markt te herstellen, door de aan de niet-erkende koper geleverde hoeveelheid volledig terug te vorderen. Verzoekers zijn van mening dat deze maatregel een met het Unierecht onverenigbare maatregel is, dat alleen voorziet in de toepassing van een heffing op de hoeveelheid melk die de krachtens verordening nr. 1788/2003 vastgestelde referentiehoeveelheden overschrijdt.

Hof: Artikel 24, lid 1, van verordening (EG) nr. 595/2004 staat niet in de weg aan een nationale wettelijke regeling die bepaalt dat indien er melk wordt geleverd aan een niet-erkende koper, op de gehele geleverde hoeveelheid een extra heffing wordt opgelegd die ten laste komt van de producent, mits deze maatregel doeltreffend, evenredig en afschrikkend is. De wijze waarop deze sanctiemaatregel wordt genomen en de wijze waarop de producent deze in rechte kan betwisten, moeten echter voldoen aan de vereisten die met name voortvloeien uit de rechten van de verdediging en uit artikel 47 Handvest EU.

HvJ – CONCLUSIE – [C-194/24 \(Italië/Parlement en Raad\)](#) – 5 maart 2026 – A-G Capeta – Italië – [ECLI:EU:C:2026:161](#) – [conclusie](#)

Artikelen 7, 8 en 31 van het Handvest – Verordening (EU) 2023/2842 – Gemeenschappelijk visserijbeleid – Toezicht op de aanlandingsverplichting – Installatie van bewakingscamera's op vissersvaartuigen — Evenredigheid – Intensiteit van de toetsing

Vroeger werd ongewenste of (commercieel) oninteressante vangst terug in zee geworpen. Op dat ogenblik waren de vissen of het mariene leven in kwestie meestal al dood of stervende. De verordening inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid heeft de „aanlandingsverplichting” ingevoerd om de verspilling tegen te gaan die in de commerciële visserij decennialang gangbaar was, en zo bij te dragen aan een duurzamer visserijbeleid. Deze handeling vereist dat alle vangsten aan boord van de betrokken vissersvaartuigen worden gehouden en geregistreerd, en vervolgens worden aangeland. Om die reden is de aanlandingsverplichting omschreven als „een zeer grote verandering in het visserijbeheer” en „een radicale omkering van het traditionele visserijbeheer”.

De onderhavige zaak betreft het toezicht op deze aanlandingsverplichting. Om ervoor te zorgen dat deze verplichting daadwerkelijk wordt nageleefd, is bij verordening (EU) 2023/2842(7) de eis ingevoerd dat bepaalde vissersvaartuigen worden uitgerust met systemen voor elektronische monitoring op afstand waaronder camera's in een gesloten televisiecircuit.

Italië is van mening dat de installatie van dergelijke camera's een onevenredige inbreuk vormt op verschillende bepalingen van het Handvest (eerste middel).

De A-G is van mening dat de interferenties met de door de artikelen 7, 8 en 31 van het Handvest beschermde rechten als gevolg van het gebruik van bovengenoemde systemen niet onevenredig zijn aan het voordeel dat de bestreden verordening beoogt te bereiken.

A-G geeft het Hof in overweging het eerste middel van de Italiaanse Republiek af te wijzen.

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-531/24 en C-895/24 (An Taise) – 26 maart 2026 – A-G Kokott – Ierland – ECLI:EU:C:2026:275 – [conclusie](#) (Engelse versie)

Richtlijn 91/676/EEG (Nitraatrichtlijn) – Richtlijn 2000/60/EG (Kaderrichtlijn water) – Richtlijn 92/43/EEG (Habitatrichtlijn) – Richtlijn 2001/42/EG (SMB-richtlijn) – Bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen – Actieprogramma – Toekenning afwijking norm stikstof uitrijden dierlijke mest – Strategische milieu-beoordeling – Beoordeling gevolgen voor Natura 2000-gebieden

Samenvatting onder: [Milieu](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-840/25 en C-10/26 \(Penny Market II e.a.\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over de vraag of een nationale regeling (vastgesteld o.a. vanwege de noodsituatie in Oekraïne), die alleen detailhandelaren met een **jaaromzet van meer dan 1 miljard HUF verplicht** om een vastgestelde **hoeveelheid (landbouw) goederen** per dag aan te bieden en een **winstmarge** van maximaal 10% toe te passen, in strijd is met de **vrij verkeer-bepalingen** en het **discriminatieverbod**. – [ECER](#)
- [C-94/26 WineCorps](#) uit **Hongarije** over een verplichting tot het **verwijderen van bijproducten van wijnproductie**, en de vraag of onder het **begrip 'druivenmost'** (punt 10 van deel II van bijlage VII bij verordening 1308/2013), **ook ongegiste druivenmost** valt (wat dus geen alcoholgehalte heeft).

LHBTI-rechten

HvJ – ARREST – C-43/24 (Shipova) – 12 maart 2026 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:183 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#) (Franse versie)

Artikel 21, lid 1, VWEU – Richtlijn 2004/38/EG – Artikelen 7 en 45 Handvest EU – Unieburgerschap – Verzoek tot wijziging van gegevens betreffende de burgerlijke staat van een transgender – Geen nationale procedure

Een Bulgaarse onderdaan werd bij haar geboorte geregistreerd als man, met een naam, een persoonlijk identificatienummer en identiteitsdocumenten die overeenkomen met dit geslacht. Ze begon een hormoontherapie in Italië, waar ze momenteel woont, en gaat vandaag als vrouw door het leven. Zij heeft de Bulgaarse rechterlijke instanties verzocht haar vrouwelijke geslacht te erkennen en haar burgerlijke staat in haar geboorteakte te wijzigen. Ondanks medische certificaten en gerechtelijke deskundigenrapporten die haar genderidentiteit bevestigen, is dit verzoek door de Bulgaarse autoriteiten afgewezen. Volgens de nationale regelgeving, zoals geïnterpreteerd door het Bulgaarse Constitutionele Hof, moet de term "geslacht" worden beoordeeld in zijn biologische betekenis, waardoor elke wijziging van de vermeldingen met betrekking tot het geslacht, de naam en het identificatienummer

wordt uitgesloten. Het Bulgaarse Constitutionele Hof is van oordeel dat het algemeen belang, gebaseerd op de morele en/of religieuze waarden van de Bulgaarse samenleving, voorrang heeft op het belang van transgenders. Het Bulgaarse Hooggerechtshof, dat zich over het geschil heeft gebogen, betwijfelt of deze jurisprudentie verenigbaar is met het recht van de Unie en legt de vraag voor aan het Hof van Justitie.

Nederland en vier andere lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Volgens het Hof verzetten artikel 21 VWEU en artikel 4, lid 3, van richtlijn 2004/38/EG, gelezen in het licht van artikel 7 Handvest EU zich tegen een regeling van een lidstaat die het niet toestaat dat de gegevens betreffende het geslacht, maar ook de naam, de achternaam, de voornaam en het persoonlijke identificatienummer, die zijn ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand van die lidstaat, worden gewijzigd voor een onderdaan van die lidstaat die zijn recht van vrij verkeer en verblijf in een andere lidstaat heeft uitgeoefend.

Bovendien verzet het Unierecht zich ertegen dat een rechterlijke instantie van een lidstaat gebonden is aan de uitlegging van een nationale regeling die door het constitutionele hof van die lidstaat is gegeven en die een juridische belemmering kan vormen voor de registratie van een wijziging van de gegevens betreffende het geslacht in de registers van de burgerlijke stand van die lidstaat.

- 🇪🇺 Member State legislation which does not permit the amendment of the gender data of one of its nationals who has exercised his or her right to freedom of movement is contrary to EU law ([persbericht](#))
- 🇪🇺 EU-Hof: Nationale wetgeving die wijziging van gendergegevens in burgerlijke stand verhindert voor onderdaan die recht op vrij verkeer heeft uitgeoefend is onverenigbaar met Unierecht ([ECER](#))
- 🇪🇺 Sexual Citizenship via Free Movement ([Verfassungsblog](#))
- 🇪🇺 EU-Hof: Nationale wetgeving die wijziging van gendergegevens in burgerlijke stand verhindert voor onderdaan die recht op vrij verkeer heeft uitgeoefend is onverenigbaar met Unierecht ([ECER](#))
- 🇪🇺 Clash between gender data vs Hungarian personal data register: Can an existing Hungarian registry system prevent the enforcement of trans rights based on the GDPR? ([EU law analysis](#))
- 🇪🇺 Sexual Citizenship via Free Movement ([Verfassungsblog](#))
- 🇪🇺 Building on Strasbourg: The ECtHR's Gender Identity Case-Law in the CJEU's Shipova Judgment ([Strasbourg observers](#))

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Ook Pools gerechtshof dwingt Polen buitenlandse homohuwelijken te erkennen ([Volkskrant](#))

De Poolse staat moet een huwelijk tussen twee Polen van hetzelfde geslacht dat in het buitenland gesloten is erkennen. Dat heeft het landelijke gerechtshof bepaald, nadat het Europees Hof van Justitie in november al dezelfde uitspraak had gedaan

EHRM factsheets en guides

- [Homosexuality: criminal aspects](#)
- [Sexual orientation issues](#)
- [Thematic factsheet: LGBTI persons' rights](#)

Luchtvaart

HvJ – CONCLUSIE – [C-149/25 \(I Fly\)](#) – 5 maart 2026 – A-G Campos Sanchez-Bordona – Griekenland – [ECLI:EU:C:2026:163](#) – [conclusie](#)

Verordening (EEG) nr. 95/93 – Verordening (EG) nr. 1008/2008 – Toewijzing van slots op luchthavens in de Unie – Uitsluiting van vluchten die in hun geheel worden verricht volgens zichtvliegvoorschriften [Visual Flight Rules (VFR)] – Aanvullende regels door lidstaten – Beperking van bevoegdheid van lidstaten om aan VFR-vluchten beperkingen op te leggen voor het gebruik van luchthavens met bemiddeling inzake de dienstregelingen

In 2023 heeft de Griekse burgerluchtvaartautoriteit (APA) nationale voorschriften vastgesteld voor de toewijzing van slots op Griekse luchthavens. Op basis daarvan zijn vluchten waarvoor zichtvliegvoorschriften gelden (hierna: „VFR-vluchten”) uitgesloten van de toewijzing van slots, zowel op „gecoördineerde luchthavens” als op „luchthavens met bemiddeling inzake de dienstregelingen”.

De verwijzende rechter vraagt zich af of de lidstaten bevoegd zijn om regels vast te stellen ter aanvulling van verordening (EEG) nr. 95/93 en verordening (EG) nr. 1008/2008. Indien de lidstaten daartoe bevoegd zijn, wenst de verwijzende rechter te vernemen of de lidstaten bevoegd zijn om de voor gecoördineerde luchthavens geldende regeling voor de toewijzing van slots uit te breiden tot luchthavens met bemiddeling inzake de dienstregelingen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, onder a), g) en i), de artikelen 3, 4, 6, 8, en 10 en artikel 14, lid 1, van verordening (EEG) nr. 95/93 en artikel 19, lid 1, van verordening (EG) nr. 1008/2008 moeten aldus worden uitgelegd dat:

- *zij de lidstaten de mogelijkheid bieden om nationale voorschriften en lokale richtsnoeren vast te stellen ter aanvulling van de bepalingen van de Unie betreffende de toewijzing van slots op gecoördineerde luchthavens, met name door luchtvaartmaatschappijen die vluchten uitvoeren die in hun geheel worden verricht volgens zichtvliegvoorschriften [Visual Flight Rules (VFR)] uit te sluiten van de toewijzing van slots;*
- *nationale voorschriften en lokale richtsnoeren ter aanvulling van de bepalingen van de Unie voor de toewijzing van slots op gecoördineerde luchthavens moeten voldoen aan de beginselen van onpartijdigheid, transparantie, non-discriminatie en evenredigheid bij de toegang tot luchthaveninfrastructuur, en*
- *de nationale voorschriften en lokale richtsnoeren de toepassing van het systeem voor de toewijzing van slots op gecoördineerde luchthavens niet mogen uitbreiden tot luchthavens met bemiddeling inzake de dienstregelingen.”*

HvJ – CONCLUSIE – [C-862/24 \(Satiksmes ministrija\)](#) – 5 maart 2026 – A-G De La Tour – Letland – [ECLI:EU:C:2026:162](#) – [conclusie](#)

Verordening (EG) nr. 216/2008 – Verordening (EU) nr. 1178/2011 – Artikel 15 Handvest (Vrijheid van beroep) – Luchtvervoer – Bewijs van bevoegdheid als privépiloot – Vaardigheidstest – Frauduleus gedrag van kandidaat – Tijdelijk verbod om de vaardigheidstest opnieuw af te leggen en een bewijs van bevoegdheid te verkrijgen – Analoge toepassing van tijdelijk verbod om theorie-examen opnieuw af te leggen – Rechtszekerheidsbeginsel

Het Letse agentschap voor de burgerluchtvaart heeft na vaststelling van frauduleus gedrag door A (overlegging van een vervalst logboek) bij de vaardigheidstest voor het behalen van een bewijs van bevoegdheid als privépiloot de resultaten van deze test nietig verklaard en hem voor een periode van

een jaar een verbod heeft opgelegd om deze test opnieuw af te leggen en dat bewijs van bevoegdheid te verkrijgen.

De verwijzende rechter stelt vragen over de rechtmatigheid van dit verbod.

A-G geeft het Hof in overweging: Indien vóór de afgifte van een bewijs van bevoegdheid als privépiloot wordt ontdekt dat een logboek is vervalst, moet ARA.GEN.355, onder e), opgenomen in bijlage VI bij verordening (EU) nr. 1178/2011, overeenkomstig verordening (EG) nr. 216/2008 aldus worden uitgelegd dat deze bepaling de bevoegde autoriteit niet machtigt om aan een aanvrager van een bewijs van bevoegdheid als privépiloot een verbod op te leggen dat vergelijkbaar is met dat van ARA.FCL.300, onder f), opgenomen in bijlage VI bij verordening nr. 1178/2011, zonder dat in het nationale recht uitdrukkelijk in dit verbod is voorzien. Het is aan elke lidstaat om de passende maatregelen voldoende nauwkeurig vast te stellen.

HvJ – CONCLUSIE – [C-482/24 P \(Global 8 Airlines/Commissie\)](#) – 12 maart 2026 – A-G Campos Sánchez-Bordona – [ECLI:EU:C:2026:194](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Beperkende maatregelen – Oorlog in Oekraïne – Verbod voor alle niet in Rusland geregistreerde luchtvaartuigen van een Russische natuurlijke persoon of rechtspersoon, om te landen op, op te stijgen van of te vliegen over het grondgebied van de Unie – Verwerping van vliegplan – Beroep tot nietigverklaring – Ontvankelijkheid – Voor beroep vatbare handeling

Samenvatting onder: [GBVB](#)

HvJ – CONCLUSIE – [Adviesprocedure 1/24](#) – 12 maart 2026 – **Grote Kamer – A-G Čapeta – [ECLI:EU:C:2026:193](#) – [conclusie](#)**

Artikel 218, lid 11, VWEU – Artikel 3, lid 2, VWEU – Luchtvervoersovereenkomst tussen Oman enerzijds en de EU en haar lidstaten anderzijds – Internationale overeenkomst die gemeenschappelijke regels kan aantasten – Bevoegdheid van de Europese Unie om deze overeenkomst te sluiten

De Europese Commissie heeft het Hof krachtens artikel 218, lid 11, VWEU om een advies verzocht over de volgende vraag: Beschikt de Europese Unie over een exclusieve bevoegdheid tot het sluiten van de luchtvervoersovereenkomst tussen het Sultanaat Oman enerzijds en de Europese Unie en haar lidstaten anderzijds?

In zijn „Open skies“-arresten heeft het Hof geoordeeld dat de Unie, gelet op de toenmalige stand van het Unierecht, op het gebied van luchtvervoersdiensten niet over een exclusieve bevoegdheid beschikte. Volgens de Commissie, die wordt ondersteund door het Europees Parlement, moet het antwoord thans, gelet op de stand van het Unierecht, anders luiden.

Een bevestigend antwoord van het Hof zou tot gevolg hebben dat de lidstaten geen luchtvervoersovereenkomsten meer kunnen sluiten met derde landen – niet, zoals in casu, met het Sultanaat Oman, maar ook niet met andere derde landen.

De A-G is van mening dat de artikelen 4, 5, 7, 10, 12 en 13 van de voorgenomen overeenkomst gemeenschappelijke regels van het Unierecht aantasten.

A-G geeft het Hof in overweging: De Europese Unie beschikt niet over een exclusieve bevoegdheid tot het sluiten van de luchtvervoersovereenkomst tussen het Sultanaat Oman enerzijds en de Europese

Unie en haar lidstaten anderszijds. De bevoegdheid om verkeersrechten te verlenen aan derde landen is intern niet uitgeoefend en blijft dus een gedeelde bevoegdheid van de EU en haar lidstaten.

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-266/24 P (Commissie/Ryanair) en C-269/24 P (KLM//Ryanair) , C-289/24 P (Société Air France en Air France-KLM / Ryanair) – 26 maart 2026 – A-G Biondi – ECLI:EU:C:2026:271 – conclusie

Artikel 107, lid 1 en lid 3, onder b VWEU – Staatssteun – Steun die Nederland aan KLM heeft verleend in het kader van de COVID-19-pandemie – Vaststelling begunstigde in het kader van concern

Samenvatting onder: Staatssteun

HvJ – CONCLUSIE – C-505/24 P (Condor Flugdienst / Ryanair) – 26 maart 2026 – A-G Biondi – ECLI:EU:C:2026:272 – conclusie

Artikel 107, lid 3, onder c), VWEU – Staatssteun – Duitse luchtvervoersmarkt – Door de Bondsrepubliek Duitsland aan een luchtvaartmaatschappij verleende steun in het kader van de COVID-19-pandemie – Tijdelijke kaderregeling voor staatssteunmaatregelen – Herkapitalisatie – Punt 67 van de richtsnoeren inzake staatssteun voor de redding en herstructurering van niet-financiële ondernemingen in moeilijkheden

Samenvatting onder: Staatssteun

GERECHT – ARREST – T-656/24 (European Air Charter) – 4 maart 2026 – Duitsland – ECLI:EU:T:2026:167 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 261/2004 – Luchtvaartclaim – Buitengewone omstandigheden – Tekortkomingen in de veiligheidscontrole van de luchthaven – Reorganisatie van vluchten die volgen op de vertraagde vlucht – Causaal verband

Een luchtvaartmaatschappij heeft gewacht op de passagiers van een eerdere vlucht, die allemaal vertraging hadden opgelopen bij de veiligheidscontrole op de luchthaven van Keulen/Bonn (Duitsland). Volgens de luchtvaartmaatschappij is de vertraging het gevolg van een buitengewone omstandigheid en zou zij daarom vrijgesteld zijn van haar verplichting om de twee passagiers een compensatie te betalen.

De verwijzende rechter betwijfelt of hier sprake is van een buitengewone omstandigheid. De vlucht vanaf de luchthaven Keulen/Bonn was namelijk klaar voor vertrek en had zonder de passagiers die vertraging hadden opgelopen, zonder vertraging kunnen vertrekken.

Nederland heeft schriftelijke opmerkingen ingediend.

Gerecht: Artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat het autonome besluit van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert om te wachten op de passagiers van een vlucht die nog niet door de veiligheidscontrole heen waren vanwege een tekortkoming in die controle, het rechtstreeks causaal verband tussen de buitengewone omstandigheid bestaande in die tekortkoming en de vertraging van ten minste drie uur bij aankomst van een latere vlucht, die op dezelfde

dag met hetzelfde toestel was gepland, kan verbreken indien dat besluit de doorslaggevende oorzaak van de vertraging vormt.

- E An airline may not rely on an extraordinary circumstance which affected an earlier flight if the delay of the subsequent flight is caused by an autonomous decision taken by the airline, provided that that decision is the determining cause of that delay ([persbericht](#))

GERECHT – ARREST – [T-310/21 \(Air Canada/Commissie\)](#) – ECLI:EU:T:2026:219 – 25 maart 2026 – geen conclusie – [arrest](#)

Mededinging – Luchtvrachtmarkt – Verlaging van het bedrag van de geldboete door het Gerecht – Weigering van de Commissie om rente over het te veel betaalde te betalen – Verjaringstermijn – Aanvang – Stuiting – Ontvankelijkheid – Begrip ‘rente’ – Toepasselijk rentepercentage

Samenvatting onder: [Mededinging](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-36/26 \(Giutacesi\)](#), verwijzing uit **Italië** over de vraag of en onder welke voorwaarden een lidstaat **bevoegd** is een **medisch certificaat voor piloten** dat door een **andere lidstaat** is afgegeven, **in te trekken**.
- [T-154/26 \(Flightright\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over een **luchtvaartclaim** en de vraag of een **alternatieve vlucht** ook vanaf **een andere luchthaven** dan de oorspronkelijk geboekte kan vertrekken zonder dat compensatie verschuldigd is, en, zo ja, of bij de beoordeling van het vereiste tijdsbestek rekening moet worden gehouden met de tijd die nodig is voor het vervoer van de passagiers naar die andere luchthaven.

WIKI

- [Wiki luchtvaartclaims](#)

Manipulatiesoftware auto's

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-8/26 \(Bager\)](#), verwijzing uit **Oostenrijk** over de vraag of een **dieselveertuig** zonder SCR-systeem, maar met een stikstofopslagkatalysator en EGR, mag worden beschouwd als uitgerust met een **manipulatie-instrument** wanneer de katalysator tijdens de typegoedkeuringstest altijd regeneert, maar niet altijd regeneert onder normale gebruiksomstandigheden
- [C-478/23 \(Mercedes-Benz Group\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over de vraag of temperatuur- en parameterafhankelijke systemen die de **emissiecontrole** buiten testomstandigheden beperken onder het Unierecht verboden **manipulatie-instrumenten** zijn, en zo ja, welke gevolgen dit heeft voor **schadevergoeding** en de **verdeling van de bewijslast**. – [ECER](#)
- [C-9/26 \(Autohaus Senker et Volkswagen\)](#), verwijzing uit **Oostenrijk** over de vraag of **verordening (EG) 715/2007** strekt tot bescherming van individuele kopers tegen voertuigen

met verboden manipulatie-instrumenten en of de daarin vastgestelde emissiegrenswaarden niet alleen tijdens de typegoedkeuringstest, maar ook onder normale rijomstandigheden moeten worden nageleefd.

- C-27/26 (Skoda), verwijzing uit **Oostenrijk** over de vraag of de **emissiegrenswaarden**, zoals bedoeld in **verordening (EG) 715/2007**, niet alleen tijdens de typegoedkeuringstest, maar ook onder **reële rijomstandigheden** moeten worden nageleefd, en voorts of het Unierecht zich verzet tegen een nationale regeling van proceskosten die de effectieve uitoefening van een **schadevergoedingsvordering** kan belemmeren.
- C-28/26 (Volkswagen), verwijzing uit **Oostenrijk** over de vraag onder welke voorwaarden een voorziening zoals een **thermovenster in een dieselveertuig** een verboden **manipulatie-instrument** vormt in de zin van **verordening 715/2007**, of daarbij moet worden gekeken naar het **emissiecontrolesysteem** als geheel of naar afzonderlijke onderdelen, en of de **emissiegrenswaarden** ook onder **normale rijomstandigheden** moeten worden nageleefd.

Marktmisbruik

HvJ – ARREST – C-363/24 (Finansinspektionen) – 19 maart 2026 – Zweden – ECLI:EU:C:2026:215 – conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 596/2014 – Interne markt voor financiële diensten – Marktmisbruik – Begrip “voorwetenschap” – Informatie ‘die concreet is’ – E-mail met informatie over opname van een persoon op lijst van personen met voorwetenschap en voor wie een verbod van verkoop van de financiële instrumenten van een onderneming geldt – Aannemelijkheid en waarheidsgetrouwheid van de informatie Is een per e-mail ontvangen mededeling dat iemand op de lijst van personen met voorwetenschap van een onderneming was geplaatst en dat hij geen financiële instrumenten van die onderneming mocht verkopen, voldoende concreet?.

Drie lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 7, lid 2, van verordening (EU) nr. 596/2014 (verordening marktmisbruik) moet aldus worden uitgelegd dat een mededeling van een uitgevende instelling dat een persoon op een lijst van insiders is geplaatst en geen aandelen van deze uitgevende instelling mag verkopen, informatie kan uitmaken die voldoende „concreet” is in de zin van artikel 7, leden 1 en 2, om als „voorwetenschap” te worden aangemerkt, zelfs als uit die mededeling niet blijkt om welke reden die persoon op de lijst is geplaatst, indien kan worden aangetoond dat die mededeling door een redelijk handelende belegger waarschijnlijk zou worden gebruikt om er zijn beleggingsbeslissingen ten dele op te baseren, zodat degene die hierover beschikt een voordeel verkrijgt ten opzichte van degenen die hiervan niet op de hoogte zijn doordat hij zich in een gunstiger positie bevindt dan andere beleggers om financiële instrumenten te verhandelen.

Artikel 7, lid 1, van verordening nr. 596/2014 moet aldus worden uitgelegd dat ter beantwoording van de vraag of een mededeling „voorwetenschap” uitmaakt in de zin van deze bepaling, moet worden nagegaan of daarin melding wordt gemaakt van een situatie of een concrete gebeurtenis die in haar geheel kan worden beoordeeld en die zich reeds heeft voorgedaan of zich kan voordoen en redelijkerwijs kan worden verwacht. Daarbij kan informatie die bij een onderzoek achteraf onjuist blijkt te zijn, desalniettemin „voorwetenschap” in de zin van die bepaling vormen indien kan worden aangetoond dat zij op de datum waarop zij is meegedeeld als aannemelijk kon worden beschouwd en de houder ervan een economisch voordeel kon verschaffen ten opzichte van andere beleggers om financiële instrumenten te verhandelen.

Mededinging

HvJ – ARREST – Gevoegde zaken [C-171/24 P \(EVH/Commissie\)](#) t/m [C-177/24 P](#) – 19 maart 2026 – [ECLI:EU:C:2026:226](#) – geen conclusie – [arrest](#) (Franse versie)

Verordening (EG) nr. 139/2004 – Concentratie van ondernemingen – Duitse elektriciteits- en gasmarkten – Overname door E.ON SE van distributie- en handelsactiva van RWE AG – Besluit waarin de concentratie verenigbaar wordt verklaard met de interne markt en de werking van de Overeenkomst betreffende de EER

E.ON SE is een Duitse vennootschap die ten tijde van de kennisgeving van de voorgestelde fusie betrokken was bij de gehele energievoorzieningsketen. Innogy, een dochteronderneming van RWE, waarvan RWE AG de meerderheid van de aandelen bezit, is een Duitse vennootschap die eveneens betrokken was bij de gehele energievoorzieningsketen, inclusief opwekking, distributie, detailhandel en aanverwante activiteiten zoals meteropname en e-mobiliteit. Innogy is actief in meerdere lidstaten. Verzoekers, één bedrijf, vijf gemeentelijke bedrijven en een groep bedrijven in de Duitse nutssector, zijn actief op alle niveaus van de energievoorzieningsketen. De concentratie waar het in deze zaak om gaat, maakt deel uit van een complexe activa-uitwisseling tussen RWE en E.ON.

Hof: De beroepen worden verworpen.

Zie ook: [Gevoegde zaken C-178/24 P](#) et [C-179/24 P](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-855/24 P \(Crown Holdings en Crown Cork & Seal Deutschland Holdings/Commissie\)](#) – 26 maart 2026 – A-G Biondi – [ECLI:EU:C:2026:273](#) – [conclusie](#)

Verordening (EG) nr. 1/2003 – Mededinging – Markt voor metalen verpakkingen – Inleiding van de onderzoeksprocedure door Commissie op verzoek van nationale mededingingsautoriteit – Mededeling van Commissie betreffende samenwerking binnen netwerk van mededingingsautoriteiten – Beginsel van bescherming van gewettigd vertrouwen

Crown vordert de nietigverklaring van het arrest van het Gerecht waarbij hun beroep is verworpen. Samengevat heeft de Commissie op verzoek van de Duitse nationale mededingingsautoriteit een procedure ingeleid tegen onder meer Crown. De nationale mededingingsautoriteit heeft de Commissie verzocht om de procedure in te leiden omdat de betrokken ondernemingen door leemten in de destijds geldende Duitse wetgeving niet doeltreffend konden worden bestraft, aangezien het na de bedrijfsherstructurering door de ondernemingen van Crown niet mogelijk was om alle ondernemingen te identificeren die de inbreuk hadden gepleegd.

De Commissie heeft één enkele voortdurende inbreuk op artikel 101 VWEU in de sector metalen verpakkingen in Duitsland vastgesteld en heeft Crown een geldboete van 7 670 000 EUR opgelegd, verminderd met 50 % overeenkomstig de mededeling van de Commissie betreffende immuniteit tegen geldboeten en vermindering van geldboeten in kartelzaken en met 10 % overeenkomstig de mededeling van de Commissie betreffende schikkingsprocedures.

Crown voert vier middelen aan. Het eerste middel – waarop deze conclusie zich toespitst – betreft de onjuiste uitlegging door het Gerecht van de mededeling betreffende samenwerking.

A-G geeft het Hof in overweging om het eerste middel van de hogere voorziening af te wijzen.

HvJ – CONCLUSIE – [C-11/25 \(Jelgavas valstspilsētas pašvaldība\)](#) – 12 maart 2026 – A-G Campos Sánchez-Bordona – Letland – [ECLI:EU:C:2026:195](#) – [conclusie](#)

Artikel 102 VWEU – Misbruik van machtspositie – Begrippen ‘economische activiteit’ en ‘onderneming’ – Organisatie van de afvalbeheerdienst in gemeente – Besluiten die deel uitmaken van de uitoefening van bevoegdheden van openbaar gezag – Procedure voor selectie – Rechtstreekse gunning – Dienstverlener die gedeeltelijk eigendom van de gemeente is

Samenvatting onder: [Aanbesteding en overheidsopdrachten](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-60/25 \(Livronsa\)](#) – 12 maart 2026 – A-G Medina – Italië – [ECLI:EU:C:2026:199](#) – [conclusie](#)

Artikel 101, lid 2, VWEU – Verordening (EG) nr. 1/2003 – Overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen – Sector van rentederivaten in euro – Bindende kracht Commissie besluit voor nationale rechterlijke instantie – Geschil tussen leningnemer en leningverstrekende bank over geldigheid van op Euribor geïndexeerde rentevoet

Samenvatting onder: [Consumenten](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-160/24 P \(JPMorgan Chase en JPMorgan Chase Bank, National Association/Commissie\)](#) – 12 maart 2026 – A-G Emiliou – [ECLI:EU:C:2026:196](#) – [conclusie](#)

Artikel 101 VWEU – Artikel 263 VWEU – Artikel 288 VWEU – Motiveringsplicht – Volledige rechtsmacht – Incidentele hogere voorziening – Negeren van een wijzigingsbesluit door het Gerecht – “Euro Interbank Offered Rates

De Commissie heeft een inbreuk door JPMorgan (hierna: JPM) en andere ondernemingen vastgesteld op artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-overeenkomst door deel te nemen aan één enkele en voortdurende inbreuk die als doel had de normale loop van de prijsstelling op de EIRD-markt (Euro Interest Rate Derivatives) te verstoren en heeft die ondernemingen geldboetes opgelegd. De Commissie heeft het besluit gewijzigd naar aanleiding van de uitspraak van het Gerecht in de zaak HSBC in zaak T-105/17 gewijzigd.

JPM heeft gedeeltelijke nietigverklaring van het besluit gevorderd of, subsidiair, nietigverklaring of vermindering van de in dat besluit opgelegde geldboete. Voorts heeft zij gevorderd dat het wijzigingsbesluit buiten beschouwing wordt gelaten of, subsidiair, nietig wordt verklaard. Met de hogere voorziening komt JPM op tegen de uitspraak van het Gerecht.

De A-G is van mening dat de motivering ontoereikend en inhoudelijk onsamenhangend is voor wat betreft de berekening van de geldboete die door het Gerecht in de uitoefening van zijn volledige rechtsmacht is opgelegd. Bijgevolg moet het derde middel van JPM gegrond worden verklaard en moet het bestreden arrest deels nietig worden verklaard.

A-G geeft het Hof in overweging: de incidentele hogere voorziening van de Commissie dan wel, subsidiair, het derde middel van JPMorgan Chase & Co. en JPMorgan Chase Bank, National Association, toe te wijzen.

HvJ – CONCLUSIE – C-845/24 P (Silgan Holdings e.a./Commissie) – 12 maart 2026 – A-G Biondi – ECLI:EU:C:2026:201 – conclusie

Verordening (EG) nr. 1/2003 – Mededinging – Markt voor metalen verpakkingen – Inleiding van de onderzoeksprocedure door de Europese Commissie op verzoek van een nationale mededingingsautoriteit – Termijn voor doorverwijzing – Samenwerking binnen netwerk van mededingingsautoriteiten – Beginsel van behoorlijk bestuur – Motiveringsplicht

Bij verordening nr. 1/2003 is een stelsel van parallelle bevoegdheden ingevoerd op grond waarvan de Commissie en de mededingingsautoriteiten van de lidstaten de artikelen 101 en 102 VWEU kunnen toepassen. Samen vormen zij een netwerk, het „European Competition Network” (ECN) genaamd, dat berust op nauwe samenwerking op het gebied van de toepassing en de handhaving van het mededingingsrecht van de Unie. De Commissie blijft garant staan voor de eenvormige toepassing van het mededingingsrecht van de Unie.

In de Mededeling betreffende samenwerking, wordt de werking van het bij verordening nr. 1/2003 ingevoerde kader gedetailleerd omschreven.

De hogere voorziening gaat over de wijze waarop de zaken tussen de Commissie en de nationale mededingingsautoriteiten worden verdeeld. De A-G merkt op dat het Hof ter beslechting van de onderhavige hogere voorziening meer in het bijzonder zal moeten verduidelijken in hoeverre de Commissie op verzoek van de nationale mededingingsautoriteit een procedure overeenkomstig de mededeling betreffende samenwerking kan inleiden.

Het betoog in het kader van het vierde middel bestaat uit vier onderdelen en stelt aan de orde: 1. het beginsel dat het bestuur aan zijn eigen besluiten is gebonden, 2. de bindende werking van de mededeling betreffende samenwerking, 3. de punten 19 en 54 van de mededeling betreffende samenwerking en 4. de motiveringsplicht van de Commissie.

A-G geeft het Hof in overweging om het vierde middel van de hogere voorziening in zijn geheel af te wijzen.

HvJ – CONCLUSIE – C-762/24 P (Conserve Italia en Conserves France/Commissie) – 19 maart 2026 – A-G Rantos – ECLI:EU:C:2026:231 – conclusie

Verordening (EG) nr. 1/2003 – Artikel 101 VWEU – Geldboeten – Bepaling van wettelijk maximum van de geldboete – Relevante omzet – Entiteit die actief is in de sector van de verwerking van landbouwproducten – Entiteit die handelt in de vorm van een coöperatie – Entiteit die tegelijkertijd als ‚onderneming’ en als ‚ondernemersvereniging’ wordt aangemerkt

Verzoeksters betwisten noch het bestaan van de betrokken inbreuk, noch hun deelname daaraan, maar uitsluitend de hoogte van de door de Commissie opgelegde geldboete. Zij betogen dat Conserve Italia, gezien haar coöperatieve aard en haar verticale structuur, als een „ondernemersvereniging” had moeten worden aangemerkt. Daardoor had het wettelijke maximum van 10 % van artikel 23, lid 2, van verordening (EG) nr. 1/2003 niet moeten worden berekend op basis van de geconsolideerde wereldwijde omzet van de groep Conserve Italia als „onderneming”, overeenkomstig de *tweede alinea* van die bepaling, maar uitsluitend op basis van de omzet van Conserve Italia met betrekking tot de onder de mededingingsregeling vallende verwerkte producten, overeenkomstig de *derde alinea* van die bepaling, aangezien deze producten waren geleverd door 350 landbouwbedrijven die als „leden” van Conserve Italia optraden.

De A-G merkt op dat de onderhavige zaak het Hof in de gelegenheid stelt om de regels te verduidelijken die van toepassing zijn op de vaststelling van het wettelijke maximumbedrag van de geldboeten die door de Commissie kunnen worden opgelegd in geval van schending van de mededingingsregels, met

name wanneer de betrokken entiteit tegelijkertijd als „onderneming” en als „ondernemersvereniging” wordt aangemerkt.

A-G geeft het Hof in overweging de hogere voorziening af te wijzen.

GERECHT – ARREST – T-310/21 (Air Canada/Commissie) – ECLI:EU:T:2026:219 – 25 maart 2026 – geen conclusie – arrest

Mededinging – Luchtvrachtmarkt – Verlaging van het bedrag van de geldboete door het Gerecht – Weigering van de Commissie om rente over het te veel betaalde te betalen – Verjaringstermijn – Aanvang – Stuiting – Ontvankelijkheid – Begrip ‚rente’ – Toepasselijk rentepercentage

Volgens de Commissie heeft Air Canada inbreuk gemaakt op de mededingingsregels op de luchtvrachtmarkt. De Commissie heeft een geldboete opgelegd. Na arrest T-9/11 heeft de Commissie de door Air Canada betaalde boete terugbetaald. Partijen zijn het oneens over de vertragingsrente en wettelijke rente.

Air Canada vordert primair, op grond van artikel 268 en artikel 340, tweede alinea, VWEU, vergoeding van de schade die zij stelt te hebben geleden door de weigering van de Europese Commissie om haar in uitvoering van het arrest van 16 december 2015, T-9/11 (Air Canada/Commissie), de krachtens artikel 266, eerste alinea, VWEU verschuldigde rente te betalen en, subsidiair, op grond van artikel 263 VWEU, de nietigverklaring van het besluit van de Commissie van 25 maart 2021 tot weigering van betaling van de wettelijke rente.

Gerecht: De Europese Commissie wordt veroordeeld tot vergoeding van de door Air Canada geleden schade ten bedrage van 4 264 896,70 EUR.

RECHTSPRAAK NL – TUSSENUITSPRAAK – Rechtbank Amsterdam – 4 maart 2026 – na verwijzing Rechtbank Amsterdam – na arrest HvJ C-264/23 (Booking.com) – ECLI:NL:RBAMS:2026:2134

Artikel 101 VWEU – Verordening (EU) nr. 330/2010 – Mededingingsrecht – Hotelreserveringsplatforms – Afbakening markt – Schadestaatprocedure

Door Booking.com gehanteerde pariteitsclausules zijn geen toegelaten ‘nevenrestricties’. HvJEU heeft duidelijk gemaakt hoe de relevante markt moet worden afgebakend bij onlinehotelreserveringsplatform. De Rechtbank is niet gebonden aan de beslissing van de Duitse mededingingsautoriteit (en rechters) waarin is vastgesteld dat pariteitsclausules inbreuk op artikel 101 VWEU vormen. De Rechtbank oordeelt dat de Duitse mededingingsautoriteit en rechters onvoldoende rekening hebben gehouden met de substitueerbaarheid van hotelreserveringsplatforms met andere verkoopkanalen vanuit het perspectief van de reiziger. De Rechtbank moet relevante markt zelf afbakenen en zal een deskundige benoemen.

Hotels moeten eerst nader toelichten dat de mogelijkheid dat zij (ieder voor zich, afzonderlijk) schade hebben geleden, aannemelijk is.

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – C-613/24 (Commissie/Portugal) – 5 maart 2026 – Portugal – ECLI:EU:C:2026:155 – persbericht – geen conclusie – arrest

Artikel 260, lid 2, VWEU – Niet-nakoming door een lidstaat – Richtlijn 92/43/EEG – Milieu – Instandhouding van natuurlijke habitats en van wilde flora en fauna – Gebieden van communautair belang – Speciale beschermingszones – Noodzakelijke instandhoudingsmaatregelen – Niet-uitvoering van arrest HvJ – Geldelijke sancties – Forfaitair bedrag – dwangsom

Omdat de Commissie van oordeel is dat de Portugese Republiek niet de nodige maatregelen heeft getroffen om aan het arrest C-290/18 te voldoen heeft de Commissie bij het Hof een beroep wegens niet-nakoming ingesteld. Het gaat om instandhoudingsmaatregelen om te voldoen aan de ecologische eisen.

Hof: Door niet alle maatregelen te treffen die nodig zijn om het arrest van 5 september 2019, Commissie/Portugal (Aanwijzing en bescherming van speciale beschermingszones) (C-290/18, EU:C:2019:669) na te komen, is Portugal de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 260, lid 1, VWEU.

- e** Twofold failure to fulfil obligations: Portugal is ordered to pay €10 million for failing to comply with a judgment of the Court of Justice finding an infringement of the Habitats Directive ([persbericht](#))
- e** Fourteen Years for a Mere Designation ([Verfassungsblog](#))
This ruling is in many ways arguably a straightforward enforcement case. However, it demonstrates that enforcement action even for basic implementation simply takes too long. In addition, it highlights the need for follow-up action under Article 260 of the TFEU to ensure that judgments are actually implemented.

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-531/24 en C-895/24 (An Taisce) – 26 maart 2026 – A-G Kokott – Ierland – ECLI:EU:C:2026:275 – conclusie (Engelse versie)

Richtlijn 91/676/EEG (Nitraatrichtlijn) – Richtlijn 2000/60/EG (Kaderrichtlijn water) – Richtlijn 92/43/EEG (Habitatrichtlijn) – Richtlijn 2001/42/EG (SMB-richtlijn) – Bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen – Actieprogramma – Toekenning afwijking norm stikstof uitrijden dierlijke mest – Strategische milieu-beoordeling – Beoordeling gevolgen voor Natura 2000-gebieden

De Commissie heeft aan Ierland, krachtens de Nitraatrichtlijn, een afwijking toegekend zodat landbouwers meer dierlijke mest op landbouwgrond mogen uitrijden dan waarin de Nitraatrichtlijn voorziet.

De verwijzende rechter wenst te vernemen welke vereisten ten aanzien van de milieubeoordelingen voortvloeien uit de Habitatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water en de SMB-richtlijn met betrekking tot de milieubeoordeling van een dergelijke afwijking. De verwijzende rechter vraagt ook of de antwoorden op de vragen betreffende de milieubeoordeling de geldigheid van de door de Commissie verleende afwijking in twijfel trekken.

Volgens de A-G mag een lidstaat krachtens artikel 5 van Richtlijn 91/676/EEG het gebruik van een grotere hoeveelheid stikstof in de landbouw op het land pas goedkeuren nadat hij, met name op basis van de artikelen 5 en 8 van Richtlijn 2000/60/EG heeft vastgesteld dat de doelstellingen van artikel 4

van die richtlijn daardoor niet worden geschaad, tenzij gewaarborgd is dat het gebruik van die mogelijkheid door individuele landbouwbedrijven wordt beoordeeld.

Krachtens artikel 11 van Richtlijn 2000/60 en krachtens artikel 6, lid 3, van Richtlijn 92/43/EEG moet de lidstaat bepalen of redelijke wetenschappelijke twijfel is uitgesloten dat een dergelijke toediening de integriteit van Natura 2000-gebieden nadelig zal beïnvloeden als gevolg van stikstofdepositie, tenzij het gebruik van die mogelijkheid door individuele landbouwbedrijven wordt beoordeeld overeenkomstig artikel 6, lid 3.

Een milieubeoordeling is vereist op grond van Richtlijn 2001/42/EG, waarin de effecten van een dergelijke goedkeuring op de doelstellingen van artikel 4 van Richtlijn 2000/60 en op Natura 2000-gebieden worden geïdentificeerd, beschreven en beoordeeld.

Het milieurapport moet, overeenkomstig artikel 5, bijlage I, onder i), en artikel 10 van Richtlijn 2001/42, de monitoringsmaatregelen.. In het kader van de milieubeoordeling is het niet nodig te definiëren hoe onvoorziene nadelige milieueffecten zullen worden aangepakt.

Het begrip „materiële activa” in bijlage I, onder f), bij Richtlijn 2001/42 heeft uitsluitend betrekking op materiële activa die worden beïnvloed door de milieueffecten van een plan of programma. Niettemin kan bij de milieubeoordeling rekening worden gehouden met de maatschappelijke gevolgen van landbouwactiviteiten, de gevolgen van het plan of project voor de landbouwsector en voor de productie en het inkomen van landbouwers, de duurzaamheid van de landbouwsector in de betrokken lidstaat, de voedselvoorzieningsketen en de werkgelegenheid van een aanzienlijk deel van de bevolking, teneinde de keuze tussen verschillende alternatieven overeenkomstig artikel 9, lid 1, onder b), van de richtlijn te rechtvaardigen.

Krachtens artikel 5, leden 1 en 2, van Richtlijn 2001/42 moet het milieurapport informatie bevatten over redelijke alternatieven voor het vastgestelde plan of programma.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-687/25 (Eólicas Mare Nostrum), verwijzing uit **Spanje** over de vraag of een nationale regel op grond waarvan een **milieueffectbeoordelingsprocedure automatisch wordt beëindigd** na administratieve nalatigheid van de overheid, waardoor de vergunning zonder inhoudelijke beoordeling wordt **afgewezen** verenigbaar is met **richtlijn 2011/92**, **richtlijn 2018/2001** en met de artikelen 41 en 47 van het **Handvest**. – ECER

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Climate Litigation Before the German Federal Court of Justice – “Too Complex” for Private Law instruments? (conflict of laws)
- The Tournai first instance court in Hugues Falys v TOTAL. A convinced if not totally convincing jurisdictional finding in climate claims, and a lack of engagement with applicable law, with the court eventually staying its case until the Paris courts have ruled. (GAVCLAW)
- The Farmer Case vs TotalEnergies: a first admissibility ruling that strengthens climate case law (farmer case)
The Tournai Commercial Court in Belgium has ruled that the legal action brought by the Farmer Case is admissible. This is a major step forward, as this decision recognises that victims of climate change can take a big polluting company to court in their own country, even if the company in question is not based there.

REGELGEVING

- Verordening (EU) 2026/667 van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2026 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1119 wat betreft het vaststellen van een tussentijdse klimaatdoelstelling van de Unie voor 2040, [PB L, 2026/667, 18.3.2026](#).
- Voorstel voor een verordening, Administratieve vereenvoudiging op het vlak van milieuwetgeving, Goedkeuring door de Commissie, Feedback mogelijk van 12 maart 2026 - 7 mei 2026 ([EC](#))

RAAD

Council agrees position to streamline rules on biocides ([Raad](#))

OVERIG

- Staat discrimineert burgers Bonaire bij bescherming tegen klimaatverandering ([NJB](#))
- 2025 was EU's most destructive wildfire season on record ([EC](#))
- Europol-led operation targets waste and pollution crime ([EC](#))
- Klimaatdoelstelling voor 2040: Raad geeft groen licht. ([Raad](#))

De Raad heeft vandaag de gewijzigde Europese klimaatwet aangenomen. Er komt een bindend tussentijds klimaatdoel voor 2040, namelijk 90% minder broeikasgasemissies ten opzichte van 1990. Deze nieuwe doelstelling zet de EU steviger op weg naar klimaatneutraliteit in 2050 in alle sectoren van de economie.

- 'Terra dei Fuochi' pollution case: Italy's comprehensive strategy to implement key ECHR ruling welcomed ([COE](#))
Judgment concerned illegal disposal of waste in the Campania region

EHRM factsheets en guides

- [Environment](#)
- [Climate change](#)
- [Thematic factsheet: Environment](#)
- [Guide to the case-law of the European Court of human right : environment](#)

Ne bis in idem

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-611/25 \(Dusu\)](#), verwijzing uit **Roemenië** over de vraag of het **ne-bis-in-idem beginsel** zich verzet tegen de **strafvervolging van een verdachte** in Roemenië, wanneer de strafvervolging van deze persoon (op grond van dezelfde handelingen) in een andere lidstaat (Oostenrijk) door het OM is beëindigd – [ECER](#)

EHRM factsheets en guides

- [Right not to be tried or punished twice](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the ECHR – right not to be tried or punished twice](#)

Oekraïne

HvJ – ARREST – [C-465/24 \(SBK Art\)](#) – 12 maart 2026 – [Nederland](#) – na [prejudiciële verwijzing Hoge Raad](#) – [ECLI:EU:C:2026:187](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) nr. 269/2014 – Beperkende maatregelen – Situatie in Oekraïne – Begrip ‘bevrozing van tegoeden’ – Vergader- en stemrechten verbonden aan certificaten van aandelen die toebehoren aan een persoon die aan beperkende maatregelen is onderworpen

Samenvatting onder: [GBVB](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-482/24 P \(Global 8 Airlines/Commissie\)](#) – 12 maart 2026 – [A-G Campos Sánchez-Bordona](#) – [ECLI:EU:C:2026:194](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Beperkende maatregelen – Oorlog in Oekraïne – Verbod voor alle niet in Rusland geregistreerde luchtvaartuigen van een Russische natuurlijke persoon of rechtspersoon, om te landen op, op te stijgen van of te vliegen over het grondgebied van de Unie – Verwerping van vliegplan – Beroep tot nietigverklaring – Ontvankelijkheid – Voor beroep vatbare handeling

Samenvatting onder: [GBVB](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-840/25](#) en [C-10/26 \(Penny Market II e.a.\)](#), verwijzing uit [Hongarije](#) over de vraag of een nationale regeling (vastgesteld o.a. vanwege de noodsituatie in Oekraïne), die alleen detailhandelaren met een **jaaronzet van meer dan 1 miljard HUF verplicht** om een vastgestelde **hoeveelheid (landbouw) goederen** per dag aan te bieden en een **winstmarge** van maximaal 10% toe te passen, in strijd is met de **vrij verkeer-bepalingen** en het **discriminatieverbod**). – [ECER](#)

WIKI

- [Wiki Oekraïne](#)

Omgevingsrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-56/26 (Col·legi Kostka Jesuïtes de Gràcia), verwijzing uit **Spanje** over de vraag of **richtlijn 2002/49** (inzake de beheersing van **omgevingslawaaï**) in de weg staan aan een nationale regeling op grond waarvan **onderwijsinstellingen worden uitgesloten** van het naleven van de grenswaarden voor geluidsimmissies

Overlevering en uitlevering

RECHTSPRAAK NL – TUSSENUITSPRAAK – 19 maart 2026 – na prejudiciële verwijzing Rechtbank Amsterdam – na arrest HvJ C-641/23 (Dubers) – ECLI:NL:RBAMS:2026:2996

Kaderbesluit 2008/909/JBZ – Kaderbesluit 2002/584/JBZ – Overlevering – Strafvervolgung voor niet nakomen verplichting tot betalen kinderalimentatie – Geen strafbaar feit in Nederland – Ontbreken van dubbele strafbaarheid – Overlevering onder terugkeergarantie

De Poolse rechter heeft een Europese aanhoudingsbevel uitgevaardigd tegen Y.M. met het oog op strafvervolgung voor het niet nakomen van de verplichting tot het betalen van kinderalimentatie voor zijn minderjarige zoon. De Rechtbank Amsterdam, de verwijzende rechter, is de uitvoerende rechterlijke autoriteit en heeft vastgesteld dat dit feit naar Nederlands recht geen strafbaar feit vormt, maar overweegt niettemin af te zien van toepassing van de grond tot facultatieve weigering van de tenuitvoerlegging ex artikel 4, punt 1, van dit kaderbesluit.

De vragen gaan over de verhouding tussen Kaderbesluit 2008/909/JBZ en Kaderbesluit 2002/584/JBZ wanneer uitvoering wordt gegeven aan het in artikel 5, punt 3, van kaderbesluit 2002/584 neergelegde mechanisme van overlevering onder terugkeergarantie.

Het HvJ heeft in zijn arrest ‘Dubers’ een uitleg gegeven die meebrengt dat als de overlevering afhankelijk is gemaakt van de terugkeergarantie en de rechtbank heeft afgezien van weigering van de overlevering op grond van het ontbreken van de strafbaarheid naar Nederlands recht, de MvJ&V in het kader van de terugkeer niet opnieuw mag beoordelen of het belang van maatschappelijke re-integratie zwaarder weegt dan het belang bij weigering op grond van het ontbreken van strafbaarheid naar Nederlands recht. De erkenning van het buitenlandse vonnis mag daarom in beginsel niet worden geweigerd vanwege het ontbreken van strafbaarheid naar Nederlands recht. Hierop bestaat naar het oordeel van het HvJ echter een uitzondering, namelijk als sprake is van gewijzigde omstandigheden in de juridische of feitelijke situatie van de opgeëiste persoon (het verzwakken of verdwijnen van de band met Nederland) die het niet uitvoeren van de terugkeergarantie rechtvaardigen. In dat geval mag de MvJ&V wél een nieuwe beoordeling maken die ertoe kan leiden dat terugkeer naar Nederland achterwege blijft. Van doorkruising van de doelstelling van de terugkeergarantie is dan geen sprake, want terugkeer naar Nederland zou in een dergelijk geval niet meer die doelstelling dienen. Naar het oordeel van de rechtbank is met het door het HvJ geschapen kader voldoende gewaarborgd dat de MvJ&V, behoudens de door het HvJ geschetste uitzonderingssituatie, het oordeel van de rechtbank over de weigeringsgrond van dubbele strafbaarheid zal volgen. De rechtbank ziet ook geen aanleiding om op dit punt nadere garanties te vragen van de MvJ&V, zoals door de raadsman verzocht. De MvJ&V is immers gehouden de wet kaderbesluitconform uit te leggen, zodat er vanuit kan worden gegaan dat hij zich zal houden aan de uitspraak van het HvJ. Verder is een verweer ex art. 9-1-f OLW gevoerd. Dit verweer slaagt niet omdat het niet betalen van alimentatie naar Nederlands recht niet strafbaar is en er daarom naar Nederlands recht geen sprake kan zijn van verjaring van het recht om te vervolgen. De rechtbank heropent het onderzoek ter zitting voor het stellen van nadere vragen i.k.v. art. 11 OLW

Moet artikel 8, eerste lid, onder c), van Kaderbesluit 2002/584/JBZ, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, zo worden uitgelegd, dat niet is voldaan aan de vereisten die inherent zijn aan de effectieve rechterlijke bescherming die een persoon tegen wie met het oog op strafvervolging een Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd, moet genieten, indien:

- het Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd door een openbaar aanklager – die kan worden aangemerkt als “uitvaardigende rechterlijke autoriteit” in de zin van artikel 6, eerste lid, van dat kaderbesluit maar –, wiens beslissing tot uitvaardiging van dat Europees aanhoudingsbevel niet vatbaar is voor rechterlijke toetsing in de uitvaardigende lidstaat vóór de overlevering van de gezochte persoon, terwijl

- dat Europees aanhoudingsbevel berust op een nationaal aanhoudingsbevel dat is uitgevaardigd door een rechter die bij de uitvaardiging van dat bevel niet de voorwaarden voor uitvaardiging van een EAB en met name de evenredigheid daarvan heeft getoetst en wiens beslissing niet vatbaar is voor een dergelijke rechterlijke toetsing in de uitvaardigende lidstaat vóór de overlevering van de gezochte persoon?

betreffende het ‘remand regime’ in het Huis van Bewaring waar de opgeëiste persoon na eventuele overlevering zal worden geplaatst.

RECHTSPRAAK NL – VOORGENOMEN PREJUDICIËLE VERWIJZING – Rechtbank Amsterdam – 24 maart 2026 – [ECLI:NL:RBAMS:2026:3157](#)

Kaderbesluit 2002/584/JBZ – Artikel 47 Handvest EU – Vervolgings- en executie-EAB uit Griekenland – Uitvaardigende rechterlijke autoriteit – Effectieve rechterlijke bescherming

Biedt het Griekse rechtsstelsel effectieve rechtsbescherming bij de uitvaardiging van een vervolgings-EAB. Uit de antwoorden die de rechtbank van de uitvaardigende justitiële autoriteit heeft verkregen, komt naar voren dat in het Griekse rechtstelsel geen rechterlijke toets plaatsvindt van de proportionaliteit en/of evenredigheid van de beslissing tot het uitvaardigen van een EAB. In ieder geval blijkt niet dat een dergelijke toets heeft plaatsgevonden. De rechtbank heeft over deze kwestie reeds in een eerdere zaak ([ECLI:NL:RBAMS:2025:10377](#)) prejudiciële vragen gesteld aan het HvJEU. De rechtbank zal in deze zaak eveneens prejudiciële vragen stellen omdat verzocht kan worden om behandeling volgens de spoedprocedure (omdat de opgeëiste persoon gedetineerd is).

Partijen krijgen de gelegenheid zich uit te laten over de te stellen prejudiciële vragen.

EHRM factsheets

- [Extradition and life imprisonment](#)

Prejudiciële procedure HvJ

HvJ – ARREST – C-767/23 (Remling) – 24 maart 2026 – Nederland – ABRvS – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2026:243 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 267 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Motiveringsplicht voor niet stellen prejudiciële vraag door laatste rechterlijke instantie – Verkort gemotiveerde uitspraak ogv nationale wettelijke regeling

Een Marokkaanse staatsburger heeft in Nederland een aanvraag ingediend voor een verblijfsvergunning. Zijn aanvraag werd afgewezen op grond van het feit dat hij reeds in het bezit was van een verblijfsvergunning in Spanje. De Marokkaanse burger is in beroep gegaan. Volgens de Raad van State vloeit het antwoord op de door de Marokkaanse burger aan de orde gestelde vraag inzake de uitlegging van het Unierecht duidelijk voort uit de rechtspraak van het Hof. Bijgevolg zou hij niet verplicht zijn tot het stellen van een prejudiciële vraag en zou hij over het geschil kunnen beslissen door zijn beslissing summier te motiveren. Deze mogelijkheid om een summiere motivering te geven is voorzien in de nationale vreemdelingenwet.

Nationale rechterlijke instanties die in laatste aanleg uitspraak doen en die hebben besloten geen vraag over de uitlegging van het Unierecht te stellen uit hoofde van artikel 267, derde alinea, VWEU, zijn verplicht om hun keuze om geen verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen, te motiveren in het licht van de in het arrest Cilfit omschreven situaties. Dit volgt o.a. uit het arrest C-561/19 (Consortio).

In de onderhavige zaak wordt het Hof verzocht om deze verplichting nader uit te werken door te verduidelijken of een nationale rechterlijke instantie die in laatste aanleg uitspraak doet, *altijd* uitdrukkelijk moet motiveren waarom hij niet verwijst, ook al is zij naar nationaal recht bevoegd om de zaak in kwestie af te doen met een verkort gemotiveerde uitspraak.

Nederland en drie andere lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof (Grote Kamer): Artikel 267, derde alinea, VWEU, gelezen in het licht van artikel 47, tweede alinea, van het Handvest EU, verzet zich tegen een nationale regeling op grond waarvan een nationale rechterlijke instantie waarvan de beslissingen volgens het nationale recht niet vatbaar zijn voor hoger beroep, een door een van de partijen in het geding opgeworpen vraag over de uitlegging of de geldigheid van een Unierechtelijke bepaling met een verkorte motivering kan afdoen, ongeacht of deze vraag gepaard gaat met een uitdrukkelijk verzoek om prejudiciële vragen aan het Hof te stellen, tenzij deze nationale rechterlijke instantie specifiek en concreet uiteenzet waarom een van de door het Hof in het arrest van 6 oktober 1982, Cilfit (283/81, EU:C:1982:335, punt 21), genoemde drie uitzonderingen op de verwijzingsplicht van een dergelijke rechterlijke instantie in de betreffende zaak van toepassing is.

- 📌 Een nationale rechterlijke instantie die in laatste aanleg uitspraak doet, moet altijd motiveren waarom zij weigert een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof van Justitie ([persbericht Curia](#))
- 📌 Europees Hof beantwoordt prejudiciële vraag over verkort gemotiveerde uitspraken in vreemdelingenzaken ([persbericht RvS](#))
- 📌 Artikel 81 Wet RO onder druk: Hof van Justitie EU eist motivering bij weigering prejudiciële vragen ([Bijzonder strafrecht](#))

WIKI

- [Prejudiciële procedure bij het HvJ](#)

Privacy en persoonsgegevens

HvJ – ARREST – C-526/24 (Brillen Rottler) – 19 maart 2026 – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:216 – persbericht – conclusie – arrest

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Inschrijving voor nieuwsbrief – Inzageverzoek betrokkene – Kennelijk buitensporige aard van het verzoek – Rechtsmisbruik – Recht op schadevergoeding – Schadeveroorzakend feit

Een in Oostenrijk woonachtige burger heeft zich aangemeld voor de nieuwsbrief van het familiebedrijf Brillen Rottler, een opticien gevestigd in Duitsland, op meer dan 500 kilometer van de Duits-Oostenrijkse grens. Hiervoor heeft hij zijn persoonsgegevens ingevuld op het aanmeldingsformulier op de website van het bedrijf en toestemming gegeven voor de verwerking van deze gegevens. Dertien dagen later heeft hij Brillen Rottler een verzoek om toegang gestuurd op grond van de AVG. Volgens deze verordening heeft een betrokkene het recht om van de verwerkingsverantwoordelijke bevestiging te krijgen dat al dan niet persoonsgegevens over hem worden verwerkt en, indien dit het geval is, het recht op toegang tot deze gegevens en de daarmee verband houdende informatie. Brillen Rottler wees het verzoek af omdat het volgens haar onrechtmatig was. Uit verschillende reportages, blogartikelen en nieuwsbrieven van advocaten zou namelijk blijken dat de betrokken burger zich systematisch inschrijft voor nieuwsbrieven, vervolgens een verzoek om toegang indient en dan een schadevergoeding eist. De burger beschouwt zijn verzoek om toegang daarentegen als legitiem en eist een schadevergoeding van ten minste 1 000 euro voor de morele schade die hij heeft geleden als gevolg van de weigering van Brillen Rottler.

Hof: Artikel 12, lid 5, van verordening (EU) 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat een eerste verzoek tot inzage van persoonsgegevens dat de betrokkene op grond van artikel 15 van deze verordening bij de verwerkingsverantwoordelijke heeft ingediend, als „buitensporig” in de zin van dat artikel 12, lid 5, kan worden beschouwd wanneer die verwerkingsverantwoordelijke, gelet op alle relevante omstandigheden van het geval, aantoont dat de betrokkene dit verzoek in weerwil van de formele naleving van de in die bepalingen gestelde voorwaarden niet heeft ingediend om kennis te nemen van de verwerking van die gegevens en om de rechtmatigheid ervan te controleren, om zo bescherming te kunnen verkrijgen van de rechten die hij aan die verordening ontleent, maar om misbruik te plegen, zoals het kunstmatig creëren van de voorwaarden voor het verkrijgen van een voordeel dat uit die verordening voortvloeit. Het feit dat de betrokkene volgens openbaar toegankelijke informatie meerdere verzoeken tot inzage van zijn persoonsgegevens heeft ingediend, gevolgd door vorderingen tot schadevergoeding bij verschillende verwerkingsverantwoordelijken, mag in aanmerking worden genomen om vast te stellen of er sprake is van een dergelijk opzettelijk misbruik.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat het de betrokkene een recht verleent op vergoeding van de schade die voortvloeit uit een schending van het recht van inzage van artikel 15, lid 1, van deze verordening.

Artikel 82, lid 1, van verordening 2016/679 moet aldus worden uitgelegd dat de door de betrokkene geleden immateriële schade ook het verlies van controle over zijn persoonsgegevens of zijn onzekerheid over de verwerking ervan omvat, voor zover met name wordt aangetoond dat de betrokkene daadwerkelijk immateriële schade heeft geleden en dat zijn gedrag niet de doorslaggevende oorzaak van die schade is geweest.

- B** A request for access to one’s own personal data may be considered abusive and refused if it is made for the sole purpose of subsequently claiming compensation for an alleged infringement of the GDPR ([persbericht](#))
- B** C-526/24 Brillen Rottler: when does exercising your GDPR rights become abusive? ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – [C-371/24 \(Comdribus\)](#) – 19 maart 2026 – Frankrijk – [ECLI:EU:C:2026:219](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn (EU) 2016/680 – Artikel 7, 8 en 49 Handvest EU – Verwerking van persoonsgegevens strafzaak – Bijzondere categorieën gegevens – Biometrische gegevens – Weigering mee te werken – Beoordeling strikte noodzakelijkheid in concreet geval

In 2020 hebben meer dan honderd klimaatactivisten de Avenue des Champs-Élysées in Parijs (Frankrijk) bezet. Een van de activisten heeft geweigerd om zijn vingerafdrukken te laten nemen en te worden gefotografeerd voor identificatiedoeleinden, ondanks dat hem was meegedeeld dat deze weigering neerkomt op een strafbaar feit dat bestraft kan worden met een gevangenisstraf en een boete.

De *tribunal correctionnel* heeft hem vrijgesproken van o.a. het organiseren van een demonstratie, maar een bewezenverklaring uitgesproken voor het ten laste gelegde strafbare feit dat hij heeft geweigerd vingerafdrukken en foto's te laten nemen en hem veroordeeld tot betaling van een geldboete van 300 EUR. De activist en het OM hebben tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld.

De Franse rechter vraagt het Hof of de politie systematisch vingerafdrukken en foto's mag nemen van elke persoon die van een strafbaar feit wordt verdacht, zonder dat zij deze maatregel per geval hoeft te rechtvaardigen. Hij vraagt ook of een persoon strafrechtelijk kan worden vervolgd omdat hij heeft geweigerd hieraan mee te werken, zelfs als hij uiteindelijk niet wordt vervolgd voor het strafbare feit waarvan hij werd verdacht.

Vier lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 10 van richtlijn (EU) 2016/680, gelezen in samenhang met artikel 4, lid 1, onder a) tot en met c), en artikel 8 van die richtlijn, verzet zich tegen een nationale wettelijke regeling die voorschrijft dat de biometrische gegevens van personen die er op een of meer gronden redelijkerwijs van worden verdacht een strafbaar feit te hebben gepleegd of te hebben gepoogd een dergelijk feit te plegen, systematisch worden verzameld, tenzij het ten eerste vaststaat dat de specifieke doeleinden van de gegevensverzameling op passende en voldoende nauwkeurige wijze worden omschreven in het nationale recht en ten tweede dat de bevoegde autoriteit in elk afzonderlijk geval moet beoordelen of het verzamelen van die gegevens strikt noodzakelijk is voor de verwezenlijking van die doeleinden, waardoor er geen sprake is van systematische gegevensverzameling.

Artikel 10 van richtlijn 2016/680, gelezen in samenhang met artikel 4, lid 4, en artikel 54 van deze richtlijn, en in het licht van artikel 47 Handvest EU verzet zich tegen een nationale wettelijke regeling die de bevoegde autoriteit niet verplicht om in elk afzonderlijk geval afdoende te motiveren waarom het in de zin van artikel 10 van die richtlijn „strikt noodzakelijk” is om de biometrische gegevens te verzamelen van personen die er op een of meer gronden redelijkerwijs van worden verdacht een strafbaar feit te hebben gepleegd of te hebben gepoogd een dergelijk feit te plegen.

Artikel 10 van richtlijn 2016/680, gelezen in samenhang met artikel 4, lid 1, onder a) tot en met c), en artikel 8 van deze richtlijn en in het licht van artikel 49, lid 3, Handvest EU, verzet zich niet tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan een persoon kan worden vervolgd en veroordeeld omdat hij zich schuldig maakt aan een specifiek strafbaar feit bestaande in de weigering om mee te werken aan het verzamelen van zijn biometrische gegevens, ook al is die persoon niet vervolgd of veroordeeld voor het strafbare feit dat ten grondslag lag aan de beoogde verzameling van die gegevens, op voorwaarde dat die verzameling voldoet aan de voorwaarde dat er sprake is van „strikte noodzakelijkheid” in de zin van artikel 10 van de richtlijn en dat de strafrechtelijke sanctie die voor dit specifieke strafbare feit wordt opgelegd, in overeenstemming is met het evenredigheidsbeginsel.

- 🇪🇺 A police authority may, in a criminal investigation, collect biometric data solely on the ground that that collection is strictly necessary ([persbericht](#))
- 🇪🇺 Verzameling biometrische gegevens in strafrechtelijk onderzoek: HvJ EU stelt strenge eisen in zaak Comdribus ([bijzonder strafrecht](#))

- E Afname van biometrische gegevens van verdachten, motiveringsplicht en strafbaarstelling van weigering onder Richtlijn 2016/680 ([IE forum](#))

HvJ – CONCLUSIE – [C-5/25 \(Pilev\)](#) – 5 maart 2026 – A-G Spielmann – Bulgarije
 ECLI:EU:C:2026:167 – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2016/680 – Verwerkingen door gerechten bij de uitoefening van hun rechterlijke taken – Vaststelling identiteit van verdachte ter openbare terechtzitting – Gegevens met betrekking tot geboorteplaats, nationaliteit, woonplaats, opleiding, burgerlijke staat, strafblad en etnische achtergrond – Noodzakelijkheidsvereiste

Een natuurlijke persoon wordt beschuldigd van omkoping van politieagenten. Tijdens de terechtzitting heeft de voorzitter de verdachte gevraagd om zijn identiteitsbewijs, teneinde de identiteit vast te stellen. Op grond van een nationale bepaling, artikel 272, lid 1, NPK, moet ook gevraagd worden naar zijn geboorteplaats, etnische achtergrond, nationaliteit, woonplaats, opleiding, burgerlijke staat en strafblad. De verwijzende rechter geeft aan dat de extra check nuttig kan zijn, maar niet noodzakelijk is om de identiteit vast te stellen. De verwijzende rechter wil daarom weten of de nationale bepaling in overeenstemming is met het noodzakelijkheidsvereiste van richtlijn 2016/680. Verder gaat de A-G in op de afbakening tussen richtlijn (EU) 2016/680 en verordening (EU) 2016/679 (AVG).

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 4, lid 1, onder c), artikel 8, lid 1, en artikel 10 van richtlijn (EU) 2016/680 verzetten zich tegen een nationale regeling die vereist dat voor de vaststelling van de identiteit van de verdachte in het kader van een strafzaak systematisch persoonsgegevens betreffende woonplaats, opleidingsniveau, burgerlijke staat, strafblad en etnische achtergrond worden verwerkt (verzameld, vastgelegd en opgeslagen), terwijl die gegevens niet noodzakelijk zijn voor dat doel, hetgeen ter beoordeling is van de verwijzende rechter.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-804/25 \(Autorité de protection des données\)](#), verwijzing uit **België** over AVG en **doorgifte van persoonsgegevens aan de Amerikaanse belastingdienst (IRS)** krachtens het **FATCA-akkoord**. – [ECER](#)

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – Voorgenomen prejudiciële verwijzing – 13 maart 2026
 – [ECLI:NL:HR:2026:392](#)

Verordening (EU) 2016/679 (AVG) – Richtlijn (EU) 2015/849 – Dataminimalisatie – Verplichting kaarthouder om zich te identificeren met pasfoto – Opslaan foto

In deze procedure staat de vraag centraal of ICS de met de kaarthoudster gesloten creditcardovereenkomst mocht opzeggen op de grond dat de kaarthoudster weigerde mee te werken aan een nieuwe (online) identificatie, die volgens ICS vereist is op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme. Bij deze online identificatie diende de kaarthoudster een foto van haar identiteitsbewijs en een foto van zichzelf (hierna: 'selfie') aan te leveren. De kaarthoudster heeft principiële bezwaren tegen deze wijze van identificeren, en in het bijzonder tegen het opslaan en bewaren van foto's door ICS (de pasfoto op haar identiteitsbewijs en de 'selfie').

In cassatie gaat het in de kern nog om twee vragen. Kan het vastleggen of opslaan van een (pas)foto door ICS worden aangemerkt als verwerking van biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon, hetgeen op grond van artikel 9, lid 1 AVG in beginsel verboden is. Daarnaast is de vraag aan de orde of artikel 33 Wwft, waarin uitvoering is gegeven aan artikel 40 van de (gewijzigde) Europese vierde anti-witwasrichtlijn, een verplichting bevat voor het opslaan en bewaren van (pas)foto's door ICS en, zo ja, hoe deze zich verhoudt tot de AVG. Omdat de beantwoording van laatstgenoemde vraag samenhangt met de uitleg van artikel 40, lid 1 van de vierde anti-witwasrichtlijn en bepalingen uit de AVG, en over deze uitleg redelijkerwijs twijfel kan bestaan, heeft de Hoge Raad het voornemen hierover prejudiciële vragen te stellen aan het HvJEU.

Voorgenomen vragen:

1. Dient art. 40 lid 1, aanhef en onder a, van Richtlijn (EU) 2015/849 van 20 mei 2015 (de (gewijzigde) Europese vierde anti-witwasrichtlijn), mede bezien in verhouding tot art. 6 lid 3 van Verordening (EU) 2016/679 (AVG) en het in art. 5 lid 1, aanhef en onder c, AVG vervatte beginsel van minimale gegevensverwerking, aldus te worden uitgelegd dat de lidstaten meldingsplichtige entiteiten dienen te verplichten tot het bewaren van een afschrift van het identiteitsbewijs dat is gebruikt bij de verificatie van de identiteit van een cliënt in het kader van een cliëntenonderzoek?
2. Indien vraag 1 bevestigend moet worden beantwoord: omvat de door de lidstaten te implementeren bewaarplicht van de meldingsplichtige entiteiten dan een volledig afschrift van de relevante pagina's van een identiteitsbewijs, met inbegrip van de op het identiteitsbewijs aangebrachte foto?
3. Kunnen foto's waarop een persoon herkenbaar is afgebeeld, worden beschouwd als persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst blijken als bedoeld in art. 9 lid 1 AVG, en zo ja, onder welke voorwaarden?
 - a. Is in dat verband van belang of de desbetreffende foto wordt verwerkt met het doel of oogmerk om onderscheid te maken naar ras of etnische afkomst?
 - b. Is in dit verband van belang of informatie over ras of etnische afkomst met een voldoende mate van zekerheid uit de desbetreffende foto kan worden afgeleid?

OVERIG

AP publiceert praktijkgids 'Gezondheidsgegevens in de cloud' ([AP](#))

Wiki

- [Wiki AVG](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection](#)
- [Personal data protection](#)
- [Right to the protection of one's image](#)
- [ECHR-KS – Terrorism Surveillance measures](#)
- [ECHR-KS – Article 8 The right to private life protecting or limiting the role of public watchdogs](#)
- [Thematic factsheet: Protection des données personnelles](#)

Procesrecht HvJ

HvJ – CONCLUSIE – [C-507/24 P \(YS/Raad en Commissie\)](#) – 5 maart 2026 – A-G Campos Sanchez- Bordona – [ECLI:EU:C:2026:164](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2017/1939 – Institutioneel recht – Benoeming van Europese aanklagers bij Europees Openbaar Ministerie – Vermeende inbreuk op de regels die van toepassing zijn op de benoeming van Europese aanklagers – Beroep tot nietigverklaring

Samenvatting onder: [Europees OM](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces

HvJ – ARREST – [C-527/24 \(Harry et Associés\)](#) – 12 maart 2026 – Italië – [ECLI:EU:C:2026:192](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2006/112/EG – Richtlijn 2008/9/EG – Verzoek om teruggaaf btw – Belastingplichtige die niet in de lidstaat van teruggaaf van de btw maar in een andere lidstaat gevestigd is – Technische storing bij elektronische verzending van verzoek – Definitieve rechterlijke beslissing – Gezag van gewijsde

Samenvatting onder: [belastingen, btw](#)

NOOT – EHRM 27 november 2025, [Renouard t. Frankrijk](#)

Immunity from a Changing World Order? The case of [Renouard v. France](#) ([Strasbourg observers](#))

EHRM factsheets en guides

- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(criminal\) Hearings via video link](#)
- [Thematic factsheet: Formalisme excessif des tribunaux](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – [Khattab t. België](#) – 5 maart 2026 – [40272/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2026:0305JUD004027218](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 6 EVRM – Veroordeling bij verstek – Eerlijk proces – Geen schending

Klager is een Belgisch, Syrisch onderdaan. De klacht heeft betrekking op de veroordeling bij verstek van klager in hoger beroep en de afwijzing van zijn verzoek om deze uitspraak te vernietigen. Klager is in 2016 in België in eerste aanleg veroordeeld voor deelname aan een terroristische organisatie in Syrië. Klager heeft tegen deze beslissing hoger beroep ingesteld en heeft vervolgens, zonder de Belgische

autoriteiten hierover te informeren België verlaten en is naar Syrië vertrokken onder een valse identiteit. Klager was niet aanwezig bij de behandeling van zijn hoger beroep en is in hoger beroep bij verstrek veroordeeld. Klager klaagt over zijn veroordeling bij verstrek nu hij niet bij de behandeling van zijn hoger beroep aanwezig kon zijn omdat hij eind 2016 in Turkije was gearresteerd.

Het hof overweegt dat de Belgische autoriteit niet verantwoordelijk kan worden gehouden voor de beslissing van klager om naar Syrië te vertrekken, terwijl onvermijdelijk was dat dit zijn aanwezigheid bij de behandeling van het hoger beroep in gevaar kon brengen. Klager had redelijkerwijs de gevolgen van zijn acties kunnen overzien. Daarnaast overweegt het hof met betrekking tot de afwijzing van het verzoek om de uitspraak te vernietigen dat de Belgische autoriteiten voldoende zorgvuldig naar de door klager aangevoerde gronden hebben gekeken waarom hij niet aanwezig kon zijn en vervolgens een voldoende gemotiveerde beslissing hebben gegeven tot afwijzing van zijn verzoek. Daarbij is betrokken de omstandigheid dat klager zich vrijwillig in deze situatie had gebracht. Er is dan ook geen sprake van schending van artikel 6 EVRM.

 Khattab t. België, EHRM 5 maart 2026, nr. 40272/18 ([ECHR updates](#))

EHRM – ARREST – [Kryuk t. Oekraïne](#) – 5 maart 2026 – [50474/20](#) en [50480/20](#) – [ECLI:CE:ECHR:2026:0305JUD005047420](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 5 EVRM – Opsluiting in glazen dock geen érnstige vernedering – Huisarrest niet gerechtvaardigd - Schending

Samenvatting onder: [Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek](#)

EHRM – ARREST – [B.G. t. Frankrijk](#) – 19 maart 2026 – [70945/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2026:0319JUD007094517](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 6 EVRM – Eerlijk proces – Waarschuwing OM aan klagster die werd aangemerkt als „dader” van een valse aangifte van verkrachting, na seponering klacht – „strafrechtelijke karakter” procedure – Klagster is niet gehoord en beschermd als vermeend slachtoffer van seksueel geweld – Begrip „toestemming” – Artikel 6, lid 1 van toepassing op gehele procedurele reeks – Schending

Klagster heeft op haar 16^e aangifte gedaan tegen een 17-jarige van verkrachting. Nadat de zaak werd geseponeerd, heeft de moeder van die 17-jarige aangifte tegen klagster gedaan vanwege het doen van een valse aangifte. Klagster, die achter haar aangifte bleef staan, heeft daarvoor op een besloten zitting een officiële waarschuwing (*rappel à la loi*) van het OM gekregen, die vijf jaar op haar strafblad blijft staan.

Het EHRM stelt vast dat deze maatregel een strafrechtelijk karakter heeft en dat klagster niet de waarborgen van een eerlijk proces heeft gekregen. Zij heeft niet de gelegenheid gehad om zich te verdedigen in een gerechtelijke procedure en gebruik te maken van de waarborgen van artikel 6 EVRM, ondanks dat ze de beschuldiging van het doen van een valse aangifte, niet had toegegeven. Het EHRM benadrukt dat het bepalen van toestemming bij seksuele handelingen complex is en dat het OM niet voldoende heeft gemotiveerd waarom het klagsters verklaring ongeloofwaardig vond. Het hof concludeert tot schending van artikel 6 EVRM.

**EHRM – ARREST – X t. Georgië – 31 maart 2026 – 35640/22/23
– ECLI:CE:ECHR:2026:0331JUD003564022 – persbericht – arrest**

Artikelen 3 en 8 EVRM – Tekortkomingen in onderzoek naar kindermisbruik – Secundaire victimisatie – Schending

Samenvatting onder: Huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – Koopmans t. Nederland – 12 maart 2026 – 32183/24 – subject matter of the case

Artikel 6 EVRM – Afwijzing verzoek tot schadevergoeding voor tijd doorgebracht in voorarrest – Vermoeden van onschuld

Klager is vervolgd voor medeplichtigheid aan wapenhandel. Op 14 december 2021 heeft de Rechtbank Rotterdam de verdachte schuldig bevonden aan deze aanklachten en hem veroordeeld tot 36 maanden gevangenisstraf, waarvan zes maanden voorwaardelijk. Op 21 april 2023 heeft het Gerechtshof Den Haag de verdachte vrijgesproken van alle aanklachten.

Klager heeft vervolgens een verzoek ingediend tot vergoeding van de tijd doorgebracht in voorarrest (artikel 533, lid 1 WvSv) en een verzoek tot vergoeding van proceskosten (artikel 530 WvSv).

Het Gerechtshof Den Haag heeft deze verzoeken in twee afzonderlijke uitspraken afgewezen. Volgens het Gerechtshof is de detentie het gevolg geweest van de laakbare handelingen van de verdachte, en zijn er derhalve geen gronden van billijkheid om het verzoek in te willigen.

Klager wijst er op dat hij is vrijgesproken van alle aanklachten en dat door de afwijzing van zijn verzoeken het vermoeden van onschuld is geschonden.

Vraag aan partijen: Zijn de uitspraken van het Gerechtshof 11 juli 2024 verenigbaar met het vermoeden van onschuld, zoals gegarandeerd door artikel 6, lid 2 EVRM. (zie onder meer Nealon en Hallam tegen het Verenigd Koninkrijk [GC], nrs. 32483/19 en 35049/19, § 168, 11 juni 2024; Gomes Costa tegen Portugal, nr. 34916/16, §§ 106-111, 25 februari 2025)? Weerspiegelde de redenering van het Gerechtshof in het bijzonder de opvatting dat klager schuldig was aan het plegen van een strafbaar feit, en suggereerde het daarmee dat de strafprocedure tegen klager anders had moeten worden afgehandeld?

HvJ – ARREST – C-371/24 (Comdribus) – 19 maart 2026 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2026:219 – conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2016/680 – Artikel 7, 8 en 49 Handvest EU – Verwerking van persoonsgegevens strafzaak – Bijzondere categorieën gegevens – Biometrische gegevens – Weigering mee te werken – Beoordeling strikte noodzakelijkheid in concreet geval

Samenvatting onder: Privacy en persoonsgegevens

HvJ – ARREST – [C-239/24 \(Aurnois\)](#) – 26 maart 2026 – België – ECLI:EU:C:2026:249 – geen conclusie – [arrest](#)

Artikel 82, lid 2, VWEU – Richtlijn 2012/29/EU – Wetgevende bevoegdheid van de Unie – Minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten – Begrip ‚slachtoffer‘ – Extraterritoriale bevoegdheid van strafrechter van lidstaat – Niet-toepasselijkheid van richtlijn

FP en LD hebben in België een procedure ingeleid tegen verschillende leiders van het Koninkrijk Saoedi-Arabië wegens misdaden tegen de mensheid die zouden zijn gepleegd tegen hun zus, SX, een Saoedische onderdaan en activiste voor vrouwenrechten. Zij stellen dat zij als naasten zowel indirecte als directe slachtoffers zijn en daarom als „slachtoffers” moeten worden erkend.

De Belgische rechter onderzoekt of België jurisdictie heeft om misdaden tegen de mensheid te vervolgen die buiten het grondgebied van België zijn gepleegd. Aangezien de zus ten tijde van de feiten niet de Belgische nationaliteit bezat, in België niet de vluchtelingenstatus had en evenmin op het grondgebied van deze lidstaat verbleef, is volgens de verwijzende rechter de extraterritoriale bevoegdheid van de Belgische rechter overeenkomstig de nationale regeling uitgesloten.

De verwijzende rechter vraagt of België extraterritoriale rechtsmacht heeft over misdaden tegen de mensheid begaan in Saoedi-Arabië, en of de klagers (als familieleden van het slachtoffer) ook als slachtoffer kunnen worden beschouwd op grond van richtlijn 2012/29.

Hof: Richtlijn 2012/29/EU is niet van toepassing in het kader van een geding over de bevoegdheid van de strafrechters van een lidstaat om kennis te nemen van feiten die buiten zijn grondgebied zijn gepleegd, en de draagwijdte van bepalingen van nationaal recht die in een dergelijke bevoegdheid voorzien, niet kan beïnvloeden.

HvJ – CONCLUSIE – [C-5/25 \(Pilev\)](#) – 5 maart 2026 – A-G Spielmann – Bulgarije ECLI:EU:C:2026:167 – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2016/680 – Verwerkingen door gerechten bij de uitoefening van hun rechterlijke taken – Verificatie van identiteit van verdachte ter openbare terechtzitting – Gegevens met betrekking tot geboorteplaats, nationaliteit, woonplaats, opleiding, burgerlijke staat, strafblad en etnische achtergrond

Samenvatting onder: [privacy en persoonsgegevens](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-660/24 \(Commissie/Hongarije\)](#) – 12 maart 2026 – A-G Capeta – ECLI:EU:C:2026:202 – [persbericht](#) – [conclusie](#) en [CONCLUSIE – C-681/24 \(Commissie/Tsjechië\)](#) – 12 maart 2026 – A-G Capeta – ECLI:EU:C:2026:203 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Artikel 258 VWEU – Richtlijn 2013/48/EU – Recht op toegang tot een advocaat in een strafprocedure – Inbreukprocedure Commissie tegen Hongarije en Tsjechië – Nationale wetgeving op grond waarvan verdachten of beklaagden kunnen worden verhoord zonder een advocaat indien deze niet binnen een bepaald tijdsbestek verschijnt

Samenvatting onder: [Recht op effectieve rechtsbescherming](#)

NOOT – EHRM 90 december 2026, Kucera t. Oostenrijk

Remote Criminal Hearings and Article 6: Rethinking Procedural Guarantees After Stephan Kucera v. Austria (Strasbourg observers)

COMMISSIE

Commission calls on Member States [o.a. NL] to fully transpose the e-Evidence Directive (EC)

- ⇒ Inmiddels is het wetsvoorstel, de *Uitvoeringswet elektronisch bewijsmateriaal* (kamerstuk 36 905), ingediend bij de Tweede Kamer. (bijzonder strafrecht)

EHRM factsheets en guides

- Police arrest and assistance of a lawyer
- Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial (criminal limb)
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 (criminal) Absent witnesses and other restrictions on the right to examine witnesses
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 Access to a lawyer
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 (criminal) Administration of (unlawfully obtained) evidence
- ECHR-KS Key Theme - Mass Protests The right to a fair trial
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 (criminal) Presumption of innocence
- ECHR-KS Key Theme - Article 6 Waiver of the guarantees of a fair trial

Psychiatrie

EHRM – ARREST – Makki t. Denemarken – 31 maart 2026 – 10297/23/23 – ECLI:CE:ECHR:2026:0331JUD001029723 – persbericht – arrest

Artikel 3 EVRM – Psychiatrisch patiënt in afwachting van overplaatsing aan bed vastgebonden – Schending

Klager is onvrijwillig opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis en heeft daar een verpleegkundige aangevallen. Hij is gedurende 14 dagen aan een bed vastgebonden in afwachting van overplaatsing naar een meer beveiligde inrichting. Hij werd een keer per dag een half uur losgemaakt, om te douchen en om buiten te kunnen roken, onder politietoezicht. Een nationale klachtencommissie voor psychiatrisch patiënten heeft al geoordeeld dat het vasthouden vanaf ongeveer twee dagen na het incident, onrechtmatig was. Het EHRM oordeelt thans over deze periode dat een verlenging met nog eens meer dan elf dagen, zich niet goed verhoudt met de relevante Europese normen, en overigens ook niet met het doel van de nationale wetgever om het gebruik van dwangmaatregelen in het algemeen terug te dringen. Het hof concludeert dat de verlenging van de vrijheidsbeperking, gezien de duur ervan die niet strikt noodzakelijk was, en het gebrek aan respect voor de menselijke waardigheid van klager in strijd is met artikel 3 EVRM.

Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter

HvJ – ARREST – [C-767/23 \(Remling\)](#) – 24 maart 2026 – Nederland – [ABRvS](#) – Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2026:243](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 267 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Motiveringsplicht voor niet stellen prejudiciële vraag – Verkort gemotiveerde uitspraak ogv nationale wettelijke regeling

Samenvatting onder: [prejudiciële procedure HvJ](#)

HvJ – ARREST – [C-294/25 \(AVEPA\)](#) – 26 maart 2026 – Italië – [ECLI:EU:C:2026:254](#) – geen conclusie – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 595/2004 – Artikel 47 Handvest EU – Melk en zuivelproducten – Sanctie voor levering aan een niet-erkende koper – Extra heffing ten laste van de producent – Heffing berekend op het totaal van het geleverde product – Evenredigheid – Rechten van de verdediging en recht op een eerlijk proces

Samenvatting onder: [Landbouw](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-158/25 \(AEDT en État du Grand-Duché de Luxembourg\)](#) – 5 maart 2026 – A-G Medina – Luxemburg – [ECLI:EU:C:2026:158](#) – [conclusie](#)

Artikel 47 Handvest – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte –Btw – Hoofdellijke aansprakelijkheid van bestuurders van een vennootschap – Recht van bestuurder op betwisting van de ambtshalve belastingheffing voor btw-doeleinden

Samenvatting onder: [belastingen, btw](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-660/24 \(Commissie/Hongarije\)](#) – 12 maart 2026 – A-G Capeta – [ECLI:EU:C:2026:202](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) en CONCLUSIE – [C-681/24 \(Commissie/Tsjechië\)](#) – 12 maart 2026 – A-G Capeta – [ECLI:EU:C:2026:203](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Artikel 258 VWEU – Richtlijn 2013/48/EU – Recht op toegang tot een advocaat in een strafprocedure – Inbreukprocedure Commissie tegen Hongarije en Tsjechië- Nationale wetgeving op grond waarvan verdachten of beklaagden kunnen worden verhoord zonder een advocaat indien deze niet binnen een bepaald tijdsbestek verschijnt

In deze inbreukprocedures stelt de Commissie dat Hongarije en Tsjechië hun verplichtingen uit hoofde van de richtlijn betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures niet zijn nagekomen, omdat hun wetgeving in het algemeen toestaat dat verdachten of beklaagden door de autoriteiten kunnen worden ondervraagd zonder dat hun advocaat aanwezig is, indien de advocaat niet binnen een bepaalde termijn verschijnt. In Hongarije betreft dit twee uur, in Tsjechië 48 uur. De advocaat-generaal acht de klachten van de Commissie gegrond. De advocaat-generaal is van mening dat de richtlijn voorziet in een algemeen recht voor verdachten of beklaagden om hun advocaat bij het verhoor door de autoriteiten aanwezig te hebben, tenzij van dit recht afstand is gedaan of een afwijking

in de richtlijn van toepassing is. De Hongaarse en Tsjechische wetgeving is daarom in strijd met artikel 3 van de richtlijn. De advocaat-generaal oordeelt daarnaast met betrekking tot Hongarije dat het feit dat een juridisch begrip, in dit geval dat van afstand van het recht op toegang tot een advocaat in een strafprocedure, in Hongarije niet formeel erkend wordt, niet betekent dat die lidstaat zijn verplichtingen krachtens het Unierecht om de bepalingen van artikel 9 van de richtlijn (dat ziet op het doen van afstand) adequaat en volledig om te zetten, niet hoeft na te komen. Het arrest bevat uitgebreide overwegingen over de rechtspraak van het EHRM.

De A-G geeft het Hof in overweging vast te stellen dat Hongarije is tekortgeschoten in zijn verplichtingen krachtens artikel 3, lid 6, onder b), juncto artikel 3, lid 3, en artikel 9 van richtlijn 2013/48/EU doordat het deze bepalingen niet correct heeft omgezet. Voor Tsjechië gaat het om artikel 3, lid 6, juncto artikel 3, lid 3 van de richtlijn.

- Advocate General Ćapeta: by generally allowing suspects to be questioned without a lawyer if the lawyer does not appear within a certain time period, Hungary and the Czech Republic infringed EU law ([persbericht](#))

HvJ – CONCLUSIE – [C-159/25 \(Rowicz\)](#) – 19 maart 2026 – A-G Spielmann – Polen – [ECLI:EU:C:2026:229](#) – [conclusie](#)

Artikel 19 VEU – Artikel 47 van het Handvest – Daadwerkelijke rechtsbescherming – Onafhankelijkheid en onpartijdigheid rechters – Toewijzing zaken aan rechters (zaakstoedeling) – Artificiële-intelligentiesystemen

Samenvatting onder: [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

HvJ – CONCLUSIE – [Gevoegde zaken C-7/25 \(Ramodi\)](#) en [C-8/25 \(Karkik\)](#) [Ramodi in de beschikking] – 19 maart 2026 – A-G Capeta – [Nederland](#) – Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Roermond ([ECLI:NL:RBDHA:2025:136](#) [ECLI:NL:RBDHA:2025:139](#)) – [ECLI:EU:C:2026:228](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 2011/95 – Richtlijn 2013/32 – Artikelen 4, 18, en 47 Handvest – Geloofwaardigheidsbeoordeling asiel – Werkwijze – Ambtshalve toetsing – Refoulement

Samenvatting onder: [asiel en migratie](#)

RECHTSPRAAK NL – VOorgenomen PREJUDICIËLE VERWIJZING – Rechtbank Amsterdam – 24 maart 2026 – [ECLI:NL:RBAMS:2026:3157](#)

Kaderbesluit 2002/584/JBZ – Artikel 47 Handvest EU – Vervolgings- en executie-EAB uit Griekenland – Uitvaardigende rechterlijke autoriteit – Effectieve rechterlijke bescherming

Samenvatting onder: [overlevering en uitlevering](#)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

EHRM – ARREST – Manjani t. Albanië – 10 maart 2026 – 32283/23 – ECLI:CE:ECHR:2026:0310JUD003228323 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Absoluut verbod benoeming magistraat met strafrechtelijke veroordeling – Schending

Klager is niet toegelaten tot de beroepsopleiding voor Officieren van Justitie vanwege een strafrechtelijke veroordeling, uitgesproken terwijl hij minderjarig was, waarvoor hij juridisch was gerehabiliteerd.

Het Hof stelt vast dat de weigering geen verband hield met een gebrek aan professionele kwalificaties. De enige reden was de eerdere veroordeling voor een als minderjarige gepleegd feit, ondanks de juridische rehabilitatie.

Het absolute en permanente verbod op toelating en, als gevolg daarvan, het kunnen werken als aanklager in een vroeg stadium van zijn professionele ontwikkeling, had een duidelijk en ernstig negatief effect gehad op het professionele en privéleven van klager.

Het Hof oordeelt dat, door zich te beperken tot de vraag hoe de nationale wet moest worden geïnterpreteerd, de nationale autoriteiten hebben nagelaten een (grondige en geïndividualiseerde) analyse te maken van de omstandigheden die relevant waren voor toelating van betrokkene en, als gevolg daarvan, een carrière als magistraat. Zij hebben genegeerd dat hij ten tijde van het betreffende feit 15 jaar oud was. Bovendien hebben zij verzuimd andere relevante omstandigheden in overweging te nemen, zoals de niet-gewelddadige en impulsieve aard van het feit. Het verbod op toelating was daarom disproportioneel, en het EHRM oordeelt unaniem tot schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – Sungur t. Turkije – 17 maart 2026 – 56462/19 – ECLI:CE:ECHR:2026:0317JUD005646219 – persbericht – arrest

Artikel 3 EVRM – Vernederende behandeling – Niet noodzakelijk – Straffeloosheid zonder afschrikkend effect – Schending

Samenvatting onder: Strafrecht

HvJ – ARREST – C-521/21 (Rzecznik Praw Obywatelskich) – **Grote Kamer – ECLI:EU:C:2026:242 – 24 maart 2026 – persbericht – conclusie – arrest**

Artikel 19, lid 1, VEU – Artikel 47 Handvest EU – Wraking – Benoeming gewone rechters – Gebrek aan onafhankelijkheid van Poolse Raad voor de rechtspraak – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte van kandidaten voor het ambt van rechter – Rechter die geen lid is van onafhankelijk, onpartijdig en vooraf bij wet ingesteld gerecht – Mogelijkheid om een rechter van de rechtsprekende formatie uit te sluiten

Het geschil betreft een vordering uit een zakelijke dienstverleningsovereenkomst tussen twee natuurlijke personen. Verweerder heeft verzocht om wraking van de behandelend rechter omdat zij volgens hem onrechtmatig was benoemd via een procedure onder verantwoordelijkheid van de Poolse rechterlijke benoemingsraad (KRS), waarvan de onafhankelijkheid wordt betwijfeld. De prejudiciële vragen gaan o.a. over de vraag of een rechter die onder deze omstandigheden is benoemd, nog wel kan gelden als

lid van een "bij wet ingesteld" onafhankelijk en onpartijdig gerecht zoals vereist door het Unierecht. Tevens wordt gevraagd of nationale bepalingen en uitspraken van het Poolse Grondwettelijk Hof mogen worden genegeerd als ze in strijd zijn met EU-recht.

Nederland, België en vier andere lidstaten hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof (Grote Kamer): Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, artikel 47 Handvest EU en het beginsel van voorrang van het Unierecht verzetten zich tegen de regeling van een lidstaat en de rechtspraak van het grondwettelijk hof van die lidstaat die deze regeling uitlegt, op grond waarvan aan een orgaan de exclusieve bevoegdheid wordt toegekend om uitspraak te doen op een verzoek om een rechter te wraken wegens de omstandigheden waarin hij is benoemd, terwijl dit orgaan niet bevoegd is om een dergelijk verzoek te behandelen indien het de rechtmatigheid van de benoemingsprocedure van de betrokken rechter in twijfel trekt. Het is aan de nationale rechter bij wie een dergelijk verzoek tot wraking is ingediend om deze regeling, zoals uitgelegd in deze rechtspraak, buiten toepassing te laten en zelf de rechtmatigheid van de benoeming van die rechter te onderzoeken, met name door na te gaan of deze voldoet aan het vereiste van een „vooraf bij wet ingesteld gerecht”, en, in voorkomend geval, de betrokken rechter te wraken indien de eventuele onregelmatigheden waarmee deze benoeming is aangetast een schending van dat vereiste inhouden.

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en artikel 47 Handvest EU verzetten zich niet ertegen dat een rechtsprekende formatie waarin een alleensprekende rechter zitting heeft wordt aangemerkt als een „onafhankelijk en onpartijdig gerecht” wanneer die rechter is benoemd na een benoemingsprocedure waarbij, in de eerste plaats, de kandidatuur van deze rechter is aanbevolen door een orgaan dat onvoldoende waarborgen voor onafhankelijkheid biedt om elke legitieme twijfel weg te nemen bij de justitiabelen over de regelmatigheid van de procedures voor de benoeming van rechters waarin dat orgaan optreedt en, in de tweede plaats, de deelnemers aan deze benoemingsprocedure geen recht op een doeltreffende voorziening in rechte hadden, indien er geen andere relevante elementen met betrekking tot de context van de procedure voorhanden zijn die van dien aard en ernst zijn dat daarmee, alles bij elkaar genomen, de onafhankelijkheid of onpartijdigheid van die rechter in twijfel kan worden getrokken.

- 📌 Rechtsstaat: een onregelmatigheid die wordt begaan bij de benoeming van een rechter volstaat op zich niet om vast te stellen dat deze rechter niet onafhankelijk is, maar vereist een globale beoordeling van alle omstandigheden van de benoeming van die rechter ([persbericht](#))
- 📌 Poland's "Illegal Judges" ([Verfassungsblog](#))

For the first time, the CJEU has called for a “legislative framework” to remedy the systemic problem of irregularly appointed judges in Poland’s judicial system in its judgment of 24 March 2026 in Case C-521/21.

HvJ – CONCLUSIE – C-159/25 (Rowicz) – 19 maart 2026 – A-G Spielmann – Polen – ECLI:EU:C:2026:229 – conclusie

Artikel 19 VEU – Artikel 47 van het Handvest – Daadwerkelijke rechtsbescherming – Onafhankelijkheid en onpartijdigheid rechters – Toewijzing zaken aan rechters (zaakstoedeling) – Artificiële-intelligentiesystemen

In deze zaak zijn bij de betreffende rechterlijke instantie twee hogere beroepen ingesteld tegen uitspraken in geschillen over betalingsverzoeken. Rechter JD werd willekeurig aangewezen om deze zaken te behandelen, maar werd later op haar verzoek door het college van de betreffende rechterlijke instantie ontheven van de verplichting om 100 zaken af te doen, waaronder de betrokken beroepen. Dat besluit bevatte geen motivering. Deze zaken zijn vervolgens willekeurig opnieuw toegewezen aan nieuwe rechters via het SLPS (systeem voor de willekeurige toewijzing van zaken) waarbij de betrokken beroepen aan de verwijzende rechter zijn toegewezen.

De verwijzende rechter twijfelt over de conformiteit van de onttrekking en de hertoewijzing en vraagt zich af of zij kan worden beschouwd als een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld.

Zij wijst erop dat de samenstelling van de rechtsprekende formatie onveranderlijk is en dat geen wettelijk omschreven gevallen zich hebben voorgedaan die een wijziging rechtvaardigen. Daarnaast stelt zij het SLPS ter discussie vanwege storingen, fouten, gebrek aan transparantie en de kwetsbaarheid ervan voor manipulatie, en dat het geen evenwichtige verdeling van de werklast waarborgt.

Ten slotte merkt zij op dat geen doeltreffende voorziening in rechte kan worden ingesteld tegen een besluit tot toewijzing van een zaak of tot vaststelling van de samenstelling van de rechtsprekende formatie.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest verzet zich tegen een nationale regeling op grond waarvan een orgaan van een nationale rechterlijke instantie zoals het college van die rechterlijke instantie, een gedeelte van of alle zaken die aan een rechter van die rechterlijke instantie zijn toegewezen aan hem kan onttrekken met als gevolg dat sommige van deze zaken opnieuw worden toegewezen aan een andere rechtsprekende formatie, ongeacht of de rechter met deze onttrekking instemt, zonder dat deze regeling de criteria bevat die dit orgaan bij het nemen van een dergelijk onttrekkingsbesluit moeten leiden en dat zij verplicht is om dat besluit te motiveren;

Het verzet zich niet tegen nationale bepalingen waarbij een geautomatiseerd systeem voor willekeurige toewijzing wordt ingevoerd dat is gebaseerd op een willekeurige nummergenerator en niet voorziet in menselijke tussenkomst, mits dit systeem de nodige waarborgen biedt die elk arbitrair gebruik van het systeem en elke ongepaste inmenging voorkomt;

Het verplicht de betrokken lidstaat niet om de desbetreffende rechter het recht op een voorziening in rechte toe te kennen tegen het hem betreffende besluit tot toewijzing of hertoewijzing van zaken, voor zover de rechtmatigheid van die besluiten kan worden getoetst in het kader van het bij de rechter aanhangige geding, op initiatief van de partijen of ambtshalve.

NOOT – HvJ conclusie 12 februari 2026, C-829/24 (Commissie/Hongarije)

- A Case for Judicial Caution? Advocate General Kokott's Assessment of Hungary's Law on Sovereignty from a Democratic Standpoint ([European law blog](#))

NOOT – HvJ conclusie, 5 februari 2026, C-225/24 (Parlement/Commissie)

Limiting Commission Discretion in EU Funding Conditionality Protecting Conditionality Under the Next EU Budget ([Verfassungsblog](#))

OVERIG

- #7: Aan de slag met de rechterlijke onafhankelijkheid en rechtsbescherming ([Nederland rechtsstaat](#))
- Europees rapport: 'Zorgen over Nederlandse rechtsstaat' ([Advocatenblad](#))
- Rising pressure on civic space threatens European democracy ([FRA](#))
- Deepening Rule of Law Crisis in the EU Exposes Shortcomings of Commission Action

- Liberties Rule of Law Report 2026 ([liberties](#))

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#)
- [The misuse of state power](#)
- [ECHR-KS – Article 6 \(civil\) Protection of the judiciary](#)
- [Thematic factsheet: Independence and impartiality of the judicial system](#)

Staatsaansprakelijkheid

HvJ – CONCLUSIE – C-808/24 ([Zálečta](#)) – 19 maart 2026 – Slowakije – A-G De La Tour – ECLI:EU:C:2026:225 – [conclusie](#)

Richtlijn 2003/88/EG – Organisatie van de arbeidstijd – Maximale wekelijkse arbeidstijd van brandweerlieden en reddingswerkers – Wachtdienst op de werkplek – Onjuiste omzetting – Staatsaansprakelijkheid wegens schending van het Unierecht – Vaststelling bedrag van schadevergoeding

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

OVERIG

Combining and Reconciling European Laws ([Johan Callewaert](#))

*“Combining and Reconciling European Laws” is the title of my address (enclosed) at a **Conference** held on 12 March 2026 at the **French Court of cassation** on the occasion of the 30th anniversary of the landmark judgment by the CJEU in the case of **Brasserie du Pêcheur** (programme below).*

Staatssteun

HvJ – ARREST – C-870/24 (Outletico) – 19 maart 2026 – Letland – ECLI:EU:C:2026:224 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) nr. 651/2014 – Begrip ‚onderneming’ – Begrip ‚verbonden ondernemingen’ – Natuurlijke persoon die de meerderheid bezit van de stemrechten die verbonden zijn aan de aandelen van een onderneming – Daadwerkelijke uitoefening van zeggenschap door directe of indirecte inmenging in het bestuur van de onderneming

Outletico kreeg coronasteun omdat zij als kleine en middelgrote onderneming (kmo) werd gezien. Later oordeelde de belastingdienst dat Outletico eigenlijk deel uitmaakt van een groep verbonden ondernemingen en als „grote onderneming” moest worden gekwalificeerd. De belastingdienst heeft erop gewezen dat RRE Tradecenters holding op het tijdstip dat de steun werd verleend een zeggenschapsdeelneming had in Outletico, die op haar beurt een dergelijke deelneming in Business Park bezat. De natuurlijke persoon A moet volgens de belastingdienst worden beschouwd als marktdeelnemer en dus als „onderneming” in de zin van artikel 1 en artikel 3, lid 3, derde alinea, van bijlage I., aangezien hij rechtstreeks leiding gaf aan en zeggenschap had over RRE Tradecenters Holding, Esterkin Family Investments en IC Industries Holdings. Daaruit heeft de belastingdienst voorts afgeleid dat Esterkin Family Investments en IC Industries Holdings enerzijds en Outletico anderzijds via een onderneming en niet via een „natuurlijke persoon” in de zin van artikel 3, lid 3, vierde alinea, van die bijlage banden onderhielden.

De verwijzende rechter vraagt zich af welke ondernemingen als verbonden met Outletico moeten worden beschouwd voor de kwalificatie van Outletico als kmo of als „grote onderneming” in de zin van verordening nr. 651/2014. In dit verband vraagt hij zich af wat de reikwijdte is van het begrip „onderneming” in de zin van de verordening en in het bijzonder of een natuurlijke persoon die zeggenschapsdeelnemingen in meerdere vennootschappen bezit, onder dit begrip valt. Bijgevolg vraagt deze rechter zich af of de banden tussen Outletico enerzijds en de andere ondernemingen anderzijds moeten worden geacht te worden onderhouden via een „onderneming” in de zin van artikel 3, lid 3, derde alinea, van bijlage I dan wel via een „natuurlijke persoon” in de zin van artikel 3, lid 3, vierde alinea, van die bijlage, in welk geval deze ondernemingen niet als verbonden kunnen worden beschouwd.

België en Letland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 1 en artikel 3, lid 3, derde alinea, van bijlage I bij verordening (EU) nr. 651/2014 moeten aldus worden uitgelegd dat

- een natuurlijke persoon die een zeggenschapsdeelneming bezit waardoor hij de meerderheid heeft van de stemrechten van de aandeelhouders van vennootschappen die een economische activiteit uitoefenen, niet louter om die reden kan worden beschouwd als een entiteit die zelf een economische activiteit uitoefent en dus als een „onderneming” in de zin van artikel 1 van bijlage I, via welke deze vennootschappen indirect banden onderhouden die hen tot „verbonden ondernemingen” in de zin van artikel 3, lid 3, derde alinea, van die bijlage maken;

- dergelijke natuurlijke persoon daartoe slechts als „onderneming” kan worden aangemerkt indien hij daadwerkelijk de zeggenschap uitoefent die hem door deze deelneming wordt verleend door zich direct of indirect bezig te houden met het bestuur van de betrokken vennootschappen, zodat hij deelneemt aan de economische activiteit die zij uitoefenen;

- het enkele bezit van zeggenschapsdeelnemingen en de statutaire rechten die daaruit naar nationaal recht voor alle aandeelhouders voortvloeien, als zodanig niet volstaat om aan te tonen dat een dergelijke zeggenschap daadwerkelijk wordt uitgeoefend.

HvJ – ARREST – C-58/25 (Fremoluc en Association de Promotion des Droits Humains en des Minorités) – 26 maart 2026 – België – ECLI:EU:C:2026:255 – geen conclusie – arrest

Artikelen 107 en 108 VWEU – Staatssteun – Begrip ‘steunregeling’ – Steunregelingen om de aankoop van onroerende goederen mogelijk te maken – Tenuitvoerlegging van deze regeling bij gemeentelijke reglementen

Het Vlaamse Gewest heeft het WIES-decreet vastgesteld. Dit decreet staat gemeenten waar de vastgoedprijzen bijzonder hoog zijn toe om gedurende negen maanden de aankoop van bepaalde gronden of woningen voor te behouden aan kopers van wie het inkomen onder bepaalde grenzen ligt en die een band met de betrokken gemeente kunnen aantonen. Gemeenten die besluiten om dergelijke beperkingen toe te passen, betalen namens de koper een deel van de aankoop prijs van het goed aan de verkoper betalen.

Fremoluc e.a. hebben beroepen tot vernietiging van het WIES-decreet ingesteld bij het Grondwettelijk Hof (België), de verwijzende rechter.

Volgens Fremoluc zijn verschillende bepalingen van de Belgische Grondwet geschonden, gelezen in samenhang met de Unierechtelijke bepalingen inzake de vrijheid van verkeer alsmede artikel 107, lid 1, en artikel 108, lid 3, VWEU. De vragen gaan over de verenigbaarheid WIES-decreet met het Unierecht.

Nederland en de Vlaamse regering hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 107, lid 1, en artikel 108, lid 3, VWEU, gelezen in samenhang met artikel 1, onder c) tot en met e), en artikel 2, lid 1, van verordening (EU) 2015/1589 moeten aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling die gemeenten waar de vastgoedprijzen bijzonder hoog zijn de mogelijkheid biedt om een regeling in te voeren op grond waarvan de betrokken gemeente, namens een koper die voldoet aan de vereisten inzake zijn sociale situatie en zijn band met deze gemeente, aan de verkopers van bepaalde gronden of woningen een deel van de aankoop prijs van de betrokken gronden betaalt, niet moet worden geacht een staatssteunregeling in te voeren die bij de Europese Commissie moet worden aangemeld wanneer deze regeling, ten eerste, iedere gemeente de keuze laat om al dan niet een dergelijke regeling in te voeren en, ten tweede, de gemeenten een beoordelingsmarge verleent bij de vaststelling van de voorwaarden om voor projecten in aanmerking te komen en van het deel van de prijs van de betrokken gronden dat uit hoofde van die regeling wordt vergoed.

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-734/23 P (Soudal/Commissie) en C-735/23 P (Esko-Graphics BVBA) – 26 maart 2026 – Grote Kamer – A-G Kokott – ECLI:EU:C:2026:259 – conclusie

Artikelen 107 en 108 VWEU – Staatssteun – Steunregeling die door België ten uitvoer is gelegd – Voorafgaande beslissing in fiscale zaken (tax ruling) – Vrijstelling van overwinst – Toetsingsmaatstaf voor staatssteun in het belastingrecht – Onwettige administratieve praktijk als staatssteun

De bevoegde autoriteit heeft de in België belastbare winst verlaagd voor 55 in België gevestigde vennootschappen die tot multinationale groepen behoorden. Verzoeksters behoren tot de adressaten van deze beslissingen.

De bevoegde autoriteit heeft zich op verzoek van de belastingplichtigen niet gebaseerd op zelf vastgestelde verrekenprijzen, maar de winst van de Belgische vennootschappen vergeleken met de gemiddelde winst van een vergelijkbare standalone-vennootschap. Het resultaat van deze vergelijking was een percentage dat het verschil uitdrukte tussen de werkelijke winst van de belastingplichtigen en de hypothetische gemiddelde winst van een standalone-vennootschap. Ten belope van dit percentage werd de winst in de daaropvolgende vijf jaar niet belast. Op verzoek van de belastingplichtigen

veranderden dus de aard en de hoogte van de belastbare grondslag, doordat niet langer de concreet behaalde winst (die de werkelijke draagkracht volgens het Belgische belastingrecht weerspiegelt) als belastbare grondslag diende, maar alleen een verlaagde winst.

De Commissie heeft geoordeeld dat er bij de toegekende winstverminderingen sprake was van een steunmaatregel van de staat in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU, die onverenigbaar was met de interne markt en in strijd met artikel 108, lid 3, VWEU werd toegepast. De Commissie heeft de terugvordering gelast van de toegekende steun van de begunstigen, waarvan België later een definitieve lijst moest opstellen. In de bijlage bij dit besluit had de Commissie op basis van door België verstrekte gegevens ter informatie al 55 begunstigen genoemd, waaronder verzoeksters.

Onder meer verzoeksters, hebben bij het Gerecht beroepen tot nietigverklaring ingesteld tegen het besluit van de Commissie. Het Gerecht heeft de beroepen verworpen.

Bij het HvJ voeren verzoeksters drie middelen aan. (1) het Gerecht zou het door de Commissie vastgestelde referentiekader ten onrechte hebben bevestigd ((2) het Gerecht zou ten onrechte hebben geoordeeld dat de litigieuze belastingpraktijk selectief was en (3) het Gerecht zou blijk hebben gegeven van een onjuiste rechtsopvatting bij de beoordeling van de rechtmatigheid van de gelaste terugvordering van de steun.

A-G geeft het Hof in overweging: de hogere voorziening af te wijzen.

Zie ook: [C-736/23 P \(ZF CV Systems Europe\)](#), [Gevoegde zaken C-737/23 P tot en met C-742/23 P, C-754/23 P \(SJM Coordination Center\)](#), [C-755/23 P and C-756/23 P \(Atlas Copco Airpower e.a.\)](#) en [Gevoegde zaken C-757/23 P and C-758/23 P](#)

HvJ – CONCLUSIE – [Gevoegde zaken C-266/24 P \(Commissie/Ryanair\) en C-269/24 P \(KLM/Ryanair\)](#), [C-289/24 P \(Société Air France en Air France-KLM/Ryanair\)](#) – 26 maart 2026 – A-G Biondi – [ECLI:EU:C:2026:271](#) – [conclusie](#)

Artikel 107, lid 1 en lid 3, onder b VWEU – Staatssteun – Steun die Nederland aan KLM heeft verleend – COVID-19-pandemie – Vaststelling begunstigde in het kader van concern

KLM maakt deel uit van de Air France-KLM-groep. Nederland heeft de Commissie in kennis gesteld van steun ten gunste van KLM, bestaande uit een staatsgarantie voor een lening en een staatslening, bedoeld om KLM tijdelijke liquiditeit te verschaffen die de maatschappij nodig had om de negatieve gevolgen van de COVID-19-pandemie het hoofd te bieden. De Commissie heeft bij besluit van 13 juli 2020 geoordeeld dat de maatregel staatssteun vormt, maar verenigbaar is met de interne markt. Volgens de Commissie was KLM de enige begunstigde van de steun, met uitsluiting van de andere ondernemingen van de Air France-KLM-groep.

Ryanair heeft nietigverklaring gevorderd van het besluit van de Commissie en heeft aangevoerd dat de Commissie ten onrechte heeft vastgesteld dat KLM de enige begunstigde van de steun was.

In het bestreden arrest heeft het Gerecht geconcludeerd dat de begunstigen van de betrokken steunmaatregel Air France, Air France-KLM en KLM hadden moeten omvatten. Het Gerecht heeft het besluit van de Commissie in haar geheel nietig verklaard.

De Commissie, KLM, Air France-KLM en Air France verzoeken om nietigverklaring van het arrest van het Gerecht. Deze hogere voorzieningen maken deel uit van een reeks van zeven hogere voorzieningen, die alle betrekking hebben op maatregelen ten gunste van ondernemingen van de Air France-KLM-groep.

A-G geeft het Hof in overweging de hogere voorzieningen te verwerpen.

HvJ – CONCLUSIE – [C-505/24 P \(Condor Flugdienst/Ryanair\)](#) – 26 maart 2026 – A-G Biondi – [ECLI:EU:C:2026:272](#) – [conclusie](#)

Artikel 107, lid 3, onder c), VWEU – Staatssteun – Duitse luchtvervoersmarkt – Door Duitsland aan een luchtvaartmaatschappij verleende steun – COVID-19-pandemie

Condor Flugdienst heeft geprofiteerd van verschillende staatssteunmaatregelen. Ryanair heeft bij het Gerecht beroep ingesteld tegen het besluit van de Commissie omtrent deze steunmaatregelen. Volgens het Gerecht heeft de Commissie nagelaten de evenredigheid van de steun aan te tonen. Het Gerecht oordeelde dat de Commissie twijfels had moeten hebben over de naleving door de betrokken maatregel van de vereisten voor een passende lastenverdeling en voor de beperking van concurrentievervalsingen zoals uiteengezet in de richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun. Een passende lastenverdeling in het kader van de R&R-richtsnoeren houdt niet alleen in dat verliezen uit het verleden volledig moeten worden opgevangen voordat de staat ingrijpt. Zoals gespecificeerd in punt 67 van die richtsnoeren vereist dit ook dat staatssteun die de vermogenspositie van de begunstigde versterkt, „moet worden verleend onder voorwaarden die de staat een redelijk aandeel in toekomstige waardeverminderingen van de begunstigde opleveren, gezien het bedrag van het door de staat ingebrachte eigen vermogen in vergelijking met het resterende eigen vermogen van de onderneming nadat de verliezen zijn verrekend”. Het geschil dat ten grondslag ligt aan het onderhavige beroep betreft de toepassing van die specifieke vereiste.

Naar aanleiding van het arrest van het Gerecht heeft Condor Flugdienst beroep ingesteld bij het Hof. Ter ondersteuning van haar beroep voert Condor Flugdienst drie middelen aan. De conclusie richt zich uitsluitend op het tweede middel waarin Condor Flugdienst stelt dat het bestreden besluit in ieder geval in overeenstemming is met punt 67 van de richtsnoeren en dat het Gerecht in wezen heeft nagelaten de inhoud van dat besluit te beoordelen.

De Commissie en Condor hebben betoogd dat het uitbreiden van punt 67 van de R&R-richtlijnen tot nieuwe investeerders, particuliere investeerders zou kunnen ontmoedigen om deel te nemen aan herstructureringen die profiteren van staatssteun. Bijgevolg zou er meer steun nodig zijn, en niet minder, om die verloren investeringen te vervangen, wat niet in lijn zou zijn met het proportionaliteitsbeginsel. Om een dergelijk risico te vermijden, is het aan de Commissie om bij de toepassing van punt 67 een evenwicht te vinden tussen de noodzaak om de staat een redelijk aandeel te geven in de toekomstige waardeverminderingen van de begunstigde en de noodzaak om te voorkomen dat nieuwe investeerders onevenredig worden getroffen. Aangezien het besluit van de Commissie niet een dergelijke analyse bevat, is de A-G van mening dat het beroep moet worden verworpen.

A-G geeft het Hof in overweging om het tweede middel te verwerpen.

HvJ – CONCLUSIE – [C-117/25 \(Canal Sea Services e.a.\)](#) – 26 maart 2026 – A-G Biondi – [ECLI:EU:C:2026:269](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2017/352 – Verplichte loodsdiensdiensten voor zee- en binnenvaartschepen – Nationale regelgeving die verlening van verplichte loodsdiensdiensten op zee uitsluitend voorbehoudt aan overheidsinstanties – Uitsluiting van particuliere marktdeelnemers die eerder toestemming hadden gekregen om deze diensten te verlenen – Begrip „staatssteun“

Een Roemeens nationaal besluit bepaalt dat loodsdiensdiensten op zeeschepen en zeevarende binnenschepen uitsluitend mogen worden verricht door loodsdiensdiensten van de overheid.

De verwijzende rechter vraagt zich af of de betrokken loodsdiensdiensten als „economische activiteit” moeten worden aangemerkt en of de overdracht van deze dienst aan overheidsinstanties in overeenstemming

is met de mededingingsregels en met de staatssteunregels van artikel 107, lid 1 VWEU en verordening (EU) 2017/352.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 107, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een overheidsinstantie waaraan door een lidstaat het exclusieve recht is toegekend om loodsdiensten te verlenen in de onder haar bevoegdheid vallende haven, moet worden beschouwd als een instantie die een economische activiteit uitoefent en derhalve als een onderneming.

Om vast te stellen of er sprake is van staatssteun, is het aan de verwijzende rechter om na te gaan of aan de andere voorwaarden die daarvoor vereist zijn, is voldaan, en met name aan de voorwaarde betreffende de verstoring van de mededinging. In dit verband moet deze rechter zich ervan vergewissen dat is voldaan aan de voorwaarde dat een monopolie in overeenstemming met het Unierecht moet zijn ingesteld. Het is aan die rechterlijke instantie om met name de toekenning van exclusieve rechten door het in het hoofdgeding aan de orde zijnde besluit te toetsen aan het vrij verrichten van diensten en de vrijheid van vestiging, en zich ervan te vergewissen dat dit geen ongerechtvaardigde beperking oplevert.

REGELGEVING

Verordening (EU) 2026/562 van de Commissie van 16 maart 2026 waarbij bepaalde categorieën steun in de sectoren spoorvervoer, binnenvaart en multimodaal vervoer op grond van de artikelen 93, 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard, [PB L, 2026/562, 30.3.2026](#)

CONSULTATIE

Staatssteun: openbare raadpleging over het ontwerp voor een nieuwe Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) ([ECER](#))

COMMISSIE

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE — Richtsnoeren betreffende staatssteun voor vervoer over land en multimodaal vervoer, [PB C, C/2026/1656, 30.3.2026](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-72/26 \(Arriva Italia e.a.\)](#), verwijzing uit Italië over o.a. of **artikelen 107 en 108 VWEU** zich verzetten tegen het slechts **gedeeltelijk terugvorderen van onrechtmatig verleende staatssteun**, in het kader van **surseance- en insolventieafwikkelingen**.

Strafrecht

EHRM – ARREST – Khattab t. België – 5 maart 2026 – 40272/18 – ECLI:CE:ECHR:2026:0305JUD004027218 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Veroordeling bij verstek – Eerlijk proces – Geen schending

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – Sungur t. Turkije – 17 maart 2026 – 56462/19 – ECLI:CE:ECHR:2026:0317JUD005646219 – persbericht – arrest

Artikel 3 EVRM – Vernederende behandeling – Niet noodzakelijk – Straffeloosheid zonder afschrikkend effect – Schending

Klaagster, een Turks onderdaan, is in 2013 tijdens grootschalige protesten tegen het verdwijnen van een park in Istanbul van dichtbij door een politieagent met traangas besproeid. Voor dit handelen heeft de politieagent een disciplinaire waarschuwing gekregen. In een strafrechtelijke procedure werd hij ook schuldig bevonden aan het opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel en veroordeeld tot het planten van 300 bomen en het verzorgen daarvan voor een periode van 6 maanden. Klaagster stelt dat de sancties onvoldoende recht doen aan het geweld dat tegen haar is gebruikt. Het hof overweegt dat sprake is van schending van artikel 3 EVRM, het geweld dat tegen klaagster is gebruikt komt neer op mishandeling en de autoriteiten hebben nagelaten de verantwoordelijke politieagent daarvoor te straffen.

HvJ – CONCLUSIE – C-5/25 (Pilev) – 5 maart 2026 – A-G Spielmann – Bulgarije – ECLI:EU:C:2026:167 – conclusie

Richtlijn (EU) 2016/680 – Verwerkingen door gerechten bij de uitoefening van hun rechterlijke taken – Verificatie van identiteit van verdachte ter openbare terechtzitting – Gegevens met betrekking tot geboorteplaats, nationaliteit, woonplaats, opleiding, burgerlijke staat, strafblad en etnische achtergrond

Samenvatting onder: privacy en persoonsgegevens

HvJ – ARREST – C-8/24 (Županijsko državno odvjetništvo) – 17 maart 2026 – **Grote Kamer – ECLI:EU:C:2026:210 – conclusie – arrest**

Verordening (EU) 2018/1805 – Artikel 47 Handvest EU – Confiscatie zonder definitieve veroordeling – Vrijpraak – Gronden voor niet-erkenning en niet-tenuitvoerlegging van confiscatiebevelen – Manifeste schending Handvest EU – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte

De Sloveense rechter heeft een strafprocedure ingeleid tegen vier personen die ervan worden verdacht misbruik van hun functie of bevoegdheden te hebben gemaakt. Zij zouden zich bij de aankoop van de aandelen van L.Z. de vennootschap I.J.S. een onrechtmatig vermogensvoordeel hebben verschafte.

De rechter heeft de vier verdachten vrijgesproken, maar een confiscatiebevel uitgevaardigd met betrekking tot de door D. gehouden aandelen van L.Z. in verband met door strafbare feiten veroorzaakte benadeling van schuldeisers en vanwege witwassen. Bij vonnis is het confiscatiebevel erkend.

De openbaar aanklager en D. hebben tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter. Die rechter vraagt zich af of de goederen waarop het confiscatiebevel betrekking heeft, binnen de werkingssfeer van verordening 2018/1805 vallen in de zin van artikel 2, punt 3, van die verordening. Hij heeft ook twijfels over de eerbiediging van de grondrechten die de door dat bevel getroffen persoon aan het Handvest ontleent in het kader van de procedure die tot dat bevel heeft geleid, aangezien de niet-inachtneming van die rechten in uitzonderlijke gevallen overeenkomstig artikel 19, lid 1, onder h), van die verordening een grond kan zijn voor weigering van erkenning en tenuitvoerlegging van het confiscatiebevel.

In hoeverre kan de uitvoerende autoriteit van een lidstaat de erkenning en tenuitvoerlegging weigeren van een confiscatiebevel dat in een andere lidstaat is uitgevaardigd in het kader van een strafprocedure die heeft geleid tot vrijspraak van de verdachten, op grond dat dat bevel ofwel niet onder de werkingssfeer van verordening 2018/1805 valt, ofwel de grondrechten van de door dat bevel getroffen persoon schendt. Meer in het bijzonder gaat de vraag over de reikwijdte van de in artikel 19, lid 1, onder h), van verordening 2018/1805 genoemde grond voor weigering van de erkenning en tenuitvoerlegging van een confiscatiebevel, indien de tenuitvoerlegging zou leiden tot een manifeste schending van een in het Handvest vervat grondrecht, met name het recht op een doeltreffende voorziening in rechte, het recht op een onpartijdig gerecht en de rechten van de verdediging.

Het Hof zal moeten verduidelijken of het onderzoekskader van de uitzonderingen op de wederzijdse erkenning en het wederzijdse vertrouwen hetzelfde is voor alle instrumenten van wederzijdse erkenning in strafzaken of kan verschillen naargelang de specifieke kenmerken van elk van deze instrumenten.

Hof (Grote Kamer): Artikel 1, leden 1 en 4, en artikel 2, punt 2 en punt 3, onder a) en d), van verordening (EU) 2018/1805 moeten aldus worden uitgelegd dat die verordening van toepassing is op een confiscatiebevel dat na een strafprocedure is uitgevaardigd in een vonnis waarbij de beklaagden van het strafbare feit waarop die procedure betrekking heeft, zijn vrijgesproken en waarbij is vastgesteld dat de goederen die dienen te worden geconfisqueerd de opbrengst vormen van een ander strafbaar feit dan dat van die procedure, waaraan niet de vrijgesproken beklaagden hebben deelgenomen maar een andere persoon, tegen wie geen vervolging is ingesteld.

Artikel 19, lid 1, onder h), van verordening 2018/1805, gelezen in samenhang met artikel 1, lid 2, van die verordening en in het licht van artikel 47 Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat de uitvoerende autoriteit van een lidstaat de erkenning en tenuitvoerlegging van een confiscatiebevel niet kan weigeren op grond van de vermeende schending in de uitvaardigende lidstaat van de grondrechten van de door dat bevel getroffen persoon in de zin van artikel 2, punt 10, van die verordening, wanneer die persoon, nadat de delen van het vonnis waarbij dat bevel is uitgevaardigd, die hem voldoende in staat stellen beroep in te stellen tegen dat bevel, hem daadwerkelijk werden betekend in een taal die hij begrijpt, geen gebruik heeft gemaakt van de rechtsmiddelen waarover hij in de uitvaardigende lidstaat beschikte om tegen dat confiscatiebevel op te komen.

OVERIG

Thematic study of the CCPE on the use of artificial intelligence (AI) in the work of prosecution services (CCPE)

EHRM factsheets en guides

- [Domestic violence](#)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#)

Tabak

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-70/26 \(Nicoventures Trading et House of Prince\)](#), verwijzing uit **Denemarken** over de verplichte ingrediëntenlijst op de verpakking van tabaksproducten en de vraag of de Deense autoriteiten terecht hebben aangenomen dat op deze lijst **ook ingrediënten van 0,1% van de inhoud** vermeld moeten worden, zonder dat er gebruik gemaakt mag worden van **generieke termen** (zoals aroma's).

RECHTSPRAAK NL – TUSSENUITSPRAAK – 3 maart 2026 – na verwijzing CBb – na arrest HvJ C-665/24 (Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport) – ECLI:NL:CBB:2026:89

Richtlijn 2014/40/EU (Tabaksrichtlijn) – Navulverpakkingen vapes met onjuist nicotinegehalte – Levering aan detailhandelaar en niet aan gebruiker – Begrip “in de handel brengen” – Forfaitair boetestelsel – Aansprakelijkheid zonder schuld – Evenredigheid geldboete

De staatssecretaris heeft bestuurlijke boetes opgelegd wegens het in de handel brengen van navulverpakkingen waarvan de verpakkingseenheden onjuiste nicotinegehalten vermelden. Het College wilde van het HvJ weten of de richtlijn ook van toepassing is als het gaat om de levering aan een detaillist en dus niet aan de eindgebruiker.

Het HvJ heeft geoordeeld dat de verplichting voor de lidstaten om erop toe te zien dat navulverpakkingen voor elektronische sigaretten waarvan de verpakkingseenheden een onjuist nicotinegehalte vermelden, niet in de handel worden gebracht, niet beperkt is tot de fase waarin een detaillist deze navulverpakkingen aan de consument levert.

Verder heeft het HvJ geoordeeld dat artikel 23, lid 3, van richtlijn 2014/40 zich verzet tegen een nationale regeling waarin een bestuurlijke geldboete van strafrechtelijke aard is opgenomen, wanneer bij het opleggen van de geldboete geen rekening kan worden gehouden met de ernst van de overtreding en de omstandigheden van het concrete geval.

Het College wijst erop dat de nationale wetgeving erin voorziet dat rekening wordt gehouden met de ernst van de overtreding. De door de ondernemingen naar voren gebrachte omstandigheden zijn geen omstandigheden waarin de staatssecretaris aanleiding had moeten zien om de boetes wegens de ernst van de overtreding of anderszins te matigen of te schrappen.

Het College oordeelt dat de aan de ondernemingen opgelegde bestuurlijke boetes van € 450,- passend en geboden zijn. Daarbij heeft het College uitdrukkelijk in aanmerking genomen dat, ook al was het nicotinegehalte in het flesje voor hen niet merkbaar en controleerbaar en konden zij niet weten dat de vermelding op de verpakking onjuist was, de ondernemingen wel verantwoordelijk zijn voor het in de

handel brengen van een verboden product. Verder gaat het hier om een relatief lichte geldboete. Het betoog van de ondernemingen dat die boetes in strijd met algemene beginselen van behoorlijk bestuur zijn opgelegd, slaagt niet.

Het hoger beroep van de staatssecretaris slaagt. Het College vernietigt de aangevallen uitspraak.

Zie ook: [ECLI:NL:RBROT:2026:2887](#), [ECLI:NL:RBROT:2026:2252](#)

Vennootschapsrecht

HvJ – CONCLUSIE – C-158/25 (AEDT en État du Grand-Duché de Luxembourg) – 5 maart 2026 – A-G Medina – Luxemburg – [ECLI:EU:C:2026:158](#) – [conclusie](#)

Artikel 47 Handvest – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte – Mechanisme van hoofdelijke aansprakelijkheid van bestuurders van een vennootschap voor de betaling van de door deze vennootschap verschuldigde belasting over de toegevoegde waarde (btw) – Recht van de bestuurder op betwisting van de ambtshalve belastingheffing voor btw-doeleinden

Samenvatting onder: [Belastingen, btw](#)

Toegang tot documenten

HvJ – CONCLUSIE – C-575/24 (Vodovody a kanalizace Přerov) – 5 maart 2026 – Tsjechië – [ECLI:EU:C:2025:166](#) – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2019/1024 – Open data en hergebruik van overheidsinformatie – Begrip ‘overheidsonderneming’ – Financiële deelname in onderneming door meerdere openbare lichamen – Vermoeden van ‘overheersende invloed’ – Beoordelingscriteria

Samenvatting onder: [bestuursrecht](#)

Verkiezingen en kiesrecht

OVERIG

- How Political Advertising Is Adapting Ahead of Hungary’s 2026 Elections ([Liberties](#))
- Political Ads Still Manipulate Voters. How? ([liberties](#))

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections](#)
- [Political parties and associations](#)
- [Thematic factsheet: Droit à des élections libres](#)

Vervoer, reizen en rijbewijs

HvJ – ARREST – C-770/24 (DB InfraGO en DB RegioNetz Infrastruktur) – Duitsland – ECLI:EU:C:2026:218 – 19 maart 2026 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2012/34/EG – Vervoer per spoor – Spoorweginfrastructuur – Onafhankelijkheid van de infrastructuurbeheerders – Heffingen voor gebruik van infrastructuur en diensten

DB InfraGO is een volledige dochteronderneming van Deutsche Bahn AG. DB RegioNetz Infrastruktur, de andere verzoekster, is een volledige dochteronderneming van DB InfraGO. Als infrastructuurbeheerders staan verzoeksters tezamen in voor het beheer van het grootste deel van het spoorweginfrastructuurgebied op het Duitse grondgebied.

Verzoeksters brengen voor het gebruik van hun spoorweginfrastructuur aan de toegangsgerechtigde spoorwegondernemingen gebruiksrechten in rekening die vooraf door het federaal netwerkagentschap moeten worden goedgekeurd.

Verzoeksters komen op tegen verhoging van de heffingen. De verwijzende rechter vraagt zich af of de Duitse heffingswetgeving afdoet aan de bestuurlijke onafhankelijkheid van de spoorweginfrastructuurbeheerder, zoals neergelegd in artikel 29, lid 1, en artikel 4, lid 2, van richtlijn 2012/34.

Hof: Artikel 4, lid 2, en artikel 29, lid 1, van richtlijn 2012/34/EU verzetten zich tegen een nationale regeling die de spoorweginfrastructuurbeheerder verplicht om het bedrag van de heffingen in de sector van lokale personenvervoerdiensten te berekenen volgens een rekenkundige formule waarbij het bedrag van de gemiddelde heffingen die tijdens een bepaalde referentieperiode zijn geïnd, wordt vermenigvuldigd met een wettelijk bepaald vast jaarlijks stijgingspercentage.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-83/26 (RailCert Hungary), verwijzing uit **Hongarije** over **interoperabiliteit spoorwegsysteem, één instantie** die exclusief aangewezen wordt voor **spoorwegcertificeringsactiviteiten** en de verenigbaarheid met **artikel 56 VWEU** (vrij verkeer van diensten)

REGELGEVING

Verordening (EU) 2026/562 van de Commissie van 16 maart 2026 waarbij bepaalde categorieën steun in de sectoren spoorvervoer, binnenvaart en multimodaal vervoer op grond van de artikelen 93, 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard, PB L, 2026/562, 30.3.2026

COMMISSIE

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE — Richtsnoeren betreffende staatssteun voor vervoer over land en multimodaal vervoer, PB C, C/2026/1656, 30.3.2026

OVERIG

Eurovignette: Council clarifies and simplifies EU rules on road tolls and user charges for heavy duty vehicles ([Raad](#))

Verzekeringen

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

[C-71/26 \(D&G\)](#), verwijzing uit **Polen** over de vraag of een **beding** in algemene verzekeringsvoorwaarden van een **autocascoverzekering**, die de uitkering van volledige schadeloosstelling afhankelijk stellen van daadwerkelijke reparatie, voorafgaande overeenstemming over kosten en reparatiemethoden en overlegging van facturen, moeten worden aangemerkt als **kernbedingen** in de zin van artikel 4 van **richtlijn 93/13** en, zo niet, of zij **oneerlijk** zijn.

Vrij verkeer

HvJ – **CONCLUSIE** – [C-354/24 \(Elisa Eesti\)](#) – 19 maart 2026 – **Grote Kamer** – A-G Capeta – **Estland** – [ECLI:EU:C:2026: 222](#) – [conclusie](#)

Richtlijn (EU) 2018/1972 – Artikel 4, lid 2 VEU – Artikel 52, lid 1, VWEU – Artikel 17, lid 1 Handvest – Telecommunicatiediensten – Machtigingsprocedure – Verbod op ‚hoogrisico‘-hardware en software op grond van nationale veiligheid – Evenredigheid – Toetsingsintensiteit

Samenvatting onder: [Diensten, elektronische communicatiediensten](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-840/25](#) en [C-10/26 \(Penny Market II e.a.\)](#), verwijzing uit **Hongarije** over de vraag of een nationale regeling (vastgesteld o.a. vanwege de noodsituatie in Oekraïne), die alleen detailhandelaren met een **jaaronzet van meer dan 1 miljard HUF verplicht** om een vastgestelde **hoeveelheid (landbouw) goederen** per dag aan te bieden en een **winstmarge** van maximaal 10% toe te passen, in strijd is met de **vrij verkeer-bepalingen** en het **discriminatieverbod**). – [ECER](#)

OVERIG

Commission presents proposal for EU Inc. - unlocking the full potential of the Single Market for Europe's entrepreneurs ([EC](#))

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

NOOT – HvJ 26 februari 2026, C-92/23 (Commissie/Hongarije)

- Mediavrijheid en radiospectrum: Hongarije schendt Unierecht door uitsluiting van Klubrádió (IT&recht)
- Uitspraak Commissie tegen Hongarije toegelicht door Coen Lenaers - C-92/23 – Video Curia

NOOT – EHRM 15 december 2025, Danilet t, Roemenië

Individual or always a judge? The Grand Chamber's divided search for balance in Danilet v. Romania (Strasbourg observers)

OVERIG

Le secret des sources sort de sa zone de confort (libertés chéries)

EHRM factsheets en guides

- Hate speech
- Protection of journalistic sources
- Protection of reputation
- Guide on article 10 ECHR - freedom of expression
- ECHR-KS – Article 10 Contributions to public debate: Journalists and other actors
- ECHR-KS – Article 10 Hate speech
- ECHR-KS – Articles 8, 13 and 14 Protection against hate speech
- ECHR-KS – Article 10 Protection of journalists and journalistic activities
- Thematic factsheet: Freedom of expression

Deel II – Algemeen

Algemeen

HvJ

- Gerechtelijke statistieken 2025: een aanhoudend hoge activiteit met sneller verlopende procedures ([persbericht](#))
- Hof van Justitie van de EU publiceert jaarverslag 2025 ([ECER](#))

OVERIG

Combining and Reconciling European Laws ([Johan Callewaert](#))

“Combining and Reconciling European Laws” is the title of my address (enclosed) at a **Conference** held on 12 March 2026 at the **French Court of cassation** on the occasion of the 30th anniversary of the landmark judgment by the CJEU in the case of **Brasserie du Pêcheur** (programme below).

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa - **HELP** (Human rights education for legal professionals) **Online (gratis) cursussen over mensenrechten** met focus op EVRM ([Help](#))

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

[ERA trainingen](#)

[Series of pan-European legal seminars](#)

[Series of language seminars](#)

Overzicht

16 en 17 april 2016	Workshop on ECHR and sport : Impact of Strasbourg and Luxembourg Courts on Lex Sportiva, 15 en 16 april 2026 (ECHR blog)
23 april 2026	ECER-bijeenkomst over implementatie van het Unierecht , 14.30 – 17.00 uur
23 april 2026	<u>Rechtsstatelijkheid voor rechters</u> In gesprek met Kees Sterk, Jaarbeurs Utrecht-Beatrixgebouw, 09.30 – 12.30 uur
28 mei 2026	<u>Rechtsstatelijkheid voor rechters</u> In gesprek met Kees Sterk, Jaarbeurs Utrecht-Beatrixgebouw, 09.30 – 12.30 uur
4 en 5 juni 2026	<u>Workshop on Positive Obligations and Discrimination in the Case Law of the European Court of Human Rights</u> , Lund (Zweden)

11 juni 2026	Themadag Internationaal – grenzen verleggen, effectief samenwerken, Paushuize Utrecht van 9.00 – 18.00 uur, <i>save the date</i>
18-20 juni 2026	<u>EAPIL Conference in Geneva from 18-20 June 2026:</u>
9-10 nov 2026	Absolute Rights under the ECHR at State Borders (<u>ECHRblog</u>)

Nieuwsbrieven

Algemeen

- Knowledge Sharing platform (ECHR-KS)
- Maandelijks Bulletin HvJ

AI

- Nieuwsbrief van de kennisgroep AI & recht (alleen intern)

Bestuursrecht

- Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak

Dataproductie

- European data protection supervisor (EDPS) nieuwsbrief

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht, o.a. over cybercrime, (Bijzonder Strafrecht)

Vreemdelingenrecht

- EUAA (European Union agency for asylum)
- Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases

NEMIS: newsletter on European migration issues

NEAIS: newsletter on European asylum issues

NEFIS: newsletter on European free movement issues

Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- EUAA (asiel en migratie)
- Dicta (asiel en migratie)
- European database of asylum law (asiel en migratie)
- Statelessness Case Law Database (sinds juli 2021)
- EDAL – European database of asylum law)

- [Refworld UNHCR](#)
- [FRA](#) (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- [EFRIS](#)
- HUDOC (EHRM)
 - [HUDOC - Part I - Simple search - EN \(ECHR-CEDH\) - YouTube](#)
- [HUDOC User Manual](#)
- [Social Security Coordination Regulations database](#)

NL zaken bij het HvJEU

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op [rechtspraak.nl](#) (**bijlage 1**).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlands zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

Nieuwe NL prejudiciële verwijzingen				
Instantie	Datum	ECLI	Onderwerp	Zaaknummer
Rb. Den Haag, zittingsplaats Haarlem	ECLI:NL:RBDHA:2026:7121	27 maart 2026	Refoulementbeoordeling; nationaliteit niet geloofwaardig	C-252/26 (Wouholt)
ABRvS	ECLI:NL:RVS:2026:1651	25 maart 2026	Online verkoop voedingssupplementen; geneesmiddelen	
Rb. Den Haag, zittingsplaats Haarlem	ECLI:NL:RBDHA:2026:4220	3 maart 2026	Refoulementbeoordeling in bewaringszaken; nationaliteit niet geloofwaardig; meerdere aangegeven als land van terugkeer.	C-182/26 PPU (Hardeker)
Rechtbank Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2026:3157 (VOORNEMEN)	24 maart 2026	Vervolgings- en executie-EAB uit Griekenland; Uitvaardigende rechterlijke autoriteit; Effectieve rechterlijke bescherming	

Zaaknummers bij NL prejudiciële verwijzingen			
Instantie	ECLI	Zaaknummer	Onderwerp
Rb. Den Haag, zittingsplaats Haarlem	ECLI:NL:RBDHA:2026:7121 (27.3.26)	C-252/26 (Wouholt)	Refoulementbeoordeling; nationaliteit niet geloofwaardig
Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2026:205 10.2.26	C-73/26 (Korgen)	Medeplegen invoer vanuit Spanje en aanwezig hebben van hennep, Opiumwet
Rb. Den Haag, zittingsplaats Haarlem	ECLI:NL:RBDHA:2026:4220 3.3.26	C-182/26 PPU (Hardeker)	Refoulementbeoordeling in bewaringszaken; nationaliteit niet geloofwaardig; meerdere aangegeven als land van terugkeer.
Rb. Den Haag, zittingsplaats Roermond	ECLI:NL:RBDHA:2026:1324 27.1.26	C-32/26 (Lodring)	asiel & migratie; noodzakelijke medische zorg; bewijslast

Zaaknummers bij NL prejudiciële verwijzingen

Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2026:39 6.1.26	C-16/26 (Gelerink)	consumenten, online inschrijving , cursusbestelknop en informatieplicht
CBb	ECLI:NL:CBB:2026:34 3.2.26	C-50/26 (Samsung Electronics Benelux)	Mededinging; vaststelling (verticale) strekkingsbeperking

HvJ conclusies en arresten na NL prejudiciële verwijzingen

Zaaknummer	Soort	Datum	NL verwijzing	Conclusie	Arrest	Onderwerp
C-202/25 Tadmur	ARREST	26 maart 2026	ECLI:NL:RBDHA:2025:3843		ECLI:EU:C:2026:257	Richtlijn 2008/115; intrekking subsidiaire beschermingsstatus; openbare orde; Refoulement
C-767/23 Remling	ARREST (Grote Kamer)	24 maart 2026	ECLI:NL:RVS:2023:4632		ECLI:EU:C:2026:243	Motiveringsplicht voor niet stellen prejudiciële vraag; verkorte motivering
C-589/24 Almirall	ARREST	19 maart 2026	ECLI:NL:HR:2024:1139		ECLI:EU:C:2026:217	Geneesmiddelen; formula officialis
Gevoegde zaken: C-7/25 Ramodi en C-8/25 Karkik	CONCLUSIE	19 maart 2026	ECLI:NL:RBDHA:2025:136 ECLI:NL:RBDHA:2025:139	ECLI:EU:C:2026:228		Richtlijn 2011/95/EU; Richtlijn 2013/32/EU; asiel; internationale bescherming; ambtshalve onderzoek
C-465/24 (SBK Art)	ARREST	12 maart 2026	ECLI:NL:HR:2024:922		ECLI:EU:C:2026:187	EU-sancties tegen Rusland. Verordening (EU) nr. 269/2014
C-489/24 (Safita)	ARREST	5 maart 2026	ECLI:NL:RVS:2024:2829		ECLI:EU:C:2026:160	Aanvullende prejudiciële vragen over verlenging beslistermijn voor asielverzoeken

Tussen- en eindspraken na arrest HvJ

Zaaknummer	Soort	Datum	NL verwijzing	Eind (tussen)uitspraak	Onderwerp
C-662/23 (Zimir)	EINDUITSPRAAK	25 maart 2026	ECLI:NL:RVS:2023:4125	ECLI:NL:RVS:2026:1749	Asiel; beslistermijn
C-641/23 (Dubers)	TUSSENUITSPPRAAK	19 maart 2026	ECLI:NL:RBAMS:2023:6739	ECLI:NL:RBAMS:2026:2996	EAB; prejudiciële procedure; nadere vragen aan uitvaardigende justitiële autoriteit
C-431/24 (Multan)	TUSSENUITSPPRAAK	12 maart 2026	ECLI:NL:RBDHA:2024:9590	ECLI:NL:RBDHA:2026:5065	Asiel; Toegang tot informatie in dossier; non-refoulement

C-264/23 (Booking.com)	TUSSENUITSPRAAK	4 maart 2026	ECLI:NL:RBAMS:2023:1242	ECLI:NL:RBAMS:2026:2134	Mededingingsrecht; Afbakening markt; Hotelreserveringsplatforms Schadestaatprocedure
C-665/24 (Staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport)	TUSSENUITSPRAAK	3 maart 2026	ECLI:NL:CBB:2024:678	ECLI:NL:CBB:2026:89	Tabaksrichtlijn; forfaitair boetestelsel obv aansprakelijkheid zonder schuld; navulverpakkingen vapes met onjuist nicotinegehalte

Overige NL zaken: [Gevoegde zaken C-266/24 P Commissie / Ryanair \(Aide d'État Covid-19 - KLM\) en C-269/24 P Koninklijke Luchtvaart Maatschappij / Ryanair \(Aide d'État Covid-19 - KLM\) | C-289/24 P Société Air France en Air France-KLM / Ryanair \(Aide d'État Covid-19 - KLM\) – 26 maart 2026 – A-G Biondi – ECLI:EU:C:2026:271 – \[conclusie\]\(#\) over steun die **Nederland** aan KLM heeft verleend in het kader van de COVID-19-pandemie](#)

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op [rechtspraak.nl](#) ([bijlage 2](#)).

NL zaken bij het EHRM					
Datum	Soort zaak	naam	Nummer	Artikel	Onderwerp
12.3.26	GECOMMUNICEERD	Koopmans	32183/24	6 EVRM	Afwijzing verzoek tot schadevergoeding voor tijd doorgebracht in voorarrest; Vermoeden van onschuld
12.3.26	STRIKE-OUT	Van Dijk t. Nederland	21064/23	8 EVRM	Beëindiging ouderlijk gezag en plaatsing kind in pleeggezin; Onenigheid tussen moeder en zorgverleners; Schikking
10.3.26	ONTVANKELIJKS-BESLISSING	Mude en Mohamed Hussein	47878/20	8 EVRM	Asiel & migratie; gezinshereniging volwassen zoon die na huwelijk weer bij moeder woont
10.3.26	ONTVANKELIJKS-BESLISSING	Mahamud	64534/19	8 EVRM	Asiel & Migratie; gezinshereniging broer

Verzoeken Protocol no. 16 bij het EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van het Hof. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', Human Rights Law Review, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Zie: Research Report on Protocol 16 in Judicial Practice ([ECHRblog](#))

Verzoeken Protocol no. 16 bij het EVRM					
Datum	Land	Onderwerp	Artikel	zaaknummer	Adviezen
16.2.26	Oekraïne	Belastingen; aangepaste sanctie; eigendomsrecht	1, Eerste Protocol bij het EVRM	P16-2026-001	
21.8.25	Oekraïne	Woonrecht van non in klooster	8 EVRM	P16-2025-001	ADVIES 5.3.26
13.11.24	Roemenië	Tuchtrecht; Rechter; keuring mentale gezondheid	8 EVRM	P16-2024-002	20.12.24 Afwijzing van het verzoek
6.2.24	Roemenië	Eigendomsrecht en recht op eerlijk proces; inbeslagneming van som geld van ambtenaar	6 EVRM	P16-2024-001	26.6.24 Afwijzing van het verzoek
13.4.23	België	Godsdienstvrijheid	9 EVRM	P16-2023-001 Persbericht 16.5.23	ADVIES 14.12.2003
10.10.22	Finland	Familierecht - Adoptie van volwassen kind - Rechten van biologische moeder	6 en 8 EVRM	P16-2022-001 Persbericht 8.11.22	ADVIES 13.4.23 persbericht
19.4.21	Frankrijk	Jagersvereniging	1, Eerste Protocol EVRM	P16-2021-002 Persbericht 2.6.21	ADVIES 13.7.22

11.3.21	Armenië	Politiebehandeling; verjaring marteling – uitvoering EHRM arrest	3 en 7 EVRM	P16-2021-001 <u>Persbericht</u> 12.5.21	<u>ADVIES</u> 26.4.2022
19.11.20	Slowakije	Onderzoek naar misdaden door de politie	2, 3 en 6 EVRM.	<u>persbericht</u> 4.12.2020	<u>Persbericht:</u> afwijzing van het verzoek 1.3.2021
5.11.20	Litouwen	Afzettingsprocedure parlementslid	Artikel 3, Eerste Protocol EVRM	P16-2020-002 <u>Persbericht</u> 28.1.21	<u>ADVIES</u> 8.4.2022 <u>persbericht</u>
2.8.19	Armenië	Geen straf zonder wet - Terugwerkende kracht van een strafbepaling – Verwijzing naar andere bepaling	Artikel 7 EVRM	P16-2019 -001	<u>ADVIES</u> 29.5.2020 <u>persbericht</u>
12.10.18	Frankrijk	Draagmoederschap; geboorteregister	Artikel 8 EVRM	P16-2018-001	<u>ADVIES</u> 10.4.2019 <u>Menneson t. Frankrijk</u>